

© Ján Šimulčík, 2002

Publikácia vyšla v spolupráci s:

KONZERVATÍVNY INŠTITÚT
CONSERVATIVE INSTITUTE
M. R. ŠTEFÁNĽKA

Publikácia vyšla s podporou:

Nadácia otvorenej spoločnosti
Open Society Foundation

VYDAVATELSTVO
MICHALA VAŠKA
PREŠOV

ISBN 80-7165-331-4

Úvod

Po nežnej revolúcii 1989 Slovensko prechádzalo porevolučným obdobím vývoja. Spoločenské dianie, ktoré bolo dovtedy uniformné, začalo mať novú dynamiku. V masmédiách sa začali objavovať dokumenty, ktoré ho prirodzene ovplyvňovali.

Jeden z výberov dokumentov, ktoré nejakým spôsobom zasiahli do spoločenského a politického života v rokoch 1990 – 2000, sa vám práve dostáva do rúk. Aj keď výber chcel byť objektívny, každý v sebe nesie subjektívnu stránku. Práve tá je výzvou, aby sa výberu dokumentov venovalo viac ľudí.

Publikácia Dokumenty doby 1990 – 2000 vznikla z potreby mať zhromaždené dôležité vyhlásenia, správy a prejavy, ktoré boli zverejnené v periodickej tlači, v jednej publikácii. Dokumenty sú usporiadané chronologicky podľa vzniku, sú uvedené niekoľkými faktografickými riadkami bez komentára. Na konci každého dokumentu sa nachádza jeho zdroj.

Rád by som poďakoval Blažke Novajovskej a Pavlovi Pösovi za technickú pomoc pri zostavovaní publikácie.

Ján Šimulčík
editor

Dokument č. 1

Slovenský prevrat v tajných dokumentoch

Správa Branno-bezpečnostného výboru Slovenskej národnej rady o výsledkoch činnosti Ministerstva vnútra SR od 17 novembra 1989 do marca 1991. Správa bola vypracovaná výborom SNR na základe poverenia vyplývajúce z uznesenia Predsedníctva SNR č. 290 z 19. marca 1991.¹

Predsedníctvo SNR prijalo 19. 3. 1991 uznesenie č. 290 k súčasnej vnútropolitckej situácii na Slovensku, ktorým poverilo Branno-bezpečnostný výbor (BBV) SNR posúdiť činnosť MV SR od 17. 11. 1989. Toto uznesenie bolo odôvodnené kritickou bezpečnostnou situáciou na Slovensku, na ktorej malo významný podiel práve MV SR.

Úlohou BBV bolo objektívne posúdiť dostupnými prostriedkami vnútorný vývoj tohto ministerstva a jeho podiel na vtedajšom mocensko-politickom vývoji na Slovensku.

Prvú priebežnú správu prijalo Predsedníctvo SNR na svojom zasedaní dňa 19. 4. 1991. Za jeden mesiac výbor získal základné poznatky o vnútornej organizačnej štruktúre rezortu, o pozíciách z konkrétnej činnosti jednotlivých funkcionárov ministerstva, o zámeroch využiť v politickom boji toto ministerstvo silami bývalého totalitného režimu, ako aj novými funkcionármi. Neboli však dostatočne dokumentované konkrétne kroky jednotlivých funkcionárov a príslušníkov polície a ich prepojenie, resp. vzťahy ku ŠtB a KGB. Neboli tiež objasnené motívy a okolnosti úniku agentúrnej dokumentácie z archívov ŠtB. Už po prvých výpovediach pozvaných osôb členov BBV pochopili, že táto úloha bude veľmi náročná aj z toho dôvodu, že toto šetrenie prebieha-

¹ V publikovanom texte sa nachádzajú odlišnosti od originálu správy. Prejavujú sa hlavne v jazykovej úprave, v slovoslede, mennej nepresnosti a vynechaním častí správy. Aj pri týchto zmenách (zásahoch) sa opublikovaný text významovo nelíši od originálneho textu. V poznámkovom aparáte sú uvedené najpodstatnejšie odlišnosti. Druhá časť správy bola opublikovaná s medzitulkami redakcie. Pre jednotnosť textu boli vynechané. (*Poznámka editora*)

lo proti dobre vyškoleným a praxou ostrieľaným profesionálom. Neexistovala ani predstava o stave a možnostiach využitia archívnej dokumentácie na ministerstve a iných inštitúciách. Už v tomto čase bolo jasné, že BBV navystačí s pasívnym prijímaním informácií od prizvaných, ale že sa musíme zamerať aj na skúmanie činnosti ďalších inštitúcií pôsobiacich v rámci MV SR, napr. KSS, policajných odborov, občianskych, previerkových a rehabilitačných komisií a vzniku policajnej Obrody. Zistilo sa, že akékoľvek zámery s týmto rezortom sa môžu realizovať hlavne cieľavedomou personálnou politikou; a preto tejto oblasti sa venovala najväčšia pozornosť. Zneužívanie dokumentácie z archívov ŠtB niektorými politikmi viedlo k tomu, že sa BBV SNR zamerlal na objasnenie postavenia ŠtB v štruktúre ZNB, jej záujmom niektorých príslušníkov zachovať aj v novej štruktúre rezortu a ÚOUD, resp. vo FBIS. Zistili sa konkrétne osoby, ktoré zneužili svoje postavenie a dôveru politických strán a hnutí na to, že sa nedovolené a protizákonne zmocnili utajovaných dokumentov a tým vytvorili podmienky na ich zneužívanie a politickú destabilizáciu na Slovensku.

Vyšetrovanie sa nevedlo spôsobom vzájomnej konfrontácie jednotlivých osôb aj napriek tomu, že sme pritom museli počítať s predĺžením práce a náročnejším vyhodnocovaním každého výroku predvolaných osôb. Veľa práce si vyžiadalo sledovanie a dokumentovanie výrokov jednotlivých osobností k sledovanej problematike.

BBV plnil túto úlohu na jednotlivých zasadaniach, ktoré boli často venované len tejto problematike. Zasadania boli nepravidelné, čo vo veľkej miere ovplyvnila vyťaženosť členov výboru legislatívnou prácou, činnosťou vo volebnom obvode, poslaneckým prieskumom, účasťou na riešení branno-bezpečnostných otázok na MV SR a v ČSA.

Prehľad zasadaní BBV SNR venovaných posúdeniu činnosti MV SR a pozvaných osôb:

1. 19. 3. 1991 – Oboznámenie sa so situáciou a určením ďalšieho postupu.
2. 21. 3. 1991 – p. Pittner
3. 26. 3. 1991 – p. Kóňa, Štern, Čimo, Michalko, Svěchota
4. 27. 3. 1991 – p. Mečiar, Ciklamíni, Demikát
5. 9. 4. 1991 – p. Mikloško, F. Hvozdič²

² V origináli: iba meno Hvozdič bez F.

6. 16. 4. 1991 – p. Dicky, Pavlík, Langoš, Lastovka
7. 17. 4. 1991 – p. Miko, Klaciková³
8. 15. 5. 1991 – p. Brodyová, Hronská, Trnovský, Sámel
9. 16. 5. 1991 – p. Brodyová, Kurcina, Mazúr
10. 6. 6. 1991 – p. Lazar, Sukuba, Demikát, Michalko, Polakovič
11. 2. 7. 1991 – p. Jurík, Matísek, Sutora
12. 17. 7. 1991 – p. Dohnalová, Vavacek⁴, Šašinka, Czafík, Ondruš, Čič
13. 18. 7. 1991 – p. Svěchota, Borodovčák, Ciklamíni
14. 9. 10. 1991 – p. Hruškovič, Dinga, Bača, Koriemek, Dohnalová, Klaciková⁵, Polák
15. 22. 10. 1991 – p. Dohnalová, Brodyová, Litva, Markuš, Budaj, Bujaloš, Strýko. Základným prameňom pri vyhodnocovaní činnosti sú výpovede osôb, ktoré boli zaznamenané na magnetofónovú pásku a následne prepísané.

Z pozvaných neboli vypočutí, a to z dôvodu, že na pozvanie nereagovali, že boli chorí, príp. zaneprázdnení:

1. p. Kurcina pozvaný na 16. 5. 1991 bez ospravedlnenia neprišiel.
2. Odmietol prísť na zasadnutie 6. 6. 1991.⁶
3. pán Polakovič sa ospravedlnil pre chorobu na 6. 6. 1991.
4. pani Dohnalová neprezvala pozvanie na 17. 7. 1991, prišla na zasadnutie 9. a 22. 10. 1991, ale odmietla vypovedať.
5. p. Šašinka pozvaný na 17. 7. 1991 sa ospravedlnil dodatočne pre kúpeľnú liečbu.
6. p. Čič pozvaný na 17. 7. 1991 sa ospravedlnil pre poslanecké povinnosti vo FZ ČSFR.
7. p. Ciklamíni na 18. 8. 1991 odmietol účasť písomne.⁷
8. p. Strýko na 22. 10. 1991 sa nedostavil.

³ V origináli: „Klaciková“

⁴ V origináli: „Vaváček“

⁵ V origináli: „Klaciková“

⁶ V origináli: „p. Demikát zúčastnil sa zasadnutia 17. 3. 1991, odmietol prísť na ďalšie zasadnutie 6. 6. 1991.“

Aj napriek tomu, že podľa § 16 Zákona 102/ 1971 Zb., o ochrane štátneho tajomstva a jeho novelizácie č. 383/1990 Zb. sú v takomto prípade oslobodené od mlčanlivosti všetky osoby na základe rozhodnutia P SNR. Viacerí, hlavne bývalí príslušníci ŠtB, odmietli vypovedať aj napriek tomu, že sme oslobodenie od mlčanlivosti na tento účel) dostali od FMV. V jednom prípade predvolaná osoba prehlásila, že stratila pamäť, a preto nám na nič neodpovie.⁸

V priebehu doterajšieho skúmania obdržal Branno-bezpečnostný výbor SNR väčší počet listov od bývalých i terajších príslušníkov polície, v ktorých poukazujú na svoje problémy, do ktorých sa dostali po zmenách na ministerstve, ale často so vyjadrujú aj k otázke zlej personálnej politiky na ministerstve, ako aj k nespravodlivému rozhodnutiu rehabilitačných komisií. Obdržali sme aj niekoľko anonymných listov, ale od ľudí s dôkladnou znalosťou situácie v rezorte.

Súčasný stav skúmania činnosti Ministerstva vnútra SR na bezpečnostnom úseku nedovoľuje uzatvoriť všetky problémy a otvorené zostávajú veľmi dôležité otázky. Ukazuje sa, že je potrebné vypočítať niekoľkých funkcionárov Ministerstva vnútra SR, o ktorých nedávnej aktivite sme sa dozvedeli až z posledných výpovedí, že je potrebné preskúmať ešte ďalšie archívne materiály internej povahy ministerstva a tiež, že je nutné preštudovať časť archívu Hlavného výboru KSS a ZO KSS na Ministerstve vnútra SR, aby sa overili údaje a indície o zámeroch KSS v ďalšom pôsobení na pôde tohto ministerstva.

Aj napriek týmto potrebám je reálny predpoklad, že záverečná správa bude plénu SNR predložená na jeho 19. schôdzi SNR.

V tejto správe chceme konkretizovať, resp. doplniť predchádzajúce údaje poskytnuté Predsedníctvu SNR, ale hlavne uviesť nové poznatky a nové pohľady na danú problematiku, ktoré sme na začiatku vyšetrovania z objektívnych príčin nemohli postrehnúť a doceniť.

⁷ V origináli: „p. Ciklamíni sa zúčastnil zasadnutia 27. 3. 1991, na ďalšie pozvanie na 18. 9. 1991 písomne odmietol účasť.“

⁸ V originálnom texte nasleduje paragraf, ktorý obsahuje rozsah textu výpovedí u jednotlivých vypočúvaných osôb a zoznam použitých stenografických záznamov z rokovaní Predsedníctva SNR.

Výsledky doterajšieho vyšetrovania tak z časového, ako aj z predmetového hľadiska možno rozdeliť takto:

1. Obdobie od 17. novembra 1989 do 12. decembra 1989.
2. Obdobie od 12. decembra 1989 do 13. januára 1990, keď bola vymenovaná nová vláda Slovenskej socialistickej republiky a riadenie MV ŽP SSR zabezpečovali M. Čič, V. Ondruš a A. Varga.
3. Obdobie od 13. januára 1990 do 27. júna 1990, keď bol vedením Ministerstva vnútra SR poverený V. Mečiar.
4. Obdobie od 27. júna 1990 do 22. novembra 1990, keď A. Andráš bol poverený vedením Ministerstva vnútra SR, ktoré vykonával do 1. novembra 1990.
5. Obdobie od 22. novembra 1990 do marca 1991, keď vo funkcii ministra vnútra SR pôsobí p. L. Pittner.

I. obdobie

V tomto období, keď do činnosti Ministerstva vnútra a životného prostredia v SSR priamo nezasahovali politické hnutia a strany zamestnané búraním mocenských štruktúr a aktivizovaním spoločnosti proti predošlej totalitnej komunistickej moci, nerušene tu pracoval aparát a staré vedenie ministerstva.

Udalosti 17. novembra zastihli ministerstvo nepripravené.

Minister Lazar bol v tento deň na slávnostnom otvorení cestnej križovatky pri Košiciach. Jeho podriadení, tak ako aj pri príležitosti „21. výročia internacionálnej pomoci“ a „21. výročia schválenia ústavného zákona o čs. federácii“ pripravili Rozkaz ministra vnútra č. 6 zo dňa 17. 11. 1989. V jeho rozkaze sa určuje služobná dosiahnuteľnosť pre náčelníkov a všetky útvary MV SSR. Vyčleňuje sa aj technika, ako vodné delá, eskortné vozidlá a autobusy. Príslušníkom ZNB za služobnú pohotovosť je sľúbená osobitná odmena.

Rozkaz je adresovaný všetkým bezpečnostným útvarom ministerstva, FMV, MV ŽP ČSR, ÚV KSS, HV KSS na MV ŽP SSR.

Rozkazom č. 8 z 20. 11. 1989 sa okrem spomínaných opatrení ukladá aktivizovať Operačný štáb SSR náčelníkovi plk. JUDr. Polakovičovi⁹ (pozn. red.: náčelník Hlavnej správy VB MV SSR), aktivizovať agentúrno-operatívnu činnosť a „zvláštnu pozornosť venovať

pokusom antisocialistických živlov prenikať do závodov a do prostredia mládeže“, plk. RSDr. D. Varečkovi (pozn. red.: náčelník Inšpekcie MV SSR, bývalý pracovník ÚV KSS, zástupca MV SSR v komisii SNR na vyšetrovanie demonštrácie veriacich 25. 3. 1988) „vykonávať kontrolné prieskumy plnenia úloh útvarmi bezpečnosti“, pplk. RSDr. M. Korienekovi (pozn. red.: náčelník Správy politickovýchovnej práce MV SSR, predtým pracovník odd. štátnej administratívy ÚV KSS) „aktivizovať politickovýchovnú prácu... počas mimoriadnych bezpečnostných opatrení“ a ďalším náčelníkom konkrétne úlohy na jednotlivých úsekoch. V prospech Mestskej správy VB Bratislava sa vyčlenilo 30 príslušníkov ZNB v občianskom odeve, vyzbrojených služobnou pištoľou a príslušným počtom nábojov. V rozkaze č. 8 a 9 z 29. 11. a 7. 12. 1989 sa nariadenia a úlohy už len spresňovali a rozpracovávali.

Minister vnútra Š. Lazar na zasadaní vlády 8. 12. 1989 požiadal o uvoľnenie z funkcie. Nikomu svoj úrad oficiálne neodovzdal. Kľúče od trezoru a pracovne odovzdal plk. JUDr. Š. Šašinkovi náčelníkovi vnútornej a organizačnej správy SR.

Od 12. decembra 1989 zastupoval ministra JUDr. J. Czafík.

Môžeme predpokladať, že odchod Š. Lazara z funkcie ministra vnútra a zároveň aj z HV KSS na ministerstve bol vyvrcholením rozkladu samotnej komunistickej strany.

FMV vydalo rozkaz na sledovanie a dokumentovanie protispoločenskej a protiprávnej činnosti, ale MV SR tento rozkaz prenášalo na nižšie zložky už len telefonicky. Taký istý osud mal aj rozkaz o strhávaní plagátov a letákov. Len jedinci mali odvahu realizovať, ako to potvrdzuje Záznam o takomto akte, vykonanom náčelníkom Kádrovej a personálnej správy MV ŽP SSR, plk. RSDr. Deziderom Kóňom dňa 24. 11. 1989.

Informácie o bezpečnostnej situácii v hl. meste Bratislave a v krajoch SSR v čase od 23. do 26. 11. 1989, ktorú vypracoval Sekretariát Operačného štábu SSR, charakterizuje celkovú atmosféru na námestiach miest na celom Slovensku a snahu ovplyvniť príslušníkov ZNB, ČSLA a LM. Registruje prvé prejavy príslušníkov, ktorí sa pripojili k výzve študentov a k súčasnému hnutiu. Boli to npor. Ivan Čavajda z OS ZNB v Žiline, zväzáci z ÚAO MV v Rači a I. ná-

⁹ V origináli: „O. Polakovičovi“

stupca náčelníka HS VB mjr. JUDr. Štefan Lastovka. Ešte 24. 11. 1989 bola hliadkou VB v Košiciach kontrolovaná osádka vozidla, v ktorom dvaja poslucháči FZVŠ UK v Prahe priviezli letáky. Tie bezpečnosť zaistila. Zasadanie Operačného štábu SSR dňa 27. 11. 1989 viedol námestník ministra vnútra genmjr. JUDr. Ján Krajčí (pozn. red.: do decembra 1990 konzultant ministra vnútra ČSFR) a zúčastnili sa ho plk. Polakovič, plk. Šašinka (pozn. red.: absolvent externej vedeckej ašpirantúry pri Akadémii MV ZSSR), plk. Hrašna, pplk. Korienek, pplk. Adame (pozn. red.: náčelník odboru obrany MV SSR), plk. Novák (pozn. red.: náčelník Správy spojenia MV SSR), pplk. Vlček, mjr. Ivor, pplk. Sládkovič, plk. Vincúr (pozn. red.: náčelník ekonomicko-technickej správy MV SSR), S. Kurčík, plk. Gallo (pozn. red.: veliteľ brigády Pohraničnej stráže), plk. Budaváry¹⁰ za ŠtB (XII. správa), pplk. Antalík (pozn. red.: zástupca náčelníka Správy ZNV MS SSR pre politickovýchovnú prácu), S. Čičilla (pozn. red.: zástupca vedúceho oddelenia Štátnej administratívy ÚV KSS), plk. Gerinec, plk. Pačikovský (pozn. red.: náčelník Správy vyšetrovania VB MV SSR), plk. Varečka, plk. Gulíšek, plk. Homola (pozn. red.: náčelník XII. správy ZNB) za ŠtB, vedúci tajomník HS KSS na MV a zástupca ÚV KSS. Na tomto fóre sa konštatovalo porušenie disciplíny u príslušníkov bezpečnosti, ktorí sa pripojili ku generálnemu štrajku, hľadali sa východiská a nové prístupy v straníckej práci, ale dosť rezignovane sa konštatovala aktivita „opozičných síl“. Ešte plastickejší obraz o situácii v KSS, na FM¹¹ a v názorovej diferenciacii jej členov a funkcionárov sa prejavuje v zápisniciach prevažne z mimoriadnych členských schôdzí ZO KSS. Hľadali sa príčiny vzniknutého stavu, navrhovala sa zvýšená aktivita strany, kritizovali sa vyššie orgány a vyjadrovali sa obdobné postoje. Tí oddanejší ešte zo zotrvačnosti predkladali návrhy na prácu niektorých súdruhov vo vyšších straníckych orgánoch, kádrové rezervy v nomenklatúre HV KS SR¹² a navrhovali aj odmeny. Veľmi kriticky hodnotili činnosť HV KSS pri MV SR. Viacerí navrhovali, aby sa príslušníci pripojili ku štrajku, ale aby iniciatívy sa v ňom ujala KSS. Súdruh Mihal¹³ (pozn. red.: starší referent špe-

¹⁰ V origináli: „Budaváry“

¹¹ V origináli: „MV“

¹² V origináli: „KSSR“

cialista odboru hospodárskej kriminality Hlavnej správy MV SSR) z 14. ZO KSS dňa 27. 11. 1989 to formuloval takto: „Ide nám o to, aby strana bola na čele manifestačného štrajku. Ak to nepodchytíme my, zabezpečí to niekto iný. My štrajk organizujeme za urýchlenie prestavby a za obrodu strany.“

Tvrdo kritizovaný HV KSS pri MV sa zaktivizoval až po zasadaní Kolégia ministra vnútra 19. 11. 1989, v ktorom minister Lazar informoval, že FMV 17. november hodnotí ako štátny prevrat. Najvýznamnejšie bolo mimoriadne plénum Hlavného výboru KSS dňa 26. 11. 1989, na ktorom došlo ku sporu medzi HV a náčelníkom bezpečnostného úseku, ktorý neposlal na nižšie zložky list súdruha Jakeša. Tu bol prečítaný prípis FMV, no ktorom sa prikazovalo sledovanie príslušníkov a zdokumentovanie ich činnosti. Tu sa rozhodlo aj o zvolaní mimoriadnej konferencie KSS na 8. 12. 1989 do Pezinka.

Na mimoriadnej konferencii v Pezinku došlo už k radikálnej roztržke ani nie medzi konzervatívami a progresívnymi členmi strany, ktorí sa stotožňovali s politickým dianím, ale medzi konzervatívami, ktorých predovšetkým reprezentoval minister Lazar a vedúci tajomník HV KSS Tóth, a funkcionármi, ktorí chceli stranu zachrániť v zmenených podmienkach. Nedovolili vystúpiť v diskusii ani ministrom. Z podnetu plk. Kóňu založili akčný výbor, ktorého členmi boli Kóňa, Parkányi a Vaniak. Akčný výbor si dal za úlohu nájsť spôsob uplatnenia strany aj v týchto zmenených podmienkach.

V tomto období sa zabezpečujú hlavne odstupujúcim funkcionárom ministerstva vnútra koncoročné odmeny.

Je pozoruhodné, že mimoriadne odmeny príslušníkov FMV (ochranky) dal, samozrejme, protiprávne ešte 17. 11. 1989 aj predseda SNR V. Šalgovič. Dňa 22. 11. 1989 bolo vyplatených po 3 500 Kčs I. B., E. B., M. K., Š. V.

Treba v zhode s dokumentáciou MV konštatovať, že kriminalita sa v tomto období na území SR nezvýšila.

Zvýšená pozornosť KSS v rezorte je podľa nás opodstatnená, lebo musíme si uvedomiť, že tu bola viac než 90-percentná organizovanosť príslušníkov a funkcionárov, že tu bol mimoriadne dobre vybudovaný stranický aparát s platenými profesionálnymi pracov-

¹³ V origináli: „Mihal“

níkmi na všetkých úrovniach a že stranícku organizáciu riadili funkcionári ÚV KSS, vyčlenení na túto prácu.

Okrem vlastného straníckeho aparátu bola štruktúra tzv. politicko-výchovných pracovníkov riadená v tomto období pplk. RSDr. M. Korienekom, náčelníkom Odboru politicko-výchovnej, tlačovej a propagačnej činnosti. Na Správe ZNB v Bratislave bol zástupcom náčelníka pre PVP pplk. RSDr. J. Vincent Ličko, v Banskej Bystrici pplk. JUDr. P. Korbeľ a v Košiciach pplk. RSDr. O. Šamšon. Týmito funkcionármi boli obsadené aj OS ZNB.¹⁴ Na východnom Slovensku boli títo funkcionári: v Košiciach pplk. RSDr. M. Horizrál, v Bardejove mjr. Dr. J. Šuták, v Humennom pplk. RSDr. F. Bonk, Košice-vidiek mjr. RSDr. J. Rabík, v Michalovciach pplk. JUDr. J. Fedorko, v Poprade pplk. JUDr. M. Cudziš, v Prešove pplk. JUDr. M. Korba, v Rožňave pplk. RSDr. F. Salma, v Spišskej Novej Vsi kpt. J. Šandrej, v Starej Lubovni kpt. JUDr. M. Švec, v Prešove mjr. JUDr. Jackanin, v Trebišove pplk. RSDr. J. Čeglník¹⁵ a vo Vranove mjr. M. Kerlík.

Z uvedených niektorí¹⁶ vyštudovali na Vysokej škole politickej ÚV KSČ.¹⁷ Všetci sa zúčastňovali na krátkodobých kurzoch a seminároch na inštitútoch NV ZSSR a KGB v Leningrade a Moskve. Na akadémii v Moskve študovali pplk. JUDr. M. Korba.¹⁸ Na akadémii v Leningrade študovali kpt. J. Šandrej a mjr. JUDr. M. Jackanin.¹⁹

¹⁴ V origináli text pokračuje: „V Bratislave na obvodoch I. – V. a Bratislava-vidiek boli títo funkcionári: kpt. RSDr. J. Šály, mjr. J. Berezna, mjr. JUDr. M. Antal, mjr. PhDr. J. Kajaba, mjr. J. Jurík, pplk. K. Martiška, mjr. JUDr. F. Rehák. V Galante mjr. J. Ostradecký, v Komárne mjr. JUDr. J. Židek, v Leviciach kpt. JUDr. V. Beňadik, v Martine kpt. JUDr. A. Mika, v Nových Zámkoch mjr. Dr. L. Verný, v Senici mjr. L. Izakovič, v Topoľčanoch pplk. Ing. J. Janec, v Trenčíne mjr. RSDr. S. Puchor, v Trnave kpt. RSDr. J. Frajka, v Banskej Bystrici pplk. Š. Dindeš, v Čadci pplk. RSDr. O. Brezina, v Dolnom Kubíne mjr. F. Močáry, v Liptovskom Mikuláši mjr. JUDr. Krajčoviech, v Lučenci mjr. JUDr. M. Vrabec, v Prievidzi pplk. RSDr. V. Ludík, v Považskej Bystrici mjr. JUDr. P. Šumec, v Prievidzi mjr. JUDr. Š. Greguš, v Rimavskej Sobote kpt. JUDr. F. Krakovský, v Žiline pplk. J. Bizov, vo Zvolene mjr. Ing. M. Ološtiak, v Žiari nad Hronom mjr. JUDr. M. Kálmán, v Žiline mjr. L. Pavlovič“

¹⁵ V origináli: „J. Čeginík“

¹⁶ V origináli: „deviati“

¹⁷ Text v origináli pokračuje: „deviati na Vojenskej politickej akadémii K. Gottwalda, štyria na pedagogickej fakulte, dvaja na vysokej škole ekonomickej, jeden na vysokej škole poľnohospodárskej, a deviati na vysokej škole ZNB.“

Len šiesti z celkového počtu v SR boli doposiaľ uvoľnení zo služobného pomeru. Ostatní bývalí pracovníci z úseku PVP boli zaradení do výkonu v policajnom zbore na nižšie funkcie.²⁰

Keď zohľadníme záujem KGB o každého absolventa sovietskych policajných škôl; nemôžeme vylúčiť, že aj títo príslušníci polície boli kontaktovaní KGB.

Už v začiatkoch vyšetrovania boli zo strany niektorých poslancov SNR vyslovené výhrady voči tomu, že sa BBV SR zaoberá aj činnosťou ŠtB, ktorá bola v pôsobnosti Federálneho ministerstva vnútra. Vyšetrovanie ukazuje, že takéto stanoviská pramenia z neznalosti štruktúry ZNB a z praktického uplatňovania interných predpisov FMV pre pôsobnosť ŠtB.

Treba pripomenúť, že rozsiahle²¹ pôsobnosti medzi ČSSR a obojma republikami vo veciach vnútorného poriadku a bezpečnosti bolo zverené zákonu FZ.

Zákomom č. 166/1968 Zb. bola pôsobnosť ČSSR vymedzená tak, že bude koordinovať najmä činnosť orgánov oboch republík pri riadení ozbrojených bezpečnostných zborov a riadiť tie zložky ozbrojených bezpečnostných zborov, ktoré sú vyčlenené na plnenie osobitných úloh pri ochrane ČSSR a na ochranu federálnych orgánov a inštitúcií. Národné republiky okrem toho, že im patrilo riadenie VB v podstate v celom rozsahu, okrem vyššie uvedeného vymedzenia, riadili aj zložku ŠtB. Tomu zodpovedala aj vtedajšia organizácia Ministerstva vnútra SSR.

Ústavným zákonom č. 125/1970 Zb. a zákonom č. 128/1970 Zb., ktoré nadobudli účinnosť 1. januárom 1971, sa na úkor oboch republík výrazne rozšírila pôsobnosť federálnych orgánov. Do ich pôsobnosti patrilo riadenie celej ŠtB, oblasť pasov a víz, riadenie činnosti celého ZNB v čase mimoriadneho ohrozenia, atď.

Pôsobnosť MV SSR nebola vymedzená v zákone SNR č. 207/1968 Zb., ktorým bolo toto ministerstvo zriadené. Tá je zahrnutá až

¹⁸ V origináli sa nachádza ešte meno: mjr. F. Močáry

¹⁹ V origináli sa nachádzajú ešte mená: mjr. J. Bereznai, mjr. JUDr. Šumec, mjr. L. Pavlovič, kpt. JUDr. M. Švec

²⁰ Text v origináli pokračuje: „a často v druhom okrese.“

²¹ V origináli: „rozdelenie“

v Štatúte ministerstva, ktorý schválila vláda SSR svojím uznesením č. 54 z 15. 2. 1989.

Zdôrazňovaním jednoty ZNB so vytvoril priestor na to, aby okresné oddelenia VB boli nahradené v roku 1977 okresnými správami ZNB, a to sa využívalo na vydávanie rôznych pokynov krajským a okresným správam ZNB bez vedomia republikových ministerstiev vnútra, čím dochádzalo k dvojkoľajnosti riadenia.

Určité problémy vznikali aj tým, že dochádzalo k prelínaniu úloh ŠtB a VB. V dôsledku toho boli tlaky na to, aby útvary VB plnili aj úlohy ŠtB, čo bolo v rozpore so spoločenským poslaním a postavením zložky VB.

Na základe takéhoto poznania reality pokladali sme za nutné v rámci skúmania sledovať aj činnosť ŠtB na Slovensku a aktivitu aspoň niektorých príslušníkov.

Zobralo sa do úvahy aj to, že napriek udalostiam 17. novembra zložky ŠtB nepretržite rozpracovávali určité konkrétne opatrenia na boj proti vnútornému nepriateľovi v záujme „riešenia spoločenskej krízy politickými prostriedkami“.

V súčasnosti je už bezpochyby jasné, že ŠtB za celé obdobie totalitného komunistického režimu bola nástrojom na výkon mocenských záujmov komunistickej strany a často aj jednotlivých politických skupín, ale vždy v súlade so záujmami KSČ.

ŠtB aj po 17. novembri 1989 pracovala v zásade v duchu vtedajších uznesení ÚV KSČ a hľadala nové formy preniknutia, aj cez svojich agentov, do novotvoriacich sa spoločenských, hospodárskych a politických štruktúr.

Pripomenieme len niektoré aktivity ŠtB z tohto obdobia. Bola to akcia Klín, ktorej prostredníctvom vnikali tajní spolupracovníci ŠtB do občianskych hnutí, iniciatív a strán, alebo ich sami zakladali, aby ich mohli ovládať a riadiť. Zásadným zámerom bolo maximálne atomizovať politické spektrum na Slovensku. Ďalšiu akciu so špecifickým zameraním na boj o udržanie a obnovu socializmu v ČSSR spustila ŠtB vydaním dokumentu pod číslom CB-002040/3089²². Deň po generálnom štrajku (28. 11. 1989) sa do rúk príslušníkov ŠtB a ich spolupracovníkov dostávajú „Zásady činnosti kontra-

²² V origináli: „CB-002040/0389“

rozvedky pri riešení politickej krízy politickými prostriedkami“. V tento deň sa mala spustiť aj akcia „Norbert“, v rámci ktorej sa mali zrealizovať bezpečnostné opatrenia zamerané na²³ likvidáciu nepriateľov socializmu. Inovovaná bola aj akcia Kruh, a to náčelníkom II. správy plk. Karolom Vykypělom ešte 1. marca 1989. V rámci tejto akcie, ktorá mala dlhodobý charakter, mala celá agentúrna sieť vyhľadávať, kontrolovať a rozpracovať nepriateľsky zamerané osoby, nositeľov protisocialistických tendencií a organizátorov protisocialistických vystúpení.

Ešte v decembri v roku 1989 boli publikované metodické pokyny ŠtB „Cirkevní politika KSČ a úkoly príslušníkov SNB v boji proti politickému klerikalizmu“. Tretieho decembra vydal Politický výbor FMV materiál pod názvom „Prestavba hospodárskeho mechanizmu a vývoj socialistických vlastníckych vzťahov – Úlohy príslušníkov ZNB a vojakov z povolania, vojsk MV pri ochrane“, ktorým sa vlastne rozpracoval Akčný program KSČ.

Do činnosti MV vstupoval aj nový faktor, a to reaktivácia bývalých príslušníkov VB a ŠtB, ktorí hľadali svoje uplatnenie v nových politických pomeroch.

A napokon do činnosti ŠtB zasahovali aj príslušníci špeciálnych služieb ZSSR – KGB a GRU, ktoré do novembra 1989 operovali voľne aj s prispením ŠtB a ktorým sa územie našej republiky stávalo už „nepriateľským územím“.

Ešte začiatkom roku 1990 plk. Anatolij Ivanovič Povšejuk – poradca KGB na XII. správe kontrarozvedky v Bratislave, spolupracoval a mal záujem o záchranu a zaradenie príslušníkov ŠtB do novotvoriaceho sa Úradu na ochranu ústavy a demokracie. Na styk s KGB boli na XII. správe vyčlenení títo funkcionári: náčelník plk. RSDr. Š. Homola, prvý zástupca plk. JUDr. F. Budaváry²⁴ a zástupca plk. JUDr. Ján Jackuliak.

Na objasnenie skutočného praktického vplyvu ŠtB na MV SSR predkladáme základnú štruktúru rozmiestnenia príslušníkov ŠtB v orgánoch MV, krajských a okresných správ ZNB.

Na bývalej správe ZNB hl. mesta Bratislavy a na krajských správach ZNB v Bratislave, Banskej Bystrici a Košiciach boli náčelníkmi

²³ Text v origináli pokračuje: „na izoláciu a“

²⁴ V origináli: „Budaváry“

správy ŠtB pplk. JUDr. L. Horák, pplk. JUDr. P. Korbeľ a pplk. JUDr. Š. Sarnovský.²⁵

Vo funkciách náčelníkov okresných správ ZNB boli na východe títo príslušníci ŠtB: mjr. JUDr. M. Drobňák v Humennom, pplk. JUDr. K. Gogolák v Poprade, mjr. JUDr. D. Pavliščík v Prešove, pplk. JUDr. Š. Karolčík v Spišskej Novej Vsi.²⁶

Zástupcami náčelníkov OS ZNB pre ŠtB boli na východnom Slovensku títo funkcionári: mjr. J. Babčák Košice-mesto, mjr. I. Jozefko Košice-vidiek, kpt. JUDr. V. v Prešove, mjr. Dr. Š. Bajnok v Trebišove, kpt. Dr. J. Magis v Michalovciach, kpt. dr. M. Baťala v Rožňave, mjr. JUDr. L. Chomišák v Starej Lubovni, mjr. JUDr. Š. Flimer v Poprade, mjr. JUDr. M. Biganič v Spišskej Novej Vsi, mjr. JUDr. J. Vojanský vo Vranove nad Topľou, kpt. JUDr. J. Hríb vo Svidníku, mjr. JUDr. Š. Danišin v Humennom a kpt. JUDr. Š. Vlasatý v Bardejove.

Treba pripomenúť, že tento menoslov reprezentuje len časť orgánov ŠtB na Slovensku, a to tú, ktorou sa zabezpečovala priama súčinnosť VB a ŠtB.

²⁵ V origináli text pokračuje: „Vo funkciách náčelníkov okresných správ ZNB boli títo príslušníci ŠtB: mjr. JUDr. J. Toman v Bratislave, mjr. JUDr. V. Vizner v Bratislava-vidiek, mjr. Ing. P. Ligart v Galante, plk. RSDr. J. Huňa v Leviciach, pplk. JUDr. J. Čierny v Senici, mjr. JUDr. P. Petráš v Topoľčanoch, pplk. JUDr. J. Patrňiak v Trenčíne, plk. J. Adamko v Martine, pplk. JUDr. L. Švirec v Považskej Bystrici, plk. JUDr. M. Víselka v Prievidzi, pplk. RSDr. I. Daniel vo Zvolene, plk. RSDr. M. Matuška v Žiline.“

²⁶ V origináli text pokračuje: „Na Obvodných správach ZNB Bratislava I. - V. MS VB zástupcami náčelníka OS ZNB pre ŠtB boli: mjr. JUDr. J. Šulek, pplk. JUDr. S. Mikuláš, mjr. JUDr. J. Mihál, mjr. JUDr. Š. Takáč, pplk. JUDr. Š. Balla. Zástupcami náčelníkov OS ZNB pre ŠtB boli títo funkcionári: kpt. JUDr. M. Gajdar v Bratislava-vidiek, mjr. JUDr. J. Baľo v Galante, pplk. JUDr. J. Oslanec v Nových Zámkoch, mjr. JUDr. J. Šmičko v Trnave, mjr. JUDr. J. Michlo v Leviciach, mjr. JUDr. V. Chleban v Trenčíne, pplk. M. Valenta v Nitre, mjr. JUDr. V. Svitok v Komárne, kpt. J. Herceg v Senici, kpt. JUDr. M. Golos v Dunajskej Strede, kpt. JUDr. J. Valapka v Topoľčanoch, mjr. JUDr. A. Krištofík v Žiari nad Hronom, kpt. JUDr. J. Břida v Martine, mjr. JUDr. L. Kačaljak v Považskej Bystrici, pplk. JUDr. J. Sokolík v Čadci, mjr. JUDr. M. Štrbík v Prievidzi, pplk. JUDr. J. Skála v Žiline, kpt. JUDr. P. Bačík v Rimavskej Sobote, pplk. P. Kmetík v Banskej Bystrici, mjr. J. Fančík v Liptovskom Mikuláši, kpt. JUDr. D. Melicherčík vo Zvolene, mjr. JUDr. J. Nociar v Dolnom Kubíne, mjr. M. Kajaník vo Veľkom Krtíši, kpt. P. Mocko v Lučenci.“

Vymenovanie týchto funkcionárov pokladáme za nutné, a to z viacerých dôvodov.

Na ich osude možno sledovať personálnu politiku na MV z viacerých hľadísk. MV vyhovel niektorým príslušníkom, ktorí už v novembri a decembri 1989 požiadali o uvoľnenie zo služby. Pozoruhodné sú však rozhodnutia personálnej správy MV v období od 15. januára 1990, keď boli niektorí príslušníci odvolaní z funkcie a zaradení do záloh, ale viacerí z nich už v priebehu marca až júna boli znova zaradení do iných funkcií. Najviac ich bolo zo služby prepustených, resp. uvoľnených na vlastnú žiadosť od októbra 1990 do marca 1991.

Niektorí sú v službách MV doposiaľ. Niektorí sa už zaradili do civilného života neraz ako úspešní podnikatelia alebo poradcovia rôznych domácich a zahraničných podnikateľov. Niektorí si založili detektívnu kanceláriu a iní sú len v službách rôznych organizácií zameraných na obchod.

K problematike činnosti ŠtB treba ešte zdôrazniť, že skartácia v archívoch ŠtB, začatá rozkazom gen. Lorenca, na Slovensku práve zneužívaním týchto utajovaných dokladov hlboko zasiahla do politického života.

Záverom hodnotenia tohto obdobia činnosti MV SSR môžeme konštatovať, že samotný výkon na základných útvaroch VB nebol osobitne poznamenaný politickými udalosťami. Prevažná väčšina príslušníkov a funkcionárov MV prijímala politickú scénu ako jav prechodný a funkcionári KSS a ŠtB systematicky zabezpečovali riešenie akútnych problémov, likvidovali a ukrývali kompromitujúce dokumenty a hľadali aj alternatívne riešenia činnosti v prípadných nových a zmenených politicko-mocenských podmienkach.

II. obdobie

Ďalší vývoj na MV SSR v podstatnej miere ovplyvnili hlavne uznesenia Predsedníctva SNR z 12. decembra 1989, ktorým bola menovaná nová vláda SSR a riadením MV ŽP SSR boli poverení akademik M. Čič a podpredsedovia vlády Ing. V. Ondruš a PhDr. A. Varga. Ďalej uznesenie ÚV KSC z 15. 12. 1989 o zrušení ZO KSS na pracoviskách a rozkaz ministra vnútra č. 15 z 22. 12. 1989, ktorým sa dali nové zásadné inštrukcie pre činnosť MV SSR na najbližšie obdobie, ako aj nariadenia MV ŽP z 29. 12. 1989 o vy-

lúčení politickej činnosti na MV ŽP SSR a útvaroch ZNB ním riadených.

V týchto dokumentoch boli niektoré dôležité požiadavky, ako napr. zrušili sa všetky predpisy a nariadenia, ktoré sa odvolávajú na vedúcu úlohu KSČ, malo sa zabezpečiť, aby až do ďalšieho rozhodnutia neboli skartované žiadne služobné písomnosti, aby do služobného pomeru boli prijímaní len čestní a bezúhonní občania. Personálnej správe sa uložilo, aby predložila návrhy na odvolanie z funkcií tých príslušníkov, ktorí požadované kritériá nespĺňajú.

Akčný výbor KSS pri MV ŽP a všetky ZO KSS pripravovali ukončenie svojej činnosti k termínu 31. 12. 1989. Zápisnice z členských schôdzí určujú vytvoriť skartačné komisie na skartovanie straníckych materiálov, zabezpečujú²⁷ členstva do uličných organizácii a určujú termín vydania osobných kariet a materiálov z evidencie v strane. Zaevidovali sme aj prvé údaje o ukončení členstva v KSČ s termínom okolo 20. –22. 12. 1989, a to aj napriek tomu, že sa zistilo, že jednotliví členovia strany vrátili stranícky preukaz hneď po 17. novembri.

Medzi takými boli napr. príslušníci ako Švelka. Semančík, Fischer, Horváth, Mihál, Beňo M., Belan, Krúpa, Furman, Lastovka a ďalší.

Akčný výbor KSS vytvorený 8. 12. 1989 ukončil svoju činnosť 22. 12. 1989. Za toto obdobie mal 4 zasadania, z ktorých boli tri zápisnice. Na jednom zasadaní sa rozhodovalo aj o formách činnosti KSS na MV v zmenených podmienkach. Podľa jednej informácie sa rozhodlo, že časť straníckych úloh prevezmú na seba novovznikajúce odbory polície a bol daný návrh na personálne obsadenie funkcie predsedu. Overiť tento údaj sa nám zatiaľ nepodarilo z toho dôvodu, že zápisnice zo zasadaní HV KSS z r. 1989 sa stratili už po tom, ako boli zaevidované v súpise archíválií, pripravených na odovzdanie Ústrednému štátnemu archívu v Bratislave.

Môžeme konštatovať, že hore citovaný rozkaz o zastavení činnosti KSS na MV bol v podstate rešpektovaný. Lenže aj tu sa prejavilo to, že nebol menovaný minister a nemal kto kontrolovať plnenie rozkazov. Len tak sa mohlo stať, že podstatná časť archívu KSS na MV bola

²⁷ V origináli text pokračuje: „prehlásenie“

zničená alebo pripravená na spálenie a skartovanie, a to aj napriek tomu, že rozkazom bolo zakázané akékoľvek ničenie archíválií.

Predsedu vlády a dvoch ministrov poverených riadením ministerstva až do 13. januára zastupoval námestník ministra JUDr. J. Czafík.

Nedostatočná kontrola jednotlivých funkcionárov a chýbajúci reprezentant nového politického vedenia priamo na ministerstve vytvorili aj pole pôsobnosti pre aktivity zamerané proti záujmom vtedajšieho politického trendu.

Legislatívny odbor mal rozpracované návrhy na Organizačný poriadok MV ŽP SSR i pracovný návrh na nové vymedzenie pôsobnosti SSR a ČSSR vo veciach vnútorného poriadku a bezpečnosti a pracoval na tom bez prerušenia. Z nariadenia MV ŽP zo dňa 21. decembra 1989 je vidieť, že pracovníci legislatívy zavčas pochopili nové politické reality a pohotovo navrhli aj zmeny v texte organizačného poriadku v prípadoch, keď namiesto „kádrovej správy“ navrhli „personálnu a školskú správu“, „odbor politicko-výchovnej, tlačovej a propagačnej činnosti“ navrhli zmeniť na „odbor pre styk s masovokomunikačnými prostriedkami a obyvateľstvom“ a „odbor kádrovej a personálnej práce“ sa zmenil na „odbor personálnej práce a starostlivosti o pracovníkov“.

Na predpokladané personálne zmeny sa dôkladne pripravoval aj náčelník Kádrovej a personálnej správy MV pplk. RSDr. Dezider Kóňa so svojím aparátom.

Začali rozpracovávať plán potrebných a možných presunov jednotlivých funkcionárov, u ktorých predpokladali, že v nových pomeroch nebudú môcť zostať na doterajších postoch. Pre tých významnejších funkcionárov, ako boli napr. plk. JUDr. Ján Pačikovský, ktorý v rokoch 1969 až 1980 zastával rôzne funkcie na úseku vyšetrovania ŠtB, plk. JUDr. Štefan Šašinka, CSc., dovtedajší náčelník Vnútornej a organizačnej správy MV, a plukovník JUDr. Štefan (pozn. red.: je v skutočnosti pplk. JUDr. Štefan Praženka, do r. 1984 pracovník oddelenia štátnej administratívy ÚV KSS, od r. 1984 do r. 1989 pracovník 3. oddelenia ÚV KSČ v Prahe a v r. 1989 zástupca náčelníka Personálnej správy MV SSR; náčelník RSDr. Dezider Kóňa, ktorému minister vnútra SSR Lazar prepožičal hodnosť pplk.), ktorý bol v rokoch 1979 až 1987 politickým pracovníkom ÚV KSČ a ÚV KSS. Pán Kóňa legalizoval prijatie týchto

do Vzdelávacieho inštitútu MV vypísaním konkurzu už 22. 11. 1989. V tomto období sa už pripravovala tzv. rotácia príslušníkov na území celého Slovenska.

Pritom sa zanedbávala povinnosť prijímať nových príslušníkov v zmysle nových kritérií, určených rozkazom č. 15 z 22. 12. 1989. Do konca roka 1989 boli do služobného pomeru na bezpečnostnom úseku MV prijatí len traja uchádzači.

Predpokladalo sa, že vzniknuté Nezávislé odborové zväzy príslušníkov ZNB, ktoré už 13. januára 1990 podpísali dohodu s ministrami ČSFR, ČR a SR, budú mať väčšiu váhu pri riešení organizačných, personálnych a legislatívnych zmien ZNB, ale pre určitú nedôveru z radových príslušníkov v tvoriace sa orgány, aj pre nezáujem organizovať sa v odboroch, nemohli sa uplatniť aj pri obhajovaní sociálnych istôt, resp. zaujímať stanoviská pri reaktivizácii príslušníkov vylúčených v predchádzajúcich rokoch.

Vzhľadom na to, že neexistovala žiadna kontrola rezortu parlamentom, celý rezort pracoval viac-menej zo zotrvačnosti a vďaka uplatňovanej vojenskej disciplíny.

III. obdobie

Činnosť bezpečnostného úseku MV SR v období jeho riadenia p. Mečiarom je dost známa, dost pertraktovaná, a to preto, že až v tomto období sa začali robiť radikálnejšie zmeny v koncepcii riadenia rezortu, v legislatívnej príprave zásadnejších zmien, a tým sa dali základy aj všetkým sporom a konfliktom v nasledujúcom období.

Branno-bezpečnostný výbor práve pri vyšetrovaní tohto časového úseku postupoval s maximálnou uvážlivosťou a zodpovednosťou, lebo si uvedomil riziká z akejkolvek neobjektívnej interpretácie získaných poznatkov. Serióznosť nášho prístupu k tomuto vyšetrovaniu už bola viackrát spochybnená a vyšetrovanie bolo komentované ako účelové pre potreby diskreditácie samotného ministra.

Neukončenie vyšetrovania niektorých čiastkových otázok týkajúcich sa snahy uplatniť v rezorte svoje zámery jednotlivými osobami, politickými hnutiami a stranami v tomto období, nedovoľuje sa vyjadrovať ku všetkým otázkam činností bezpečnostného úseku MV. Naše vyjadrenia teda reprezentujú výsledky súčasného stavu vyšetrovania predmetnej problematiky.

Pán Mečiar vo svojej výpovedi pred Branno-bezpečnostným výborom uvádza, že do funkcie ministra nastúpil 11. januára 1990 so zámerom urobiť zásadné personálne zmeny. Hovorí „Dal som rozkaz, že o 7.45 hod. musí byť vyhodnený zo služieb MV Ladislav Sádovský (pozn. red.: vedúci oddelenia Štátnej administratívy ÚV KSS; bezpečnosť, súde, prokuratúra, advokácia), bývalý vedúci organizačného oddelenia ÚV KSS, ktorý bol riaditeľom Inštitútu MV... ale chcem povedať, že po troch dňoch vo funkcii ministra vnútra som vydal rozkaz, ktorým som odvolal z funkcií náčelníkov okresov, všetkých tých, ktorí boli náčelníkmi v ŠtB... ak bol náčelník zo zložky ŠtB, nepodliehal ministrovi vnútra SR, ale podliehal federálnemu ministrovi, ja som ho nemohol priamo odvolať, preto som sa už 12. januára zúčastnil celoštátneho aktívu v Prahe, kde som s federálnym ministrom dohodol, že som mu dal menný zoznam všetkých náčelníkov okresných správ ŠtB, aby boli okamžite odvolaní a preradení do činných záloh.“

Pre branno-bezpečnostný výbor vzniklo tým niekoľko nejasností.

1. Potrebovali sme zistiť, či FMV nemalo zoznamy príslušníkov ŠtB, ktorí boli vo funkciách náčelníkov OS ZNB na Slovensku.
2. Mali sme overiť, či naozaj všetci boli uvoľnení v termíne okolo 15. januára 1990.

Zistili sme nasledujúce: mjr. Toman bol do zálohy daný 18. 1. 1990, ale už 1. 5. 1990 bol zaradený ako operačný dôstojník MS VB v Bratislave. Mjr. Vízner bol zaradený do záloh 17. 1. 1990, ale 1. 4. 1990 zaradený do skupiny kontroly Ekonomického odboru S ZNB v Bratislave. Mjr. Ligart bol 18. 1. 1990²⁸ a 1. 4. 1990 do výkonu pri OS ZNB v Galante. Pplk. Kováč bol 14. 4. 1990 zaradený do záloh a 1. 5. 1990 bol zaradený ako náčelník ekonomického oddelenia OS ZNB v Nitre. Plk. Huňa 17. 1. 1990 bol odvolaný z funkcie a 30. 4. 1990 uvoľnený zo služieb ZNB. Pplk. Patrňiak bol 17. 1. 1990 odvolaný z funkcie a 30. 4. 1990 pozbavený výkonu služby. Pplk. Čierny 17. 1. 1990 odvolaný z funkcie a 1. 4. 1990 zaradený na Ekonomickom odbore S ZNB v Bratislave. Mjr. Petráš bol 18. 1. 1990 zaradený do záloh, ale od 1. 4. 1990 je zaradený na Oddelení hospodárskej kriminality OS ZNB v Topoľčanoch. Pplk. Adamko bol 18. 1. 1990 zaradený do záloh,

²⁸ V origináli text pokračuje: „zaradený do záloh“

ale od 1. 5. 1990 bol zaradený ako st. referent Organizačného a personálneho oddelenia OS ZNB v Martine. Pplk. Švírec 17. 1. 1990 bol odvolaný z funkcie ale 1. 5. 1990 bol zaradený na OVK OS ZNB v Považskej Bystrici. Plk. Víselka 17. 1. 1990 odvolaný z funkcie, ale 18. 7. 1990 zaradený na OS ZNB v Prievidzi. Plk. Matuška 18. 1. 1990 zaradený do zálohy, a 28. 2. 1990 uvoľnený zo služobného pomeru. Pplk. Daniel 17. 1. 1990 odvolaný z funkcie, ale 1. 5. 1990 zaradený na OS ZNB vo Zvolene. Mjr. Pavliščín²⁹ bol 17. 1. 1990 odvolaný z funkcie, 31. 3. 1990 prepustený zo služieb ZNB. Pplk. Gogolák 17. 1. 1990 odvolaný z funkcie a 19. 7. 1990 preradený na SVB v Košiciach. Pplk. Korolčík bol 18. 1. 1990 zaradený do záloh, ale 1. 7. zaradený k MS VB v Bratislave a mjr. Drobňák 17. 1. 1990 odvolaný z funkcie a 1. 5. 1990 zaradený k OS ZNB v Humennom. A navyše mjr. Dický bol 25. 5. 1990 menovaný za náčelníka OS ZNB v Michalovciach.

Z tohto prehľadu je jasné, že všetci náčelníci OS ZNB, príslušníci ŠtB, ktorí boli 17. alebo 18. 1. 1990 ministrom vnútra pánom Mečiarom odvolaní, znova boli zaradení do služby ZNB. Väčšina z nich bola zo služby prepustená až ministrami Andrášom a Pittnerom (VII/90 – III/91).

Na dokreslenie týchto snáh o personálne zmeny na OS ZNB treba poukázať na to, že na Slovensku ešte bolo 42 príslušníkov ŠtB vo funkciách zástupcov okresných náčelníkov OS ZNB a len 7 z nich odišlo zo služieb ZNB v období, keď bol minister pán Mečiar, a 32 za pôsobenia ministra pána Andráša.

Ako nás informovali z FMV, ministerstvo disponuje s dôkladnou evidenciou všetkých príslušníkov ŠtB, teda aj tých, ktorí boli zaradení no OS ZNB na Slovensku.

Overili sme si, že celkom nesprávne sa vyčítalo pánovi ministrovi, že 25. mája 1990 menoval bývalého príslušníka ŠtB mjr. JUDr. Dického za náčelníka OS ZNB v Michalovciach. Mjr. Dický bol dňom 13. 1. 1990 dočasne poverený FMV funkciou náčelníka KS ZNB aj napriek tomu, že bol v predošlom období príslušníkom ŠtB a spolupracovníkom KGB. Minister Mečiar namietal proti jeho menovaniu, nie však z týchto dôvodov, ale čisto kompetenčných, lebo bolo právom republikového ministra navrhnúť kandidáta na tento

²⁹ V origináli: „Pavliščík“

post pre FMV a v tomto prípade sa poverenie urobilo bez rešpektovania tejto podmienky a treba dodať, že za pomoci VPN v Košiciach.

Menovaním mjr. Dického v Michalovciach sa hľadala už len forma kompromisného riešenia tohto prípadu.

Ďalším problémom v personálnej politike ministra vnútra p. Mečiaru bolo prijatie JUDr. Jána Demikáta do služieb ZNB. Branno-bezpečnostný výbor SNR skúmal najmä to, či jeho prijatie bolo v súlade s rozkazom ministra č.15 z 22. 12. 1989 o podmienkach bezúhonnosti pri prijímaní do služby v ZNB a či neboli porušené zákonné podmienky pre tento akt.

Pán Mečiar pred Branno-bezpečnostným výborom SNR k tejto záležitosti povedal: „Skôr než som sa rozhodol o Demikátovi, ja som vedel o ňom pomerne veľa. Demikát sa so mnou zoznámil tak, že mi doniesol materiál na Bielu skalú, aby sme prešetrili celý ten prípad... Ďalej mi Demikát doniesol informácie o podozrení z trestnej činnosti Vasiľa Bilaka, konkrétne sa jednalo o tých 500-tisíc, ktoré poberal v dolároch, ktoré pochádzali zo ZSSR a mali ich voľne k dispozícii a upozornil ma na porušenie trestných predpisov zo strany Colotku a povedal mi, že v archíve ÚV KSS je oddelenie, v ktorom sú zaznamenané poklesky morálne a ekonomické zo strany bývalých funkcionárov. Poznatky, ktoré získal, boli také závažné, že tieto poznatky som odovzdal generálnemu prokurátorovi federácie... Pri hľadaní tohto pohybu peňazí sme prišli k poznatku, že pravdepodobne miliarda 200 mil. devízových korún mala byť vyčlenená na pomoc komunistickým stranám Západu, tieto peniaze mali opustiť republiku, ale týmto komunistickým stranám neprišli. Ďalej Demikát ako predseda ÚKRRK ÚV KSS bol dôstojníkom štátnej bezpečnosti od roku 1982 do roku 1983, potom prešiel pracovať na železničnú ochranu... ako predseda ÚKRRK KSS bol poverený pracovať na 17. novembri... Hľadali sme osobu, ktorá jediná, resp. ktorá by mohla poznať vnútorné pomery v hospodárení strany... Demikát ako človeka – charakter som si nikdy nevážil, ale ako človeka, ktorý o týchto veciach veľmi dobre vedel, bol jediný na blízku, čo mohol pomôcť, bol použiteľný.“

Treba poznamenať, že k týmto záležitostiam sa pán Demikát pred Branno-bezpečnostným výborom SNR dost jasne nevyjadril. Museli sme preskúmať archíválie k tomuto prípadu a na základe

konfrontácie viacerých výpovedí a spisov sme prišli k týmto stanoviskám:

Pán JUDr. Ján Demikát od 2. 2. 1973 bol príslušníkom ZNB, v rokoch 1982–1983 bol príslušníkom ŠtB a na starosti mal dohľad nad cirkvami, konkrétne bol zameraný na činnosť sekty svedkov Jehovových a riadil troch tajných spolupracovníkov ŠtB. Z Ozbrojenej ochrany železníc ho delegovali na zjazd KSS v decembri 1989. V decembri toho roku bol zvolený za predsedu Kontrolnej a revíznej komisie ÚV KSS. V žiadosti o znovuprijatie do služieb ZNB zo 16. 5. 1990 nepravdivo uvádza, že „služobný pomer som ukončil na vlastnú žiadosť pod nátlakom KS ŠtB“. V priloženom životopise neuviedol svoju službu v ŠtB.

Stanovisko krajského náčelníka ZNB k jeho prijatiu bolo negatívne a nebolo jediné. To sa však v spisoch pána Demikáta nenachádza. Nie je tam teda negatívne hodnotenie a zamietavé stanovisko. Súčasťou sprievodnej dokumentácie k jeho prijatiu je záver prijímacieho konania s odporúčaním na jeho prijatie. Pred branno-bezpečnostným výborom vypovedal k tomu aj bývalý náčelník Kádrovej správy na KS ZNB v Košiciach p. pplk. Bujaloš, že toto pozmenené hodnotenie s odporúčením na prijatie vypracoval na základe pokynov z Ministerstva vnútra SR. Teda na základe nepravdivého posudku bol p. Demikát bez problémov prijatý do služieb ZNB Rozkazom ministra vnútra SR č. 274 zo dňa 8. 6. 1990. Rozkazom č. 38 zo dňa 14. 6. 1990 povýšený do hodnosti kapitána „Za zodpovedné a iniciatívne plnenie služobných úloh“. Jednanie v tomto prípade sa javí ako protiprávne a účelové, viazané predchádzajúcou dohodou.

Základná organizácia Národného odborového zväzu polície pri KS ZNB v Košiciach sa vo svojom stanovisku k menovaniu p. Demikáta vyjadrila takto: „V zmysle Dohody o postavení orgánov a organizácii národných odborových zväzov príslušníkov ZNB, o ich právach a povinnostiach vo vzťahu k služobným orgánom MV, článku 3, pán minister vnútra SR JUDr. Vladimír Mečiar, pri prijímaní pána Demikáta do služieb ZNB hrubo porušil tento článok Dohody“.

Pán Mečiar uvádza, že mal úmysel p. Demikáta cez službu v ZNB vyslať do Prahy, aby tam mohol pokračovať vo vyšetrovaní protizákonnej činnosti bývalých funkcionárov KSČ, aj napriek tomu, že mal dostatočné vedomosti o jeho minulosti. Hovoril síce,

že „sa stal pre takéto práce použiteľný³⁰“ po tom, čo začal hovoriť o tom, že sám má vedomosti i materiály o spolupráci istých ľudí s ŠtB. Doposiaľ sa neobjasnilo, odkiaľ zobral údaj o tom, že aj p. Bakšay je evidovaný ako kandidát tajnej spolupráce a akou cestou sa dostala k nemu taká istá kópia zväzku na p. Ivana Čarnogurského, akú istý čas vlastnil aj pán Mečiar. V rozpore je jeho tvrdenie, že p. Mečiar poslal na neho inšpekciu ministra vnútra a pritom ďalšiemu inšpektorovi 3. júna 1991 uviedol do zápisu, „že požiadal svojho bezprostredného nadriadeného o udelenie na deň 20. 5. 1991 riadnej dovolenky... túto zdôvodnil nutnosťou pomoci Vladimírovi Mečiarovi“...

Pokladáme za potrebné upozorniť, že v jeho prípade ide o človeka, ktorý nemá zábrany vedome konať protizákonne. Pred branno-bezpečnostným výborom sa pochválil, ako inšpektorovi ministra vnútra SR, ktorý ho prišiel vyšetrovať opitý, ukradol všetku dokumentáciu a nahradil mu ju len kópiami.

Je nepochopiteľné, že doposiaľ nebol za tento čin stíhaný.

Pán Mečiar vo svojej výpovedi tiež uviedol, že ho pán Demikát upozornil na ničenie stranického archívu v budove ÚV KSS v Bratislave a on že urobil opatrenia na jeho záchranu, ale že sa nepodarilo nič zachrániť. Šetrením sme zistili, že až po zásahu pracovníkov Ústredného štátneho archívu v Bratislave 27. 4. 1990 sa zabránilo ďalšiemu skartovaniu archívu. Riaditeľ archívu JUDr. D. Rusnák žiadal ministerstvo vnútra o vyšetrovanie zavinenia porušenia právnych predpisov, ale nič sa v tom smere neurobilo.

Branno-bezpečnostný výbor SNR zaujímala metodika i praktická realizácia výmeny funkcionárov na bezpečnostnom úseku MV. Personálnu politiku od nástupu p. Mečiara až do 15. apríla 1990 na bezpečnostnom úseku MV SR realizoval p. pplk. RSDr. Dezider Kóna, ktorý bol za ministra Lazara náčelníkom Kádrovej správy a ktorý na túto činnosť mal dôležitú politickú prípravu v riadiacich funkciách ÚV SZM, ÚV KSS v rokoch 1961–1986 a ako zástupca náčelníka Fakulty vyšetrovania VS ZNB pre politicko-výchovnú prácu v rokoch 1985–88. Urobil s pánom ministrom Mečiarom dohodu, že odíde vtedy, keď prebuduje celý bezpečnostný úsek MV SR.

³⁰ V origináli: „nepoužiteľný“

Zistilo sa, že pri výbere kandidátov na jednotlivé posty bolo vo veľkej miere rozhodujúce, či uchádzač bol v minulosti funkcionárom SZM a aký bol jeho vzťah k pánovi Kóňovi i k p. Mečiarovi. Ako potvrdili p. Kóňa, Štern i Borodovčák, pri tomto výbere sa nezistovalo, či táto osoba nemala nejakú väzbu na ŠtB. Výber sa robil prevažne konkurzom. Už 15. 1. 1990 bol do inšpekcie ministra prijatý mjr. JUDr. Leonard Čimo, ktorý bol v rokoch 1983–84 starším referentom ŠtB, za I. námestníka ministra vnútra 1. februára 1990 bol menovaný pplk. Ing. Vladimír Borodovčák, funkcionár ÚV SZM a v rokoch 1974 a 1975 agent ŠtB. Dňa 1. 3. 1990 bol prijatý mjr. JUDr. Miloslav Štern, ktorý bol poverený funkciou konzultanta I. námestníka p. Borodovčáka. V 60-tych rokoch bol p. Štern funkcionárom SZM a v rokoch 1973 december 1989 agent ŠtB. Po odchode p. Kóňu zaujal miesto náčelníka Personálnej a školskej správy MV SR. Námestníkom p. Šterna je mjr. Dr. Richard Kendický, od roku 1964 do roku 1985 funkcionár SZM v Košiciach, na ÚV SZM a zástupca riaditeľa Ústrednej politickej školy SZM. Náčelníkom Odboru pre styk s verejnosťou sa 15. 3. 1990 stal mjr. Jaroslav Pilát, ktorý spolupracoval ako dôverník ŠtB od apríla 1985.

Medzi reaktivovanými a prijatými do služieb ZNB z tohto obdobia nachádzame viacerých spolupracovníkov ŠtB, ako napr. npor. JUDr. Vojtech Krajčovič (pozn. red.: v súčasnosti starší vyšetrovateľ Krajského úradu vyšetrovania PZ MV SR), por. Arpád Halász (pozn. red.: starší referent Správy kriminálnej služby Mestského veliteľstva PZ Bratislava), npor. Igor Nitriansky, npor. Ladislav Polyak, kpt. JUDr. Albert Važan, npor. Ján Demikát (VKR), por. JUDr. Jozef Parták, npor. Ján Toričška, mjr. MUDr. Igor Gogál a ďalší.

Nesledovali sme však detailne personálnu prax na nižších stupňoch riadenia.

Došli sme k poznatku, že dôvodov pre túto krajne nezodpovednú personálnu politiku bolo viacero.

V prvom rade išlo o to, že pri výbere sa nepostavili kritériá morálnej bezúhonnosti a odbornosti, ale u prevažnej časti uchádzačov bola rozhodujúca jeho funkcia v aparáte SZM v 50. a 60. rokoch. Chybou bolo aj to, že sa nepreveril vzťah nastupujúcich príslušníkov k ŠtB. Veľkou chybou bolo, že takúto citlivú oblasť riešili ortodoxní komunisti a spolupracovníci ŠtB. Páni Borodovčák, Kóňa i Štern síce hovoria, že každú personálnu zmenu s nimi robil aj pán

minister, ale tým sa nemôžu zbaviť priamej zodpovednosti za výber, odporúčanie a aj prijatie kandidátov.

Treba si však uvedomiť, že celý mechanizmus personálnej politiky bol zložitejší aj tým, že do neho zasahovali aj reaktivovaní bývalí príslušníci ŠtB, ako sú páni Ciklamíni, Sukuba, Sutor, Martíšek, Jurík, Svěchota a ďalší činní príslušníci na XII. správe v Bratislave a neskôr v Úrade na ochranu ústavy a demokracie. Do týchto rozhodovaní zasahovali aj previerkové a občianske komisie. Rehabilitačné komisie, odbory PZ a o presadenie svojich záujmov sa pokúšala aj KGB.

Už začiatkom februára 1990 pán Ciklamíni, ako námestník na FMV (do tejto funkcie odporučený Obrodou cez VPN) mal najlepšie premyslenú koncepciu obsadzovania dôležitých postov v bezpečnosti, OŠH a armáde. V polovici januára 1990 sa stretli páni Ciklamíni, Sutor, Sukuba a Svěchota a prijali návrh p. Ciklamíniho na vytvorenie akejsi odbornej a dohliadacej komisie na XII. správe (ŠtB) v Bratislave. Mali informácie o činnosti príslušníkov ŠtB, hlavne pri likvidácii archívov a chceli tomu zabrániť. Podľa výpovede viacerých (p. Sámel, p. Langoš, atď.) bola to nelegálna skupina vytvorená Ciklamínim, mala vyčlenené priestory v budove XII. správy, sledovali činnosť príslušníkov ŠtB a pripravovali novú koncepciu budovania štátnej bezpečnosti.

Táto skupina presadzovala prijatie pána Ciklamíniho na funkciu námestníka FMV, čo podľa jeho vyjadrení podporil aj pán Dubček. Navrhla do funkcie náčelníka XII. správy pána Svěchotu, ktorý do funkcie nastúpil 9. 2. 1990, plk. Sutora a pplk. Martíšek boli vyslaní do poradnej komisie FMV v Prahe, navrhli a presadili prijatie gen. Sámela do funkcie námestníka FMV a začali svojimi ľuďmi obsadzovať napr. aj post riaditeľa úradu pasov a víz (pplk. Beňo), našlo sa umiestnenie aj pre p. Tonhausera a ďalších. Do tejto práce sa zapojil aj p. Mečiar, ktorý odporučoval pána Sukubu na FMV. Od 1. apríla 1990 boli títo ľudia zaradení na inšpekciu ministra vnútra SR, takže až pánom ministrom Mečiarom bolo ich postavenie v ZNB legalizované.

Aj keď nepochybujeme o tom, že prevažná časť z týchto reaktivovaných príslušníkov mala úprimnú snahu pomôcť revolúcii, zabrániť protizákonnej činnosti príslušníkov ŠtB, mala aj záujem uplatniť svoje ambície a plány nezrealizované po roku 1968. Rizikom bolo

to, že riaditeľom XII. správy sa stal pán Svěchota, o ktorom nevedeli, že bol od marca 1977 do januára 1989 agentom ŠtB, zameraným práve na sledovanie tzv. „lavicových oportunistov a bývalých príslušníkov ZNB a ČSLA, podobne ako pán npor. JUDr. Igor Nitriansky, ktorého odporučili na dôležitý post na FMV. Pri takejto konštelácii sa vytvorili takmer nekontrolovateľné podmienky na zásahy do archívu ŠtB zvlášť po 15. 2. 1990, keď bola ŠtB rozkazom FMV rozpustená.

Ako ďalej poukážeme, títo ľudia sa objavujú pri vzniku a riadení Rehabilitačných komisií, previerkových komisii až dovtedy, kým pán minister Mečiar neusúdil, že aparát MV bude budovať bez ich účasti, čo veľmi ťažko znášali a ako sami uvádzajú, „koncom apríla nás už rozohnali“. O ich osude rozhodol pán Škoda, náčelník kádrového útvaru na XII. Správe v Bratislave.

Uvedieme podrobnejšiu informáciu o činnosti Rehabilitačnej komisie ministra vnútra SR.

Na zabezpečenie úloh spojených s prerokovaním žiadostí bývalých príslušníkov ZNB a občianskych pracovníkov, ktorých služobný (pracovný) pomer sa skončil z politicky motivovaných pohnútok v súvislosti s ich konaním a postojmi v rokoch 1968–1969 a tých bývalých príslušníkov, ktorých služobný pomer sa skončil v zmysle spoločného rozhodnutia ministrov vnútra vymedzujúceho prekážky pre prijímanie a výkon služby príslušníkov ZNB, bola Rozkazom MV ŽP SSR č. 4 z 18. 1. 1990 zriadená Rehabilitačná komisia na bezpečnostnom úseku MV s celoslovenskou pôsobnosťou. Nad rámec, stanovený rozkazom ministra, prijímala aj podnety a žiadosti bývalých príslušníkov bezpečnostných zborov, ktorí odišli z výkonu služby z politicky motivovaných pohnútok už po roku 1948. Komisia sa skladá zo 16 príslušníkov a v dňoch 1. 3. a 1. 4. 1990 bola doplnená o administratívne pracovníčky.

Na zabezpečenie plnenia úloh komisie boli vytvorené 3-členné senáty na všetkých KS ZNB v SR a na MV SR.

Rehabilitačná komisia obdržala k 9. 4. 1990 613 žiadostí o rehabilitáciu. Žiadosti z hľadiska časového horizontu boli rozdelené do troch skupín. V prvej sú žiadosti príslušníkov, ktorým bol služobný pomer ukončený v rokoch 1948–1968. Takýchto žiadostí obdržala komisia 151. Prevažná väčšina má ako dôvod uvoľnenia uvedenú

politickú nespoľahlivosť, neochotu vstúpiť do KSC, nepodpísanie vystúpenia z cirkvi, nábožensky založenú rodinu, otvorený nesúhlas s politickým dianím v ČSR a pod.

Druhú, z hľadiska rozsahu najpočetnejšiu skupinu tvoria žiadosti bývalých príslušníkov ZNB, ktorých služobný pomer sa skončil po roku 1970. Rehabilitačná komisia ich obdržala 211. V prevažnej väčšine týchto žiadostí sa ako dôvod skončenia služobného pomeru uvádzajú politické postoje a názory v rokoch 1968 a 1969.

Tretiu skupinu predstavujú žiadosti bývalých príslušníkov ZNB, ktorých služobný pomer bol ukončený v dôsledku emigrácie blízkych príbuzných. Rehabilitačná komisia obdržala 71 takýchto žiadostí.

V súvislosti so začatím politických rehabilitácií sa na rehabilitačnú komisiu obracajú i bývalí pracovníci rezortu, ktorých služobný pomer sa skončil z iných ako politických dôvodov.

Z podnetu rehabilitačnej komisie bolo dňa 12. 4. 1990 na VŠ ZNB v Bratislave-Rači stretnutie žiadateľov o rehabilitáciu so služobným vedením Ministerstva vnútra SR. Na tomto stretnutí veľmi výrazne vystupovala otázka úpravy dôchodkov pri započítaní rokov za obdobie rokov 1939–1945 a priznanie najvyšších dôchodkov v I. pracovnej kategórii.

Na aktíve odzneli aj požiadavky na dôslednú očistu bezpečnostného aparátu, na možnosť dostať sa k materiálom zo stranických archívov a na doplnenie rehabilitačnej komisie o bývalých príslušníkov ZNB, ktorí boli postihnutí za svoje postoje v minulom období.

Na tomto aktíve sa dohodlo, že za predsedu rehabilitačnej komisie bude vždy ustanovený prvý námestník ministra vnútra SR. Takže mjr. JUDr. Dušan Mlynarčík sa stal tajomníkom komisie a predsedom už od polovice januára až do konca mája bol pán Svěchota. Po ňom pán Borodovčák, a keď on odišiel za vedúceho Úradu kancelárie vlády SR, funkcie predsedu sa ujal pplk. PhDr. Viliam Sukuba.

Pozoruhodné je, že v 10 senátoch boli len dvaja príslušníci reaktivovaní v roku 1990. Preštudovali sme 19 spisov k jednotlivým žiadostiam. V prípadoch, kde bol dôvodom prepustenia politický postoj, rozhodnutie senátu bolo jednoznačné – žiadateľ bol rehabilitovaný. To isté platilo aj v takých prípadoch, keď prepustenie bolo odôvodnené emigráciou príbuzného. V jednom prípade, kde žiadateľ bol odsúdený za opilstvo, nebol rehabilitovaný. V prípade, že sa

u žiadateľa prejavoval a aj v súčasnosti prejavuje vyhranený postoj k totalitnej politike a jej prejavom v bezpečnosti, tam nebolo žiadateľovi vyhovené. V štyroch žiadostiach je uvedený dôvod aj náboženské presvedčenie, a v týchto prípadoch senáty rozhodovali veľmi diferencovane. Jedného bez problémov rehabilitovali, kým druhému jednoznačne žiadosť zamietli. Tretiemu uznali len dôvod politické postoje a neuznali mu náboženské dôvody, lebo voči tomu mal výhrady veliteľ OS ZNB a predseda OZ pri OS ZNB v Galante. Je to prvý prípad, keď policajné odbory dali zamietavé stanovisko k rehabilitácii bývalého príslušníka. V poslednom prípade bol žiadateľ postihnutý za to, že jeho príbuzný vstúpil do sekty Svedkov Jehovových a senát rozhodol jednoznačne v prospech jeho rehabilitácie.

Zostáva nezodpovedané, či pre členov senátov dôvody politické a náboženské neboli rovnocenné, keď pri rozviazaní služobného pomeru mali rovnakú váhu.

Samostatným problémom bolo preskúmať činnosť previerkových a občianskych komisií, voči činnosti ktorých mali veľké výhrady príslušníci ZNB vo výkone, hlavne veliteľské kádre, bývalí príslušníci ŠtB, ale aj ministri Mečiar a Andráš. Pre objektivnosť posúdenia ich významu pri očiste bezpečnosti a upevnení jej disciplíny a získania dôvery u obyvateľstva boli významné stanoviská Okresných správ ZNB, ktoré sme si pre tento účel vyžiadali. Treba konštatovať, že až na ojedinelé výnimky činnosť občianskych a previerkových komisií bola hodnotená vysoko pozitívne.

Je veľkou chybou, že po ukončení činnosti krajských previerkových komisií sa MV SR nepostaralo o zhodnotenie a zdokonalenie³¹ činnosti jednotlivých komisií, a že sa nezabezpečila ochrana a uloženie ich archívov. Z materiálov, ktoré sa podarilo získať a z výpovede predsedu Občianskej komisie pri KS ZNB v Bratislave MUDr. A. Trnovského chceme poukázať na to, že ich dokumentácia by mala byť podkladom pri hľadaní zodpovedných osôb za mnohé protiprávne činy príslušníkov ZNB hlavne pri likvidácii archívov a iných dôkazových materiálov o trestnej činnosti predstaviteľov bývalého totalitného režimu.

Občianske a previerkové komisie boli zriadené pri KS ZNB rozkazmi federálnych ministrov vnútra pp. Sachera a Langoša (rozkazy

³¹ V origináli: „zdokumentovanie“

č. 21, 35, 45, 51). Pôsobnosť občianskych komisií upravoval zákon č. 169/1990 Zb. Je veľkou chybou, že sa nezabezpečila plná realizácia rozkazu č. 66, ktorým napr. minister Sacher rozšíril previerky na niektorých ďalších príslušníkov ZNB a vojakov z povolania. Chybou bolo aj to, že po zániku Krajských správ ZNB na Slovensku sa nehľadala možnosť, ako zabezpečiť pokračovanie činnosti občianskych komisií v zmysle rozkazu ministra p. Langoša č. 94/1990.

Zrušenie previerkových komisií upravoval rozkaz FMV č. 59/1990, avšak termín účinnosti tohto rozkazu sa posunul takmer o jeden mesiac, teda na jún 1990.

Musíme konštatovať, že skôr, než sa tieto komisie legalizovali, praktickú porevolučnú očistu bezpečnosti zobrali do vlastných rúk jednotlivé hnutia. Napríklad v Košiciach už hneď po novembri sa vytvorilo Fórum spravodlivosti.

Neskúsenosť členov komisií často zneužívali jednotlivci. Len tak sa mohlo stať, že členovia Fóra spravodlivosti presadzovali menovanie pána Dického na post krajského náčelníka ZNB. Tak sa mohlo stať, že ich podviedol mjr. JUDr. Jaroslav Kurcina, ktorý pred Ústrednú previerkovú komisiu v Prahe nedoniesol svoj osobný zväzok, a bez tohto základného poznatku bol odporúčaný na vedúcu funkciu do tvoriaceho sa Úradu na ochranu ústavy a demokracie v Košiciach, kde potom pracoval v archíve ŠtB v plnom porozumení s pánom Svěchotom.

Krajská previerková komisia KS ZNB v Košiciach vo svojej správe o činnosti zo dňa 25. 5. 1990 konštatuje, že k tomuto dňu KS ZNB (mjr. Dický) neposkytla žiadne informácie z FMV ani požadované údaje a podklady, ďalej, že príslušníci ŠtB boli zámerne zle inštruovaní svojím náčelníkom pánom Kurcinom a naopak, že odmietajú pred previerkovou komisiou odpovedať po tom, čo ich pán Svěchota a Kurcina inštruovali, že sú povinní dodržiavať mlčanlivosť v zmysle zákona č. 102/1971 Zb.

V dôsledku týchto pomerov aj v súčasnosti evidujeme z východného Slovenska najviac žiadostí a sťažností na riešenie protiprávnej činnosti bývalých príslušníkov ŠtB, ktorých odosielateľmi sú neraz bývalí radoví príslušníci ŠtB.

Tu sa zistilo, že p. Kurcina sa snažil pred previerkovou komisiou pri FMV spochybníť kompetentnosť Krajskej previerkovej komisie v Košiciach a proti jej rozhodnutiu sa snažil presadiť ponechanie

v službe aj takých príslušníkov, ktorí z odborného i morálneho hľadiska nemohli ďalej svoje funkcie zastávať.

Obdobná situácia a obdobné problémy boli aj v Banskej Bystrici.

Najťažšiu pozíciu mala Občianska komisia v Bratislave, ktorá riešila personálne problémy bývalých príslušníkov OS a KS ZNB, Mestskej správy ZNB v Bratislave, ale aj XII. správy, kde bol už náčelníkom pán pplk. JUDr. Jaroslav Svěchota.

Z veľkého množstva prípadov hovoriacich o prekážkach pri previerkach upozorňujeme aspoň na niektoré.

Určitou anomáliou, ktorá bola v rozpore s rozkazmi FMV bolo, že pán Svěchota, nie na základe rozkazu ministerstva vnútra, ale len na základe telefonického rozhovoru s FMV zriadil pri Úrade na ochranu ústavy a demokracie previerkovú komisiu. Za predsedu jednej previerkovej komisie určil mjr. JUDr. Rastislava Škodu – náčelníka Kádrového oddelenia bývalej XII. správy ZNB a terajšieho³² náčelníka Úradu na ochranu ústavy a demokracie (pozn. red.: oprava: vedúceho staršieho referenta špecialistu kádrovej a personálnej skupiny XII. správy ZNB a Úradu na OÚD Bratislava). Občianska komisia zistila, že mjr. Škoda im vedome predkladal na schválenie zoznamy takmer všetkých bývalých príslušníkov z XII. správy a pritom sa odvolával na to, že on ako personalista nemá k dispozícii ich osobné spisy. Jeho pričinením došlo k úniku utajovaných materiálov a k pobúreniu členov preverovacích komisií ako aj preverovaných. Pán Škoda a pán Svěchota robili nátlak, aby občianska komisia potvrdila výsledky prerokovaných komisií, lebo inak hrozí vzbura príslušníkov. Ústrednej previerkovej komisii pri FMV predložili zoznamy príslušníkov ŠtB, ktorých navrhovali ponechať v službe bez vyjadrenia občianskej komisie. Keď sa to zistilo, museli sa tieto výsledky anulovať, a tento protiprávny postup bol obom vytknutý a bola požiadaná inšpekcia ministra, aby celú záležitosť prešetrla.

V zázname z operatívnej porady z občianskej komisie zo dňa 18. 7. 1990 je v bode 6 tento zápis: „Vytknuté bolo riaditeľovi ÚOÚD – expozitúra Slovensko – J. Svěchotovi, že obsadil expozitúru ľuďmi, ktorí neboli odporučené občianskou komisiou, ktorí v minulosti riadili XII. správu a riadili CÚV KSS. Odpovedal, že si myslel, že

³² V origináli: „vtedajšieho personálneho“

v rámci veliteľskej právomoci si to môže dovoliť... Ďalej bol dotazovaný, kto bude na expozitúre, keď sú niektoré pripomienky voči jeho osobe na FMV, a keď dostal „Děčko a LPK“. Odpovedal, že ho neprijal, a že počká, až ho Mečiar dosadí za prvého námestníka na MV SR a potom ho už expozitúra nezaujímá. S tým korešponduje aj rozhodnutie riaditeľa Úradu na ochranu ústavy a demokracie, ktorým ho na základe rozkazu prvého námestníka Federálneho ministerstva vnútra z 3. 8. 1991³³ dočasne zbavuje výkonu služby dňom 6. 8. 1990. Pán Svěchota odmietol toto oznámenie podpísať.

V činnosti jednotlivých občianskych a previerkových komisií sa plasticky odzrkadľuje snaha členov občianskych komisií splniť si svoje poslanie, ale aj snaha bývalých príslušníkov ŠtB a niektorých reaktivovaných príslušníkov ŠtB (napr. p. Svěchota), zachovať podľa možnosti kompaktné celú štátnu bezpečnosť a na tom budovať svoje mocenské pozície.

Občianske a previerkové komisie podstatne zasiahli aj do štruktúry republikového ministerstva vnútra vzhľadom na previazanosť zložky ŠtB a VB a ich činnosť hodnotíme vcelku pozitívne.

Zostala nezodpovedaná otázka toľko diskutovaného záujmu bezpečnostných zložiek Sovietskeho zväzu o našu bezpečnosť.

Už v úvodnej časti tejto správy sme poukázali na to, že do novembra 1989 bolo prepojenie štruktúr MV SSR³⁴, ÚV KSČ a KGB takmer organicky spojené s bývalým vedením³⁵ MV ČSSR a 13. oddelenie ÚV KSČ bolo v otázkach bezpečnosti riadené priamo pražskou rezidentúrou KGB. Na I. Hlavnej správe rozvedky (ŠtB) boli genmjr. Valentin Borisovič Lvov, plk. Genadij Alexandrovič Salin, plk. Ivanovič Nedozerov, pplk. Nikolaj Sergej Alexandrovič Generalov³⁶. Na II. Hlavnej správe kontrarozvedky (ŠtB), ktorá patrila pod prvého námestníka ministra vnútra genpor. Alojza Lorenca a neskôr plk. JUDr. Viliama Ciklamíniho, boli títo zástupcovia KGB: plk. Vadim Vasilievič Romanenko (politická kontrarozvedka), mjr. Sergej Fjodorovič Lagunov (politická kontrarozvedka), plk. Vladi-

³³ V origináli: „1990“

³⁴ V origináli: „ČSSR“

³⁵ V origináli: „...takmer organicky spojené. Bývalé vedenie...“

³⁶ Mená v origináli: „pplk. Nikolaj Porfijevič Averianov, pplk. Viktor Ivanovič Kopytin, mjr. Sergej Alexandrovič Generalov“

mír Alexandrovič³⁷ Korotkov (ekonomická kontrarozviedka). V III. Hlavnej správe vojenskej kontrarozviedky (ŠtB) boli dosadení genmjr. Vladimír Vladimírovič Chromych³⁸, na VI. Správe spravodajskej techniky bol mjr. Dmitrij Jurijevič Anastasijev. Vo Federálnej správe VB bol nasadený genpor. Genadij P. Teslenko. A napokon na XII. správe kontrarozviedky v Bratislave (ŠtB) bol plk. Anatolij Ivanovič Povšedjuk.

Samotný výpočet týchto významných funkcionárov KGB naznačuje, aký význam malo územie Československa pre túto spravodajskú službu. V Bratislave v styku s čelnými funkcionármi XII. správy bol plk. Povšedjuk. Mal vyčlenenú pracovňu a vilu v Bratislave. Naďalej sa kontaktoval hlavne s náčelníkom XII. správy RSDr. Štefanom Homolom a jeho prvým zástupcom pplk. JUDr. Františkom Budavárom. (pozn. red.: okrem uvedených funkcionárov sa sovietsky poradca XII. správy ZNB Povšedjuk stýkal aj s náčelníkom Správy ZNB hl. mesta Bratislavy a Zsl. kraja plk. JUDr. Štefanom Mikulom a vedúcimi funkcionármi Správy ŠtB Bratislava pplk. JUDr. Horákom náčelníkom a jeho zástupcami pplk. Ing. kom (pozn. red.: bývalý zástupca náčelníka Správy ŠtB Bratislava, prepustený v r.1990 zo služieb ZNB) a pplk. JUDr. Vašom.

Noví predstavitelia MV SR (Svěchota, Borodovčák, Mečiar) a XII. správy vo svojich výpovediach uvádzajú, že ich vzťahy s týmto pánom boli na úrovni kontaktov, ktoré si vynucovalo ich postavenie a potreba zabezpečiť činnosť tejto rezidentúry. Len v jednom prípade, uvádza pán Svěchota, na sovietskom konzuláte vraj dostal konkrétne požiadavky na záchranu tých príslušníkov ŠtB, o ktorých má KGB záujem.

K tejto záležitosti sa okrem pp. Mečiara, Svěchotu a Borodovčáka vyjadrovali aj Martíšek, Sútor, Jurík a Sukuba. Zhodujú sa v tom, že bolo to začiatkom februára 1990, keď gen. Lorenc pripravoval konšpiratívne stretnutie s častou okresných náčelníkov v Nitre. Tento údaj získal pán Svěchota a predniesol ho zúčastneným na stretnutí u pána Mečiara. Po skončení schôdzky situáciu popisuje pán Martíšek takto: keď... sme potom sadli do auta a chceli sme odísť, tak pán Svěchota nastupoval do auta posledný, vytiahol

³⁷ V origináli: „Alexejevič“

³⁸ V texte originálu sa ešte nachádza meno: „genmjr. Jutij Ivanovič Votoškin“

lístok a podal ho mne osobne do rúk. Ja som ho mal v ruke a bol to lístok s tromi menami, spontánnym rukopisom boli ceruzkou alebo ceruzkovým perom napísané tri mená, bol to náčelník XII. správy Homola, jeho zástupcovia Faťol a Budaváry, s tým, že doslova „toto mi dal pán Mečiar pri odchode, že KGB si želá, aby títo ľudia boli zachránení“.

Pán Sútor zhodne s pánom Svěchotom uvádzajú, že o zachránenie týchto príslušníkov prejavil sovietsky konzulát záujem. O tomto stretnutí a s popisom tejto udalosti boli bezprostredne oboznámení aj páni Jurík a Sukuba. Pán Martíšek o tom informoval aj pána plk. Fadrunka³⁹ na FMV.

Pán Mečiar ku svojim kontaktom s KGB ako minister vnútra SR uviedol: „Viem, že bola dohoda medzi KGB a ministerstvom federálnym o spolupráci, na základe ktorej dôstojníci KGB umiestnení v Prahe i Bratislave toho, ktorý bol v Bratislave v hodnosti plukovníka, som poznal a zhruba raz za mesiac sme sa stretli a sme sa rozprávali o otázkach spolupráce. Mal stále starosti, lebo som mu nedával autá a nebol pohyblivý, tam som porušoval dohodu, ale o iných spoluprákach neviem.“

Branno-bezpečnostný výbor SNR nemá dôvod neveriť spomínaným osobám zúčastneným na tomto akte odovzdávania písomnej požiadavky KGB, a preto toto zistenie prijíma ako dôkaz o záujme KGB uplatniť svoj vplyv a realizovať svoje záujmy v bezpečnostných zložkách na Slovensku aj v zmenenej politickej situácii.

Pre Branno-bezpečnostný výbor SNR bola najzložitejšia otázka vystopovania praktických krokov zúčastnených osôb na formovaní bezpečnostného úseku MV SR a pochopenia ich motivácie.

Ukázalo sa, že absencie časti archívov a neochota niektorých vypočúvaných spolupracovať s nami pravdivými výpoveďami poznačia náš pokus o vyčerpávajúci záver.

V sledovanom období môžeme na Slovensku v bezpečnosti sledovať niekoľké tendencie.

Na úseku verejnej bezpečnosti po nástupe pána Mečiara do funkcie sa výrazne zintenzívnili práce v oblasti legislatívnej koncepcie usporiadania bezpečnosti (Polície). Vypracovali sa dve alternatív-

³⁹ V origináli: „Padrunka“

vy, jedna bola ukončená v januári 1990, ale práve tá v mnohom len konfrontovala⁴⁰ starý systém riadenia i usporiadania polície.

Druhá koncepcia bola oveľa progresívnejšia. Rozpracovával sa zákon o polícii, novelizácia dovtedajšieho zákona o ZNB a mnohé ďalšie normy a interné predpisy.

V tejto oblasti bol rozhodujúci nenarušený kolektív ľudí, ktorí kontinuálne na týchto materiáloch pracovali.

V praktickom výkone sa zmena vo veliteľských kádroch na úrovni OS ZNB najviac odrazila na rozkolísanosti celého zboru. Na aktívoch náčelníkov OS ZNB a odborárov sa postupne presadzovali nové pohľady na funkciu polície v novej pluralitnej a demokratickej spoločnosti. Personálne zmeny na všetkých úrovniach a snaha jednotlivých strán a hnutí nielen pomôcť očiste bezpečnosti, ale aj presadiť „svojich kandidátov“ do funkcií v nejednom prípade nahrávali tým silám v spoločnosti i vo vnútri bezpečnostného zboru, ktoré nemali záujem na pozitívnom vývoji v spoločnosti. Toto konštatovanie nie je len prázdnu frázou, ale aj objektívnym poznaním reality na základe doterajšieho štúdia dostupnej dokumentácie.

Vývoj pomerov vo vedení Ministerstva vnútra SR logicky ovplyvnili aj niektoré konkrétne udalosti na FMV, osobitne vtedy, keď akťermi boli ľudia, ktorí boli nejako zapojení do činnosti MV SR.

Jednou zo zlomových udalostí boli spory medzi federálnym ministrom vnútra pánom Sacherom a pánom Sámelom na jednej strane a prvým námestníkom pánom Ciklamínim a pánom Procházkom na druhej strane. Príčiny a motiváciu jednotlivých aktov každý zúčastnený interpretuje rozdielne. Pre slovenské pomery je dôležité to, že pokiaľ do tejto „aféry“ spolupracovali na spoločnej veci páni Mečiar, Čič, Sámel, Svěchota, Sútor, Sukuba, Jurík, Martíšek, Ondruš, Kóňa, Budaj, Ciklamíni, Lалуha, Gál, Čarnogurský a ďalší, potom dochádza k radikalizácii a polarizácii nielen názorov na ďalší politický vývoj, ale takmer všetci od tohto momentu začali viac myslieť na vlastné pozície, pozície hnutia či strany, ktorých boli reprezentantmi a podľa toho aj konali. Spor „Za Sachera, či proti Sacherovi“ poznačil aj rezort MV SR. Od tejto doby sledujeme výraznejšiu snahu p. Mečiara budovať rezort na ľuďoch jemu názorove blízkych a spriaznených v minulosti. Výraznejšie sa svojimi

⁴⁰ V origináli: „kopírovala“

postojmi prejavujú aj členovia Obrody, ako reprezentanti ľavicovej orientácie.

V tomto období sa začína stupňovať aj snaha niektorých politikov získať čo najviac kompromitujúcich materiálov z archívov ŠtB.

Rekapituláciou sledu udalostí od novembra 1989 až do júna 1990 sme prišli k tomuto poznaniu:

V mesiacoch november a december 1989 nikto z nových politikov nemal záujem, ba ani priamu možnosť bez prípadnej kompromitácie zo spolupráce s ŠtB dostať sa k archívu ŠtB.

Všetci príslušníci ŠtB a radoví zamestnanci v jednotlivých úradovniach rešpektovali predpisy o utajovaní týchto dokumentov o činnosti agentúrnej siete spolupracovníkov ŠtB. Ako nám dokazuje prípad zo Starej Lubovne, mjr. Chomišák už 27. 11. 1989 nariadil skartáciu prevažnej časti archiválií zo „živých zväzkov“ ŠtB. K takémuto ničeniu mohlo dochádzať na celom území Slovenska. Oficiálna skartácia sa začala až po rozkaze gen. Lorenca 1. decembra 1989. V tomto období, podobne ako u VB, ani u ŠtB nebol žiaden reprezentant nových politických síl, ktorý by urobil aj konkrétne praktické kroky na zabezpečenie ochrany archívov. Čiže, od 27. 11. 1989 do 9. februára 1990 keď bol za náčelníka XII. správy menovaný pán Svěchota, mohol byť podstatný únik dokumentácie z archívov ŠtB plne v réžii jej príslušníkov. Podľa výpovedí pracovníkov v archívoch ŠtB približne do 15. februára sa dodržiaval celý systém pohybu dokumentácie z archívov ŠtB. Len operatívne zväzky, ktoré najčastejšie mali vo svojich trezoroch operatívni dôstojníci, mohli byť odcudzené bez akejkoľvek kontroly.

Druhá etapa sa začala v polovici februára 1990, keď došlo k rozpusteniu ŠtB. Príslušníci a pracovníci úradovní boli daní do činných záloh a vedením ŠtB boli poverení noví funkcionári.

Pre rozsiahlosť tejto problematiky chceme len na príklade archívu XII. správy v Bratislave zdokumentovať ďalší vývoj, lebo o udalostiach na tomto pracovisku máme najviac údajov získaných výpoveďami pred Branno-bezpečnostným výborom SNR. K tejto téme boli vypočutí pp. Svěchota, Miko, Mazúr (pozn. red.: pred 17. 11. 1989 vedúci funkcionár 3. odboru XII. správy ZNB, neskoršie zástupca riaditeľa Úradu na OÚD v Bratislave p. Svěchotu, prepustený zo služieb ZNB), Langoš, Kóňa, Klaciková⁴¹, Hronská, Brodyová (pozn. red.: pracovníčka v ar-

⁴¹ V origináli: „Klaciková“

chíve na Úrade pre OÚD Bratislava), Sukuba, Sútor, Jurík, Martišek, Borodovčák, Mečiar, Petrakovičová, Budaj, Dohnalová.

V čase, keď takmer všetci bývalí príslušníci ŠtB boli v činných zálohách, kľúče od miestností s trezormi a od archívov mal náčelník XII. správy a neskôr riaditeľ Úradu na ochranu ústavy a demokracie expozitúra Slovensko pán Svěchota, jeho zástupca Ninčák a ďalší. Okrem nich tu boli aj bývalí reaktivovaní príslušníci ŠtB, ktorí sa prihlásili na kontrolu ŠtB a potom aj na vypracovanie novej koncepcie štátnej bezpečnosti. Dosadil ich tam pán Ciklamíni, a to tak, že svoje rozhodnutie o ich zadelení oznámil len telefonicky plk. Horákovi (pozn. red.: náčelník Správy ŠtB Bratislava, prepustený zo služieb ZNB), náčelníkovi pre ŠtB. Išlo o pána Sútora a pána Martiška, ktorým vypomáhali aj páni Gasidlo, Jurík a Súkuba⁴².

Vyšetrovaním sa zistilo, že už 25. februára⁴³ 1990 niekto protiprávne lustroval pána Langoša.

Aj napriek tomu, že v tomto období sa podľa výpovedí pracovníkov archívu pomerne veľa lustrovalo, nerobila sa žiadna dokumentácia o lustráciách a o pohybe archíválií v budove i mimo nej. Zmena nastala až potom, čo do funkcie riaditeľa bratislavskej úradovne bol menovaný Ing. Miko. Hoci bol menovaný 1. 5. 1990, s prácou v archíve mohol začať až 1. 7. 1990, lebo dovtedy celý archív patrilo pod riadenie p. Svěchotu.

Nezistilo sa, že by pán Svěchota urobil nejakú inventúru v rámci preberania archívu ŠtB. Naopak, prvým krokom, ktorý pán Miko urobil vo svojej funkcii, bolo vykonanie inventúry v dňoch 2. až 11. 7. 1990, pri ktorej sa uskutočnila fyzická kontrola archívnych operatívnych zväzkov uložených v operatívnom archíve bývalej XII. správy ZNB.

Po porovnaní archívnych protokolov so skutočným stavom v archíve sa zistilo, že v operatívnom archíve chýba: v „A“ fonde 19 zväzkov, vo fonde „SR“ 104 zväzkov a v „T“ fonde 4 zväzky. Celkom 127 zväzkov.

Súčasne bolo zistené, že v archívnych protokoloch „A“ fondu chýba na troch miestach 6 listov. Ide o listy, na ktorých boli evidované nasledovné rady archívnych čísiel:

⁴² V origináli: „Sukuba“

⁴³ V origináli: „januára“

- a) od 97394 do 97727 (t. j. 34 archívnych čísiel) - z nich chýba archívny zväzok č. 97416 (14358);
- b) od 122716 do 123050 (t. j. 34 archívnych čísiel) z nich chýba archívny zväzok č. 122750 (reg. č. 19508);
- c) od 116772 do 117105 (t. j. 34 archívnych čísiel) z nich chýba archívny zväzok č. 116 983.

Dohľadáváním chýbajúcich archívnych čísiel v registračných protokoloch sa zistilo, že v registračných protokoloch chýbajú nasledovné listy: reg. d. 31031 až 31060, 19491 až 19530, 14351 až 14370 a 31361 až 31400.

Ďalším pátraním sa zistilo, že chýbajúce zväzky z evidencie na chýbajúcich stranách patrili:

1. Zväzok reg. č. 14358 mjr. JUDr. Miroslavovi Šternovi;
2. Zväzok reg. č. 19508 plk. JUDr. Jaroslavovi Svěchotovi.

Pri vypočúvaní pred Branno-bezpečnostným výborom SNR obaja popreli vedomosti o chýbajúcich⁴⁴ protokoloch a o tom, kto by mohol mať záujem na ich vytrhnutí a odcudzení chýbajúcich, dnes už vieme, že ich zväzkov.

Medzi chýbajúcimi zväzkami vo fonde „A“ chýbajú aj zväzky osôb Ján Budaj, Ivan Čarnogurský a Ladislav Košta. Ide teda o zväzky, ktoré sa odkopírované objavili na stole u pána predsedu slovenskej vlády Vladimíra Mečiara, pánov Ciklamíniho a Demikáta. Originál zväzku Jána Budaja vybral z archívu pán Svěchota, čo potvrdil svojím podpisom v spomínanom zázname o vykonaní kontroly archívnych zväzkov a odovzdal ho p. Ciklamínimu.

Osud ostatných chýbajúcich zväzkov zatiaľ nie je známy.

Pracovne možno tento problém uzavrieť takto: Nekomtrované vyberanie archívnych zväzkov ľudí evidovaných v dokumentácii ŠtB mohlo sa vykonávať bývalými príslušníkmi ŠtB v období od 27. novembra 1989 do 9. februára 1990 a v druhom období od 9. februára do 1. júla 1990, keď zodpovednosť za archív ŠtB mal pán Svěchota.

Je dokázané, že lustraval vo viacerých prípadoch. Zo začiatku za pomoci bývalých pracovníčok archívu, ktoré si pre tento účel pozýval z domu, keďže boli zaradené v činných zálohách. Lustraval aj na základe požiadaviek pána Martiška, Sútora, Juríka, Sukubu a dal-

⁴⁴ V origináli text pokračuje: „stranách v registračných“

ších potom, keď sa zistilo, že medzi osobami nimi navrhovanými na rôzne funkcie sú aj spolupracovníci ŠtB.

Tieto zistenia môžu pomôcť aj pri objasnení okolností a obdobia, keď vznikli tie zoznamy utajovaných spolupracovníkov ŠtB, ktoré boli zasielané p. Mečiarovi.

Možno usudzovať, že až po týchto objasneniach prestane vedomá politická manipulácia s materiálmi z archívov ŠtB. Snáď skôr pochopíme aj motiváciu tých, ktorí svoje politické zámery chceli realizovať porušovaním právnych i etických princípov.

Treba ešte poznamenať, že pán Svěchota vo svojej funkcii na XII. správe ZNB a neskôr ako riaditeľ Úradu na ochranu ústavy a demokracie – expozitúra Bratislava cieľavedomou spoluprácou s funkcionármi vo vedení MV SR vytvoril také väzby medzi tajnou a verejnou políciou, aké boli snáď len v 50-tych rokoch.

Jeho vymenovaním za námestníka ministra vnútra SR dňa 15. 8. 1990 sa táto epocha končí.

K posledným dvom vymedzeným obdobiam činnosti Ministerstva vnútra SR (4. a 5. obdobie) bolo zo strany členov BBV SNR poslancov Homolu a Javorského navrhnuté vypočúť ešte ďalšie osoby (pánov Markuša, Budaja, Litvu a pani Brodyovú). Toto zasadanie BBV SNR sa uskutočnilo až 22. októbra 1991 a výsledky zo záznamov nie sú zatiaľ vyhodnotené komplexne, takže nemožno ich ani uzatvoriť.

Aj napriek tomu je možné už v tomto štádiu uzatvoriť tieto okruhy problémov.

Je preukázateľné, že v období po 17. novembri 1989 sa na bezpečnostnom úseku Ministerstva vnútra SR robili pokusy udržať vplyv a riadenie starým vedením ministerstva a Hlavným výborom KSS pri MV SR. Zákaz činnosti KSS v rezorte, rozpory medzi funkcionármi ministerstva a príslušníkmi vo výkone tomu zabránili. Po nástupe nových funkcionárov na MV SR a na Úrad pre ochranu ústavy a demokracie sa niektorí funkcionári snažili uplatniť svoje politické ambície tým, že personálnu politiku podriadili svojim osobným záujmom, a z tých istých dôvodov vytvorili predpoklady pre zneužívanie, resp. osobne sa podieľali na zneužívaní archívnych materiálov ŠtB.

Takéto jednanie malo svoj negatívny odraz vo výkone polície pri zabezpečovaní poriadku a ochrany obyvateľov a ich majetku, hlavne v kritických spoločensko-politických situáciách v roku 1990.

Zodpovednosť za túto činnosť by mali posúdiť orgány činné v trestnom konaní.

Branno-bezpečnostný výbor je toho názoru, že úloha vyplývajúca z uznesenia Predsedníctva SNR č. 290/1991 by sa mala ukončiť do takej podoby, aby poslanci SNR získali úplný a vyčerpávajúci obraz o činnosti Ministerstva vnútra SR od 17. novembra 1989 do marca 1991.

Prvá časť správy bola prednesená na 18. schôdzi SNR dňa 4. novembra 1991. Hlasovaním č. 18 sa rozhodlo, že správa bude prečítaná na neverejnom zasadaní pléna SNR. (623)⁴⁵

Rozprava k prednesenej správe bola dňa 7. novembra 1991. Po ukončení rozpravy plénum SNR rozhodlo o tom, že Branno-bezpečnostný výbor má ukončiť vyšetrovanie činnosti MV SR a tiež o tom, že záverečná časť správy bude prednesená na verejnom zasadaní pléna SNR.

Prvá časť správy bola odtajnená uznesením Predsedníctva SNR č. 709 z 21. 1. 1992. (624)

Predsedníctvo k tomuto rozhodnutiu dospelo po tom, keď sa zistilo, že bezprostredne po prečítaní správy došlo k úniku podstatných častí textu tejto správy.

Prvé údaje zo správy boli uverejnené už 6. novembra v denníkoch Český denník a Hlas ľudu. Zatiaľ čo v Českom denníku boli len komentované niektoré časti správy, tak v Hlase ľudu je už citovaná aj reakcia pána Vladimíra Mečiara, ktorou priznal, že pozná celý obsah správy. (625, 626).

Doslova hovorí: „Z obsahu správy sa dá povedať, že ma rehabilitovala, lebo nesplnila zámer ukázať, čo všetko Mečiar vážne spáchal. V detailoch, aby som aspoň akú-takú jazvu dostal, sú tam konštrukcie a závery, ktoré autor vsunul medzi rôzne hodnoverné výpovede.“

⁴⁵ Odkaz na zdroj informácií. Zoznam referenčných poznámok sa v publikovanom texte nenachádza.

Toto dokazuje, že pán Mečiar mohol takto zasvätené hovoriť len za predpokladu, že už 5. novembra mal k dispozícii celú správu v rukách.

Ako sa ukazuje v prípade publikovania častí správy v Smene dňa 8. novembra 1991, únik údajov zo správy bol zabezpečený nelegálnym nahrávaním prednesu správy priamo v budove SNR. (627)

Predseda Branno-bezpečnostného výboru SNR zareagoval na túto situáciu a ohradil sa voči zverejňovaniu údajov zo správy v novinách Práca z 11. novembra 1991. Aj napriek tejto snahe nebolo v silách BB výboru SNR zabrániť ešte väčšej publicite správy v ďalších novinách ako Respekt, Echo, Verejnosť, Východ, Slovenský denník, Smer, atď. (628)

O rozsiahlejšiu kritiku správy sa pokúsil pán Mečiar v novinách Extra S, v prílohe Slobodného piatka, a to 22. a 29. novembra a 6. decembra 1991. Kritika len potvrdzuje, že pán Mečiar vlastní celú správu, aj napriek tomu reaguje len na pasáže nepodstatné, vytrháva citácie z kontextu, a tým túto kritiku urobil neobjektívnu, účelovú o tendenčnú. (629–631)

S obdobným zámerom bol písaný aj článok pána Romana Hoffbauera, uverejnený pod zmeneným názvom v novinách Východ 12. a 13. decembra 1991 a Slovenské národné noviny č. 2/1992. (632–634)

Články boli napísané v dobe, keď na ne nemohol reagovať žiaden člen Branno-bezpečnostného výboru SNR, ktorý rešpektuje dohodnuté podmienky utajovania, až do doby ukončenia vyšetrovania tejto záležitosti.

Správa bola často pertraktovaná v televízii i v rozhlase, najmä v Rádiožurnáli.

Po zverejnení niektorých mien dostal Branno-bezpečnostný výbor SNR protestné listy od niektorých bývalých funkcionárov Ministerstva vnútra SR a príslušníkov Štátnej bezpečnosti. (635–637)

K správe zaujali kritické postoje aj niektorí poslanci SNR pri svojich vystúpeniach v rámci všeobecných rozpráv na schôdzach SNR.

Správu si vyžiadala aj Generálna prokuratúra SR.

Ministerstvo vnútra SR z vlastnej iniciatívy začalo skúmať, či pri úniku utajovaných skutočností nedošlo k naplneniu skutkovej podstaty trestného činu. (638)

Postup práce pri vypracovaní záverečnej časti správy bol obdobný, ako pri prvej časti.

Predovšetkým sa využili všetky doposiaľ využívané písomné podklady a výpovede predtým pozvaných osôb. Získali sa ďalšie podklady z Ministerstva vnútra SR, FMV a Federálnej bezpečnostnej informačnej služby.

Pred BB výborom boli vypočúvaní:

1. mjr. JUDr. Ladislav Vranka (622)
2. npráp. Ján Mano (618)
3. pplk. JUDr. Ján Patrnciak (619)
4. por. JUDr. Jozef Škultéty (620)
5. npor. Viliam Pavlík (621)

Priebeh vyšetrovania je zdokumentovaný nahrávkou na magnetofónovej páske a text je prepísaný.

So súhlasom Federálneho ministerstva vnútra BB výboru SNR boli poskytnuté výpovede svedkov vyšetrovaných vo veci

- a) podozrenia zo skartácie materiálov na oddelení ŠtB v Trenčíne
 1. mjr. JUDr. Leonard Čimo (610)
 2. JUDr. Vladimír Chleban (613)
 3. Viliam Pavlík (614)
- b) odcudzenia materiálov bývalej ŠtB Trenčín
 1. práp. Ján Rezník (611)
 2. npor. Viliam Pavlík (614)
 3. práp. Anna Pinková (612)
 4. JUDr. Jozef Mikšík (615)
 5. Miloš Jelínek (616)
- c) protiprávneho jednania príslušníkov na OS ZNB a O ŠtB Trenčín
 1. JUDr. Ján Patrnciak (609)
 2. Ján Mano (608)

Vyšetrovanie BB výboru, Inšpekcie MV SR a Správy Federálneho policajného zboru pre vyšetrovanie referátu v Bratislave a v Prahe bolo zamerané na objasnenie podnetov z podozrenia trestnej činnosti funkcionárov a príslušníkov Ministerstva vnú-

ra SR a Federálneho ministerstva vnútra vo vzťahu k OS ZNB v Trenčíne. (609–622, 639–663, 664–676)

V prvom rade išlo o podozrenie z protiprávneho zrušenia služobného pomeru príslušníka ZNB Jána Mana, ktorého odôvodnenie bolo v rozpore so zákonom o služobnom pomere príslušníkov ZNB, kde sme sa snažili zistiť hlavnú motiváciu pre tento protiprávny akt.

Najzávažnejšie sa ukazuje zneužitie právomoci pri protiprávnom vniknutí príslušníka Inšpekcie MV SR do objektu ŠtB v Trenčíne, ktorý patrilo FMV, a odcudzenie časti dokumentov z archívu ŠtB.

Získali sa aj nové poznatky na objasnenie vytrhnutia strán z registrov ŠtB bývalej XII. správy v Bratislave a osôb zaevidovaných na týchto stranách.

Priebeh vyšetrovania bol silne poznamenaný záujmom novinárov a niektorých politikov o výsledky a výpovede predvolávaných. Je evidentná snaha všetko zneužívať v rámci politického zápasu. Zverejnenie niektorých mien viedlo viacerých pozvaných k tomu, že odmietli prísť vypovedať pred Branno-bezpečnostný výbor SNR.

Ako prvého sme pozvali pána I. Hornáka. Prijal pozvánku a prisľúbil účasť na vyšetrovaní, ale v sobotu v ten istý týždeň nám oznámil, že nemôže v pondelok prísť na SNR, keďže dostal ponuku pracovať v zahraničí, kam odchádza v nedeľu a vráti sa až o tri mesiace. (677)

Druhý pozvaný svoju neochotu vypovedať pred BB výborom SNR odôvodňuje tým, že v televízii bol spomínaný, že má podať dôležité svedectvo k osobe pána Mečiara a v týchto súvislostiach že má obavy o svoju rodinu. (613, 678, 679)

Podľa poznatkov, ktoré máme, protiprávne konanie príslušníkov na OS ZNB v Trenčíne a niektorých funkcionárov MV SR nie je ojedinelým javom na Slovensku.

Likvidácia archíválií ŠtB sa takmer všade robila ešte po rozkaze generála Lorenca zo dňa 6. 12. 1989 č. NZ-131/88, ktorým nariadil s okamžitou platnosťou zastaviť vytrieďovanie a ničenie všetkých písomností v pôsobnosti FMV. V tomto období i po ňom, bol vytvorený priestor pre krádeže spisov, hlavne z tzv. živých zväzkov spolupracovníkov ŠtB. Toto obdobie využili mnohí ľudia na likvidáciu tých dokladov, ktoré ich kompromitovali a ktoré by im zabránili robiť politickú kariéru. Ako ukazujú doterajšie výsledky vyšetrovania v Trenčíne, bolo to aj obdobie, v ktorom sa vybavovali osobné účty formou úradného úkonu, a to aj za cenu porušenia zákonov.

V prípade protiprávneho postupu pri dočasnom pozbavení výkonu služby a súčasne pri komplexnom služobnom hodnotení príslušníka ZNB Jána Mana, ktorého dôsledkom mal byť dôkaz, že nie je spôsobilý byť ďalej príslušníkom VB, sme zistili toto:

Npráp. Ján Mano, naposledy služobne zaradený na OO VB v Trenčíne bol rozkazom č. 3 zo 14. 2. 1990 OS ZNB Trenčín pozbavený dočasného výkonu služby. Ako dôvod k tomuto rozhodnutiu kpt. JUDr. Leonard Čimo uviedol, že v zmysle paragrafu 171, odst. 1, písm. c Tr. zákona je dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu marenia výkonu úradného rozhodnutia.

Pán Mano sa proti tomuto rozkazu odvolal 27. 2. 1990, na základe čoho odvolací senát pri Krajskej správe ZNB v Bratislave jeho odvolaniu vyhovel po tom, ako zistil, že ide o vykonštruovanú a tendenčnú záležitosť, ktorá nie je v súlade s právnymi normami. (680–684)

Keďže tým boli vylúčené právne dôvody na takýto postup voči pánovi Manovi, musíme pripustiť, že jediným dôvodom takéhoto postupu Inšpekčnej skupiny MV SR bolo to, že pán Mano začiatkom januára 1990 napísal list, ktorý odoslal pánu Dubčekovi, pánovi Čičovi a na prezidentskú kanceláriu. V tomto liste uvádzal, že sa dozvedel, že pán Vladimír Mečiar má byť menovaný ministrom vnútra, čo by podľa jeho mienky sa nemalo dopustiť. Na tento list sa pána Mana vypytovali členovia Inšpekčnej skupiny MV SR kpt. Čimo, kpt. F. Krajča a mjr. Lastovka a tento list pán Mano spomína v ďalšom liste zo 14. 2. 1990, ktorý zaslal tým istým adresátom. (622, 618)

Otvorená výhrada voči menovaniu pána Mečiara ministrom vnútra SR bola zrejme dôvodom pre jeho prepustenie zo služieb VB, ako to v závere komplexného služobného hodnotenia navrhoval pán Čimo. (682)

Je dôvodné podozrenie, že pán Mečiar ako minister vnútra SR zneužil svoju právomoc a viedol členov Inšpekcie MV SR k protiprávnym rozhodnutiam so zámerom pomstiť sa príslušníkovi VB, ktorý mal výhrady voči jeho menovaniu ministrom.

Pán Mano k tejto záležitosti vypovedal pred vyšetrovateľmi Správy Federálneho policajného zboru, kde predložil aj fotokópiu všetkých dokladov vzťahujúcich sa k výpovedi a vypovedal aj pred BB výborom SNR. Protiprávnosť jednaní Inšpekcie potvrdil mjr. JUDr. Ladislav Vranka, predseda odvolacej komisie pri KS ZNB, na ktorého

bol robený nátlak, aby potvrdil rozhodnutie náčelníka OS ZNB v Trenčíne.

Oveľa závažnejšie sú záležitosti protiprávneho vniknutia príslušníka Inšpekcie MV SR do objektu FMV a odvezenie archiválií ministrovi vnútra SR.

Podľa všetkých doterajších zistení, dňa 26. 1. 1990 bol starší inšpektor MV SR kpt. JUDr. Leonard Čimo pozvaný k ministrovi vnútra pánovi Vladimírovi Mečiarovi, ktorý ho informoval, že v Trenčíne v tzv. Tisovej vile, kde bolo pracovisko O ŠtB, sú skartované nejaké písomnosti. Povedal, že túto informáciu dostal od por. JUDr. Jozefa Škultétyho, ktorý vo svojej výpovedi uviedol, že pri stretnutí s pánom Mečiarom začiatkom roka 1990 hovoril mu aj o skartácii spisov ŠtB. Uviedol aj podrobnosti a to, že dvoma autami odviezli písomnosti do Bobot, kde ich zošrotovali v papierni. Časť sa spálila neďaleko Trenčína a zvyšok sa skartoval na skartovacom stroji v priebehu dvoch dní a dvoch nocí. (620)

Pán Čimo odišiel do Trenčína spolu s vodičom práp. Jánom Rezníkom na aute značky Volga ŠPZ BAP 68–13 okolo 21.30. Do Trenčína prišli okolo 22.30 hod. a najprv sa zastavili na OS ZNB, kde cez operačného dôstojníka nechal pán Čimo zavolať povereného náčelníka OS ZNB pána pplk. Kuchárika a neskoršie kpt. JUDr. Viliama Cvorenkára, npor. Jaroslava Svrbíka, npor. Viliama Pavlíka a por. Rudolfa Beláka.

Vilu komisionálne otvorili 27. 1. 1990 o 00.05 hod., kľúče od dverí jednotlivých kancelárií a iných priestorov boli v zapečatenom púzdre, pod pečatou č. 029, ktorá bola na meno kpt. Jozefa Mateja. Pri kontrole sa nezistili žiadne závady, ani žiadne stopy po šrotovaní papierov. Po prehliadke bol urobený zápis, ktorý podpísali všetci prítomní a ktorý je uložený v archíve Inšpekcie MV SR.

V zápise však nie je uvedené, že pán Čimo našiel v zámku plechovej skrine v kancelárii náčelníka ŠtB kľúče a po otvorení skrine našiel v nej písomné materiály. Bolo tam okolo 18 obalov so spisovým materiálom tajných spolupracovníkov ŠtB. Všetky spisy odovzdal svojmu vodičovi pánu Rezníkovi, ktorý ich odniesol do auta. Tieto skutočnosti potvrdzuje npor. Viliam Pavlík a práp. Ján Rezník.

Za prítomnosti pána Kuchárika pán Čimo všetkým povedal, že tieto materiály odovzdá ministrovi vnútra pánovi Mečiarovi. Všetci to len vzali na vedomie.

Pán Čimo s pánom Rezníkom odišli z Trenčína o 5.00 hodine do Bratislavy. Po ceste sa nikde nezastavili, o 7.00 hod. odovzdal pán Čimo tieto materiály vo vile MV SR na Partizánskej ulici pánovi Mečiarovi. Túto skutočnosť potvrdzuje aj vodič práp. Ján Rezník. (611)

Z inšpekcie MV SR sa tejto akcie nezúčastnil nikto iný.

Proti týmto získaným informáciám neboli doposiaľ vznesené žiadne presvedčivé argumenty.

Aj keby sme prijali tvrdenia pána Mečiara, že on pána Čimu do Tisovej vily neposielal, že to bola jeho osobná iniciatíva, fakty hovoria o tom, že pán Škultéty dokázateľne informoval len pána Mečiara o ničení archívu ŠtB v Tisovej vile, a potvrdené je aj to, že pán Mečiar spisový materiál prijal, a nezistili sme, žeby bol dal príkaz pánovi Čimovi tieto materiály bezodkladne vrátiť tak, ako to predpisuje paragraf 5 zákona č. 102/1971 Zb. o ochrane štátneho tajomstva. Nezistili sme ani to, žeby bol pán Čimo za tento čin potrestaný, ale naopak, v nasledujúcom období bol povýšený a 15. februára bol vymenovaný za náčelníka Inšpekcie MV SR.

Z uvedeného je jasné, že pán Čimo na príkaz, resp. so súhlasom ministra vnútra SR pána Mečiara, vnikol do objektu patriaceho FMV, odtiaľ odniesol spisový materiál patriaci k dokumentácii spolupracovníkov ŠtB v Trenčíne. Tento tajný materiál odovzdal osobe, ktorá nebola určená k manipulácii s takýmto materiálom.

Podľa výpovede pána npor. Viliama Pavlíka z Tisovej vily sa odnášali písomnosti aj v nasledujúce dni, keď začala svoju pôsobnosť skupina inšpektorov Inšpekcie MV SR. Plánovaná previerka OS ZNB v Trenčíne sa začala 29. 1. 1990 a bola zameraná na objasnenie udaní na bývalého okresného náčelníka OS ZNB pplk. JUDr. Jána Patrnciaka a na riešenie prípadu npráp. Jána Mana.

Doposiaľ nebola uspokojujúco vysvetlená záležitosť vytrhnutia strán z archívnych a registračných protokolov bývalej XII. správy v Bratislave.

Požiadali sme Federálnu bezpečnostnú informačnú službu v Bratislave, aby nás priebežne informovala o nových zisteniach. Obdržali sme správu, že na FMV vo fonde „Z“ sa našli dve evidenčné karty na meno JUDr. Vladimír Mečiar.

Prvá karta dokazuje, že je menovaného, ktorý bol v roku 1970 trestne stíhaný podľa § 9, odst. 2 Tr. zákona za hanobenie republiky a jej predstaviteľa. Išlo o rozširovanie letákov po auguste 1968, ktoré sa pánovi Mečiarovi dostali na stôl záhadným spôsobom. V protoko-

le sa uvádza obhajoba pána Mečiara týmito slovami „...tieto letáky som našiel na svojom stole. Po mojom odchode bola kancelária otvorená. Voľný prístup do nej mali všetci pracovníci OV (ČSZM), ako aj časť členov Predsedníctva OV KSS... dal som okamžitý príkaz na ich spálenie.“ (685–690)

Trestné stíhanie bolo 8. 11. 1971 zastavené pre nedostatok dôkazov a na menovaného bol založený pozorovací zväzok reg. č. 12398 s krycím menom Satelit, ktorý bol v roku 1973 zrušený. V roku 1974 bol na O ŠtB v Trenčíne založený nový pozorovací zväzok reg. číslo 0874724, ktorý bol v roku 1976 archivovaný pod arch. č. 26313 a menovaný bol vyradený z evidencie nepriateľských osôb.

Druhá karta dokazuje, že O ŠtB v Trenčíne založila zväzok s registračným číslom 31048 na osobu V. Mečiara, ktorý bol neskôr archivovaný pod č. 97472 v Bratislave. Keďže toto archívne číslo je číslom z archívneho protokolu spolupracovníkov, vieme, že išlo o zväzok niektorého typu spolupráce (agent, dôverník, kandidát tajnej spolupráce, prepožičateľ bytu). (691–700)

Z počítačovej databázy CRS (Centrálny register zväzkov) vedenej na FMV vyplýva, že tento zväzok bol zväzkom KTS v problematike pravicových oportunistov pod heslom „Doktor“. Bol založený 1. 3. 1985 a archivovaný 1. 9. 1986. (694, 695)

Riadiacim orgánom Vladimíra Mečiara bol kpt. ŠtB Ivan Horňák. (696)

Týmto zistením sa doplnili naše poznatky o osobách, ktoré sa nachádzali v evidencii na vyrhnutých stranách zväzkov v Bratislave, a zužuje sa aj okruh tých, ktorí mali eminentný záujem na ich vyrhnutí a vo vybraní vlastných zväzkov z dokumentov ŠtB.

Pri rekapitulácii doterajších poznatkov môžeme zatiaľ uzavrieť, že na chýbajúcej vyrhnutej dvojstrane z registra zväzkov s registračnými číslami 14351–14370 bol pod 14358 evidovaný pán mjr. JUDr. Štern, riaditeľ personálnej správy MV SR, ktorého prostredníctvom pána Borodovčáka na túto funkciu menoval pán Mečiar. Na chýbajúcej vyrhnutej dvojstrane s registračnými číslami 19491–19530 bol pod číslom 19508 evidovaný pán plk. JUDr. Svěchota, od februára 1990 náčelník XII. správy ZNB, až do 14. 8. 1990 námestník riaditeľa Úradu FMV pre ochranu ústavy a demokracie a od 15. 8. 1990 I. námestník MV SR, ktorý pracoval a zodpovedal za tieto spisy ŠtB. Napokon na vyrhnutej dvojstrane s registračnými číslami 31031–31060

bol pod číslom 31048 zaevidovaný JUDr. Vladimír Mečiar, od 11. 1. 1990 do 26. 6. 1990 minister vnútra SR a od 27. 6. 1990 do 21. 4. 1991 predseda vlády SR.

Taktiež na chýbajúcich vytrhnutých stranách v protokoloch archívnych zväzkov sa nachádzajú spomínané osoby.

Keďže strany s údajmi o tomto zväzku spolupráce Vladimíra Mečiara boli vytrhnuté z registračného protokolu, ako aj z protokolu archívnych zväzkov, a keďže registračná karta s registračným aj archívny číslom tohoto zväzku sa nachádzala v „Z“ fonde, t. j. priamo u federálneho ministra vnútra, a to už v prvej polovici roku 1990, Vladimír Mečiar nemohol byť pozitívne vylustrovaný napr. komisiou 17. novembra, ani nikým iným. (701)

Od tohoto konštatovania je už len krok k vysvetleniu, kto mal záujem o vytrhnutie chýbajúcich stránok v registroch ŠtB a kto je za túto činnosť aj právne zodpovedný.

Toto sú teda najnovšie poznatky o činnosti MV SR v predchádzajúcom období, teda za obdobie od 17. novembra 1989 do 26. júna 1990.

IV. obdobie

Vymenovanie novej koalíciej vlády 27. júna 1990 a menovanie pána Ing. Antona Andráša za ministra vnútra dávalo nádej, že bezpečnostný úsek ministerstva bude budovaný v intenciách politiky, ktorú sledovala vládna koalícia. To sa však mohlo realizovať len za predpokladu, že osobné zábery a ambície predsedu vlády a ministra vnútra ustúpia pred vyššími záujmami.

Pre pochopenie tejto etapy v činnosti ministerstva vnútra je potrebné si zrekapitulovať, s akými predstavami o jeho pôsobnosti vystupovali obaja protagonisti.

Pán Vladimír Mečiar, ako predseda vlády v dňoch 11. a 13. júla povedal k budúcej koncepcii činnosti vnútra nasledujúce: „Všetky ministerstvá sú predsa celkom rovnocenné. Sú to ústredné orgány štátnej správy. Postavenie ministrov ako členov vlády je rovnocenné a rovnaké, môže sa rozlišovať len v tom, že niektorí ľudia budú svoje funkcie lepšie a niektorí horšie vykonávať, ale nie v tom, aby sa už v zárodku vytvárali nejaké diferencie, ktoré ministerstvo je ako dôležité. Je bezpochyby jedna výnimka, a to je Ministerstvo vnútra, ktoré zabezpečuje bezpečnosť krajiny, zabezpečuje vnútornú správu štátu, je jeho orgánom, ktoré koncentruje na seba celú súčin-

nosť. To bolo aj veľkým objektom koalíčných bojov. Skončilo sa to kompromisom, že minister je z KDĽ, predseda vlády z VPN. Navzájom môžeme celú činnosť dobre koordinovať a kontrolovať. To nenaruší hierarchiu.“ (702)

Dalo sa predpokladať, že personálna práca na bezpečnostnom úseku MV SR bude aj naďalej neuralgickým bodom pre hodnotenie doterajšej činnosti rezortu a pri vypracovaní takej koncepcie; ktorá bude korešpondovať so zámermi a predstavami nového ministra.

K tejto oblasti pán Mečiar povedal: „Môže niekto povedať, že som málo prijal ľudí, ktorí by boli vhodní pre prácu v nových podmienkach a takých som našiel. Sú tam ľudia, o ktorých bude ešte Slovensko počuť, vynikajúci odborníci. Budem sa vždy hlásiť k tomu, že som bol ten, ktorý im tie dvere otvoril. Možno ma uspokojovalo to, že nový minister, ktorý príde, bude mi priamo podriadený ako predsedovi vlády. Nebudem však nového ministra obchádzať, naopak, budem ho podporovať. No budem dohliadať aj na to, aby to, čo sa začalo, pokračovalo ďalej. V takom rezorte ako je vnútro nemôže byť každú chvíľu iná koncepcia.“ (703)

V duchu týchto vyjadrení sa viedol aj prvý rozhovor pána premiéra s ministrom Andrášom, len s tým dodatkom, že žiadal; aby poodvolával niektorých ľudí z funkcií a to aj tých, ktorých si celú dobu svojho pôsobenia na ministerstve ponechával. Je pochopiteľné, že minister Andráš potreboval určitý čas na to, aby sám mohol zhodnotiť jednotlivých ľudí, aby podľa vlastných predstáv a kritérií mohol rozhodnúť o tom, či ich odvolá z funkcie.

Minister Andráš otvorene prejavoval nesúhlas s koncepciou budovania bezpečnostného úseku MV, ktorú mal pán Mečiar, ale ktorú nestačil zrealizovať. Mal vyhranenejší vzťah k zotrvávaniu bývalých príslušníkov ŠtB na dôležitých funkciách. Rozkazom č. 15/90 stanovil podmienky, podľa ktorých môžu v službách VB zotrvať tí príslušníci ŠtB, ktorí napr. nepracovali v tejto zložke viac ako 2 roky, nepracovali po línii vnútorného nepriateľa atď. Uplatnenie tohoto rozkazu sa dotýkalo aj niektorých funkcionárov MV SR, ktorí boli zo svojich pôvodných postov preložený na iné a mohli tam nerušene pôsobiť ďalej, a to s tichým súhlasom predošlého pána ministra.

Pán predseda vlády pripomínal ministrovi Andrášovi aj na zasadnutiach vlády, že on ako predseda vlády preberá zodpovednosť

za riadenie Ministerstva vnútra SR, a to aj za personálnu politiku v tomto rezorte.

Pri takýchto vyhranených názoroch a postojoch na personálnu politiku MV bola len otázka času, kedy sa vytvoria aj ďalšie trecie plochy v ich vzájomných vzťahoch.

V tomto hodnotenom období sa činnosť bezpečnostného úseku MV SR zamerala na realizáciu Programového vyhlásenia vlády SR predneseného na 2. schôdzi SNR 29. 6. 1990. Pri realizácii bezpečnostnej politiky chcelo ministerstvo predovšetkým pôsobiť na obmedzovanie kriminality a zabezpečovanie verejného poriadku, garantovať bezpečnosť občanov, ich majetku a ochranu verejných záujmov, a to najmä pred trestnou činnosťou recidivistov, narušenej mládeže i amnestovaných osôb. Vláda sa zaviazala napomáhať pri zvyšovaní akcieschopnosti Verejnej bezpečnosti, posilňovaní jej materiálno-technickej základne, ako aj pri posilňovaní pôsobnosti republík na úseku vnútorného poriadku a bezpečnosti. (704)

Všestrannú podporu si vyžadovala verejnobepečnostná situácia na Slovensku v I. polroku, ktorá bola sprevádzaná viacerými problémami. Došlo k podstatnému nárastu kriminality, najmä trestných činov proti bezpečnosti, právam a oprávneným záujmom občanov; ich života, zdravia a majetku. Výrazný podiel na tejto trestnej činnosti mali recidivisti a narušená mládež, a z nich najmä Rómovia. Problémy boli aj s trestnou činnosťou amnestovaných osôb.

Za 5 mesiacov roku 1990 sa počet zistených trestných činov a prečinov na Slovensku zvýšil o 4 788 skutkov, t. j. o 16,8 %. Počet zistených trestných činov bol vyšší o 27,8 %. Vzrástla nebezpečnosť a brutalita konania páchatelov. Bolo spáchaných napr. 46 vražd, 397 lúpeží krádeží vlámaním.

Príslušníci z úseku hospodárskej kriminality preverovali viac ako 2 000 oznámení, podnetov a poznatkov závažnej trestnej činnosti.

Nie najlepšia bola situácia pri dodržiavaní zákona u samotných príslušníkov bezpečnosti. Podľa výsledkov šetrenia Inšpekčnej komisie MV SR bolo za I. polrok zaevidovaných 248 oznámení a podozrení z trestnej činnosti príslušníkov ZNB. Trestná činnosť bola preukázaná 104 príslušníkom ZNB, ktorí spáchali 142 trestných skutkov. 19 príslušníkov bolo amnestovaných.

V popredí bola trestná činnosť zneužitia právomoci verejného činiteľa podľa § 158 Tr. zákona. Za túto trestnú činnosť bolo stíhaných 44 príslušníkov, z ktorých bolo 14 náčelníkov.

O opatreniach zameraných na zníženie trestnej činnosti príslušníkov ZNB a k odstráneniu jej príčin a podmienok sa rokovalo na operatívnych poradách ministra vnútra SR v dňoch 2. 7., 16. 7., 20. 8. a 30. 9. 1990. Okrem toho na zasadnutí kolégia ministra vnútra SR dňa 25. 10. 1990 predložila Inšpekcia ministra vnútra SR v spolupráci s Personálnou a školskou správou MV SR analýzu hlavných príčin trestnej činnosti príslušníkov ZNB. (272)

Zaujímavé sú aj názory obyvateľov SR na vybrané problémy vtedajšej bezpečnostnej situácie, ako ich v Informácii o výskume verejnej mienky Branno-bezpečnostného výboru SNR predložil Slovenský štatistický úrad. (124)

V nej sa konštatuje, že kľúčovým článkom, ktorý zásadne ovplyvňuje bezpečnostnú situáciu na Slovensku je Verejná bezpečnosť, jej preventívne a represívne pôsobenie.

Bezpečnostná situácia na Slovensku bola charakterizovaná všeobecným poklesom občianskej disciplíny, uvoľnením morálky a prudkým nárastom kriminality, predovšetkým majetkovej trestnej činnosti.

Aktivizácia časti príslušníkov bezpečnosti prebudila novú vlnu kritiky voči Verejnej bezpečnosti ako inštitúcii, jej jednotlivým predstaviteľom, ale aj radovým príslušníkom. Naplno sa obnažila existujúca nedôvera verejnosti v dodržiavanie zákonnosti pri vyšetrovaní, nedôvera v objektívnosť, nezaujatosť a humánnosť postupov policajných orgánov.

Pred novým vedením MV SR stála teda veľmi náročná úloha obnoviť dôveru občanov SR vo Verejnú bezpečnosť ako základnú zákonnú inštitúciu bezpečnostného systému republiky. (705)

Treba poukázať, že existovali tu aj určité bariéry subjektívneho charakteru, ktoré spôsobovali neistotu časti pracovníkov VB. Inicialovali ich neprímerané postoje obyvateľstva k ZNB, očakávanie personálnych zmien v riadiacich štruktúrach polície a pod. Nepriaznivo vplývali i nevyhnutné zmeny v organizačnej štruktúre pri prechode polície na dvojstupňový systém riadenia a z toho plynúca obava časti pracovníkov polície pred stratou postavenia a pod. U niektorých príslušníkov polície zohrávali významný vplyv aj ve-

domie slabej profesionálnej úrovne, ale aj ich mravné a morálne názory a postoje k výkonu služby.

Aspoň heslovito chceme ešte poukázať na ďalšie príčiny vtedajšieho nepriaznivého vývoja kriminality.

Výrazným oslabením akcieschopnosti kriminálnej služby bolo zmrazenie využívania špeciálnych metód a prostriedkov operatívno-pátracej činnosti, vrátane spravodajskej techniky.

Určitým spôsobom negatívne zasiahla do výslednosti práce aj novelizácia trestného zákona a trestného poriadku a nárast počtu vyšetrovaní, čím sa oslabil výkon služby na uliciach, a to v období keď sa nedarilo získavať nových príslušníkov. V polovici roka bolo neobsadených 370 miest príslušníkov VB.

V dôsledku zvýšenia páchania lúpeží, ako aj uličnej kriminality, musela byť posilnená hliadková služba VB vojakmi pohraničnej stráže.

Zvýšili sa požiadavky na posilnenie stavu pyrotechnikov na vyhľadávanie nastražených výbušných systémov, na zvýšenie kontroly páchatelov v súvislosti so zvýšeným rozvojom turistického ruchu, rozvojom podnikateľskej činnosti a nelegálnym predajom a nákupom finančných prostriedkov cudzích štátov uskutočňovaných v rozpore s devízovým zákonom.

Ako z dokumentácie činnosti MV SR v sledovanom období je zrejmé, minister vnútra s prevažnou časťou funkcionárov a veliteľov polície vypracovali legislatívne podklady a organizačne pripravovali zrealizovať hlavne tieto zámery:

1. Vybaviť okresný článok riadenia príslušnými kompetenciami zodpovedajúcimi za úplné samostatné riešenie bezpečnostnej problematiky na svojom teritóriu.
2. Organizačnými zmenami vytvoriť podmienky na účinné posilnenie priameho výkonu služby na ulici.
3. V rámci organizačných zmien vytvoriť špecializovanú zložku polície zameranú na program preventívnej výchovy.
4. Vytvoriť špeciálnu skupinu pracovníkov proti nezákonnému obohacovaniu sa najmä v súvislosti s nelegálnym obchodovaním s valutami.
5. Zaviesť nový systém výkonu hliadkovej služby, ktorý zabezpečí väčšiu mobilnosť.

6. Zintenzívniť hliadkovú službu v teritóriách zvýšeného výskytu trestnej činnosti rómskeho obyvateľstva.
7. Skvalitniť výber nových príslušníkov polície.
8. Reorganizovať rezortné školstvo.
9. Zvýšiť úroveň teoretickej prípravy riadiacich pracovníkov.
10. Zabezpečiť jazykovú prípravu pracovníkov na všetkých úrovniach.
11. Iniciovať urýchlené vypracovanie:
 - a) návrhu nového organizačného usporiadania ministerstva a policajného aparátu v SR,
 - b) pripraviť riadiace akty ministra o zrušení OS ZNB a zriadení okresných správ polície a útvarov vyšetrovania a návrh vzorového organizačného poriadku okresných správ polície,
 - c) pripraviť návrh štatútu ministerstva a návrhy organizačných poriadkov útvarov ministerstva,
 - d) pripraviť návrh novelizácie predpisov o personálnej a disciplinárnej právomoci služobných funkcionárov, ako i predpisov upravujúcich služobný pomer,
 - e) pripraviť návrh novelizácie základných predpisov upravujúcich oblasť finančného, materiálno-technického, zdravotníckeho zabezpečenia, spojovacej služby a na ďalších úsekoch nové podmienky výkonu služby,
 - f) pripraviť návrhy na delimitáciu síl a prostriedkov medzi FMV a MV SR,
 - g) posúdiť dislokáciu obvodných oddelení VB a predložiť návrhy na zmeny,
 - h) pripraviť návrh programového zamerania činnosti bezpečnostného úseku ministerstva vnútra a policajného aparátu v SR do konca roka 1992,
 - i) pripraviť návrh tabuliek zloženia a počtov útvarov ministerstva a útvarov bezpečnostnej polície,
 - j) pripraviť návrhy na personálne obsadenie veliteľov okresných správ polície a náčelníkov útvarov vyšetrovania.

Realizácia týchto zámerov na organizačné, legislatívne, personálne a obsahové zmeny ministerstva vnútra a policajného aparátu v SR bola rozdelená do troch etáp v časovom rozmedzí od júna 1990 do 30. 6. 1991. (136, 280)

Tento, aj keď len ohraničený prehľad zámerov a úloh bezpečnostného úseku MV SR, sme neurobili samoučelne cez prizmu aj tohoto pohľadu na rezort, chceme poukázať na činnosť, ktorá nie je merateľná žiadnymi kritériami pre samotný výkon policajtov v teréne, ktorá bola ale nevyhnutná pre zmeny, ktorými musel bezpečnostný úsek MV prejsť, ak sme od tohoto rezortu právom očakávali pozitívne riešenie verejnobebezpečnostnej situácie u nás.

V hodnotenom období sa pozornosť ministerstva sústredila na rozpracovanie Programového vyhlásenia vlády SR do vecného a časového postupu realizácie.

Dňa 27. 7. 1990 sa k tomuto uskutočnil aktív služobných a odborových funkcionárov ministerstva a VB. Po prerokovaní vo vláde v septembri 1990 boli úlohy vyplývajúce z tohoto vyhlásenia konkretizované na podmienky bezpečnostného úseku MV SR a ním riadených útvarov v dokumente „Hlavné úlohy bezpečnostného úseku MV SR a verejnej bezpečnosti (polície) v SR na zabezpečenie realizácie Programového vyhlásenia vlády SR do roku 1992“, ktorý stanovil i konkrétnu zodpovednosť náčelníkov a veliteľov za jeho realizáciu.

V auguste 1990 v nadväznosti na rokovanie troch vlád v Trenčianskych Tepliciach boli ministerstvom posúdené prijaté zásady z hľadiska pripravovanej novej právnej úpravy vymedzenia pôsobnosti, bol vypracovaný návrh rezortnej pôsobnosti ministerstva vo veciach vnútorného poriadku a bezpečnosti.

V októbri 1990 boli začaté práce na návrhu bezpečnostnej doktríny a bol vypracovaný prvý pracovný návrh tejto doktríny na obdobie do roku 1992.

Do 3. novembra 1990 – termínu účinnosti zákona č. 384/1990 Zb. – boli realizované čiastkové zmeny organizačnej štruktúry a riadiacich vzťahov územných útvarov ZNB. Zrušením správ VB a niektorých riadiacich funkcií na OS ZNB sa okolo 400 miest previedlo do priameho výkonu služby.

Koncom októbra bol predložený Štatút MV SR. V oblasti legislatívy sa ministerstvo podieľalo na príprave realizácie zákona č. 194/1988 Zb. o pôsobnosti federálnych ústredných orgánov štátnej správy (zák. č. 297/1990 Zb. zo 17. júla 1990), na prácach spojených s prípravou vymedzenia pôsobnosti ČSFR vo veciach vnútorného poriadku a bezpečnosti (zák. č. 384/1990 Zb. prijatý 19. 9.

1990) a na novelizácii zákona č. 143/1968 Zb. (úst. zák. č. 556/1990 Zb. prijatý 12. decembra 1990).

Týmito zákonnými normami sa vylúčila pôsobnosť FMV vo vzťahu k útvarom ZNB riadeným republikovými ministerstvami vnútra, riadenie Verejnej bezpečnosti prešlo v plnom rozsahu do pôsobnosti republík a republikám boli zverené i úlohy na ďalších úsekoch. Do pôsobnosti republík sa dostalo i zriaďovanie vlastných ozbrojených bezpečnostných zborov a úprava ich postavenia, oprávnení a ďalších pomerov.

Pracovalo sa aj na tvorbe nového zákona o služobnom pomere príslušníkov polície SR.

V tomto období bolo na úseku vnútornej legislatívy vydaných 13 rozkazov ministra vnútra, ktorými sa prijali opatrenia na zvýšenie úrovne disciplíny príslušníkov ZNB. Boli vyhlásené dve bezpečnostné akcie a i mimoriadna bezpečnostná akcia a zriadené tri krízové štáby. V tomto období bolo vydaných 9 nariadení ministra vnútra. Týmito nariadeniami bolo upravené napr. doplňovanie ZNB bývalými príslušníkmi ZNB zo zrušenej zložky ŠtB, bola ustanovená organizácia MV SR a zodpovednosť jeho útvarov, zriadenie služby pre objasňovanie mimoriadne závažnej kriminality, zmeny organizačnej štruktúry a riadiacich vzťahov územných útvarov ZNB.

Na úseku personálnej práce bol posilnený úsek vyšetrovania. Na tento úsek bolo priradených 250 starších inšpektorov poriadkovej služby, ktorí boli dočasne poverení funkciou vyšetrovateľov.

Čiastočne sa vykonali zmeny vo funkciách náčelníkov útvarov a ich zástupcov.

Po zverení riadenia rezortných stredných škôl MV SR a zrušení VŠ ZNB (31. 7. 1990) sa začali práce spojené s prípravou koncepcie ďalšieho rozvoja výchovno-vzdelávacej sústavy bezpečnostného úseku MV SR.

Osobitnú pozornosť bolo potrebné venovať zabezpečeniu verejného poriadku v súvislosti s konaním mítingov a rôznych verejných zhromaždení. Verejná bezpečnosť v priemere zabezpečovala mesačne 6 až 7 takýchto akcií.

V rámci obmedzených finančných možností sa začalo s modernizáciou techniky potrebnej pre výkon služby a pripravila sa úprava funkčných platov príslušníkov zaradených v priamom výkone služby.

Zabezpečovanie týchto úloh nebolo jednoduché, lebo aj v tomto sledovanom období boli mnohé aktivity politických síl na Slovensku nasmerované k zámernej destabilizácii hospodárskeho, politického a spoločenského života.

V tejto správe chceme upozorniť len na niektoré skutočnosti, ktoré mali bezprostredný dopad na činnosť bezpečnostného úseku MV SR, alebo sa výraznejšie v nich exponovali jednotliví funkcionári MV SR.

Treba s poľutovaním konštatovať, že aj na slovenskej politickej scéne už od januára 1990 v mocenskom boji zohrávali dôležitú úlohu odcudzené materiály v archívoch ŠtB. Pre ilustráciu uvedieme aspoň príklady z Bratislavy a Trenčína.

Archív ŠtB v Bratislave, po rozpustení ŠtB a po nástupe pána Svěchotu do funkcie náčelníka XII. správy, sa stal prístupným pre mnohých. Dnes už môžeme len konštatovať, že z archívu chýba viac ako 120 zväzkov, že aj z ostatných zväzkov boli skartované dôležité dokumenty na základe rozkazu gen. Lorenca, že jednotliví riadiaci dôstojníci ŠtB skartovali všetky živé zväzky svojich spolupracovníkov.

Vyšetrovanie o skartácii archívu ŠtB v Trenčíne potvrdilo takmer rovnakú situáciu. Tu sa však zistilo, že skartácie sa robili aj po zrušení tohoto rozkazu a že niektoré zväzky vedené v súpise skartovaných sa našli nepoškodené a naopak, že evidované zväzky v zozname odozvaných do archívu sa stratili.

Tieto zistenia len potvrdzujú, že aj v súčasnosti môžu mnohí bývalí príslušníci ŠtB ako aj politici mať v rukách časť tejto dokumentácie.

Podľa zistenia vieme, že medzi chýbajúcimi zväzkami sú aj tie, ktoré sa neskôr objavili v rukách pánov Ciklamíniho, Demikáta a Mečiara. Pán Ciklamíni mal zväzok pána Budaja už od 17. marca 1990. Je zaujímavé, že od tejto doby sa dostali do obehu kópie týchto materiálov.

Pokladáme za potrebné upozorniť na protiprávne konanie všetkých, ktorí protiprávne majú v držbe takéto materiály tajného charakteru. V § 5 zák. č. 102/1971 Zb. sa hovorí: „Ak sa akokoľvek so štátnym tajomstvom oboznámi osoba, ktorá na styk s ním nebola určená (§ 9), je povinná urobiť všetko, aby toto tajomstvo nebolo zneužitá; najmä je povinná zachovať mlčanlivosť o tomto štátnom tajomstve, a ak ide o predmety obsahujúce štátne tajomstvo, odo-

vzdať ich bez odkladu najbližšiemu útvaru prípadne príslušníkovi ZNB alebo inému štátnemu orgánu.“

Páni Ciklamíni, Demikát a Mečiar neboli osoby určené na styk s týmito materiálmi, publikovali ich – teda porušili povinnosť zachovať mlčanlivosť a neodovzdali ich FMV, o ktorom vedeli, že mu patria zo zákona, čím porušili citovaný zákon.

Vrátili sme sa k tejto záležitosti preto, lebo existencia takýchto materiálov mala po dôvernom rozhovore medzi pánom Andrášom a Mečiarom upevniť ich vzájomný vzťah, prípadne autoritu premiéra v očiach ministra. Pán Andráš pred Branno-bezpečnostným výborom SNR tvrdil, že pán Mečiar mu prezradil, že má ešte ďalšie zväzky na spolupracovníkov z radov kňazov a dokonca zväzok aj na čelného funkcionára v cirkvi.

Celý vývoj vzťahu medzi premiérom a ministrom vnútra však nasvedčuje opak.

Pomerne dobrý vzťah medzi nimi trval len dovtedy, kým minister Andráš neprejavil vlastné názory a stanoviská na zotrvanie či nezotrvanie niektorých funkcionárov, ktorých menoval do funkcie pán Mečiar.

Neúnosná bola situácia v tom, že pán Mečiar si vybuďoval vlastný informačný systém a mnohé informácie z MV SR mal k dispozícii skôr než minister. Pokladal to za svoju prednosť a často na zasadaniach vlády prekvapoval ministra vnútra informáciami, ktoré on nepoznal.

Pri skúmaní oprávneností výhrad premiéra voči ministrovi musíme konštatovať, že sme nezistili vážnejšie dôvody preto, aby ho musel premiér verejne vyzvať, aby z funkcie ministra odstúpil.

Jednoznačne sa potvrdilo, že činnosť ministerstva bola zabezpečená na všetkých úsekoch, ale nepriaznivo sa odrážal otvorený postoj ministra Andráša k prepúšťaniu skompromitovaných osôb a osobitne tých, ktorí boli pod ochranou premiéra.

Veľmi nepriaznivo sa prejavilo menovanie pána Svěchotu za prvého námestníka ministra vnútra, ktorý bol od 6. augusta rozkazom riaditeľa Úradu FMV na ochranu ústavy a demokracie dočasne pozbavený výkonu služby. (706)

Nepriaznivo pôsobili aj premiérom umelo vyvolávané ohrozenia Slovenska hlavne tajnými organizáciami bývalých príslušníkov ŠtB, ktoré sa nikdy nepotvrdili. (707-710)

Nepravdivé bolo aj obviňovanie pána Andráša, že prekračuje svoje kompetencie pri zabezpečovaní hraníc so ZSSR pred očakáva-

ným náporom emigrantov, lebo všetko v tejto záležitosti iniciatívne zabezpečoval prvý námestník ministra pán Svěchota, ktorý uvádza, že o všetkom prednostne informoval pána Mečiaru. (14)

Ako nepravdivé sa ukázalo tvrdenie, že pán Andráš sa v čase, keď bol práceneschopný a šiel aj napriek tomu premiéra informovať o bezpečnostnej situácii do Trenčianskych Teplíc, sa kúpal. (6, 13, 17)

Pravdou je, že pán Mečiar zvolal 15. 10. 1990 predsedov ONV na operatívnu poradu bez účasti ministra vnútra, na ktorej si nechal odobriť svoj postup voči ministrovi vnútra. (13, 17, 711)

Vzájomný spor vyvrcholil 22. októbra 1990, kedy sa konali dve tlačové konferencie. Prvý pred novinárov predstúpil pán minister Andráš a po ňom predseda vlády pán Mečiar. Obaja uviedli dôvody, ktoré mali objasniť vzniknutú situáciu a objasniť podiel zodpovednosti za tento stav. (11, 13, 712)

Spor hrozil prerásť vo vládnu krízu a rozpad koalície, lebo postoje pána Andráša obhajovalo KDH a postoje pána Mečiaru VPN a DS.

Pán Mečiar vo svojom zámere zbaviť pána Andráša funkcie oznámil členom vlády na jej zasadaní 27. októbra, že došlo k rozdeleniu rezortu a od tohoto dňa budú bezpečnostný úsek ministerstva riadiť spolu pán Mečiar a pán Ján Čarnogurský. 28. októbra zvolal premiér poradu funkcionárov MV do Úradu vlády SR, ale bez účasti ministra. (713, 714)

Proti rozhodnutiu predsedu vlády rozdeliť rezort sa ohradili dvaja poslanci SNR, a to Ján Masaryk a František Javorský. Poslanec Javorský vo svojej interpelácii na 8. schôdzi SNR upozornil na protiústavné konanie premiéra v tom, že protizákonne rozdelil riadenie rezortu a že vyslovil nedôveru členovi vlády, čo môže urobiť len SNR. (715)

Vzhľadom na spomínané ohrozenie stability koalície a bezvýhradnú podporu premiéra zo strany vedenia VPN plénum ani predsedníctvo sa týmto protiústavným aktom nezaoberalo, ale naopak, pripravovalo sa odvolanie poslanca Javorského z funkcie predsedu Branno-bezpečnostného výboru SNR. (716)

Napätá situácia vo vedení MV SR poznamenala aj situáciu v čase prejednávania zákona o slovenskom jazyku. Polícia pôsobila nefunkčne a svoju úlohu nezvládol ani veliteľ polície hlavného mesta Bratislavy. (11)

Snahou niektorých funkcionárov bolo doviest ministra vnútra k tomu, aby v kritickej situácii dal príkaz polícii nastúpiť voči zhromaždeným pred budovou SNR.

Spor ukončil minister vnútra odstúpením z funkcie dňa 2. novembra 1990, potom, čo 30. októbra premiér oznámil SNR svoju abdikáciu na predsedu vlády SR. (717, 718)

Na obdobie od 2. do 22. novembra 1990 bol riadením MV SR poverený podpredseda vlády SR JUDr. Ján Čarnogurský.

V období, keď vo vedení MV SR bol Ing. Anton Andráš, sa urobil podstatný kus práce pri prebudovávaní bezpečnostného úseku ministerstva pri vypracovávaní právnych noriem pre vytváranie jeho nových štruktúr, pre zabezpečenie výkonu zameraného na ochranu života a majetku občanov, dali sa základy pre reorganizáciu policajného školstva a v uplatňovaní nových zásad personálnej politiky.

Dosiahnuté výsledky treba tým viac vysoko hodnotiť, lebo sa zabezpečovali v podmienkach nepriaznivej politickej situácie a v ovzduší sústavného napätia a sporov medzi jednotlivými funkcionármi ministerstva a medzi predsedom vlády a ministrom vnútra SR.

Mnohé zámery pripravené v tomto období, ale ešte aj za pôsobenia pána Mečiara vo funkcii ministra vnútra, sa nezrealizovali práve z týchto dôvodov. V tomto období sa najdramatickejšie prejavil boj o ministerstvo vnútra.

Bol to boj o uplatnenie rozdielnych pohľadov na poslanie tohoto rezortu, dvoch rozdielnych názorov na vysporiadanie sa s dedičstvom predchádzajúcich rokov a na uplatňovanie koalíciej politiky. Často osobné ambície prekryli pochopenie rizík s nepriaznivým politickým dopadom na ponovembrový vývoj v našej vlasti.

V. obdobie

Na základe koalíciejch dohovorov a po konkurze bol dňa 22. novembra 1990 za ministra vnútra SR vymenovaný Ing. Ladislav Pittner.

Podľa slov pána Pittnera na tento post nastupoval so zámerom vybudovať takú organizáciu, ktorá by viedla k demokratizácii policajnej služby pri zabezpečovaní jej vysokej funkčnosti.

Do funkcie nastúpil v čase rozpracovania mnohých programov a do prostredia, v ktorom zostali vo funkciách zástancovia oboch súperiacich skupín. Ujasnené koncepčné otázky, znalosť práce v po-

licajnom aparáte a nadstranícky prístup k ľuďom a k jednotlivým funkcionárom boli prvým predpokladom pre podchytenie všetkých, ktorí sa stotožnili s jeho zámermi.

Treba konštatovať, že aj v tomto období zostali niektorí funkcionári na postoch, na ktorých vzhľadom na svoje predošlé pôsobenie a vzťah ku štátnej bezpečnosti by tam nemali už pôsobiť. Preto minister urýchlil realizáciu organizačných zmien polície SR, v rámci ktorej sa postupne riešia aj problematické personálne záležitosti.

Už v decembri 1990 predložil minister Branno-bezpečnostnému výboru SNR Návrh organizačného usporiadania bezpečnostného úseku MV SR, policajného aparátu a celkových početných stavov príslušníkov polície SR.

Môžeme s uspokojením hodnotiť už teraz dosahovanú účinnosť a efektívnosť práce policajného zboru, ktoré výrazne ovplyvnili predovšetkým vykonané zásadné zmeny organizačného usporiadania bezpečnostných orgánov v SR. V závere roka 1990 boli zrušené obvodné správy ZNB v Bratislave, správy VB na krajských správach ZNB a nadbytočné miesta na úseku administratívy. Takto získané funkčné miesta boli prevedené do priameho výkonu služby.

Etapu postupného vytvárania organizačnej štruktúry bola zavŕšená zriadením Policajného zboru SR dňom 1. 2. 1991. Zaniklo dovtedajšie neefektívne a ťažkopádne trojstupňové riadenie na úrovni ministerstva, krajov a okresov. Vznikla dvojstupňová sústava riadenia tvorená Prezidiom Policajného zboru SR a okresnými (mestskými) veliteľstvami Policajného zboru SR. Územným veliteľom bola zverená priama zodpovednosť za plnenie úloh i s príslušnými právomocami.

Súčasne so zmenami v organizačnej štruktúre boli vykonané personálne zmeny v rozhodujúcich riadiacich funkciách útvarov Policajného zboru SR. Bez toho, aby sme to doložili štatistickými údajmi, môžeme potvrdiť, že tieto zásadné prístupy sú predpokladom pre zefektívnenie výkonu služby policajtov, že v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka boli už zaznamenané niektoré pozitívne trendy.

V sumáre sa dá uviesť, že aj v tomto hodnotenom období sa organicky nadviazalo na budovanie moderného bezpečnostného zboru započatého po novembri 1989, ale za oveľa priaznivejších politických podmienok a pri koncepcnejšom a jednoznačnejšom riadení celého rezortu. (719–725)

Závěrečné zhodnotenie činnosti bezpečnostného úseku MV SR za obdobie od 17. novembra 1989 do 19. marca 1991:

Aj keď táto správa nemohla zohľadniť všetky poznatky, ktoré sme získali v priebehu vyšetrovania činnosti MV SR v sledovanom období, dovoľuje nám vytvoriť plastický obraz o mocenskom boji zúčastnených politických síl a o postupnom prerode bezpečnostného zboru slúžiaceho totalitnej moci na policajný zbor slúžiaci občanom v demokratickom štáte. Tradované názory a predstavy o tom, že kto ovláda bezpečnosť, ovláda aj štát, ktoré mali svoju logiku a opodstatnenie pri revolučnom preberaní moci totalitnými stranami v priebehu krátkej historickej doby, akoby stratili na svojej opodstatnenosti.

Ako sme v správe dokumentovali, nie všetci aktéri, ktorí do pôsobnosti tohoto rezortu zasahovali, mali takýto názor.

Ešte v novembri a decembri v roku 1989 sa snažila Komunistická strana zachrániť si svoje pozície v bezpečnosti a jej stúpenci rozpracovali taktiku na postupné ovládnutie MV cez novo sa tvoriace politické štruktúry.

Aj keď pozorujeme, že niektorí funkcionári MV majú takéto tendencie, pod tlakom reálneho politického vývoja sa postupne stotožňujú s novým zameraním a poslaním polície. Uplatnenie hľadajú a aj nachádzajú hlavne tí, ktorí majú ambície uplatniť svoju odbornosť v službe občanom a národu.

Prekonalo sa aj všemocné zasahovanie Štátnej bezpečnosti do činnosti VB aj napriek tomu, že zostali v rezorte jedinci, ktorí sa nechceli zmieriť s nastúpeným vývojom.

Situáciu skomplikovali a znepriehľadnili rehabilitovaní príslušníci ZNB, hlavne tí, ktorí predtým slúžili v zložke ŠtB, ktorí do bezpečnosti prichádzali s dosť jasnou predstavou o tom, ako tento rezort ovládnuť a jeho služby podriaďiť politickým zámerom hlavne ľavicovo orientovaných politikov zorganizovaných v Obrode alebo rozptýlených v iných politických subjektoch.

Vzájomná rivalita, ale aj zistenia, že niektorí z nich v posledných desaťročiach spolupracovali s ŠtB, otupili ich pribojnosť. Mnohí sa zamerali len na vyrovnávanie osobných účtov a preto sa snažili dostať k usvedčujúcim materiálom v archívoch ŠtB. Boli však jedinci, ako napr. pán Ciklamíni, Svěchota, Demikát a ďalší, ktorí sa snažili aj pomocou nezákonne získaných dokumentov

z archívov ŠtB zasahovať do politického diania a ovplyvňovať jeho smerovanie.

Najvýraznejšie sa v tom prejavoval pán Ciklamíni so svojimi priateľmi.

Ukazuje sa, že protizákonne ako funkcionár FMV ustanovil skupinu bývalých príslušníkov ŠtB k činnosti v archíve ŠtB v Bratislave a navrhoval alebo doporučoval obsadzovanie určitých postov nielen v bezpečnosti, ale aj v armáde.

Najzávažnejší je jeho protiprávny zásah do činnosti SNR, a to tým, že začiatkom marca za pomoci pána Dubčeka cez predsedu slovenskej vlády pána Čiča zabránil zmene vo funkcii predsedu SNR pána Šustera. Tomuto aktu bol prítomný aj vtedajší minister vnútra SR pán Mečiar.

Pán Ciklamíni sa podieľal na nezákonnom vybraní zväzkov spolupracovníkov ŠtB z archívu XII. správy v Bratislave a využíval ich v politickom boji.

Druhou najvýznamnejšou osobnosťou medzi reaktivovanými príslušníkmi ŠtB bol pán Jaroslav Svěchota, ktorý od 9. 2. až do 6. 8. 1990 pôsobil ako náčelník a neskôr ako riaditeľ Úradu na ochranu ústavy a demokracie v Bratislave a zneužil možnosť dostupnosti utajovaných dokumentov ŠtB k lustrovaniu iných osôb a k vykradnutiu väčšieho počtu registračných zväzkov.

Máme dôvodné podozrenie, že práve tieto zásluhy mu vyniesli post prvého námestníka MV SR, ktoré mu zabezpečil pán Mečiar.

Celkom reálne nádeje na uplatnenie svojich zámerov mali v období od 12. decembra 1989 do 11. januára 1990, keď tento rezort bol bez priamej kontroly nových politických strán a hnutí.

Nástup pána Vladimíra Mečiara do funkcie ministra vnútra bol dlho prekvapením a záhadný bol jeho postup k tomuto postu. V súčasnosti sa vie, že jeho doporučenie do funkcie vzniklo u pána Vladimíra Krajčiho, bývalého vedúceho tajomníka KSS v Trenčíne, dobrého spolupracovníka a priateľa pána Alexandra Dubčeka.

Jeho základné vedomosti o štruktúre bezpečnosti a o problémoch začiatkom roku 1990 získal po stretnutiach s npor. Viliamom Pavlíkom z Trenčína.

Pán Mečiar spolupracoval aj so spomínanými reaktivovanými bývalými dôstojníkmi ŠtB, ponechával v službe aj príslušníkov ŠtB, len im zmenil pôsobisko, ale na dôležité posty si pozval svojich bý-

valých spolupracovníkov a funkcionárov v SZM, ako napr. páni Vladimír Borodovčák, Miroslav Štern, Richard Kendický, Jaroslav Pilát a ďalší.

Mnohí z nich po tom, ako boli v 70. rokoch vylúčení z KSS, boli získaní pre spoluprácu s ŠtB na sledovanie vnútorných nepriateľov – pravicových oportunistov. Takíto sa nachádzajú medzi rehabilitovanými príslušníkmi ZNB.

Viacerí z týchto funkcionárov MV SR a FMV sa snažili zahľadiť stopy svojej bývalej spolupráce s ŠtB, a to aj vykrádaním registračných zväzkov alebo poškodzovaním zápisov v registračných zväzkoch. Bolo zistené, že ku krádeži zväzkov spolupracovníkov ŠtB na OR ŠtB v Trenčíne využil pán Mečiar inšpektora Inšpekcie ministra vnútra SR, ktorý protiprávne vnikol do objektu, patriacemu FMV, zobral odtiaľ dokumentáciu ŠtB a odovzdal ju pánovi Mečiarovi. Zatiaľ neznámy páchatel' vytrhol strany z archívnych a registračných zväzkov v archíve ŠtB v Bratislave, na ktorých boli zaevidovaní páni Štern, Svěchota a Mečiar a z archívu odcudzil práve zväzky menovaných.

Z tohoto archívu pochádzajú aj zväzky, ktorých kópie sa našli na stole v pracovni pána Vladimíra Mečiara, hneď po jeho zvolení za predsedu vlády, ktorý ako právnik a predseda vlády nevedel, že zákon o ochrane štátneho tajomstva mu ukladá vrátiť utajované materiály veliteľovi⁴⁶, teda v tomto prípade FMV. On tieto zväzky a ďalšie doklady o spolupracovníkoch z radov umelcov, novinárov a duchovných používal pri riešení niektorých personálnych problémov.

Po voľbách v júni roku 1990 na funkciu ministra vnútra nastúpil Ing. Anton Andráš na základe koalíciej dohody. Po niekoľkých týždňoch vznikli prvé nezhody a rozpory s predsedom vlády pánom Mečiarom hlavne v otázkach prepúšťania zo služieb z bezpečnosti bývalých príslušníkov ŠtB, funkcionárov KSS a tých, ktorých na ministerstvo povolal pán Mečiar. Pán Mečiar proti vôli ministra ustanovil do funkcie prvého námestníka ministra vnútra pána Svěchotu a mal výhrady voči personálnym zmenám, ktoré minister Andráš urobil vo svojom sekretariáte.

Eskalácia sporov skončila odchodom pána Andráša z funkcie ministra vnútra SR.

⁴⁶ V origináli: „majiteľovi“

Toto pán Mečiar dosiahol aj za cenu ohrozenia politickej stability, ktorá mohla nastať rozpadom koalície v čase, keď sa stupňovalo politické napätie v súvislosti s prejednávaním zákona o slovenskom jazyku.

Pritom porušil ústavný zákon č. 143/67 Zb. a zákon SNR č. 347/1990 Zb., a to tým, že ako predseda vlády vlastným rozhodnutím vyhradil si riadenie bezpečnostného úseku MV, čím svoje rozhodnutie nadriadil nad rozhodnutie SNR, ktoré len jej prislúcha zo zákona.

Všetci, ktorí sa v tejto nestabilnej situácii cítili zodpovední za zabezpečenie demokratického vývoja spoločnosti, dali prednosť porušeniu zákona pred zodpovednosťou pred zákonom.

Najkonsolidovanejším je bezpečnostný úsek MV SR až v poslednom období, keď celý rezort riadi pán Ing. Ladislav Pittner, ktorý so svojimi spolupracovníkmi dokázal zužitkovať všetko pozitívne z ponovembrového vývoja a položil základy novej polície, nielen po stránke organizačnej, ale aj zmyslom a poslaním policajného zboru v tvoriacej sa demokratickej spoločnosti.

Branno-bezpečnostný výbor SNR doporučuje ministrovi vnútra SR, aby všestranne zabezpečoval funkčnosť Policajného zboru skvalitňovaním prípravy na túto službu, materiálno-technickým vybavovaním, ale hlavne prezieravou, cielavedomou a dôslednou personálnou politikou.

Postupnou humanizáciou tejto činnosti treba ju povýšiť na službu občanovi, ktorá bude aspoň v najbližších rokoch dôležitá pri obrode každého jedinca i celého národa.

Zdroj: Slovenský denník, 20. 1., 22. 1., 24. 1., 27. 1., 29. 1., 31. 1., 1. 2., 24. 3. 1992

Dokument č. 2

Lož – pracovná metóda?

V sobotu a nedeľu 27. a 28. novembra 1993 sa stretol premiér SR a predseda HZDS V. Mečiar v Zlatej Idke pri Košiciach s vrcholnými predstaviteľmi svojho hnutia na východnom Slovensku. Oslovoval ich najmä úlohami pred komunálnymi voľbami v októbri 1994.

Z rôznych kruhov roztriešteného HZDS sme si overovali autentickosť jeho prejavu. Doslova a do bodky je pravdou, že povedal to, čo dnes zverejňujeme bez úprav a miestami skrátene.

O koalíčnom partnerovi

SNS má vážne vnútorné problémy, za tú dobu, čo je Černák predsedom, odišlo od nich približne, podľa ich údajov, asi 10 000 sympatizujúcich a členov, ktorí nechcú mať so stranou viac nič. V niektorých okresoch majú len funkcionárov alebo len predsedu, nič viac, to je celá organizácia. A vnútorne sú značne rozbití. Tých, ktorí boli za koalíčné vzťahy s nami, kritizujú a chcú vyhodiť zo strany. (...) Preto ak my si chceme udržať koalíčného partnera, musíme na to pozeráť z dvoch hľadísk. Jedno: že predstaviteľom národnodemokratických síl na Slovensku zostáva HZDS, preto logicky tých ľudí, ktorí idú týmto smerom, musíme oslovovať a prevziať k sebe na svoju podporu a považovať ich za svoju súčasť – a tým aj prechádza veľká časť alebo takmer celá časť členskej základne SNS. A na úrovni okresov rozprávať s ich funkcionármi tak, aby rešpektovali nás, pretože v centre môžu bežať také peniaze, za ktoré sa každá politika obracia inde. To treba si na rovinu povedať.

HZDS pred voľbami primátorov a starostov

Na Slovensku je viac ako 2 000 obcí, to znamená povinnosť z našej strany pripraviť 2 800 kandidátov na primátorov a starostov, nie-

kde treba pripraviť aj náhradníkov. Keby sme v týchto obciach chceli mať v každej len štyroch ľudí v obecnom alebo mestskom zastupiteľstve, je to 11 200 kandidátov. (...)

Samozrejme, že to bude vyžadovať dobrú spoluprácu aj na úrovni regiónov, preto predpokladáme, že prednostovia okresov všade, kde sú za HZDS a kde nie sú, dajte vedieť. Myslím, že okrem Popradu je už východ ukončený – a Poprad nechcel, len preto. Takže všade tam je možné využívať aj odborné služby štátnej správy na pomoc týmto programom.

Kto pôjde s HZDS

KDH (..) počíta, že časť kňazov pôjde s nimi. Akurát po tom, čo sme prijali zákon o cirkevnom majetku, mali trošku spytovanie svedomia a na jednej z ich porád Mikloško na moju adresu vyhlásil: Kurva, do kostola nechodí, ale kňazov nám zobral. (...)

S kým môžeme zatiaľ nabetón rátať. Jednoznačne sa k HZDS prihlásila Matica slovenská, že nikde inde a nikoho iného ako HZDS podporovať nebude. Tento záväzok nám dali a vy ste videli, že my sme boli zasa takí ústretoví a za korunu sme im dali Neografíu, ktorá má hodnotu 600 miliónov. Ale nemôžu povedať, že to majú zadarmo. Tak tam sa dá očakávať.

Časť cirkevnej hierarchie nás podporí. Netreba ich ťahať do politiky, ale sú mienkotvorní a vedia odmeniť.

Demokratická únia žien pôjde s nami, časť odborárov pôjde s nami, nie všetci, ale do volieb, dovolíme si povedať, minimálne polovica nás bude podporovať. Na podporu HZDS vystúpia niektoré (...) zamestnávateľov, nie všetci, ale väčšina áno. (...)

To znamená, že by sme im mali dať šancu, buď sa stretávať v kluboch, alebo viesť s nimi hovory, alebo im sem-tam pomôcť niečo vybaviť. Dôležitá je spolupráca aj s takými ľuďmi ako poštári, ktorí roznášajú noviny, ale tým aj roznášajú správy, spolupráca s lekármi, učiteľmi, ktorí všade tvoria mienku.

Kto za primátorov – a za koľko?

V komunálnych voľbách v priemere na jeden okres dá HZDS do volebnej kampane 1 milión korún. V Košiciach aj 2 milióny.

Váš kandidát na primátora, o ktorom ešte nevedia, že je kandidátom na primátora, tak urobíte turnaj, na ktorom budete

odovzdávať cenu a on pôjde a odovzdá. Budú vychádzať mladomanželia z radnice, pôjde a odovzdá a pozdraví nevestu. Normálny ľudský jav – a nič sa o tom nehovorí. Sem-tam napíše článok do novín, sem-tam rozumne zadiskutuje na zhromaždení občanov. Občas sa objaví jeho fotografia. Občas príde návšteva z vlády alebo z parlamentu a on ju bude sprevádzať po meste. To všetko už treba nenápadne začať robiť.

Odkaz R. Zelenaya

Roman Zelenay mi pred smrťou nechal odkaz, na ktorom je 40 mien novinárov, ktorí podľa jeho údajov majú dostávať od 300 do 1 200 dolárov mesačne za písanie proti vláde. Sú to všetko renomovaní úvodníkari. Rozhlas, televízia, rozhodujúce denníky. Bol som tým nemilo prekvapený, keď mi to ukázal. Tak zrejme v tom môže byť tá žľč, pretože keď bude slúžiť vláde, nedostane nič, a keď bude na ňu nadávať, dostane ešte okrem platu tisíc dolárov, to je 33-tisíc korún. To je celkom slušný plat. Pracujeme na tom, či je to pravda, či to nie je pravda, ak sa to zistí, potom to zverejníme.

Vláda daná od Boha

Chcem upozorniť, že veľmi ťažký bude zápas o Košice. Tam je to zhruba tretinové: Tretina je za nás, tretina je kdesi za Prahu a tretina za SDL. (...) Na východe budete mať veľa problémov so SDL. Pomáhame pravoslávny, grekokatolíkom, rímkokatolíkom, takže tu by problémy nemali byť, aj keď sem-tam nejaký kňaz ujde a vystúpi proti nám. Čo je zaujímavé, už tri týždne všade na Slovensku prebiehajú omše za vládu. Biskupi všade vystupujú, že vláda je daná od Boha, treba ju ctíť. Dá Boh, že by vydržala. Nechcem hovoriť, nechceme spojenie cirkvi s politikou, ale kňazov treba osloviť. Treba rozprávať s nimi, posediť, aj vína omšového dajú. A rozprávať tiež s nimi budete musieť. (...)

V Stredoslovenskom kraji tak ma kritizovali predsedovia, že niektorí robia aj platených Predsedov. (...) Potom som rozprával s ostatnými, ako si oni zarábajú. Sľubujem, že v januári alebo po januári pôjdu platy hore. Situácia sa po tejto stránke zlepší, takže to bude zaujímavé...

O poslancoch v NR SR

Z východu nám odišli traja poslanci: Pribula z Vranova, treba ho vylúčiť z HZDS, druhá odišla z Bardejova Danielová. ktorá sa správa veľmi arogantne, a o Bartošovej škoda hovoriť. (...) Budú robiť nejaké pokusy Kňazkovi usídlit sa na východnom Slovensku, kandidovať za východné Slovensko. Ale všimnite si, všetky tie strany sú slabé, nevedia si získať podporu ľudí, kvákajú, štekajú. (...) Dvanásť ľudí je v parlamente takých, čo je možné získať pod zástavu HZDS bez nejakých väčších strát.

Potom to prevalcujeme...

Uvažovať je neskoro mesiac pred komunálnymi voľbami. To už začalo. Máme pred sebou len 11 mesiacov do volieb. (..) Takže robte všetko pre to, aby sme v '94 zase vyhrali. A ak by sme, nedajbože, museli ísť do predčasných volieb, tak aby sme takí silní, že to prevalcujeme všetko. Tam už sme potom rozhodnutí aj vo vláde čo sme, aj všetci ostatní, je nám to už proste jedno, my sme už bití ako žito za pozitívnu robotu, že to prevalcujeme, nech sa deje vôľa božia, že sa toho dopustíme tak, že sa potom budú všetci diviť. Že ako teraz pôsobíme tak pokojne, ukludňujúco kvôli zahraničiu a doma nevyťahujeme nejaké tvrdsie tromfy, aby sme uspokojili zahraničie. Keď sa to uspokojí, potom to už bude iná situácia.

Koho financujú?

Na otázku z pléna HZDS o spolku Korene a iných spolkoch predseda HZDS odpovedal:

Korene sú jednoznačne všetci na našej strane. Spolok spisovateľov Slovenska, najväčšia organizácia, je ich vyše 300, môžete ich pozývať všade, kde chcete – jednoznačne na našej strane. Slovenská inteligencia. veď to si my udržujeme v podstate tichou cestou, ako organizáciu, ktorá je za nás a u nás. Trochu sú rozvadení, ale tým, že my sme nešli na politické štruktúry, tak sme pomáhali povytvárať takéto nezávislé organizácie národne orientovaných ľudí, ktorí majú k nám veľmi blízko, lebo dneska hovoria: ak my nebudeme, tak tento štát nedožije konca tohoto obdobia. Otvorene bol napr. pán Húška u pána prezidenta a povedal mu: Robíš to tak, že budeš nielen prvý, ale aj posledný prezident. (...)

Takže na verejnosti to nikdy nedeklarujeme, že to má niečo spoločné s HZDS, ale je to organizácia samostatná a v rozhodujúcom momente to smeruje k jednému – prúdu na pomoc HZDS.

Samozrejme, takých organizácií je viac, u niektorých máme trochu rozpaky, napr. Strana zelených na Slovensku je strana, ktorú sme my financovali vo volebnej kampani, my sme ich zachraňovali pred krachom, v podstate pôsobia v tichej koalícii s nami. Ale v poslednom čase sme ich viackrát videli na vystúpení Kňažka, takže si ich musíme zavolať a spýtať sa, čo chcú robiť. Ak idú ku kňažkovcom, ja rešpektujem slobodnú voľbu, ale potom z úradov preč! Aj peniaze vrátiť!

Kto bude ženou roka?

V Demokratickej únii žien je predsedníčka pani Mitrová. Teraz je veľvyslankyňa v Štrasburgu, ale viete, že je to federálna poslankyňa za HZDS. Momentálne prebieha anketa v Slovenke o Žene roka, takže nahovorte kamarátky a ženy, nech dávajú lístky na ňu. Nech to vyhrá. Zverejnite ju takou nenápadnou formou a pred všetkými. Čo sa stane? Nič to nestojí, dostane cenu, ale všade sa o nej píše ako o Žene roka 1993. Má obrovské zásluhy na tom, že Slovensko bolo prijaté do Rady Európy. Druhá po mne. Tie hlavné si predsa len nechám na seba. Zo skromnosti.

Vec: Ministerka MUDr. I. Belohorská

Na ministerstve obrany mala na starosti úsek zdravotnej a sociálnej starostlivosti, a keď sa uvoľnilo miesto, keď trebišovský prednosta sa vrátil domov, nastúpila ako vedúca úradu MO a na prvej porade tak zotrela tých plukovníkov, že si ju začali vážiť, takže tam mala veľkú úctu a rešpekt. Uvažovali s ňou, pretože ovláda tri jazyky, pracovala štyri roky v zahraničí, že by bola dobrá zastupovať aj záujmy Slovenska v NATO. Tak bola pripravená na túto funkciu a minister Moravčík prišiel s tým, že škoda ju poslať do NATO, keď on potrebuje štátneho tajomníka po smrti Romana Zelenaya, že by mu robila štátnu tajomníčku. Nie s veľkou ochotou s tým súhlasila. Momentálne je v Amerike, robí tam prípravy na začleňovanie Slovenska do NATO a výsledky má dobré. Rozprávali sme sa o tom, že by sa mohla pripravovať na kandidátku ministra obrany v prípade mimoriadnej situácie ešte pred

tri štvrté rokom. Každý z nás, každý minister má dvoch–troch náhradníkov. Vieme o nich len ja a oni. Ale každý vie len o sebe, o tých druhých nevie. Žena (Irena?) bola jedným náhradníkom v poradí, a keď zdravotný klub navrhoval poradie Kelemen, Ajbeková (?) a absolútne odmietal Romana Kováča, tak došlo k istému boju medzi tými zoskupeniami a ako všade inde, keď sa dvaja bijú, vyhráva tretí, neutrálny, a tou tretou bola ona. Takže budeme mať vo vláde tri ženy. Mali by všetky tri sedieť vedľa seba, takže rozmýšľam, ako chlapov rozsadím medzi nich. Predtým sedel medzi ženami Soboňa, a preto vždy vyrušoval, vyprával im vtipy, tak sa chichotali a do toho (...) tak som zakričal, pán minister, ruky na stôl! (Smiech) (...)

Historický omyl parlamentu

Podľa mňa hlasovanie o Soboňovi bol historický omyl, pretože mohli nechať dokončiť tú prácu, ktorú mal rozrobenú v prepojení štátu na poisťovňu a odísť potom. O nič nešlo, pretože o dva mesiace tak či tak bol skončil, nebol ministrom. Takže niekedy treba mať úctu aj k protivníkovi a treba umožniť aj cestu k odchodu, a to sa aj stalo. Ja osobne som nesúhlasil a nesúhlasím doteraz. Pre nás nebolo dôležité, že 73 hlasov je proti a vláda, ktorá išla do kolien, pretože kým nás bolo 66, mali sme väčšinu v parlamente a urobili sme koalíciu a hneď pri prvom hlasovaní koalícia pukla. To znamená, že vláda môže počítat efektívne, že kedykoľvek sa zopakuje scenár sedemdesiatich šiestich a takto môže padnúť ktokoľvek. Preto sme včera mali poradu s poslancami, že sa to zopakovať nesmie. Teraz je pripravené Slobodník, Mečiar, Hofbauer. Ale keď padnem ja, tak padnúť musí celá vláda, lebo keď predseda odchádza preč, tak celá vláda padá (...)

Prezident mi navrhol, aby som podal demisiu

Pán prezident navrhoval, aby som podal demisiu, a keď som sa ho pýtal, čo chce s tým vyriešiť (...). demisiu podať nemôžem, pretože keby som mal zostaviť (...), podáš demisiu, poverím ťa zostavením novej vlády, keď (...) nedám ti predsedu vlády. (Tak nejako?) Ale demisiu teraz podať nemôžem, lebo v prípade demisie by sa musela zostavovať nová koalíčná vláda, museli by sa obsadiť kreslá ministrov, na radikálnu prestavbu vlády teraz nie je vhodná klíma.

Veci sú rozbehnuté tak, že keby išlo do tuhého, tak ťažko (..) Musel by sa vypracovať úplne nový vládny program (..) Ja som to odmietol! (..), to by bolo priznanie porážky hnutia (...), za tých ostatných to urobiť nemôžeme (...)

Päť daňových úradov dáme do poriadku

Pokiaľ ide o prednostov daňových úradov, tak je päť nevyriešených okresov, dva na východe, Humenné a Spišská Nová Ves, a mal som veľmi zlý rozhovor s ministrom financií, ale už veľmi zlý. Predvčerom ráno vyše hodiny a dostal za úlohu osobne prísť do tých okresov a osobne na mieste vec riešiť rozhodnutím. Posledná lehota, ktorá z mojej strany trpezlivosti prejde, je štrnásť dní. Ale to mi už toľko razy slúbil, natahuje to skoro rok, že ak to tu na východe neporobí, tak je tu odrovnaný. Pán minister mi osobne niekoľkokrát slúbil a z predvčerajška je záver taký. Uistil ma, že prejde osobne tieto okresy inkriminované, päť ich menoval, bude riešiť všetky na mieste odvolaním i vymenovaním, že už proste nepôjde cez personálne útvary.

Tkáč klame, až sa hory prášia

Národná banka Slovenska pôsobí samostatne, istým spôsobom je pod kontrolou personálna práca u Tkáča. Pána Tkáča som pozval k sebe večer vo štvrtok, nie, v stredu, stredu večer a navrhol mu, aby dobrovoľne odišiel z funkcie viceguvernéra banky a nerobil tam viacej hanby. (Hlas do toho, že je zapletený...) Z Kresťansko-sociálnej únie to ide a ešte zo všelijakých obchodných spoločností. Ak pán Tkáč tento záver neurobí, som rozhodnutý dať vláde návrh na odvolanie viceguvernéra Tkáča a navrhnúť parlamentu jeho odvolanie. Dôvod je už viac ako dosť. To nie je len tých 4,2 milióna z banky, to je zo všetkých ešte ten najmenší. A klame, až sa hory prášia. To predsa len už nedá. Tá zmena tam bude uskutočnená a dúfam, že to tam bude lepšie. S guvernérom Masárom sa rozprávať dá.

Kandidát na generálneho prokurátora má k nám blízko

Ešte na tú prvú otázku, že ako bude riešený Bacho. Podľa koalíciej dohody návrh na odvolanie generálneho prokurátora Bachu podáva HZDS a SNS podporí. Aj výber kandidáta je naša vec. Vybrali sme kandidáta a podľa podpísanej dohody navrhovali odvolanie na

novembrovom pléne. SNS zatiaľ súhlasilo, ráno na druhý deň z rozhlasu sme sa dozvedeli, že nesúhlasí. Deje sa tam všeličo. Na prokuratúre je viacero prípadov zamrznutých, v ktorých sa nič nerobí, Bacho sa tvári, že sa ho to nedotýka, že o tom nič nevie, a preto vyhovuje. Ale komu ide o poriadok a zákonnosť, tomu vyhovovať nemôže, preto jeho odvolanie je vecou Národnej rady, a musí byť zabezpečená nadpolovičná väčšina prítomných, tak návrh na odvolanie predložíme znovu a budeme trvať, aby odišiel. Je pripravený kandidát. Meno je zavčas uverejňovať, má k nám blízko a predpokladáme, že začne robiť to, čo robiť má, pretože teraz sú tam stojace lady. Ani nepukajú, ani sa nehýbu. Jedna vrstva je skôrnatená a chce len viac peňazí na platy, nič viac, o inom nie je ochotná rozprávať. Tak prokurátor generálny je otvorený. (...)

Vymeníme a koniec!

Situácia v rozhlase a televízii je taká, že sme očakávali dvadsiateho piateho odstúpenie rozhlasovej rady aj s riaditeľom, dohodli sa, že ešte nie. V televízii vyberáme riaditeľa, a len čo bude mať tento riaditeľ podporu, tak okamžite vymenujeme riaditeľa, taký čo je nám blízky a sympatický a Slovenskej národnej strane sme povedali, že len čo vymeníme, kým nebude zvolený nový generálny prokurátor a riaditeľ televízie, žiadne personálne zmeny ďalšie nerobíme. (...)

Inflácia je zlá vec, ale je to náš úspech

Všetky postkomunistické krajiny prešli vývojom tzv. hyperinflácie. To znamená, že inflácia bola sto až tisíc percent, niekde aj viacej. Na Slovensku sme ju udržali na hranici 22 percent. Je to úspech, že sme sa vyhli superinflácii, čo okrem nás dokázali len Česi. Inflácia v Čechách je väčšia ako u nás. Sme v tejto veci najlepší zo všetkých postkomunistických krajín. Je to zlý darček pre občanov Slovenska? Nedokázali sme jej zabrániť. Nevznikla žiadna katastrofa a je najnižšia, dokonca v niektorých mesiacoch činila len pol percenta. Takže, ak by sme mali hodnotiť infláciu ako zlý jav, tak ona, pochopiteľne, nie je žiaduca, ale je úspechom naším, že je taká malá. Ak by tam bol ktokoľvek iný, mohla rásť násobkom desiatkami, stovkami. Keď spomínate devalváciu, tak devalvácia je veľmi zlé opatrenie, ktoré má pozitívny i negatívny význam. Zlé opatrenie v tom, že zmenou koruny v pomere koruny k devízam vlastne zne-

hodnocujete všetko, čo dovážate a zlepšujete to, čo vyvážate, pretože ten, čo vyváža, dostane viacej peňazí a ten, čo dováža, musí viacej zaplatiť. Aby sa devalvácia takto postavená pozitívne premenila v hospodárskom živote, potrebujete na to minimálne rok až dva. Až vtedy začne pôsobiť pozitívne, dovtedy pôsobí negatívne. Na Slovensku sa nám podarilo obrátiť zahraničný obchod tak, že je z neho zisk. To nikdy v histórii Slovenska nebolo, to je prvý raz teraz. Lenže za týmto ziskom nenabiehajú platby a tým pozitívna bilancia zahraničného obchodu negatívne vplýva na devízové zásoby. My sme sa dohodli s Čechmi, že udržíme spoločnú menu aspoň pol roka a že spoločnou emisnou centrálou bude Národná banka československá. A že až vtedy, keď devízové zásoby klesnú na istú hranicu, meny rozdelíme.

Čo sa stalo?

Po tejto dohode začalo zlato z Českej národnej banky miznúť, dostali sme informáciu, že prechádza do českých bánk komerčných, ktoré nepodliehajú deleniu majetku. Dostalo sa to na takú úroveň, že by sme za chvíľu nemali čo deliť, tak namiesto šiestich mesiacov po štyroch týždňoch sme dospeli k záveru, že jediným spôsobom, ako zachrániť devízové zásoby je ísť do deficitu. (...)

„Držali sme sa do 30. júna...“

Rozdelili sme menu, začali sme s korunou slovenskou od 8. februára tohoto roku, rozdelili sme ho za päť týždňov po vzniku štátu, zmena prebehla v poriadku a držali sme kurz. No samozrejme, že Slovenská republika potrebuje byť zapojená na všetky medzinárodné inštitúcie, ak neudržíte obeh peňazí iba v rámci štátu, musí obiehať i v zahraničí. Prišli zástupcovia Medzinárodného menového fondu a nám povedali, tak vážení, keď chcete, aby sme vás akceptovali, tak prvé opatrenie, ktoré vám dávame, 30 percent devalvácia, druhé opatrenie, zavedenie voľného alebo kĺzavého kurzu koruny k doláru. To znamená, že jeden deň bude dolár sto korún, druhý stodvadsať, každý deň iná hodnota. (...) Odišli preč a odmietli sa s tým o tom baviť a MMF povedal, že v poriadku a len čo od nás odíšli, všetky banky, kde sme išli, sa prestali s nami rozprávať. Jednoducho povedali, ale áno, pomôžeme, len si najprv vybavte s MMF dohodu. Urobil som dva kroky. Prvý, že som išiel do Londýna za At-

talim do Svetovej banky pre rozvoj, ktorý bol mi mimoriadne dobre naklonený, povedal som mu, v akej situácii som, povedal mi, ja vás chápem“, vzal ma k televízii a na kameru povedal, „my Slovensku veríme a dávame mu pôžičku sto miliónov ECU“, bez akýchkoľvek problémov, čo trochu ten tlak zo zahraničia zabrzdil a držali sme sa do 30. júna.

„Tri razy sme im povedali, že nie“

Išiel som do Washingtonu, po dlhých a veľmi tvrdých rozhovoroch s prezidentom MMF alebo vrchným riaditeľom pánom Camdessusom sme začali ako nepriatelia a skončili sme vcelku dobre. Prišla na Slovensko osobitná komisia a rušila všetky predchádzajúce výsledky a ohodnotenia, doporučenia, ale nejakú devalváciu vykonať musíme, lebo je to pre nich prestížna vec. Takže sme povedali znovu, že nie. A boli tri rokovania vlády počas pobytu, čo bola delegácia u nás a tri razy sme im povadali, že nie. Nakoniec v piatok večer a už mali zbalené kufre, že odchádzajú do Washingtonu a že začína blokáda Slovenska zo všetkých svetových centrál. Takže sme im povedali, aby počkali do pondelka, spočítali sme všetky plusy a mínusy, devalvácia, banková izolácia, aj keď nám pomaličky devízové zásoby v bankách rástli, tak sme zistili, že jednoducho to nevydržíme. Ak sme potom ustúpili, že devalvácia môže byť, ale medzičasom som išiel do podnikov sa spýtať o koľko a povedali mi na Orave konkrétne, desať percent. Bol som v druhých podnikoch a povedali, desať percent ešte môžete ísť. Takže dali súhlas na desať percent.

MMF dokázali vzdorovať Švédi dva a pol, my päť mesiacov

Devalvácia prebehla. Ale pri devalvácii sa stalo, že aj tí, čo s devalváciou nemali nič spoločné, nahodili automaticky desať percent, nejakí podvodníci sa na tom priživili, samozrejme, na úkor štátu. Hovoria, že ešte nikto nevydržal päť mesiacov vzdorovať Medzinárodnému menovému fondu. Švédi to skúšali, vydržali dva a pol a potom prišli odprosiť. Tak je to prehra alebo výhra?

„Odborníci sú ohromení, čo sme všetko dosiahli“

Dneska koruna slovenská je uznávaným platidlom platným ekvivalentom, má svoju hodnotu a o devalvácii sa silne uvažuje v Čechách, ale väčšej ako desaťpercentnej, pretože stav ich obeživa

peňazí a devízových zásob je horší ako slovenský. V súčasnosti prebieha tzv. rejting hodnotenia Národnej banky Slovenska hodnotia nás dobre, prvý alebo druhý z postkomunistických krajín. Takže štát, ktorý si ustanovil vlastnú korunu (...) a s hodnotou tej koruny úspešne čelí ostatným, zlotému, červoncu, forintu, čelí rublu, čelí korune českej, je to veľmi dobre. Ja si myslím, že keď ľuďom povie, ako sa veci majú, že nie je to neúspech, je to veľký úspech, nič z toho, čo sa v okolitých krajinách deje, u nás nie je, nie je tu hlad, nie je tu totálny krach trhu, nie je tu hyperinfácia, nie je absolútna zadlženosť všetkých subjektov, od podnikov, miest až ďalej. V tomto roku obce a mestá u nás budú mať dve miliardy prebytku, aj keď niektoré sú chudobné, ale väčšinou nie. V Českej republike na budúci rok im plánujú, aby akosi Klaus ostal čistý, tak do miest strčil deficit 14 miliárd korún, deficit štátu. To my zasa nerobíme, zasa ťaháme na seba, na štát, tak ten štát ako sa správa k mestám, podnikom, zasa dobre, lebo berie na seba i starosť, vláda to bude znášať. To sa nedarí všade, niekde je to harmonické, niekde je to lepšie, niekde horšie, ale celkový ten vývoj ide dobre. Naopak, odborníci z finančnictva hovoria, že vývoj Slovenska je tak prekvapujúci, že sú ohromení tým, čo sme všetko dosiahli. Každý čakal hlboký, úpadok nenastal. Miesto toho nastáva oživenie a rastie dôvera.

Mečiar je jediná záruka

Dneska Slováci sú najmenej zadlžený štát zo všetkých postkomunistických štátov. Najmenej dlhu máme na hlavu obyvateľa. A tým sa stáva dôveryhodný a začínajú ho uznávať. Napríklad, keď bol teraz minister financií v MMF, tak tam otvorene povedali, pre nich jediná záruka na to, že to bude v poriadku je vláda Vladimíra Mečiara. Inú nepoznajú.

„Musel som robiť za všetkých“

Boli u nás, Japonci a tí jednoznačne išli na dôveru vláde, preto sa napríklad v Prešove bude spúšťať spaľovňa. Dali by to štátu, ktorý vznikne a komu nikto neverí? Preto aj v Košiciach sa budú robiť veci, ktoré majú energetický charakter z japonských peňazí so zárukou slovenskej vlády a tá pomoc je, len nedá sa všetko urobiť naraz, pretože vždycky musíte robiť cez nejakú inštitúciu. A v januári okrem vlády neboli nijaké inštitúcie. My sme padali doslova na hubu,

ako udržať chod štátu a každý kričal. Mečiar koncentruje moc, ale musel som robiť za všetkých, lebo kým ustanovíte jednotlivé úrady, kým sa tie konštituuju, kým dáte vedúcich, získajú kancelárie, získajú ľudí, začnú robiť, to je rok až dva, do dneska nie sú dokončené. Takže pri tom všetkom biednom, čo bolo, nemám dojem, že sme sa voči občanovi prehrešili, to nie.

Platy pôjdu hore (v HZDS) a dosť výrazne

Pokiaľ ide o platy zamestnancov HZDS, tak to som vám povedal už v úvode, budú sa upravovať buď od januára alebo v januári, pôjdu hore a dosť výrazne hore. Nedá sa proste nerešpektovať ten stav, ktorý tu existuje. (...)

O komunálnych voľbách

V. Mečiar v tejto pasáži hovoril o tom, že na kandidátke na starostov a primátorov nemusí byť vždy HZDS: Urobiť s nimi dohodu o podpore HZDS vo voľbách a o spolupráci po voľbách a nemusí vystupovať ako kandidát HZDS, ale môže to byť kandidát, ktorého my budeme podporovať členskou základňou, popularitou, urobíme mu kampaň. Ale niečo za niečo. Nejaký záväzok medzi ním a politickou centrárou musí byť. Len chcem upozorniť, že toto sú najtajnejšie veci v každej centrále, ktoré sa nikdy nezverejňujú, taký kandidát môže byť odrovnaný, už kampaň môže skončiť. Napríklad sociálni demokrati prehrali vo voľbách preto, že neutajili, že boli u mňa na jednej porade, že niekto sa preriekol. A tým prehrali zalovci.

Napríklad v USA...

Že robíme také kroky ako dneska je reforma zdravotníctva, že by mala vydržať minimálne 30-40 rokov. Tie základy, ktoré sa teraz dávajú. Toto všetko sa pochopiteľne po čase bude meniť. Američania majú v zdravotníctve väčší bordel ako my! V školstve taký bordel, že ich netreba kopírovať! To je páru (...) čo je dobré, ostatné nestojí za nič! Aj v poisťovní aj vo všetkom. To pán Clinton dneska priznáva, že to je katastrofálna situácia. Ale my staviame na nejakých iných mechanizmoch, aby to fungovalo. Takto je to obdobie, ktoré my musíme prekonať!

Na strednom Slovensku inak

Na strednom Slovensku je atmosféra medzi ľuďmi, predsedami úplne iná ako u nás. Mne pripadáte voľajakí zakríknutí. Všetci, nehnvejajte sa. Aj členskej základne málo, aj ... ste mali najmenej. Ale dôležitá iná otázka z tohto vyplýva: viera ľudí, že sa to zmení, to je hnací motor. A to im dáva istotu i záruku, že to prevalcujú v akýchkoľvek voľbách každého. A veria aj v to, že práve to HZDS je teraz to jediné, koho ľudia voliť môžu. (...) Ľudia hovoria: akokoľvek by ste boli zlí, furt ste lepší ako tí druhí...

Porovnajme sa

Ak je kríza v celom svete, tak tú nevyrobilo HZDS ani Mečiar. S tým sa treba vyrovnáť v celej Európe. Myslíte si, že Nemci sú na tom lepšie? Majú percentuálne väčší počet nezamestnaných ako my. Bývalá NDR má 3,5 milióna nezamestnaných, to je celkom slušné číslo. Zoberte Dánsko, väčšie percento nezamestnaných ako Slovensko. Zoberte Švédsko, krajina blahobytu, vyšší počet nezamestnaných ako my. Takže my sa v občasnej argumentácii musíme dostať z istého obkľúčenia a najlepšie je porovnávať. Stačí povedať: odkiaľ sa vyvážali potraviny – z Maďarska. A dneska chodte zaniest sliepku nejakej rodine do Maďarska, tak si vás budú vážiť. Bo ju budú mať povedzme na 2 týždne. Z vďačnosti, že proste niekto doniesol, že majú čo jesť. Tak keď to začnete porovnávať, tak potom to vyzerá zase troška ináč.

O tisícikorunáčkach

Keď sme sa s Čechmi lúčili, Kočárnik so Stránskym mi hovoria: V březnu budete na kolenou a v dubnu přilezete spátky s prosíkem. A pak uvidíte, co bude! A ja vravím: Chlapci, a v ktorom roku to bude? Už je duben dávno a ešte furt nelezieme na kolenou naspátky.

Teraz napríklad, čo bola pripravená tá akcia s tými peniazmi, však na tom bolo zúčastnených päť štátov. Zúčastnili sa na tom aj niektoré osobnosti okolo nás (...). Že keď sme prvýkrát prišli na isté policajné prezídium a ja som tam posielal odborníkov, tak im hovorím: Chodte tam, a nezárdajte o čo ide, povedzte, že ide o peniaze na drogy. Na to policajný prezident tohto štátu ich prijal a hovorí: Vážení, za tieto peniaze sa nerobia drogy, ale politika. Až to na vaše územie príde, vaša vláda do týždňa musí padnúť a vaša ekonomika do 14 dní je hore nohami.

To bol priamy úder na podstatu hospodárskych vzťahov na Slovensku. (...) Teraz to ideme zatvárať. Poniektorí nám ušli za hranice, poniektorí priznali, že s tým nič nemali. (...) Takže tieto kroky sa tu robia, ten zápas politiky prebieha, dneska má trochu inú podobu, ale nie je o nič zriedkavejší.

Na čele troch plukov

Na východe chcem vás poprosiť, tu máme ďalší veľký politický problém. Podkarpatská Rus. 29. októbra malo dôjsť k vyhláseniu autonómie a Ukrajina, Kyjev to bol ochotný potlačiť zbraňami. Málokto vie, ja som tu vtedy na východnom Slovensku bol, zdvihol som štáby Civilnej obrany, zdvihol som bezpečnosť, nariadil som dostupnosť dôstojníkov armády a čakali sme, že ak by došlo k vyhláseniu tohto aktu a k občianskym nepokojom, tak to nám na hraniciach pukne. Politicky sme nechceli nikoho znepokojovať, ale štáby, políciu i armádu som zdvihol. A čakal, že ak to príde, tak beriem všetky tri pluky východniarske a idem na hranice s nimi. Ako ich veliaci. (...)

O Košiciach (aj o novinách, rozhlase a televízii)

V Košiciach sa vám podarilo pobabrať niekoľko vecí, preto máte ťažkosti... Predovšetkým ste sa vo vnútri rozvadili tak, že ste porušili základnú schopnosť, dneska sa vám ťažko vytvára mestská centrála – a voľby musia byť aj centrálné aj dlhodobé v meste organizované. K tomu sa bude treba vrátiť naspäť. Toto vás veľmi oslabilo a pokazilo vám mienku... Voľby primátora nám pobabrali viac ako pomohli. Oslavy nového roku nedopadli tiež dobre – ste jediné mesto, ktoré v noci nič nerobilo... Napríklad sa vám darí, alebo nedarí dostávať medzi intelektuálov, medzi akademickú obec. Málo. Trošku je niečo naznačené trošku nie je. A mladý ľudia tomu neveria.

Pokiaľ ide o podmienky, ja objektívne uznávam, že je to u vás ťažké, preto podporujeme a hlásime sa k podpore týchto novín (V. Mečiar ukázal na noviny, ktoré mal pri sebe – ide o istý východoslovenský denník, ktorý má minimálny náklad a obrovskú ekonomickú stratovosť, pretože ho východniari kupujú v minimálnom počte – pozn. SV). Aj ich ekonomicky podporujeme, aby mohli vyžiť na východe, aj keď sú slabé a odbytované slabo.

Budú isté opatrenia urobené ešte v televízii. V rozhlase už ten riaditeľ mal byť tak trošku zmierlivejší, jeho otec je totiž u nás (hlas z vedľa – pán Rezník starší). Ale televízia zostáva na východe problematickejšia... Tak v duchu týchto tendencií treba aj z našej strany pomôcť. Ale tá základná práca človeka s človekom, tá zostáva na nás.

V Košiciach ja uznávam, zo všetkých oblastí máte najťažšiu pozíciu. To je objektívne dané: čechoslovakisti, SDL a tí, čo sú pri zoskupeniach, ktoré budú bojovať o priazeň. Terajšie voľby... nám ukážu, kto má viacej priaznivcov, ktorí pôjdu k voľbám. Keď (...) všetkým našim 300 ľuďom, aby k voľbám išli, čo dosiahnete? Aj keby každý zobral ženu a deti... Máte teraz prednostu okresného úradu Košičana, ale už sa mi zdá, že vám uteká. Vybrali ste si ho, dôverovali ste mu. Máte zmocnenca vlády Košičana, aj keď je z Detvy. Ale vie sa, že je tu, že je tu z východu. Tiež ste si ho vybrali, tiež sme vám vyšli v ústrety. Pri výbere ostatných funkcií v štátnej správe, všade sme vám vychádzali v ústrety.

Ide slovo dokola

Dokončíme autentický záznam vystúpenia predsedu HZDS V. Mečiaru rýchlou jazdou. Vzhľadom na rozsah záznamu už to miestami nebude presný prepis. Bude to však stále rozprávanie o tom, čo sa udialo medzi predsedom hnutia a okresnými funkcionármi z regiónu slovenský východ.

Jeden je stratená varta

Na predstavu funkcionárov zo Svidníka a Humenného o tom, ako si predstavujú plošne rozšíriť členskú základňu jeden člen – jeden klub, reagoval V. Mečiar: „Ak to nezlepšíte, tak tie voľby môžeme prehrať. 259 členov v 112-tisícovom okrese, to je kvapka v mori. Potrebujete najmenej 500 členov, aspoň päť na jeden klub. Jeden, to je stratená varta.“

Predstavitel' HZDS z okresu Poprad sa postažoval, že pokiaľ ide o sympatizantov, tak je to problematické. „Máme osloviť inteligenciu, je to však ťažká oblasť. Ťažko od lekárov žiadať, aby propagovali myšlienky HZDS verejne.“ Ďalej predniesol námietku: „Sudca s novým diplomom má plat 12 – 15-tisíc, lekár – primár pred penziou sedemtisíc.“ „Pokiaľ ide o predvolebnú činnosť, každý týždeň robíme 1-2 výjazdy, ide poslanec a na to sa nabaľujeme.“ (...) „V našej oblasti je vyslovene negatívny

postoj k rozčleneniu na tie štyri oblasti. Berú to ako zámer HZDS a v tomto prípade budeme mať s tým väčší problém.“

V. Mečiar: „Čo by si priali, tri oblasti?“ Hlas: „Tri.“ V. Mečiar: „Len Prešov nie.“ Hlas: „Pre našu oblasť je taký nevýhodný spoj, ak sadnem na vlak, za hodinu som v Košiciach, ale do Prešova vlakom treba pol dňa cestovať. To je názor občanov, ak to takto bude, nemožno čakať podporu v komunálnych voľbách. To sa vyslovene berie ako záležitosť HZDS.“

Sudcovia ani nie sú tak celkom nezávislí...

V tejto oblasti diskusie bolo počuť od Popradčana námietku o tom, že výmena prednostu okresného úradu by len zvýšila autoritu KDH. Preto by neboli za jeho výmenu. „Veľká akcia sľubuje veľkú reakciu. (...) Jeho podporuje aj prednosta ZMOS-u. S ním sa dá spolupracovať i keď je SDL. Je kooperatívny.“ Keby trvali na výmene, „tým by sme získali len ďalších nepriateľov.“

V. Mečiar: „Od januára zdravotníctvo a lekári sú napojení na poisťovňu. U lekárov začne taký proces, že budú veľmi úspešní a budú takí, čo nebudú mať prácu. Rozdiel sa bude zvyšovať. Ak lekári budú mať neskôr zvýšené platy ako sudcovia (...). Advokáti – veľmi lukratívne povolanie. Chcú sudcovia vyradiť štát za to, že sú nezávislí. Za boha nechcú pochopiť, že sú nezávislí, keď rozhodujú, ale nie v práci, vtedy nie sú nezávislí od štátu...“

„Ja viem, že nechcete cez Prešov, ale niekde patriť musíte. Schopnosť hospodárskeho života musí byť samostatná. Môžu byť aj väčšie obvody (oblasti?). Môžeme sa vrátiť k väčším – Košice, Banská Bystrica, Bratislava, ak to väčšina chce, prosím. Tento polrok máme na to, aby sme zjednotili. Každý región sa hlási o svoju identitu. Ale čo vznikne ako funkčný celok? Slovensko sa takto delí na 8-10 častí. V podstate sú len tri varianty, dnes už len dva: osem alebo tri“.

Hlas (pravdepodobne z Prešova): „Jednoznačne k Prešovu, lebo majú zlé skúsenosti s Košicami.“

Viac ma sem nevolajte

Medzitým sa hovorilo o tom, že v okrese potrebujú 520 kandidátov na komunálne voľby, 120 starostov atď. Vtom sa ozvali Popradčania, že odchádzajú, lebo majú akciu.

V. Mečiar: „Idete preč z Popradu. Je to vaša vec, choďte, ale mňa sem viacej nevolajte!“ (...) „V Prešove je polovica z toho, čo v Poprade, kde je najväčšia členská základňa. V Košiciach všetkých členov HZDS je cez 300 ľudí. Takto si udržiavať prevádzku HZDS v jednom veľkom meste, to je luxus.“

V priebehu diskusie došlo aj na sťažnosť poslankyne M. Gbúrovej na to, že v Košiciach nejavia o ňu záujem. Volajú ju do okresov Trebišov, Vranov, Michalovce. Nechce sa menovite na nikoho sťažovať, ale je to tak. Na to sa ozval predseda HZDS Košice I. A. Balko a prudko reagoval na túto výčitku v tom zmysle, že nech si nemyslí pani Gbúrová, že je jediná poslankyňa, navyše s ňou sa nedá, ani sa nebude dať spolupracovať, lebo bola v komunistickej strane.

Koniec.

Voľnejšiu interpretáciu vystúpení na funkcionárskom aktíve HZDS končíme margináliou o tom, či sa vôbec bolo treba hrabať aj v interných pomeroch hnutia pomocou ich členov.

Aj to je obraz demokracie, ako, o čom sa hovorí v prostredí HZDS. Koncentrácia moci, rozhodnúť o všetkom v jedinom hnutí i keď získalo najviac hlasov vo voľbách, znamená zlý signál nielen pre ďalšie osudy ťažko skúšanej demokracie na Slovensku, je to súčasne aj zlé vysvedčenie pre samotné hnutie poctené dôverou vyše 30 percent hlasov vo voľbách. Opozícia, takmer zvyšok do 100 perc., nie je na to, v pluralitných demokraciách, aby takýto stav zakníhovala a spala na zisteniach. Jej poslanie je kontrolovať víťazov, odhaľovať ich nedemokratické praktiky a pranierovať. To práve robíme. Na všetko ostatné je parlament, najvyšší ústavný orgán občanov – voličov, ale i štátu.

Zdroj: Slovenský východ, 2. 12. 1993, 6. 12. 1993, 8. 12. 1993

Dokument č. 3

Správa o stave Slovenskej republiky prednesená prezidentom SR Michalom Kováčom na 27. schôdzi Národnej rady SR dňa 9. marca 1994

V prvej časti svojho vystúpenia analyzoval M. Kováč aktuálnu situáciu slovenskej spoločnosti, upriamil pozornosť na faktory, vplývajúce na medzinárodné postavenie SR, rozobral vnútropolitickú situáciu od jesene 1989... V druhej časti rozobral svoj vzťah medzi ním a premiérom V. Mečiarom. Práve táto časť sa stala jedným z podnetov pre NR SR na vyslovenie nedôvery premiérovi.

O vzťahu k premiérovi

Práve v mene týchto ideálov, vážené panie poslankyne a páni poslanci, som sa v ďalšej časti svojho vystúpenia rozhodol zaujať stanovisko k závažným otázkam našej vnútro politickej situácie. Ak máme poctivo hľadať seriózne východiská z tejto neutešenej vnútro politickej situácie, nemôžeme si zakrývať, že už dlhší čas pretrvávajú na našej politickej scéne snahy diskreditovať, zosmiešňovať a osočovať predstaviteľov politických strán a hnutí, vyvolávať nevraživosť a nenávisť k inak zmýšľajúcim či k príslušníkom a sympatizantom iných strán a hnutí. Hľadá sa vinník, na ktorého by bolo možné zvaliť zodpovednosť za súčasnú politickú krízu. Iste neušlo vašej pozornosti, že terčom kritiky, ponižovania a nakoniec i diskreditácie zo strany predsedu vlády a jeho najbližšieho okolia je nielen kancelária prezidenta, poradcovia, ale nepriamo i priamo sám prezident. V podstate však nejde o konflikt osobný, ale o konflikt vnútro spoločenský. V modernej spoločnosti nie je politický konflikt niečo neobvyklé. Doterajší priebeh napätia medzi premiérom a prezidentom nepriniesol pre širšiu verejnosť dostatočne jasno, o čo vlastne ide. A to aj preto, že na rozdiel od pána premiéra, som sa dosiaľ úmyselne a uvážene zdržal verejne definovať podstatu sporu v nádeji, že kompromis je možný. V podstate som povedal len výsle-

dok svojej analýzy, keď som v novoročnom prejave nastolil potrebu širšej koalície. Je nepochybné, že ku kríze došlo preto, lebo vládna moc v ostatnom čase prestala mať spoľahlivé zázemie v parlamente, a to aj v časti vlastného hnutia a v radoch koaličného partnera. Niektorí nespokojní ju už opustili, iní sú zneistení, či ju ešte podporovať alebo opustiť. Jadro vládnuceho hnutia sa zúžilo. V parlamente i v značnej časti verejnosti sa čoraz viac a častejšie zdôrazňuje, že terajšia vláda personifikovaná premiérom stráca morálny titul legitimacy, ktorý je v demokracii nerozlučiteľnou súčasťou legitimacy moci. Moc sa musí legitimovať nielen právne, ale aj eticky. Musí konať v súlade s písanými i nepísanými, v spoločnosti uznávanými princípmi politických mravov. Niektoré praktiky, ako napríklad ovplyvňovanie poslancov, ohováranie, nehovorenie plnej pravdy a podobne sú príčinou, že vláda stráca priazeň aj niektorých vlastných poslancov. Ak nie je vláda pravdivá, bude také skôr či neskôr celé obyvateľstvo – povedané významným nemeckým filozofom Japersom.

Nie som proti vláde

Mnohí poukazujú na autokratický spôsob vládnutia premiéra. Kto vysloví iný názor, iné stanovisko, je postupne nelojálny, nesolidárny a nakoniec zradca. Konflikt vo vládnucom hnutí sa, žiaľ, preniesol na celú spoločnosť. Dostávam listy od občanov, v ktorých vyjadrujú úprimné znepokojenie nad tým, že nie sú dobré vzťahy medzi prezidentom Slovenskej republiky a predsedom vlády, niektorí občania mi zazlievajú, že som proti HZDS, že nepodporujem vládu a jej predsedu. Skôr, než objasním stav a príčiny nášho napätého vzťahu, chcem vyhlásiť, že som nebol a nie som proti HZDS a nebol som a nie som proti vláde. Mám však vážne výhrady proti štýlu a etike politickej práce pána Mečiara, proti spôsobu jeho vládnutia a proti praktikám, ktoré vytvárajú konfrontačné ovzdušie v politickom živote. Pán predseda vlády od určitého času, keď zistil, že chcem suverénne vykonávať prezidentskú funkciu v duchu ústavy, začal ma postupne ignorovať, spochybňovať moju prácu a postupne sa odhodlal k takému obviňovaniu a diskreditácii, ktoré by malo vyústiť do môjho predčasného odstránenia z funkcie prezidenta. Chcem vás v tejto súvislosti ubezpečiť, že som nikdy nič nepodnikol proti predsedovi vlády, len som bránil autonómnosť a nezávislosť prezidenta Slovenskej republiky ako oficiálnej hlavy

štátu. Novému vedeniu poslaneckého klubu HZDS som otvorene vysvetlil príčinu nedobrého vývoja našich vzájomných vzťahov. Povedal som v podstate to, čo chcem teraz povedať aj vám všetkým.

Slušnosť mi nedovolí citovať

Vedel som, že moje zvolenie za prezidenta bolo pre niektorých ľudí z blízkeho okolia pána Mečiara nemilým prekvapením. Napríklad pán Ivan Lexa výsledok tajného hlasovania pri voľbe prezidenta komentoval slovami, ktoré mi tu slušnosť nedovolí citovať. Napriek tomu všetkému som bol plne odhodlaný korektne spolupracovať s predsedom vlády i so všetkými členmi jeho kabinetu. Ale iste si dobre spomínate, že už pri mojej prvej návšteve v parlamente dňa 27. októbra 1993 nebol v tejto sieni nikto z vlády prítomný. Dnes je tu aspoň niekoľko ministrov. Verejnosť to vníma ako zneváženie úradu prezidenta. Zaiste vám neuniklo ani to, ako sa porušuje protokol pri odchode prezidenta na oficiálne návštevy do zahraničia a pri návrate z nich. Predseda vlády a občas aj predseda Národnej rady Slovenskej republiky ignorujú štátny ceremoniál vžitý na celom svete. Od leta minulého roka sa neobišlo azda ani jedno republikové predstavenstvo HZDS, resp. míting HZDS v PKO v Bratislave bez rôznych urážok prezidenta. Obviňovali ma, že som sa obklopil ľuďmi, ktorí boli proti vzniku Slovenskej republiky, že sa u mňa zostavuje nová vláda, že niektorí ľudia z mojej kancelárie sa zúčastnili na tajných rokovaniach v Prahe o novej možnej slovenskej vláde, že som sa spolčil s opozíciou, s predstaviteľmi maďarských politických strán na Slovensku, ba že som sa dal kúpiť zahraničím. Po mojom novoročnom prejave ma pán predseda vlády obvinil, že destabilizujem HZDS a vládu Slovenskej republiky. Všetky tieto, aj iné obvinenia s plnou zodpovednosťou rozhodne odmietam ako vykonštruované a nepravdivé. Hlavným vinníkom našej vnútro politickej nestability a neutešenej situácie nie je prezident. Dovoľte mi teraz pripomenúť niektoré udalosti, ktoré charakterizujú spôsob, ako sa voči mne postupuje. 28. februára za účasti predsedu Národnej rady Slovenskej republiky pána Gašparoviča som oboznámil pána premiéra so svojím rozhodnutím prijať demisiu pána Romana Kováča a Jozefa Moravčíka s tým, že neakceptujem návrh obsadiť funkciu ministra zahraničných vecí pánom Prokešom. Požiadal som pána premiéra, aby mi predložil iný návrh a tak isto iný návrh na mi-

nistra pre privatizáciu. Na to sa ma pán predseda vlády opýtal, či je pravda, že mienim pozývať k sebe predstaviteľov okresov, konkrétne prednostov. Vysvetlil som mu, že mám v úmysle niektoré okresy navštíviť osobne a z tých, ktoré nenavštívim, chcem ich predstaviteľov pozvať do Bratislavy. Pán predseda s tým nesúhlasil tvrdiac, že ja si nemám čo pozývať prednostov úradov. Dôvodil tým, že kade chodím, pôsobím ako nepriateľ. Pohrozil, že prednostov, ktorí prijmú moje pozvanie, okamžite uvoľní z funkcie. Vzápätí ma obvinil, že som zodpovedný za súčasnú vnútropolitickú situáciu. Nebudem teraz hlbšie analyzovať stanovisko pána predsedu vlády k pripravovaným návštevám prednostov okresných úradov, len konštatujem, že ho musím hodnotiť ako neslýchané obmedzovanie ústavných práv hlavy štátu... Ak máte poznámky, môžete pristúpiť k mikrofónu a povedať ich nahlas... (reakcia na poznámky poslancov HZDS – pozn. redakcie)

Mnohé utorky som na neho márne čakal

Pripomeniem ďalší fakt, ako sa prekrúcajú skutočnosti. Na mítingu v PKO 2. marca ma pán premiér obvinil, že som sedem mesiacov nemal čas prijať jeho a predsedu parlamentu na rozhovor. Vyhlasujem, že sa nikdy nestalo, aby som odmietol žiadosť pána premiéra alebo predsedu Národnej rady Slovenskej republiky o stretnutie. Pravda je taká, že pred návštevou pani Albrightovej, veľvyslankyne Spojených štátov (amerických) v OSN 9. januára 1994 mal som dlhší rozhovor s predsedom Národnej rady pánom Gašparovičom o našej vnútropolitckej situácii a vtedy pán predseda Gašparovič navrhol, aby sme sa za účasti pána premiéra porozprávali o tom, o čom sme hovorili len my dvaja. Súhlasil som a požiadal som ho, aby takéto stretnutie v príhodný čas zorganizoval. Dodnes sa tak nestalo. Odvtedy neuplynulo sedem mesiacov, uplynuli iba dva. Ak však pán premiér hovorí o siedmich mesiacoch, musím povedať, že v ich priebehu sme sa pri rôznych príležitostiach stretli 29-krát. Keď je už reč o našich stretnutiach, dovoľm si pripomenúť, že po mojej inaugurácii som pánu premiérovi navrhol naše pravidelné kontakty. A to vždy po zasadnutí vlády, aby ma informoval o závažných rozhodnutiach. Mal som aj alternatívny návrh, aby vedúci mojej kancelárie chodieval na zasadnutia vlády a on ma informoval. Pán premiér to neprijal a súhlasil s našimi pravidelnými stret-

nutiami po zasadnutí vlády. Stretnutia tohoto druhu, na ktorom ma premiér informoval o zasadnutí vlády, sa do dnešného dňa uskutočnili iba dve. Nie mojou vinou. Mnohé utorky som na neho márne čakal, ale pán premiér sa ani neunúval oznámiť mi, že nepríde.

Nik iný ako Lexa to neurobí

Na tom istom mítingu ma premiér obvinil, že pôsobím rozkladne, zatiaľ čo on sa usiluje všetko spájať a zjednocovať. Aj za toto zavádzajúce obvinenie prezidenta si pán premiér vyslúžil od obecnstva očakávanú odozvu sprevádzanú výkrikmi, odvolať prezidenta a inými urážkami na moju adresu. Na mítingu premiér totiž sústavne vyvoláva nevraživé a hanlivé reakcie obecnstva voči hlave štátu, no, žiaľ, nenájde sa tam nikto, kto by upozornil na potrebu kultivovaného správania sa. Dôležitá udalosť, ktorá mnou otriasla a zrejme vážne poznamenala moje vzťahy s premiérom, je staršieho dáta. Bol to rozhovor 1. novembra minulého roku o ukončení koalíčných rozhovorov so Slovenskou národnou stranou. Tento rozhovor pozostával z dvoch častí. Za účasti predsedu vlády Vladimíra Mečiara, podpredsedu vlády Romana Kováča a štátneho tajomníka nebohého Romana Zelenaya za HZDS a za účasti pánov Prokeša, Vrabca a Sokola zo SNS som vyjadril súhlas s predloženými návrhmi na doplnenie a rozšírenie vlády s výnimkou návrhu menovať Ivana Lexu za ministra pre privatizáciu. Tento návrh som neakceptoval a požiadal som, aby mi bol predložený iný návrh. Po skončení tohoto rozhovoru som mal poradu so zvolanými predstaviteľmi parlamentných strán a hnutí vo veci stanoviska Slovenskej republiky k NATO, s čím som mal odcestovať do Bruselu. Po skončení tejto porady sa v mojej kancelárii nečakane opäť objavil pán predseda vlády aj s nebohým Romanom Zelenayom. Oznamili mi, že by chceli ešte pokračovať v rokovaní o Ivanovi Lexovi. Pán Roman Zelenay sa vzdialil, aby som s premiérom mohol rokovať sám. Premiér sa na mňa opätovne obrátil s prosbou, aby som Ivana Lexu predsa len do ministerskej funkcie schválil. Zdôvodňoval to tým, že HZDS už nemá peniaze ani na výplaty, že pravdepodobne budú predčasné voľby a hnutie peniaze potrebuje. Ďalej mi povedal, že túto robotu mu nikto iný, ako Ivan Lexa urobiť nemôže a že keď ju spraví, pošle ho preč. Výsledok môjho rozhodnutia poznáte. Ivana Lexu som odmietol za ministra vymenovať. Od toho času sa útoky voči kancelárii

prezidenta stupňovali. Svedčia o tom aj pokusy znevažovať a sťažovať moje zahraničné návštevy a rokovania. Funkcionári HZDS na Republikovom predstavenstve v Komárne dňa 29. januára 1994 počuli z úst pána predsedu, ale aj iných, okrem iného aj to, že moja cesta do Poľska bola spískaná, že sa pán premiér hanbil pri Clintonovi, keď som 36 minút hovoril z papiera a vraj unavil celú delegáciu. Na posúdenie toho, či sú zahraničné delegácie úspešné alebo nie, je dôležité hodnotenie zahraničného partnera. Ubezpečujem vás, že poznám aspoň tak dobre, ako pán premiér hodnotenie svojich zahraničných ciest, a to priamo od kompetentných zahraničných osobností. Zodpovedne vyhlasujem, že ich oficiálne hodnotenia sú pozitívne, a to vrátane rozhovoru s prezidentom Clintonom a návštevy v Poľsku. Prečo sa tieto objektívne fakty spochybňujú? Veď ja osobne mám radosť z každého úspechu, ktorý dosiahne predseda vlády, predseda Národnej rady Slovenskej republiky, slovom každý, kto v cudzine vystupuje v mene našej republiky.

Uznával som Mečiara

Vždy som uznával a oceňoval niektoré osobitné schopnosti pána Mečiara, reakciu, razantnosť, nadpriemernú rétoriku a kombinačné schopnosti. Súčasne som však musel akceptovať mnohé výhrady, poukazujúce na jeho negatívne vlastnosti, ktoré je nutné tlmiť tak, aby jeho schopnosti sa mohli využiť pre dobro našej spoločnosti. Presvedčil som sa však, že nemám najmenší záujem, aby z jeho tieňa vystúpili a vyrástli ďalšie osobnosti, ktoré Slovenská republika jednoducho potrebuje. Pán premiér nie je ochotný partnersky spolupracovať a viesť korektný dialóg. Nedokáže zjednocovať rôznorodé zoskupenia občanov a znásobovať politickú energiu štátu. Vzhľadom na jeho podozrievavosť je schopný spolupracovať iba s ľuďmi, ktorí sú mu nejako zviazaní. Pán Mečiar nepotrebuje radcov, spolupracovcov, oponentov, ale iba pomocníkov pri realizácii svojich zámerov. Prosím vás, páni poslanci, zabráňte najmä svojím príkladom, aby sa u nás ďalej nepodnecovala intolerancia, nevraživosť, zavádzanie a zastrašovanie ľudí. Veď to, čo sa deje na mítingoch v PKO, nesledujú len naši novinári, ale aj zahraničie, ktoré podľa toho hodnotí úroveň našej demokracie a politickej kultúry. Škoda, že tu nie je pán predseda, ale aj tak sa naňho obraciam. Vás, pán predseda vlády, prosím, v mene dobrého mena Slovenska, v mene demokracie, za-

myslíte sa bez zloby a nenávisť v srdci nad tým všetkým, čo som tu povedal. Majte na pamäti, že aj inak zmýšľajúcim Slovákom a všetkým našim občanom patrí Slovensko, že aj oni majú právo na svoj názor, na svoje presvedčenie.

Zotrívám v službe občanov

Prosím vás, aby sa táto moja úprimne myslená snaha a výzva nevyvetľovala ako slabosť. Mýli sa každý, kto si myslí, že prezident republiky sa dá zastrašiť, alebo odradiť, alebo znechutiť a odradiť od plnenia svojej povinnosti, ku ktorej sa slávnostne zaviazal. Prezident zotrívá v službe pre národ, pre občanov republiky až do konca. Zostane verný sľubu, že bude dbať o blaho slovenského národa, národnostných menšín a etnických skupín, že bude zachovávať a obhajovať ústavu a ostatné zákony. Michal Kováč, prezident Slovenskej republiky, nikdy nezradí Slovenskú republiku, svoj národ, ale ani svoj rozum a svedomie, aj keď by mal vypiť kalich horkosti až do dna. Ja neviem nikoho nenávidieť, nechcem proti nikomu intrigovať a som odhodlaný zodpovedne plniť všetky povinnosti a využívať všetky práva prezidenta.

Vážené panie poslankyne, vážení páni poslanci

V novembrových dňoch roku 1989 sme si sľúbili, že si budeme hovoriť pravdu, že sa budeme snažiť pomenovať javy pravými menami, že sa už nebudú stínať hlavy, že budeme tolerantní a slušní, že nevraživosť a nenávisť hlboko zakopeme do zeme. V duchu týchto ideálov nežiadam pána Mečiara, aby podal demisiu, ale vyzývam vás všetkých, vrátane pána predsedu vlády, aby sme spojili sily, aby sme neodkladne podnikli kroky, ktorými sa začne etapa politického, národného a občianskeho zmierenia. Vyzývam všetkých, aby prestali na seba útočiť, osočovať sa, znevažovať protivníka a stupňovať napätie v spoločnosti. Pomôžme všetci vytvoriť spokojné ovzdušie na predčasné parlamentné voľby a o nás nech rozhodnú občania. Ešte vždy máme možnosť sadnúť si za spoločný stôl a dohodnúť sa na pravidlách a nevyhnutných podmienkach na politické, národné a občianske zmierenie v záujme Slovenska a jeho občanov.

Ďakujem vám za pozornosť.

Zdroj: SME, 10. 3. 1994

Dokument č. 4

Demarš Európskej únie ktorý odovzdali veľvyslanci NSR a Francúzska prezidentovi SR, predsedovi vlády SR a predsedovi NR SR.

Veľvyslankyňa Nemeckej spolkovej republiky Heike Zenkerová a jej kolega veľvyslanec Francúzskej republiky v SR Michel Perin z poverenia Európskej únie odovzdali slovenským predstaviteľom demarš, ktorý 22. novembra 1994 v Bruseli schválil Politický výbor ministrov zahraničných vecí EÚ.

Európska únia

- berie na vedomie výsledky slovenských parlamentných volieb z 30. 9. a 1. 10. 1994 a víta ich realizáciu zodpovedajúcu demokratickým pravidlám
- cení si doteraz dosiahnutý stav v transformačnom procese Slovenska
- očakáva pokračovanie politického úsilia o konsolidáciu demokracie, o vytvorenie stabilného trhového hospodárstva
- o vybudovanie regionálnej spolupráce najmä s Maďarskom
- o ďalšie odstraňovanie prípadného napätia v súvislosti s maďarskou menšinou
- vyhlasuje svoju pripravenosť ku konštruktívnej spolupráci s novou slovenskou vládou
- dúfa, že prehĺbi vzťahy so Slovenskom
- musí však poukázať na to, že posilnenie vzťahov medzi Európskou úniou a Slovenskom v rámci ďalšieho približovacieho, prípadne zblížovacieho procesu prináša so sebou pre Slovensko nielen výhody, ale aj záväzky, ktoré bude uskutočňovať nová slovenská vláda

- je znepokojená niektorými javmi politického vývoja od volieb
- očakáva a dúfa, že Slovensko, starostlivo zvažujúc svoje vlastné záujmy, bude dôsledne pokračovať v ceste demokratických reforiem.

Zdroj: SME, 28. 11. 1994

Dokument č. 5

Tajná správa OKO o Slovenskej informačnej službe

Správa Osobitného kontrolného orgánu na kontrolu činnosti SIS o činnosti SIS v rokoch 1994 - 1995. Správa bola jedným z podnetov pre NR SR na vyslovenie nedôvery prezidentovi Michalovi Kováčovi.

Na základe rozhodnutia Osobitného kontrolného orgánu zo dňa 3. 5. 1995 bol som poverený predniesť Národnej rade Slovenskej republiky Správu Osobitného kontrolného orgánu na kontrolu činnosti Slovenskej informačnej služby. Predtým, než tak urobím, ešte niektoré organizačné otázky. Osobitný kontrolný orgán zabezpečil pri príchode poslancov do tejto zasadačky pléna NR SR prezenčné listiny k poučeniu a záznamu oprávnených zoznámiť sa so skutočnosťami charakteru štátneho a služobného tajomstva v okruhu pôsobnosti SIS. Ja to znovu prečítam a požiadam, poprosím poslancov, ktorí to doteraz nepodpísali, aby tak urobili.

V súlade s paragrafom 5 zákona 102/1971 Zb. o ochrane štátneho tajomstva v znení neskorších zmien a doplnkov oprávňuje poslancov NR SR zoznámiť sa s utajovanými skutočnosťami v okruhu pôsobnosti SIS v rozsahu obsiahnutom v predkladanej správe OKO. V zmysle zákona o ochrane štátneho tajomstva sú poslanci povinní zachovávať mlčanlivosť o prerokovaných utajovaných skutočnostiach pred nepovolnými osobami. Sú si vedomí trestnoprávnej, prípadne disciplinárnej zodpovednosti za porušenie tejto povinnosti v prípade úniku utajovaných skutočností. V Bratislave 5. 5. 1995. A teraz prejdem prezenčnú listinu veľmi rýchlo a opýtam sa tých poslancov, ktorí túto listinu nepodpísali.

Snáď na začiatok, prv ako prečítam túto správu, oznámim, že táto správa je prečítaná v súlade, respektíve rozhodnutie o jej prečítaní schválil aj riaditeľ SIS, ktorý pre účely tejto správy zbavil povinnosti mlčanlivosti člena OKO Igora Urbana v rozsahu tejto správy.

Správa OKO NR SR na kontrolu činnosti SIS

Úlohou Osobitného kontrolného orgánu NR SR na kontrolu činnosti SIS je zabezpečovať parlamentnú kontrolu nad štátnym orgánom, ktorý plní úlohy vo veciach ochrany ústavného zriadenia a vnútorného poriadku a bezpečnosti Slovenskej republiky v rozsahu vymedzenom zákonom NR SR č. 46 z 1993/Zb. o Slovenskej informačnej službe. Pre plnenie tejto úlohy NR SR, zvolená v I. volebnom období, zriadila Osobitný kontrolný orgán na kontrolu činnosti SIS v počte 5 členov dňa 4. novembra 1994. V tomto počte vykonával tento kontrolný orgán kontrolu činnosti SIS do 18. 4. 1995. Na základe menovania riaditeľa SIS vládou SR dňa 18. 4. 1995 a vystúpenia pána I. Lexu z klubu poslancov HZDS tento v súlade s § 6. ods. 2. zák. č. 46/1993 Zb. členstvo v kontrolnom orgáne stratil. Od uvedeného dátumu OKO pracoval v 4-člennom zložení. OKO na kontrolu SIS riadne zasadal celkom 9-krát a v súlade s rokovacím poriadkom sa uskutočnilo viacero kontrolných akcií členov OKO v skupinách. Prvé zasadnutia sa uskutočnili v zasadačke výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť, neskôr po vytvorení priestorových, technických, personálnych a zvláštnych režimových podmienok zasadal kontrolný orgán vo svojej kancelárii č. 48. NR.

Na jednom z jeho prvých zasadnutí prijal rokovací poriadok v znení rokovacieho poriadku OKO zvoleného v predchádzajúcom volebnom období. Okrem kmeňových členov sa na zasadnutiach kontrolného orgánu v súlade s rokovacím poriadkom zúčastňovala aj tajomníčka OKO, ktorá zabezpečovala aj organizačné a technické úlohy, ktoré súviseli s činnosťou OKO vrátane dokumentácie a materiálov obsahujúcich štátne a služobné tajomstvo. Všetci členovia kontrolného orgánu a jeho tajomníčka boli písomne zaviazaní povinnosťou mlčanlivosti o skutočnostiach, ktoré sa dozvedeli pri činnostiach kontrolného orgánu a ktoré tvoria predmet štátneho alebo služobného tajomstva v zmysle zákona 102 z roku 1971 Zb. o štátnom tajomstve. Zasadnutí kontrolného orgánu sa zúčastnili tiež príslušníci alebo bývali príslušníci SIS, ktorí boli na základe žiadosti OKO v súlade s § 23 zák. 46 z roku 1993 Zb. o činnosti SIS a § 15 ods. 1. zák. č. 102/1971 Zb. o ochrane štátneho tajomstva v znení neskorších predpisov zbavení povinnosti mlčanlivosti riaditeľom SIS, ako aj tí bývalí príslušníci SIS, ktorí vypovedali využívajúc § 2. ods. 5 zák. NR SR č. 46/1993 Zb. o SIS, v záujme poskytnutia infor-

mácií pre potrebu zamedzenia protiprávnej činnosti. Pred OKO na posúdenie činnosti SIS vypovedalo celkom 17 súčasných alebo bývalých príslušníkov SIS, niektorí opakovane. Kontrolný orgán vo svojej činnosti vychádzal taktiež z dokumentov a materiálov predložených riaditeľom SIS na vyžiadanie. Písomné záznamy otázok a odpovedí členov OKO a príslušníkov SIS, ako aj ďalšie písomné dokumenty v rozsahu vyše 180 strán. V celej správe sa okrem mena riaditeľa SIS Vladimíra Mitra používajú krycie mená, prípadne evidenčné čísla personálnych spisov dôstojníkov SIS. V správe sú použité neautentické krycie mená bývalých alebo súčasných príslušníkov SIS, tak, ako ich zámerne stanovil OKO NR SR. Utajenou prílohou k správe je tabuľka skutočných a krycích mien dôstojníkov SIS a krycích mien stanovených OKO pre účely tejto správy. V správe nie sú zachytené všetky detaily a podrobnosti, ktoré sa kontrolný orgán NR SR počas svojej činnosti dozvedel z dôvodu minimalizácie dezinformácie činnosti SIS. Všetky dôkazy, ktoré slúžili ako podklad na vypracovanie správy, sú uložené v archíve OKO NR SR. Nový riaditeľ SIS odtajnil uvedenú dokumentáciu len v rozsahu predkladanej správy.

V súlade s ustanoveniami § 5, ods. 3. písm. a, b, c, d OKO využil svoje právomoci a riaditeľ SIS V. Mitro na základe vyžiadania osobne predložil štatút SIS, interné predpisy upravujúce zameranie a organizačnú štruktúru zložiek SIS, podmienky na používanie osobitných prostriedkov, druhy a prostriedky vedenia evidencií a správu o činnosti SIS a jej výsledkoch za 6. – 11. mesiac 1994. Na základe následného vyžiadania boli poskytnuté OKO aj podklady na kontrolu čerpania rozpočtu SIS a informácia o zväzku Skarabeus.

Činnosť OKO zameraná na kontrolu nakladania s prostriedkami štátneho rozpočtu majúci štatút SIS. Vzhľadom na to, že od riaditeľa SIS neboli dodané dostatočné podklady OKO v januári 1995, poslancov I. Urbana a H. Krausa poveril zabezpečiť komplexné podklady na kontrolu čerpania prostriedkov na mieste, t. j. na pracovisku SIS, a na ich základe vykonal námatkovú kontrolu hospodárenia s prostriedkami štátneho rozpočtu. V súlade s týmto rozhodnutím bola vykonaná kontrola predmetu, v ktorej bol riaditeľ SIS požiadaný o všetky faktúry prevyšujúce fakturovanú sumu 1 milión Sk, s dokumentáciou o vykonaní obstarávania prípadov určitej firemnej objednávky, doklady o čerpaní mzdových prostried-

kov za rok 1994 a niektoré vnútorné právne normy. Riaditeľ SIS predložil celkom 14 faktúr za posledné obdobie. Vo všetkých prípadoch bol na faktúrach použitý odkrytý názov firmy. Preverením týchto dokladov boli zistené nasledovné závažné vecné, ale aj formálne nedostatky a konania v rozpore s ustanoveniami zákonov. Ani v jednom obchodnom prípade nebola vyhlásená verejná súťaž podľa zákona NR SR č. 263 z roku 1993 Zb. o obstarávaní tovarov, služieb a verejných prác v znení neskorších predpisov, pritom vo väčšine prípadov chýbalo konkrétne zdôvodnenie, prečo nebola uplatnená forma verejnej súťaže. Pri viacerých užších súťažiach neboli naplnené podmienky obstarávania v zmysle vyššie uvedeného zákona v tom, že víťaz bol vyhlásený, napriek tomu, že nesplnil vo pred uložené podmienky. Zadané podmienky obstarávania pre súťažiacich menili komisie v priebehu užšej súťaže. Pritom dokumenty svedčia o skutočnosti, že pri rozhodovaní o víťazovi dochádzalo k účelovému subjektívnemu zasahovaniu. V jednom prípade je podozrenie z trestnej činnosti. Neodbornosť funkcionárov pri určovaní podmienok užších súťaží, najmenej v jednom prípade, spôsobila, že nebola ako kritérium výberu do podmienok súťaže zaradená spôsobilosť zariadenia pracovať aj v režime miery stupňa utajenia. Víťazom užšej súťaže, najmenej v jednom prípade, bola podpísaná zmluva, podľa iných zjavne výhodnejších pre dodávateľa podmienok, ako vyhral súťaž. Bolo zistené, že nejestvuje koordinácia pri nákupoch výpočtovej techniky, ale aj ďalších predmetov a zariadení, čo má evidentne za následok nevhodné použitie finančných prostriedkov, príklady sú za posledné tri mesiace uskutočnené tri výberové konania na počítače. Časová a vecná postupnosť pri realizácii prípadu pod č. 1166 z roku 1994 nasvedčuje o úkonoch najvyšších predstaviteľov SIS smerujúcich proti jej záujmom. Na základe tohto konania bolo neoprávnene uhradených 100-tisíc Sk ako odmena za dodávku vozidla na integrované použitie a v rámci neho aj pre riaditeľa SIS. Podľa vyjadrenia osloveného funkcionára časové hľadisko získania predmetu zmluvy nebolo typické do miery, ktorá by založila potrebu uzavrieť zjavne nevýhodnú zmluvu pre SIS. Faktúra na predmet zmluvy bola vystavená a uhradená pred podpisom zmluvy, na ktorú sa zmluva odvoláva. Rozhodnutie o forme obstarávania priamym zadaním predmetu firme je nedostatočne zdôvodnené a nenachádza oporu v zmluve. Navyše nie je potvrdené

stanoviskami záujmových skupín. Poskytnutie odmeny bolo v rozpore s § 9 zák. NR SR č. 567/1992 Zb. o rozpočtových pravidlách v znení neskorších predpisov, ale aj § 3. Vyhlášky Ministerstva financií 638/1992 Zb. o hospodárení s prostriedkami rozpočtu v hospodárení rozpočtových a príspevkových organizácií. V sledovanom období bolo na základe rozhodnutia riaditeľa SIS nakúpené väčšie množstvo vozidiel. Tieto vozidlá boli zakúpené v jednej firme. Z predložených dokumentov vyplýva, že viaceré z týchto vozidiel boli nakúpené za ceny vyššie, než boli platné oficiálne cenníky predmetnej firmy v tomto čase.

Doklady vo veciach nehospodárneho nakladania s prostriedkami SIS

Závažnejším zistením v tomto prípade je ale skutočnosť, že kompetentní pracovníci SIS nákup vozidiel vykonali spôsobom, ktorý v krátkom čase zapríčinil dekonšpiráciu príslušníkov SIS aj nakúpených vozidiel. Z predložených predpisov vyplynulo, že riaditeľ SIS nevymedzil taxatívnym spôsobom predmety ani účely obstarávania, pre ktoré by z dôvodu utajenia bolo možné zabezpečiť obstarávanie užšou súťažou alebo priamym zadáním. Týmto rozhodnutím riaditeľa SIS sa vytvárajú podmienky na subjektívne rozhodovanie pri rozhodovaní o forme obstarávania a priamych zadaní. Ďalším závažným zistením je aj skutočnosť, že nedbanlivosťou zodpovedných príslušníkov SIS došlo k úplnej dekonšpirácii objektov ich služobných zariadení, elektroinštalačných zariadení, inžinierskych rádiových telefónnych sietí a ostatných inštalácií, že kompletná výkresová dokumentácia stavebných a inžinierskych úprav bola ponechaná súkromnému dodávateľovi týchto úprav. Vykonanou kontrolou zameranou na hospodárenie s prostriedkami štátneho rozpočtu bolo zistené, že SIS pri nakladaní s rozpočtovými prostriedkami štátu nedodržiava ustanovenia zákona NR SR č. 263 z roku 1993 Zb. o obstarávaní tovarov, služieb a verejných prác a zákona NR SR č. 567 z roku 1992 Zb. o rozpočtových pravidlách v znení neskorších predpisov a taktiež ustanovenia viacerých interných rozkazov a nariadení. Uvádzané prípady potvrdili, že vnútorný právny režim umožňuje nehospodárne vynakladanie s prostriedkami SIS. K tomuto stavu bezpochyby prispeli aj kontrolné orgány ria-

ditela SIS a ďalších funkcionárov, ktorí si neplnili svoje funkcie dostatočne.

Činnosť OKO zameraná na kontrolu dodržiavania zákonov v operatívnej oblasti pôsobenia SIS. Na základe rozhodnutia OKO 10. 2. 1995 jeho členovia rozdelení na dve skupiny navštívili operatívne útvary SIS. Cieľom kontroly bolo preveriť skutočnosti súvisiace s konaním SIS nad rámec zákona. Výpoveďou riaditeľa rozvedky Igora Cesnaka bolo potvrdené (smiech v sále), že po prijatí do SIS naďalej vydával periodikum s názvom Aktuality slovenskej tlačovej služby, ktoré boli distribuované zastupiteľským orgánom doma i v zahraničí. O spravodajskom pôvode obsahu aktualít niet pochybností. To, čo dokumentujú nielen názvy článkov, napr.: Situácia v parlamentnom klube HZDS, HZDS a od nej frakcia, ale aj ich obsah, kde sa na viacerých miestach uvádza, že ide o nepublikované informácie. Týmto spôsobom dochádzalo nielen k možným únikom informácií mimo SIS, dokonca za hranice SR, ale týmito článkami, najmä konštrukciami, obsahom, frustrovaním a časovým sledom sa evidentne sledoval cieľ popisované procesy usmerňovať, ovplyvňovať, či dokonca zakladať. Riaditeľ rozvedky Cesnak na otázku, prečo ešte po prijatí do SIS sa touto činnosťou naďalej zaoberal, neodpovedal. Naopak, potvrdil časté osobné kontakty s premiérom Moravčíkom, ktoré boli disociované aj pred voľbami 1994 a po nastúpení vlády V. Mečiara. Po poukázaní členmi OKO na rozpor so zákonom pri informovaní ústavných činiteľov priamo riaditeľom rozvedky, odôvodňoval svoje konanie potrebou a nevyhnutnosťou. Riaditeľ Mitro potvrdil, že o týchto skutočnostiach vedel a že v niektorých prípadoch riaditeľ rozvedky Cesnak konal na základe jeho poverenia. Toto konanie riaditeľa Mitra aj riaditeľa rozvedky SIS je jasným porušením zákona č. 46 z roku 1993 Zb. o SIS, zákona NR SR č. 102 z roku 1971 Zb. o ochrane štátneho tajomstva a ďalších vnútorných právnych predpisov SIS. Nad rámec zákona sa SIS zaoberala aj činnosťou a ekonomickými možnosťami HZDS. Zo spisu číslo PF 00375/A-94, ktorý predložil riaditeľ kontrarozvedky Orol, bolo zistené, že SIS rozpracovala Salus, s. r. o., kde je 100 % vlastníkom HZDS, s cieľom získať informácie o ekonomických možnostiach firmy zabezpečovať predvolebnú kampaň HZDS v parlamentných voľbách 1994. Na základe priameho pokynu riaditeľa Orla vydaného v júli 1994 boli voči firme Salus, s. r. o., vykonané spravodajské

šetrenia. Pokyny boli smerované k zisteniu majetkových a rodinných pomerov dvoch konajúcich v mene firmy a k zisteniu ich napojenia. Na základe týchto aj následných informácií OKO v súlade s listom generálneho prokurátora č. 3 str. 135/95 zo dňa 21. 4. 1995 a ustanoveniami paragrafu 23 ods. 3 zákona NR SR 46 o SIS par.16 ods.1 zákona FZ č.102/1971 Zb. o ochrane štátneho tajomstva v znení neskorších predpisov požiadal riaditeľ SIS o zbavenie povinnosti mlčanlivosti príslušníkov SIS, ktorí boli úlohovaní voči poslancom NR SR, politickým stranám a ich predstaviteľom. Bol zbavený mlčanlivosti dotýčny príslušník, ktorý predmetný spis Salus, s. r. o., zakladal, potvrdil uvádzané skutočnosti. Podľa jeho výpovede riaditeľ Orol odôvodňoval záujem SIS o činnosť firmy, ktorej 100 % vlastníkom je HZDS, tým, že riaditeľ SIS má v budúcnosti vydať pokyny na prípravu operačného projektu s názvom „Pranie špinavých peňazí“. Z výpovede príslušníka ďalej vyplýva, že riaditeľ Orol bol tiež opýtaný, či v rámci uvádzaného záveru sa nemá postupovať širokospektrálne, teda aj voči ďalším politickým stranám. Riaditeľ Orol odpovedal na otázku tak, že príslušník má postupovať jedine voči firme Salus, s. r. o. Vo výpovedi sa rovnako uvádza, že zistené informácie boli postupované priamo Mitrovi, riaditeľovi Mitrovi, ktorý bol s nimi zjavne spokojný, na základe čoho potvrdil záujem pokračovať v spravodajskom šetrení. Ako to dokazuje predmetný spis a dopĺňa a upresňuje výpoveď príslušníka, SIS rozpracovávala v čase predvolebnej kampane v r. 1994 HZDS so zameraním spravodajského šetrenia na ekonomické dispozície HZDS.

Z výpovede ďalšieho príslušníka SIS vyplynulo, že SIS svoju činnosť voči HZDS zamerala nielen na ekonomickú oblasť. Externý spolupracovník SIS pôsobil priamo v centrále HZDS. Dnes príslušník SIS, zbavený mlčanlivosti pred vstupom do služby, asistent ministra, štátneho tajomníka, funkcionár HZDS a člen centrálného volebného tímu, mal v období jún-september 1994 celkom 7 stretnutí s riaditeľom Orlom. Na týchto stretnutiach odovzdával Orlovi informácie o činnosti tieňovej vlády, politického grémia, centrálného volebného tímu aj kancelárie HZDS. SIS v poslaní tohto externého pracovníka priebežne zisťovala autentické volebné prognózy HZDS. Ďalší zo smerov vyťažovania externého pracovníka boli informácie, ktoré boli určené pre pána prezidenta. Podľa výpovede tohoto príslušníka sa osobne poznal v minulosti s pánom prezidentom a bol

prezidentom SR odporúčaný na prijatie do Kancelárie prezidenta SR. Podobné vyjadrenia o smerovaní informačných tokov SIS o činnosti HZDS k pánu prezidentovi sa vyskytujú aj v niektorých ďalších záznamoch. OKO získava výpoveď dôstojníka v legalizácii, ktorý pracuje priamo na Úrade vlády SR. Dôstojník v legalizácii pod krycím menom Lovec potvrdzuje, že SIS bola zneužívaná v prospech kruhov blízkych prezidentovi proti HZDS. Na potvrdenie týchto mimoriadne závažných skutočností ďalej písomne uvádza príklad, keď od riadiaceho dôstojníka dostal rozkaz získavať kompromitujúce materiály na predných činiteľov HZDS, hlavne o premiérovi Mečiarovi, o pani Nagyovej, o pánu Lexovi s ubezpečením, že OKO sa to nedozvie, pretože získaný materiál sa bude priebežne ničiť. Poverený riaditeľ kontrarozvedky **Sokol** ho potom informoval, že zničené sú rovnako aj iné informácie a agentúrne záznamy získavané o HZDS a ďalších jeho predstaviteľoch. Po odmietnutí vykonať rozkaz riadiaceho dôstojníka oznamuje tento dôstojníkovi v legalizácii, že si má podať žiadosť o zrušenie služobného pomeru dohodou, pretože v opačnom prípade bude prepustený zo služobného pomeru ako viacerí kolegovia pre nesplnenie rozkazu. Neprofesionalita riadiaceho dôstojníka sa potvrdzuje aj ďalším vyhrázaním sa dôstojníkovi v legalizácii, že ak nebude súhlasiť s dohodou o zrušení služobného pomeru, dozvie sa o jeho činnosti na Úrade vlády pre SIS pán Lexa, ktorý zabezpečí, že dôstojník v legalizácii príde o zamestnanie. Na základe nesúhlasu dôstojníka menom Lovec v získavaní kompromitujúcich materiálov na premiéra V. Mečiara, poslanca I. Lexu a pani Nagyovú bol dňa 30. 3. 1995 prepustený zo služobného pomeru SIS. Tento dôstojník SIS vypovedal, že počas pôsobenia na úrade vlády odovzdával riadiacemu dôstojníkovi materiály vo forme výstupov z odboru kontroly Úradu vlády SR, ktoré boli predkladané na zasadnutia vlády. Pôsobenie SIS voči HZDS a jeho predstaviteľom v prospech prezidenta SR sa potvrdzuje aj ďalšími zisteniami. V auguste 1994 si riaditeľ kontrarozvedky Orol predvoláva príslušníkov s kryciami menami Líška a Vlk a ukladá im, aby do svojho agentúrneho záznamu doplnili časť, ktorej cieľom bolo rozohrať spravodajskú hru zavedením nepravdivej informácie o činnosti niektorých vysokých predstaviteľov HZDS, menovanej voči predsedovi HZDS. Vyhrážkami ich prinútil, že vo vnútri HZDS sa vytvára skupina v zložení Soboňa, Nagyová, Lexa, Hudec a ďalší,

ktorá má v úmysle zabezpečiť, citujem „politické odstránenie predsedu HZDS V. Mečiara“. Vo svojich vyhrážkach riaditeľ kontrarozviedky Orol uviedol, že v prípade, že uvedenú slučku do agentúrnej správy nezpracujú, citujem „nepomôže im žiaden Mečiar, Lexa ani OKO a že si môžu byť istí, že kým bude pán prezident vo funkcii, dovtedy tu bude celé súčasné vedenie SIS. V ďalšom riaditeľ Orol uviedol, že tieto informácie idú priamo a len pre prezidenta SIS, pardon, pre prezidenta SR. Takto upravenou oficiálnou informáciou agentúrneho typu sa prostredníctvom médií malo pred voľbami 1994 usilovať o naštrbenie dôvery vo vedení HZDS, centrálného volebného tímu a pod. Len obava z prezradenia týchto postupov vo väzbe k zásadným protestom podriadených príslušníkov zamedzila zneužitiu tejto falošnej informácie v médiách. Jeden z týchto príslušníkov uviedol, že informácie, že na jednom stretnutí s riaditeľom rozviedky Cesnakom konanom v roku 1994, Cesnak uviedol, že citujem „situáciu má pevne v rukách, pretože sa pozná s terajším premiérom, je jeho osobným radcom, taktiež sa pozná s pánom prezidentom SR, že do politiky ich vtiahol on, a preto sú mu zato vďační“. Toto konanie SIS a jej vedenie dokazuje, že jej činnosť nebola zameraná len na vyťažovanie informácií z HZDS, ale aj na aktívne pôsobenie SIS smerom k programovaniu rozkladných procesov v HZDS. Z písomnej výpovede bývalého riaditeľa kontrarozviedky jednoznačne vyplýva, že bývalý riaditeľ SIS Mitro osobne riadil najdôležitejšieho legalizovaného dôstojníka SIS.

Uvedený dôstojník s dvojnásobným krytím pod menom Jozef Kolovratník v spise vedený pod menom Tiger, agentúrnym číslom 205062 v hodnosti kapitán SIS, v činnej službe od februára 1994 do novembra 1994, poskytoval riaditeľovi SIS informácie naj dôveryhodnejšieho naj dôvernejšieho charakteru. Tento dôstojník pracoval oficiálne do marca 1994 vo vysokej riadiacej funkcii na Úrade vlády SR. Po marcových udalostiach odišiel do centrály HZDS, kde zastával rovnako vysoké funkcie v centrálnom aparáte HZDS.

Z tohto titulu sa pravidelne zúčastňoval zasadnutí najvyšších orgánov HZDS – Politického grémia, Predstavenstva, tieňového kabinetu, porady centrálného volebného tímu a ďalších. V oblasti, ktorú riadil, zodpovedal za koordináciu výstupov najvyšších orgánov HZDS. Príslušníka osobne riadil riaditeľ SIS Mitro, ktorý mu osobne odovzdával plat, odmeny a financie za ďalšie výlohy. Táto časť jeho čin-

nosti je preukázaná, ale ku koncu pôsobenia pána Mitra došlo k falšovaniu osobného spisu i pracovných spisov, ktorých cieľom bolo absolútne zakrytie uvedeného dôstojníka SIS.

Rovnako z archívu zmizli všetky informácie poskytované týmto dôstojníkom a boli nahradené falšovanými informáciami zo zahraničného spravodajstva z obdobia mesiacov október a november 1994. Podľa spisov kapitán SIS v legalizácii poberal plat od februára do novembra 1994. V uvedenom období dostal niekoľko desiatok tisíc Sk odmien. Napriek tomu, že bol vedený na kontrarozvedke, v spise sa nachádzajú len bezvýznamné informácie z rôznych častí sveta dodané v dvoch várkach po 8 listov, jedna v októbri a jedna v novembri. Celý spis pod krycím menom Tiger bol označený na prednej strane len od 31. 10. 1995. Informácie, za ktoré kapitán SIS obdržal financie veľkého rozsahu, sa nenachádzajú v databázach SIS.

Uvedený dôstojník nadviazal prvé kontakty so SIS už v prvom polroku 1993, kedy mu bola vyplatená odmena ako externému spolupracovníkovi SIS v čase, keď pracoval na Úrade vlády SR. V novembri 1993 bola podpísaná kúpna zmluva medzi spomínaným dôstojníkom, vtedy ešte civilom, a vysokým riadiacim dôstojníkom SIS v hodnosti podplukovník na revolver vzor Smith-Wesson 3-palcový. Pôvod tejto zbrane je záhadný. Od novembra 1993 je však oficiálnym vlastníctvom uvedeného dôstojníka. Identifikácia tohoto dôstojníka so špičkovým krytím bola veľmi komplikovaná. Vyžadovala expertízy z oblasti grafológie a bola potvrdená bývalým pracovníkom kontrarozvedky.

Personálny spis č. 205062, ktorý bol do októbra 1994 vedený na konkrétnu fyzickú osobu, bol v čase medzi októbrom 1994 až marcom 1995 sfalšovaný na neexistujúce meno Jozef Kolovratník s ďalšími neidentifikovanými údajmi, ako dátum narodenia, rodné číslo a pod. V SIS sa nenachádzajú žiadne dokumenty. Tohto dôstojníka počas obdobia výkonu služby riadil osobne riaditeľ Mitro a ktorý pravidelne odovzdával vysoký pravidelný plat, odmeny a dary. Bol to jediný legalizačný dôstojník, ktorého spisy boli takto neštandardne vedené a evidované. Sfalšovanie personálneho spisu bolo zistené aj u ďalšieho legalizovaného dôstojníka kontrarozvednej časti SIS s evidenčným číslom 205025. Z výpovedí ďalších vysokých dôstojníkov SIS vyplýva, že v písomných materiáloch kontrarozvedky prechádzajú materiály, ktoré hovoria o V. Mečiarovi, I. Lexovi,

J. Duckom, J. Luptákovi, J. Slotovi, Moricovi a pani Nagyovej, okrem iných aj o pánovi Andrejčákovi, Tuchyňovi, V. Soboňovi a D. Slobodníkovi. Je nespochybniteľné, že SIS zbierala informácie rôzneho charakteru o uvedených politických predstaviteľoch. Dňa 20. januára 1995 riaditeľ SIS Mitro sa osobne stretáva s riaditeľom Vojenskej informačnej služby. Na tomto stretnutí, ktoré prebieha v pracovni riaditeľa Mitra, tento informuje svojho kolegu, že má personálne problémy, pretože o jeho kreslo usilujú poslanci NR SR. Na základe skutočnosti, že poslanec I. Urban bol štátnym tajomníkom na Ministerstve obrany SR, riaditeľ Mitro žiada od riaditeľa vojenskej spravodajskej služby kompromitujúce materiály na poslanca Urbana. Súčasne prejavuje záujem získať spravodajsky zdokumentované prepojenie vojenskej tajnej služby cez poslanca Urbana na premiéra Mečiara. Na tomto mieste v OKO boli položené otázky. Nie je súvislosť medzi výrokmi prezidenta SR o vytváraní paralelnej spravodajskej služby HZDS Mečiarom a žiadosťou riaditeľa Mitra o dokumentáciu dokazujúcu spravodajské napojenie premiéra? Na čo mali slúžiť požadované kompromitujúce materiály na predsedu vlády a Rady obrany SR? Mali slúžiť iba riaditeľovi SIS? Ako s nimi mienil nakladať? To OKO nezistil. Zistil ale ďalšie skutočnosti, ktoré môžu vnieť viacej svetla aj do týchto aktivít riaditeľa SIS. Ako vyplýva z výpovede príslušníka SIS, riaditeľ rozviedky Cesnak, všeobecne v SIS považovaný za jej skutočnú hlavu, v osobnom rozhovore uvádza, že „vlastní kompromitujúce materiály na prezidenta SR, čím ho podľa jeho vlastných slov drží v šachu“. Takéto materiály, ktoré získal Cesnak ešte vo funkcii spravodajského dôstojníka počas jeho pôsobenia v Prahe, má podľa jeho vlastných slov aj na ďalších politikov. Kolkých a ktorých politikov Cesnak vlastne riadi? Pre koho je bývalý riaditeľ rozviedky ešte nebezpečný? Koho vplyvný riaditeľ rozviedky Cesnak neriadil, na toho smeroval spravodajské aktivity. Tak to bolo aj počas návštevy predsedu NR SR I. Gašparoviča vo Veľkej Británii. Počas celého pobytu bol pohyb predsedu NR SR monitorovaný dôstojníkom SIS v legalizácii s krycím menom Koreň a od neho smerovali spravodajské informácie k riaditeľovi Cesnakovi. Iba náhodou sa v tejto súvislosti zisťuje, že kontakt dôstojníka v legalizácii pôsobiaceho v Londýne, ktorého riadil osobne Cesnak, existuje aj na nástenke v redakcii denníka Národná obroda. Legalizovaný dôstojník v Londýne podľa vlastnej výpovede pred OKO

uvádza, že na základe požiadavky Cesnaka monitoroval cestu pána Gašparoviča v Londýne v roku 1993. Poskytoval expertízy k tzv. Paničovmu listu začiatkom roku 1994, mal osobný kontakt v niekoľkotýždňových intervaloch. Podľa výpovede tohoto dôstojníka v legalizácii boli založené blízke vzťahy k bývalému premiérovi Moravčíkovi a riaditeľovi rozvedky Cesnakovi založené ešte z čias ich aktívnej spolupráce v Leninskej iskre známej pod spisom Skarabeus.

Rozklad SIS predstavujú aj ďalšie skutočnosti. V roku 1994 dostali príslušníci SIS s kryciami menami Malý a Muška úlohu rozpracovať systém napojenia informácií medzi tzv. odposluchom a analýzou pre ďalšie informačné použitie. Pri plnení tejto úlohy sa Malý dostal k záznamu telefonického rozhovoru medzi riaditeľom rozvedky Cesnakom a vtedy premiérom Moravčíkom. Po prevalení nedovoleného odposluchu riaditeľ Mitro namiesto vyšetrenia udalosti nechal potrestať technikov, ktorí záznam fyzicky spracovali. V rozpore s vnútornou právnou úpravou sa nakladalo so záznamami o odposluchu. Podľa výpovede príslušníka SIS Malého dostával od riaditeľa kontrarozvedky Orla úlohy, ktoré spočívali v prepisovaní záznamov odposluchu do formy agentúrneho záznamu. Tieto záznamy po prepise odchádzali na podpis riaditeľovi Orlovi, ktorý obyčajne, cítujem „tento preškrtať a napísať, že je treba pripraviť iný“. Podľa tejto výpovede boli tieto záznamy používané napríklad ako výstupné správy agentov SIS.

OKO zistil aj porušovanie zákona o služobnom pomere príslušníkov Policajného zboru. Takto bol napríklad bývalý riaditeľ kontrarozvedky odvolaný z funkcie a preložený na iné pracovisko. V tomto prípade neboli naplnené zákonné podmienky na vyšetrenie, naopak, po vyhlásení rozkazu o preložení bol tento niekoľkokrát odmenený. V odôvodnení odvolania neboli uvedené žiadne kvalifikované dôvody, ako to predpokladá zákon.

Kontrolný orgán sa v rámci svojej činnosti zoznámil aj s prísne tajným rozkazom riaditeľa FBIS č. 83 z 20. mája 1992. Obsah tohto rozkazu sleduje evidentne cieľ zakryť FBIS, ktorá bola vykonávaná nad rámec zákona voči politickým stranám a ich predstaviteľom, najmä voči najpotenciálnejšiemu víťazovi parlamentných volieb v roku 1992 na Slovensku, HZDS. Ako sa v rozkaze uvádza, z dôvodu reálnej možnosti víťazstva nedemokratických síl a hrozby možného

nedemokratického vývoja na Slovensku po voľbách 5. – 6. júna 1992 bolo riaditeľom FBIS nariadené:

- zhromaždiť a odovzdať zväzky, diskety, evidenčné karty a ďalšie materiály týkajúce sa činnosti 1. sekcie 1. odboru vyhotovené po 1. januári 1991
- zhromaždiť dokumentačný materiál 3. sekcie vyhotovený po 1. januári 1991, ktorý môže byť zneužitý na kompromitáciu činnosti a záujmov FBIS,
- skartovať evidované zošity vydané po 1. januári 1991, ak obsahujú zápisy na snahu o kompromitačnej činnosti a záujmoch FBIS
- odoslať tajné a prísne tajné protokoly vedené od 1. januára 1991 a od 1. júla 1992 založiť nové protokoly
- neobnoviteľne vymazať vo všetkých magnetických médiách údaje použité na snahu o kompromitáciu činnosti a záujmov FBIS, respektíve odoslať všetky materiály, ktoré nie sú tajné a prísne tajné, ale prezrádzajú záujem FBIS
- odoslať na určené miesto všetky personálne materiály pracovníkov FBIS alebo bývalých pracovníkov FBIS, alebo pracovníkov pripravených na prácu FBIS
- odoslať na určené miesto všetky krycie doklady 6. a 7. sekcie FBIS.

Že pôsobenie SIS bolo systematické, dokazujú aj ďalšie zistenia. Po páde vlády V. Mečiara v marci 1994 získava SIS pre svoje zámery dvoch dôstojníkov v legalizácii s kryciami menami Kubík a Novák z prostredia blízkeho HZDS. Riadiaci dôstojník, ktorý oboch pre túto spoluprácu vzal, vymedzuje im okruh pôsobnosti. Pre nezainteresovaných je asi potrebné pripomenúť, že okruh pôsobnosti príslušníkov SIS je jeden z dokumentov, ktorý je založený v osobnom spise príslušníka SIS. Ide teda o oficiálny dokument, ktorý stanovuje akčný rádius pôsobnosti príslušníka. Obsah týchto materiálov, ktoré sa nachádzajú v spisoch uvedených príslušníkov, jednoznačne dokumentujú, ako ďaleko protiprávnym konaním SIS až zašla. Nad rámec zákona o SIS boli určené dôstojníkom v legalizácii ev. čísel 205060 a 205061 tieto oblasti pôsobenia:

- mimoslužobné prepojenie vedúcich pracovníkov SIS na vládu a opozičné strany
- politické strany a hnutia
- činnosť tieňovej vlády
- mimoposlanecká činnosť poslancov
- mimovládna činnosť vládnych predstaviteľov.

Týmto dôstojníkom v legalizácii bolo za niekoľko mesiacov vyplatených niekoľko stotisíc Sk. Výška odmien nasvedčuje, že títo dôstojníci SIS neposkytovali o HZDS bezvýznamné informácie.

Za tohoto stavu SIS nie je možné hodnotiť ako prekvapenie, ako to potvrdil jeden z účastníkov, keď na jednej z oficiálnych akcií s cudzou štátnou delegáciou, ktorá sa konala ihneď po výmene vlád v marci 1994, zahraničný spravodajca gratuluje riaditeľovi rozviedky Cesnakovi k najlepšej spravodajskej akcii SIS v jej krátkej histórii a pomenúva novú vládu Cesnakovou vládou. Je tragédiou Slovenska, že hlavnú úlohu v tejto spravodajskej hre prideliť riaditeľ kontrarozviedky Cesnak pánovi prezidentovi SR. Pokiaľ ide o tento reálny stav SIS, prijal OKO na kontrolu SIS abdikáciu celého jej vedenia 13. februára 1995, krátko po tom, ako väčšina závažných skutočností o činnosti SIS bola preukázaná na mieste. Táto abdikácia bola zákonným zavŕšením protizákonného konania SIS a jej vedenia. Podľa výpovedí príslušníkov ešte predtým, boli ešte predtým vydané pokyny na likvidáciu všetkých dokumentov a médií týkajúcich sa činnosti SIS zameranej voči HZDS. Skartácia bola taká mohutná, že v SIS sa nenašli ani dokumenty, ktorých existenciu potvrdil priamo aj bývalý riaditeľ Mitro na tlačovej besede 6. apríla 1995 slovami, že pred tlačovou besedou si materiály týkajúce sa návštevy predsedu NR SR v Londýne detailne preštudoval. Túto skutočnosť potvrdil OKO písomne riaditeľ rozviedky Sokol po tom, ako bol zbavený mlčanlivosti. Rovnako potvrdil vtedajší štatutárny zástupca SIS, že pán Mitro nebol zbavený povinnosti mlčanlivosti pred uvedenou tlačovou besedou. Na tomto mieste je potrebné pripomenúť, že poskytovať vyhlásenia súkromných osôb hromadným informačným prostriedkom o činnosti SIS ani nie je možné, pretože nie sú splnené zákonné podmienky, ktoré sa vyžadujú na vydanie rozhodnutia o zbavení povinnosti mlčanlivosti. Aj toto konanie pána Mitra po upustení SIS posúdil OKO NR SR ako konanie nad rámec

zákona č. 46/1993 Zb. o SIS a zákona č. 102/1971 Zb. o štátnom tajomstve.

Spravodajské hry rozohrané vedením SIS nepoznali obmedzenie. Vrcholom arogancie a ďalším dôkazom protizákonnej činnosti SIS sú výpovede jej príslušníkov, v ktorých sa hovorí o zámere a konaní SIS na rozpracovanie členov OKO. Vysoký dôstojník SIS Sokol sa pred podriadenými zdôveril s plánom zabezpečiť peniaze a kúpiť informácie od niektorého z poslancov, členov OKO. Pre tento účel mala byť na fingovaný spis vybraná odmena vo výške 10 000 Sk. (Smiech v sále.)

Poslanec F. Mikloško: jedna lepšia večera

Poslanec I. Urban: Bolo zistené, že príslušníci SIS mali informácie o podozrení z protizákonnej činnosti syna prezidenta SR a o skutočnostiach, ktoré nasvedčovali, že vysoký funkcionár Policajného zboru SR vyvíjal aktivity smerom k zdržaniu priebehu vyšetrovania a konania smerujúcemu na vypustenie mena Michal Kováč z prípadu podvodu vo firme Technopol, a. s.

OKO na svojom zasadnutí 28. marca 1995 rozhodol, že o zistených skutočnostiach, ktoré kvalifikoval ako podozrenie z porušenia zákona NR SR č. 46/1993 Zb. o SIS v súlade s § 5 ods. 4 uvádzaného zákona poinformuje NR SR na plenárnom zasadnutí NR SR. OKO navrhol túto správu prerokovať ako samostatný bod na neverejnom zasadnutí NR SR.

Na svojom zasadnutí dňa 25. apríla 1995 OKO na kontrolu činnosti SIS sa zaoberal stanoviskom prezidenta SR Michala Kováča k vystúpeniu premiéra SR V. Mečiara k návrhu zákona o SIS. OKO podrobne analyzoval prezidentovo stanovisko a prijal k nemu nasledujúce uznesenie:

OKO na kontrolu činnosti SIS

- 1.) berie na vedomie stanovisko pána prezidenta SR ku skutočnostiam zisteným OKO predneseným pánom predsedom vlády SR
- 2.) potvrdzuje všetky skutočnosti uvedené pánom predsedom vlády SR V. Mečiarom o činnosti SIS
- 3.) konštatuje

- a) že spochybňovanie a vydávanie zistené OKO prezidentom SR za domnienky predsedu vlády SR a dezinformácie sledujú cieľ spochybniť činnosť a výsledky OKO, ktorý NR SR zriadila na kontrolu činnosti SIS
 - b) prezident SR o protizákonnej činnosti SIS vedel a výsledky tejto činnosti boli poskytované.
- 4.) ostro protestuje proti časti stanoviska prezidenta SR, v ktorej sa uvádza, citujem „členovia OKO pri vypočúvaní predvolaných príslušníkov SIS hrubo porušovali zákon NR SR č. 46/1993 Zb. o SIS tým, že vyšetrovali bez predchádzajúceho zbavenia mlčanlivosti“. K uvedenému konštatuje, že súčasná právna úprava ukladá príslušníkom SIS rovnako ako členom OKO zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli v súvislosti s činnosťou SIS. Táto právna úprava ale neukladá OKO naplniť žiadne podmienky v prípadoch, ak príslušník SIS vypovedá pred OKO bez zbavenia povinnej mlčanlivosti, osobitne v prípade, ak poskytuje informácie potrebné na zamedzenie protiprávnej činnosti tak, ako to predpokladá vyššie uvedený zákon v § 2 ods. 5. Že vypovedanie príslušníka SIS malo za následok zamedzenie protiprávnej činnosti SIS dokazuje aj v správe uvedená abdikácia vedenia SIS uskutočnená ihneď po fyzickom preverení uvádzaných informácií OKO na kontrolu činnosti SIS 13. februára 1995.
- 5.) Odsudzuje neodôvodnenú snahu prezidenta SR M. Kováča o kriminalizáciu predsedu vlády SR V. Mečiar a členov OKO NR SR pre kontrolu činnosti SIS v súvislosti s výkonom ich služby a činnosti s uplatňovaním zákona o SIS.
- 6.) Vyhlasuje za nepodložené a ohovárajúce tvrdenia prezidenta SR o tom, že predseda HZDS V. Mečiar budoval a buduje paralelné nelegálne štruktúry pre spravodajskú činnosť nielen voči prezidentovi, ale aj voči iným. Prezident SR v prípade vlastníctva dôkazov o tejto činnosti môže využiť svoje právomoci ústavného činiteľa alebo občana SR. To isté platí aj v súvislosti s tvrdením prezidenta SR tom, že citujem „som presvedčený, že predseda HZDS rozohrával a rozohráva tzv. spravodajskú hru aj medzi ústavnými činiteľmi“.

Závery:

Na základe výsledkov činnosti OKO na kontrolu SIS v období od 5. novembra 1994 do 3. mája 1995 OKO

- 1.) odporúča NR SR
 - a) uložiť OKO NR SR prešetriť činnosť FBIS na Slovensku od 21. januára 1991 do 1. januára 1993
 - b) uložiť OKO NR SR prešetriť činnosť klubu Leninskej iskry pôsobiacej na území SR v rokoch 1987-1990.
- 2.) Konštatuje, že
 - a) boli preukázané porušenia zákonov v oblasti nakladania s prostriedkami štátneho rozpočtu v správe SIS, najmä zákona č. 263/1993 Zb. o obstarávaní tovarov, služieb a verejných prác v znení neskorších predpisov, zákona NR SR č. 567/1992 Zb. o rozpočtových pravidlách v znení neskorších predpisov, ale aj Vyhlášky MF SR č. 638/1992 Zb. o hospodárení s prostriedkami rozpočtu a o hospodárení rozpočtových a príspevkových organizácií. Niektoré prípady nasvedčujú o podozrení z trestnej činnosti
 - b) bolo preukázané, že konanie SIS v oblasti jej operatívnej činnosti nad rámec zákona NR SR č. 46/1993 Zb. o SIS tým, že SIS pôsobila voči ústavným činiteľom, politickým stranám a jej predstaviteľom
 - c) bolo dokázané, že o činnosti SIS nad rámec zákona o pôsobení voči politickým stranám a jej predstaviteľom bol nepretržite informovaný prezident SR.
 - d) boli potvrdené a zdokumentované všetky skutočnosti, ktoré predniesol pán predseda vlády SR vo svojom vystúpení k novele zákona NR SR č. 46/1993 Zb. o SIS.
 - e) OKO napriek snahe nezískal informácie, ktoré by potvrdzovali pravdivosť slov z vystúpenia pána prezidenta SR, ktoré tlmočil NR SR Ján Findra.

Vážený pán predseda, vážená Národná rada, vážená vláda, to je znenie správy, ako ju prijal OKO.

Poslanec František Mikloško: – Pán predseda navrhujem, aby po skončení rozpravy NR SR prijala nasledovné uznesenie Národnej rady:

- 1.) NR SR konštatuje, že správa OKO SIS, ako sa dalo očakávať, nepriniesla žiadne zásadné informácie.
- 2.) NR SR konštatuje, že v čase, keď SR prechádza transformačným procesom a obyvatelia sú vystavení mnohým existenčným problémom, vládna koalícia namiesto toho, aby riešila tieto problémy, vyrába stále škandály, čím chce zrejme odvieť pozornosť obyvateľov krajiny od toho, že nie je schopná riešiť tieto problémy.
- 3.) NR SR konštatuje, že OKO NR SR porušil ustanovenie § 5 zákona 46/1993 Zb. o SIS tým, že nad rámec svojich zákonných oprávnení vypočúval príslušníkov SIS, oboznamoval sa s operatívnymi dokladmi SIS.
- 4.) NR SR vyzýva vládnu koalíciu, aby začala konečne riešiť problémy obyvateľov tejto krajiny, prestala škandalizovať prezidenta SR, prestala vyrábať nepriateľov vládneho hnutia a vyrábať špiónov v rámci vlastného hnutia, čo pripomína časy komunistickej totality a komunistických procesov v 50. rokoch.
- 5.) NR SR vyjadruje plnú podporu prezidentovi SR Michalovi Kováčovi.

Zdroj: Národná Obroda, 8. 5. 1995

Dokument č. 6

Vyhlásenie katolíckych biskupov a predstavených rehoľných spoločení k hlasovaniu poslancov Národnej rady Slovenskej republiky o nedôvere prezidentovi Slovenskej republiky

Posledné mesiace sme svedkami neustáleho spochybňovania prezidenta republiky Michala Kováča.

Vyvrcholením tejto kampane bolo vyslovenie nedôvery prezidentovi v parlamente a výzva dvoch vládnych strán, aby sa prezident vzdal funkcie.

Funkcia prezidenta je jedným zo základných pilierov štátu. Spochybňovať funkciu prezidenta znamená ohrozovať základy štátu a vytvárať atmosféru neistoty, nedôvery a napätia. Slovensko ako mladá krajina si nemôže dovoliť takýto politický vývoj.

My, biskupi Slovenska, vedení starostlivosťou o blaho občanov a pokoj v krajine, inšpirovaní myšlienkou desaťročia duchovnej obnovy a atmosférou opätovného príchodu Svätého Otca na Slovensko, sme znepokojení týmto spoločenským vývojom.

Prezident Slovenskej republiky, pán Michal Kováč, zložil sľub pred Národnou radou SR, že bude dbať o blaho slovenského národa a že svoje povinnosti bude vykonávať v záujme všetkých občanov. Zaviazal sa, že bude zachovávať a obhajovať Ústavu a ostatné zákony (čl. 104 Ústavy SR). Tento sľub plní v celom rozsahu a tak robí dobré meno našej republiky.

Preto biskupi Slovenska a rehoľní predstavitelia vyslovujeme plnú podporu a dôveru prezidentovi republiky.

Mons. Rudolf Baláž, predseda Konferencie biskupov Slovenska

Mons. Ján Sokol, bratislavsko – trnavský arcibiskup

Mons. Alojz Tkáč, košický arcibiskup

V Banskej Bystrici, 9. 5. 1995

Zdroj: Katolícke noviny, 21. 5. 1995

Dokument č. 7

Texty demaršov EÚ a USA vláde SR

Dňa 25. októbra 1995 - trojica veľvyslancov EÚ odovzdala premiérovi V. Mečiarovi druhý demarš. Následne tak učinila aj vláda USA.

Bratislava (TASR) - Do medzinárodnej redakcie TASR včera doručili obálku bez uvedenia odosielateľa s textmi demaršov vláde Slovenskej republiky, ktoré jej odovzdali v minulých dňoch predstaviteľia Európskej únie a veľvyslanec USA v SR pán T. Russell. TASR považuje za svoju povinnosť poskytnúť tieto texty v tej istej forme, v akej ich dostala, bez úprav, a zároveň bez zodpovednosti za obsahovú, vecnú alebo jazykovú stránku textov.

Demarš Európskej únie

1. Európska únia podporuje prebiehajúci demokratizačný proces a ekonomickú reformu na Slovensku, ako aj úspechy dosiahnuté v zahraničnej politike Slovenskej republiky, najmä pokiaľ ide o jej vzťahy so susednými krajinami. K tomu prispel nielen Pakt stability, ale aj práca vysokého komisára OBSE pre národnostné menšiny. Európska únia podporuje Slovensko v pokračovaní nastúpenej cesty.
2. Avšak Európska únia vníma so znepokojením súčasné politické a inštitucionálne napätie existujúce v krajine a obzvlášť to, že možno podnikat akcie proti prezidentovi republiky, ktoré by nezodpovedali ústave a demokratickým praktikám platným v Európskej únii.
3. Európska únia nemá v úmysle vmiešať sa do vnútorných politických záležitostí Slovenskej republiky, ani neuplatňuje systém dvojitého metra pre túto krajinu. Existuje jeden jediný súbor kritérií a ten je uplatnený pre každú krajinu, ktorá si želá stať sa členom Európskej únie. Vzhľadom na to, že Slovenská republika je viazaná asociačnou dohodou v čase

pred jej vstupom do Európskej únie, kritériá prijaté na summite v Kodani sa na ňu vzťahujú. Tieto kritériá ustanovujú okrem iného to, že štáty kandidujúce na vstup do Európskej únie musia dosiahnuť „stabilitu vo svojich inštitúciách tak, aby boli zabezpečené demokracia, právny štát, ľudské práva. Okrem toho parížska charta pre novú Európu definuje spoluprácu a podporu medzi našimi štátmi ako nástroj na dosiahnutie nezvratnosti demokratizačných úspechov.

4. Európska únia pripomína svoj demarš uskutočnený v novembri 1994 a poznamenáva, že jej starosti, ktoré sa týkali politického a ekonomického prechodu krajiny a boli dôvodom k demaršu, nepominuli.
5. Európska únia zdôrazňuje význam procesu demokratizácie umožňujúci slobodné vyjadrenie rôznych politických názorov. Cíti sa teda tiež znepokojená ťažkosťami, s ktorými sa mimovládne organizácie, orgány stretávajú pri výkone svojej práce.
6. Pre Európsku úniu je v demokratickej spoločnosti veľmi dôležitá vzájomná tolerancia a úcta k rozličným zdrojom autority. V duchu týchto princípov je potrebné vyvíjať všetky možné úsilia, aby spolupráca medzi predstaviteľmi slovenských najvyšších ústavných orgánov bola obnovená.

Demarš vlády USA

Vláda Spojených štátov amerických zaznamenala, že trojica veľvyslancov Európskej únie 25. októbra odovzdala premiérovi Mečiarovi demarš, vyjadrujúci obavy Európskej únie z možných akcií proti prezidentovi republiky, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť vývoj demokracie v Slovenskej republike.

Vláda Spojených štátov amerických podporuje skutočný pokrok, ktorý Slovensko dosiahlo počas minulých troch rokov na ceste k demokracii, slobodnému trhovému hospodárstvu a zlepšeniu vzťahov so susednými krajinami.

Zdieľame však nepokoj Európskej únie spôsobený súčasným politickým a inštitucionálnym napätím na Slovensku. Zdá sa nám, že rastie netolerancia vládnej koalície k opozičným názorom, rozvíja

sa atmosféra politického zastrašovania a nepriehľadný, stranický spôsob rozhodovania vlády v privatizácii ohrozuje trhovú reformu.

Vláda Spojených štátov má osobitné obavy, že by sa mohli uskutočniť akcie proti prezidentovi republiky, čo by malo negatívny vplyv na proces demokratickej transformácie na Slovensku. Pozorne monitorujeme vývoj vyšetrovania nedávneho únosu prezidentovho syna a dúfame, že prípad bude úplne a skoro vyriešený.

Vláda Spojených štátov počas minulého roka sústavne vyjadrovala znepokojenie nad týmito záležitosťami. Nekomentujeme výsledky politických polemík, ale spozorníme, ak sa rozmáha stranická politika a narúša demokratický spôsob vlády.

Ako prezident Clinton zdôraznil 21. októbra na stretnutí s prezidentom Kováčom, naša politika ku krajinám, ktoré sa chcú pripojiť k NATO a v tomto smere žiadajú o podporu vlády USA, je jednoznačná. Pokrok v transformácii k demokracii a slobodnému trhu je základom našej podpory a kľúčom k prijatiu Slovenska do transatlantického spoločenstva. Rovnaké zásady uplatňujeme s našimi partnermi na všetky krajiny, ktoré si želajú stať sa členmi NATO a iných západných inštitúcií. Členstvo Slovenska v Organizácii o bezpečnosti a spolupráci v Európe (OBSE) je viazané na podobné povinnosti a zodpovednosť.

Slovensko by malo klásť väčší dôraz na tolerovanie rozdielnych názorov, plnú podporu ústavných práv a vykonávanie vlády transparentným spôsobom. Doporučujeme, aby so všetkou silou pristúpilo k obnoveniu spolupráce medzi štátnymi inštitúciami, založenými Ústavou Slovenskej republiky.

Zdroj: Pravda, 9. 11. 1995

Dokument č. 8

Rozhovor Lexa - Hudek

Prepis zvukového záznamu telefonického rozhovoru medzi riaditeľom SIS Ivanom Lexom a ministrom vnútra Ludovítom Hudekom. Rozhovor sa uskutočnil pred odvolaním vyšetrovateľa Petra Vačoka z prípadu zavlčenia Michala Kováča ml. do cudziny.

Ako už viackrát v minulosti, podarilo sa nám získať záznam telefonického rozhovoru medzi riaditeľom SIS Ivanom Lexom a ministrom vnútra Ludovítom Hudekom. Keďže si myslíme, že slovenská verejnosť má právo, aby bola informovaná aj o veciach mimoriadne dôležitého štátneho záujmu, uverejňujeme záznam v necenzurovanej podobe.

Sekretárka I. Lexu: „Pán minister?“

L. Hudek: „Pri telefóne.“

Sekretárka: „Pán minister, dobrý večer prajem. Pán riaditeľ Lexa chce ešte s vami hovoriť.“

Hudek: „Haló?!“

I. Lexa: „Servus, Ludovít.“

Hudek: „Servus Ivanko.“

Lexa: „Ku... do p..., tak som to nechal, ale som tu našiel nejaký odkaz.“

Hudek: „Chvalabohu, už to došlo.“

Lexa: „A čo došlo?“

Hudek: „Nóó, od tých susedov z toho bližšieho mestečka. Tri strany.“

Lexa: „Hej?“

Hudek: „No. Som bol aj za starým.“

Lexa: „Si mu to dal?“

Hudek: „No ukázal som mu, on si to prečítal.“

Lexa: „No lebo mi hovoril, vieš. Bol som s ním.“

Hudek: „No a však som mu aj povedal, že ako budeme postupovať ďalej.“

Lexa: „A dáme ešte tomu vyšetrovateľovi, hej?“

Hudek: „No však ten, toho kopneme do gúľ.“

Lexa: „Tak zajtra ho kopneš do gúľ?! Keď ho kopneš do gúľ, dám ti pusu na čelo.“ (smiech obaja)

Hudek: „Ja si myslím, že to už je rozhodnuté. To som dneska dal pokyny, ako to má vyzerat.“

Lexa: „Hej?“

Hudek: „No.“

Lexa: „A spraví to tento prokurátor, alebo ty?“

Hudek: „No tak je to, nie oni to vyberú. To je super. Že keď dvakrát spravil to isté...“

Lexa: „Jasné, jasné.“

Hudek: „Takže ráno by sa to malo odohrať.“

Lexa: „Mhm.“

Hudek: „A...“

Lexa: „A toho krajského, toho odjebeš tiež, toho vieš, toho nášeho?“

Hudek: „To postupne. Však to som im naznačoval, že ako toto, vieš no...“

Lexa: „Jasné.“

Hudek: „Ja si myslím, že teraz sa to dobre vyvíja.“

Lexa: „Dobre, toto je dobre. Čo?“

Hudek: „Ty, mám lepšiu náladu.“

Lexa: „Kurva, aj ja mám lepšiu náladu. Mne to šéf hovoril, vieš?“

Hudek: „No, no.“

Lexa: „No, že si to dostal. A tuto, keď som došiel večer, tak akurát som došiel pred chvíľkou, tak mi hovorí dievča, že si mi nechal odkaz.“

Hudek: „Pozerá po mne. Vieš kto?“

Lexa: „Viem.“

Hudek: „Že čo máte dobré zvesti? Hovorím, ja sa stále usmievam. Že musíme. Aspoň ja mám viacej optimizmu. Pozerá po mne, hej, že či akú mám náladu.“

Lexa: „Jasné.“

Hudek: „No a...“

Lexa: „Počúvaj Ludko, bol tu Macuška u mňa dneska...“
Hudek: „No.“
Lexa: „...a hovorí, že Černák na nejakom mítingu tam ukazoval nejaký výpis z počítača. To je možné?“
Hudek: „Pozri sa,... prezídium to robilo.“
Lexa: „Jožko Holdoš?“
Hudek: „Tak oni to niekde tam... Oni to... Vieš ako, policajti debili. Oni to zosumarizovali. Pozri sa, toto nie je doklad.“
Lexa: „Áno.“
Hudek: „My dáme len ten doklad, dočasne, takto, že to obnáša.“
Lexa: „Môžu, čo chcú. Oni to zrejme sa k niečomu dostali.“
Hudek: „Ale však... Potrebujem s tebou hovoriť. V stredu by sme sa mali stretnúť.“
Lexa: „V stredu?“
Hudek: „No.“
Lexa: „Ty počúvaj, kedy ty chodíš tenis hrať? Či už nechodíš? Tenis chodíš ešte hrať?“
Hudek: „Teraz nemôžem, však mi to koleno...“
Lexa: „Máš to koleno, hej.“
Hudek: (nezrozumiteľne)
Lexa: „Rozumiem.“
Hudek: „Mám aj veľa objednaných áut.“
Lexa: „Dobre.“
Hudek: „Tak v stredu by sme si mohli sadnúť na dve hodinky.“
Lexa: „Dobre.“
Hudek: „Dobre?“
Lexa: „Dobre, dobre, Ludko, čauko.“
Hudek: „Nazdar.“

Zdroj: SME, 14. 5. 1996

Dokument č. 9

Správa o plnení úloh Slovenskej informačnej služby pre Národnú radu Slovenskej republiky

Správa riaditeľa Slovenskej informačnej služby o plnení úloh SIS za rok 1995. Pri čítaní správy opoziční poslanci demonštratívne stáli pred prednášajúcim s odsudzujúcimi transparentmi.

Rešpektujúc Vaše rozhodnutie o verejnom prejednávaní Správy o plnení úloh Slovenskej informačnej služby som bol v minulom týždni prinútený zmeniť jej obsah a niektoré pasáže v porovnaní s materiálom, ktorý som osobne predniesol na pôde OKO NR SR a ktorý som v písomnej podobe odovzdal jeho predsedovi.

Ako riaditeľ Slovenskej informačnej služby som zo zákona viazaný povinnosťou mlčanlivosti o skutočnostiach tvoriacich predmet štátneho a služobného tajomstva. Iste preto pochopíte moju povinnosť dodržiavať zákon i z nej vyplývajúcu úpravu správy pri tomto, vo svete neobvyklom a neštandardnom spôsobe, prejednávania správy o činnosti tajnej služby.

Slovenská informačná služba ako štátny orgán SR plní úlohy v rozsahu vymedzenom zákonom č. 46/1993 Z. z. o SIS v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 72/1995 Z. z. získava, sústreďuje a vyhodnocuje informácie o činnosti ohrozujúcej ústavné zriadenie, územnú celistvosť, zvrchovanosť a bezpečnosť Slovenskej republiky, o aktivitách cudzích spravodajských služieb, organizovanom zločine, terorizme, skutočnostiach vážne ohrozujúcich alebo poškodzujúcich hospodárske záujmy Slovenskej republiky, ako aj poznatky o ohrození či únikoch údajov tvoriacich predmet štátneho tajomstva. Služba získava, sústreďuje a vyhodnocuje informácie o aktivitách v zahraničí, namierených proti ústavnému zriadeniu a bezpečnosti Slovenskej republiky. Okrem toho plní úlohy zadané Radou obrany štátu a ďalšie úlohy vyplývajúce

z medzinárodných zmlúv a dohôd, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Činnosť služby nemožno hodnotiť bez zohľadnenia spoločenského a politického vývoja predovšetkým po roku 1989. Vznikla s našou republikou v januári 1993 a jej pôsobenie poznačili všetky sprievodné javy, ktoré budovanie inštitucionálnej základne nového štátu sprevádzali.

Chýbali skúsenosti, tradície, trpezlivo a dlhodobo vytváraná personálna základňa, materiálno-technické vybavenie i legislatíva. Nemalá časť občanov spájala tajnú službu so zlopovestnými orgánmi bývalého režimu, v čom ich najmä opozícia neprestala utvrďovať: nijaká iná inštitúcia nebola nikdy pod takým drobnohľadom verejnosti a masmediálnym tlakom.

Za pokusmi o škandalizáciu Slovenskej informačnej služby vidíme nielen tvorcov dezinformácií v réžii časti opozície, najmä KDĽ a prezidenta SR, ktorí sledujú svoje ciele, ale aj tých, ktorým prekáža, že jestvujú prostriedky na zistenie a zdokumentovanie ich špiňavých praktík. Aj z tohto dôvodu majú strach z pravdy.

Nekontrolovateľné zahraničné kontakty

Za čias spoločného štátu Čechov a Slovákov boli špeciálne služby doménou federálnej metropoly. Tam boli rozhodovacie právomoci, tam bola materiálno-technická základňa, tam boli fondy poznatkov, tam sa robil výber, príprava i rozmiestňovanie kádrov, tam vznikali špeciálne zložky. Na území Slovenskej republiky vyvíjali činnosť – aj to nie vždy – len slabé regionálne pobočky.

Koncom roka 1992 pôsobilo na Slovensku iba niekoľko desiatok príslušníkov FBIS – síce bez potrebných spravodajských skúseností, ale spravidla s odmietavým postojom k vzniku zvrchovaného slovenského štátu, čo sa odrazilo na ich pôsobení proti národným a demokratickým silám v Slovenskej republike.

Pri zakladaní Slovenskej informačnej služby teda existovali objektívne ťažkosti, zavinené predovšetkým absenciou tradície a nedostatkom skúseností. No keby som mal posúdiť nevyhovujúci stav, v ktorom bola služba, keď som ju preberal, nemôžem ich kvalifikovať ako primárne.

Predchádzajúca činnosť Slovenskej informačnej služby často nebola v súlade so zákonom. Za všetky prípady uvediem iba zná-

me, vtedy nikým nekontrolované zahraničné kontakty bývalého šéfa rozviedky, jeho vydavateľskú činnosť ešte aj po vstupe do SIS alebo styky s časťou politickej garnitúry, pri ktorých obchádzal dokonca i vtedajšieho riaditeľa. Nebolo jasné, či ním riadené zahraničné spravodajstvo získavalo informácie pre slovenské štátne orgány, alebo naopak, distribuovalo vnútorné informácie štátu do zahraničia!

Pôsobenie bývalého vedenia SIS, servilného voči prezidentovi SR, ako je všeobecne známe, vyvrcholilo nezákonnou spravodajskou činnosťou proti parlamentnému politickému subjektu, o čom svedčí dobre známa správa Osobitného kontrolného orgánu NR SR z mája roku 1995, na základe ktorej, vážené dámy a páni, stratil Michal Kováč vo funkcii prezidenta vašu dôveru!

Únik utajovaných informácií

Vnútorná normotvorba služby bola k aprílu 1995 vo veľmi zlom stave. Často sa tvorili iba modifikácie policajných predpisov, málo vhodných pre špecifické potreby služby. Prvý riaditeľ, jeho najbližší spolupracovníci a prakticky celý funkcionársky aktív boli pôvodne príslušníci Policajného zboru, vyšetrovacích, prípadne iných zložiek ministerstva vnútra. Prevala policajnej kvalifikácie, predovšetkým u osôb vykonávajúcich spravodajskú činnosť, a nedostatok príslušníkov spôsobilých plniť poslanie spravodajcov sa spolu s už uvedenými okolnosťami podpísali pod zjavnú neschopnosť Slovenskej informačnej služby plniť úlohy, ktoré jej ukladá zákon.

Spravodajsky úplne nepokryté boli také dôležité oblasti, ako je rozvracanie ústavných základov štátu, politický a náboženský extrémizmus, ale i dôležitá sféra ekonomických záujmov.

Chýbala systematická personálna práca s mladými, perspektívnymi, jazykovo zdatnými ľuďmi, ktorí už boli úspešní v civilnom zamestnaní a obstáli v náročnom prijímacom konaní, absentovali špecializované formy ich odbornej prípravy. Krátkodobé prípravné kurzy suplovali cudzie spravodajské služby, čo má aj svoje výrazné negatíva.

Slabo a nevyrovnane sa naplňali tabuľkové počty jednotlivých zložiek služby: podporné boli obsadené dobre, spravodajské katastrofálne, napr. útvar zameraný na zahraničné spravodajstvo len

z desatiny, aj to prevažovali osoby zaoberajúce sa administratívno-technickou či ekonomicko-podpornou činnosťou.

Žalostný bol stav ochrany služby pred únikmi informácií: do dnes z toho ťazia najmä vtedajší zodpovední, ktorí ho spôsobili. Viacerí bývalí príslušníci boli a sú podnecovaní k porušovaniu záväzku mlčanlivosti. Niektorí využili benevolenciu orgánov činných v trestnom konaní a spôsobili únik prísne tajných skutočností, čím len potvrdili svoju nízku profesionalitu, i to, že boli prepustení oprávnené.

Do polovice roka 1995 fakticky nejestvovali osoby, ktoré by zákonným, plne dokumentovaným spôsobom konali na prospech Slovenskej informačnej služby. Mechanicky sa preberali policajné, na spravodajskú prácu nevhodné metódy. Vytváranie a využívanie informačno-technických prostriedkov sa prakticky ani nezačalo, použitie informačno-operatívnych prostriedkov bolo na minimálnej úrovni. Na niektoré dôležité činnosti, ktoré predpokladá zákon, organizačný poriadok nepočítal ani len s tabuľkovými počtami.

S finančnými prostriedkami sa nakladalo nezodpovedne, neúčelne, v rozpore s potrebami budovania služby. Absencia moderných technických prostriedkov pri výkone spravodajských činností silne kontrastovala s nákladným vybavením administratívnych priestorov či objektov.

Trestuhodne sa zanedbala delimitácia poznatkových a archívnych fondov po federálnych spravodajských službách. Mnoho informačných a archívnych fondov nebolo vytriedených a delimitovaných.

Podobná situácia panovala i v delimitácii materiálu a techniky. Získali sme prevažne nekompletnú, morálne zastaranú, často nepoužiteľnú techniku, ktorá plnila svoju funkciu len v účtovných dokladoch.

Nebol vybudovaný komplexný automatizovaný informačný systém ani systém utajeného spojenia.

Chýbala efektívna vnútorná kontrolná činnosť na úrovni riadiateľa služby a jej útvarov. Kontroly sa vykonávali sporadicky, skusmé inšpekcie boli neznámym pojmom, na nápravu zistených nedostatkov a porušení interných noriem sa neprijímali dostatočné disciplinárne postihy, previazanosť so systémom odmeňovania nejestvovala.

Dohody so štátnymi orgánmi, ak aj boli, tak iba symbolické, spolupráca, akú predpokladá zákon, sa vytrvalo iba predpokladala.

Situácia od apríla 1995

Od apríla 1995 sa situácia zásadným spôsobom zmenila. V druhom polroku 1995 sa začala radikálna novelizácia interných predpisov, upravujúcich chod služby a proces získavania, sústreďovania a vyhodnocovania informácií. Prijali sa opatrenia i originálne riešenia pri zabezpečovaní konšpirácie činností. V tomto procese stále pokračujeme.

Výrazne sa skvalitnila vnútorná kontrolná činnosť, ktorá je dnes viacúrovňová. Výsledky týchto kontrol sú východiskom pri implementácii personálnych, disciplinárnych a organizačných opatrení.

V druhom polroku 1995 bol prehodnotený systém výchovy a vzdelávania príslušníkov, ktorých spravodajskú a inú prípravu vykonávame vo vlastnej pôsobnosti.

Po sérii úspešných rokovaní s ústrednými orgánmi štátnej správy boli uzavreté, resp. novelizované zákonom predpokladané dohody o spolupráci, napr. s ministerstvom vnútra, ministerstvom zahraničných vecí, ministerstvom obrany, ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny, ministerstvom dopravy, pôšt a telekomunikácií, s vojenskými spravodajskými zložkami a viacerými ďalšími inštitúciami.

Ako riaditeľ Slovenskej informačnej služby si úlohy vo väzbe k OKO NR SR plním. Zúčastnil som sa všetkých zasadnutí kontrolného orgánu, na ktoré som bol pozvaný, a taktiež som tomuto orgánu predložil všetky materiály, o ktoré som bol požiadaný. Naposledy som sa zasadnutia OKO NR SR zúčastnil vo februári 1996. Na tomto zasadnutí som predložil správu o plnení úloh a činností Slovenskej informačnej služby. V jednom exemplári novelizovanú správu dostal predseda OKO NR SR v apríli 1996, rovnako ako ďalšie písomné materiály, ktoré odo mňa OKO NR SR v súlade so zákonom požadovalo.

Cieľavedome budujeme a využívame spoluprácu so spravodajskými službami iných štátov. Orientujeme sa na štáty EÚ a CEFTA, no turistiku na štátne trovy, ktorú pestovalo predchádzajúce vedenie, nahrádzame starostlivou prípravou rokovaní, precíznym formulovaním a plnením konkrétnych požiadaviek.

Pracovné styky udržiavame so službami 23 štátov. Od apríla 1995 sa uskutočnilo 12 pracovných stretnutí na úrovni riaditeľov služieb, z toho tri boli v Bratislave. Závery z rokovaní sa prejavujú najmä v intenzívnejšej výmene informácií, s niektorými partnerskými službami máme rozpracované spoločné projekty. Obsahom tejto spolupráce je boj s organizovaným zločinom, medzinárodným terorizmom, proliferáciou, obchodom s drogami a praním špinavých peňazí.

Jednou z príčin nedostatočnej výkonnosti Služby bola nízka úroveň plánovania jej spravodajskej činnosti. Úlohy stanovené zákonom č. 46/1993 o Slovenskej informačnej službe sa podrobnejšie vymedzujú v jej Strategickom zameraní, ktoré schvaľuje Rada obrany štátu. Spravodajské priority obsiahnuté v Strategickom zameraní sa ďalej rozpracúvajú na jednotlivých zložkách služby vykonávajúcich spravodajskú činnosť, ktorej predchádza podrobná analýza týchto priorít. Kým v apríli minulého roku bola rozpracovaná približne tretina spravodajských priorít iba analyticky, už koncom roka sme získavali informácie k všetkým spravodajským prioritám.

Výrazne sa zvýšila informačná produkcia služby pre okruh príjemcov určených zo zákona, a to tak po kvantitatívnej, ako aj kvalitatívnej stránky. V priebehu posledného roka sa počet výstupov v porovnaní s predchádzajúcim obdobím viac ako strojnásobil.

Pri plnení úloh, súvisiacich s ochranou ústavného zriadenia, územnej celistvosti a zvrchovanosti štátu Slovenská informačná služba získava, sústreďuje a vyhodnocuje údaje o javoch potenciálne ohrozujúcich demokraciu a výkon štátnej správy, respektíve schopných destabilizovať spoločnosť, vyvolávať politické a spoločenské krízy. Za najrizikovejšie okolnosti súčasnej situácie u nás pokladáme prudkú radikalizáciu politického života, ktorú sprevádzajú dezinformačné kampane, zneisťovanie občanov a otrasy ich dôvery v štátnu moc, v jej inštitúcie či dokonca v štát ako taký. Ruka v ruke s touto poľutovaniahodnou a hrozivou radikalizáciou prebieha proces výroby a šírenia dezinformácií adresovaných zahraničným príjemcom, ktoré sa ako nákazlivé echo vracajú späť metamorfované na autentický, plnohodnotný, nespochybniteľný a objektívny názor cudzích médií, politických alebo hospodárskych kruhov.

Slovenská informačná služba v súlade so svojimi legálnymi povinnosťami takéto skutočnosti vyhodnocuje a zisťuje, aké záujmové skupiny stoja v ich pozadí.

Získavame, sústreďujeme a vyhodnocujeme i poznatky o politicky motivovanom násilí – či už voči štátnym predstaviteľom a ústavným činiteľom, alebo iným predstaviteľom verejného života.

Registrujeme a rozpracúvame signály o korupcii v štátnej správe a zneužívaní právomocí ústavných činiteľov.

Monitorujeme i prejavy extrémizmu spojené s presadzovaním územných autonómií, nacionalistickými a šovinistickými prejavmi neznášanlivosti, rasovej nadradenosti a náboženského fanatizmu.

Aktivity cudzích spravodajských služieb

Pokiaľ ide o vonkajšiu bezpečnosť Slovenskej republiky, spravodajsky pokrývame všetky rozhodujúce oblasti sveta, ktoré môžu mať vplyv na bezpečnosť republiky. Špecifická sa javí oblasť na geograficky veľmi blízkom Balkáne; relatívne upokojenie v tejto časti Európy sa zrejme priaznivo odrazí aj u nás. Z bezpečnostného hľadiska znamená vyriešenie balkánskej krízy nielen elimináciu problému utečencov, ale i hrozby šírenia islamského extrémizmu z Bosny. Problém vývozu kriminality zo štátov bývalej Juhoslávie pretrvá. Dá sa očakávať, že bieda vo vojnu zničených štátoch, veľké množstvo zbraní medzi obyvateľstvom a možný banditizmus demobilizovaných vojakov ho ešte vyostria.

Islamský a arabský extrémizmus nemá u nás dostatočné zázemie, preto zatiaľ nepredstavuje reálnu hrozbu; napriek tomu ho nemožno pustiť zo zreteľa.

Čo sa týka rastu kriminality a prílevu gastarbeiterov na Slovensko, ktorý mal nastať po zrušení vízovej povinnosti pre občanov Ruskej federácie, pesimistické prognózy nevychádzajú.

Oveľa významnejšie ovplyvňujú vývoj na Slovensku rozličné nadnárodné či medzinárodné inštitúcie, nadácie, zahraničné záujmové skupiny a lobby. Ich činnosť Slovenská informačná služba monitoruje a vyhodnocuje ciele, s ktorými sa u nás angažujú. Registrujeme pritom aj také aktivity, ktoré nie sú v súlade so štátnymi záujmami Slovenskej republiky: napr. informačné vyťažovanie účastníkov odborných podujatí, vytypúvanie informátorov, využí-

vanie zahraničných stáží našich odborníkov na získanie detailných informácií o situácii v odvetví, v ktorom pôsobia, a pod.

Slovenská informačná služba venuje pozornosť ohrozeniu bezpečnosti štátu i medzinárodnej bezpečnosti nezákonným šírením materiálov dvojakého použitia. Získava informácie o nákupe zariadení, súčiastok a chemikálií, ktoré môžu slúžiť na výrobu zbraní hromadného ničenia. Osobitné nebezpečenstvo predstavuje pašovanie rádioaktívneho materiálu z Ruska a Ukrajiny. O aktuálnosti tohto problému svedčí niekoľko prípadov zadržania na hraniciach i vo vnútrozemí. V tomto boji proti proliferácii spolupracujeme i so zahraničnými spravodajskými službami.

Naša geopolitická poloha je príčinou toho, že Slovensko je predmetom zvýšeného a zdá sa že i trochu nervózneho záujmu iných štátov, teda ich spravodajských služieb. Ohrozujú našu republiku prenikaním do jej politických, hospodárskych a bezpečnostných štruktúr. Práve predvídanie, odhaľovanie a marenie ich aktivít je poslaním tak vnútorného, ako aj zahraničného spravodajstva Slovenskej informačnej služby. Máme poznatky, že u nás pôsobia, ich činnosť monitorujeme, no dokázať ju je obrovský problém, lebo medzinárodná komunikácia je v podstate bezbariérová a modernizácia metód spravodajskej práce nesmierne prudká. K tomu treba prirátat ochotu časti predstaviteľov politického, spoločenského, hospodárskeho a vedeckotechnického sektora poskytovať zástupcom zahraničných subjektov aj dôverné informácie, týkajúce sa vnútorných záležitostí v Slovenskej republike.

Popredné miesto v širokej škále záujmov súčasných spravodajských služieb má vyhradené vedľa politickej – osobitne takzvanej ingerenčnej i hospodárska špionáž, jej objektom je zbrojársky priemysel i výskumná základňa Slovenskej republiky. Stretávame sa aj s prípadmi, keď najrozličnejší zástupcovia zahraničných firiem navštevujú naše podniky a ponúkajú spoluprácu, pričom viac než výsledok ich zaujímajú technológie, konverzné či vývojové programy, plány presadenia na zahraničných trhoch a pod.

* * *

Organizovaný zločin a terorizmus čoraz väčšmi začína ovplyvňovať i bezpečnosť obyvateľstva Slovenska a jeho hospodárske vzťahy. Keďže je to celosvetový jav, nemožno ho podceňovať. Teroristické

útoky, ktorých pôvodným poslaním bolo plniť prevažne politické ciele, môže v budúcnosti motivovať oveľa nebezpečnejšia nábožen-ská či etnická nenávisť.

Skupiny organizovaného zločinu si veľmi skoro uvedomili mož-nosti, ktoré im ponúkla novovzniknutá situácia. Otvorenie hraníc im uľahčilo pohyb a legislatíva, nepripravená na nové pomery, im pri nezákonných aktivitách zaručovala nezvyčajnú benevolenciu štátnych orgánov.

Neprimerané finančné zisky, ktoré plynuli zväčša z obchodu s drogami, ukradnutými autami či z organizovanej prostitúcie, na-pomohli zdokonalenie štruktúr zločineckých organizácií a metód ich riadenia a prispeli k vysokej profesionalizácii ich členov. V sú-časnosti operuje na Slovensku niekoľko skupín organizovaného zločinu s medzinárodnou pôsobnosťou, ktoré priamo ohrozujú ekonomiku, zahraničnú politiku štátu i bezpečnosť obyvateľstva. Ide najmä o skupiny pochádzajúce z Ruska, Ukrajiny, Čechenska, Ta-lianska, bývalej Juhoslávie, Albánska a Číny, ktoré sa zaoberajú ob-chodom so zbraňami a drogami, prevádzачstvom, organizovanou prostitúciou a, pochopiteľne, legalizáciou nezákonných ziskov.

Slovenská informačná služba získava a orgánom činným v trest-nom konaní poskytuje informácie o nezákonnej činnosti týchto skupín. Z prípadov, na ktorých úspešnom vyriešení sme mali roz-hodujúci podiel, môžem spomenúť zmarenie pripravovaného útoku popredného kalabrijského mafiána Branca D. z vyšetrovacej väzby v Justičnom paláci a viac zadržaní prevádzачov i prevádzaných cez slovenské hranice z iných štátov.

Pokiaľ ide o terorizmus a aktivity pripravujúce pôdu politicky mo-tivovanému násiliu, zatiaľ sa na Slovensku nedá hovoriť o jeho rozvi-nutých formách, no za posledné dva roky sa vyskytli prípady, ktoré ho niektorými črtami pripomínajú – ide napríklad o výbuchy náloží v automobiloch ako sprievodný jav mocenského boja v podsvetí.

Priamy medzinárodný teroristický útok sme doteraz na území Slovenska nezaznamenali. V tejto oblasti predbežne nie sme cieľo-vou krajinou, čo však neznamená, že sa ňou nemôžeme stať.

Slovenská informačná služba priebežne získava informácie aj o skutočnostiach, ktoré by mohli ohrozovať alebo poškodzovať vnútorné hospodárske záujmy republiky. V súvislosti s tým sa sú-streďujeme na získavanie poznatkov o nekalých aktivitách manaž-

mentov niektorých finančných podnikov, ktoré sa snažia zo štátnych podnikov odčerpať časť finančných prostriedkov a majetku prostredníctvom súkromných spoločností, kde v niektorých prípadoch sú spoločníkmi či konateľmi blízki príbuzní manažmentu.

Kapitolou osobitného významu je export a import konvenčných zbraní a zbrojárskej techniky, ktoré podliehajú kontrole licenčnej komisie. V tejto oblasti sa Slovenská informačná služba zameriava na možné podvody s certifikátmi konečného užívateľa a falšovanie colných deklarácií.

V oblasti ochrany štátneho tajomstva sa Slovenská informačná služba sústreďuje na získavanie poznatkov o možnom ohrození výkonu štátnej moci a životov občanov štátu i o negatívnych vplyvoch na jeho vonkajšiu aj vnútornú bezpečnosť a hospodárstvo, ktoré by únik údajov o závažných skutočnostiach tvoriacich predmet štátneho tajomstva mohol spôsobiť.

Účelová diskreditácia SR

Dovoľte, aby som vás informoval aj o niektorých ďalších skutočnostiach, ktoré priamo či nepriamo ovplyvňujú stav, budovanie i činnosť Slovenskej informačnej služby. Politická radikalizácia spoločnosti, ktorá súvisí s pôsobením prezidenta SR, sa vystupňovala po tom, ako na základe správy OKO NR SR, v ktorej bol prezident SR Michal Kováč usvedčený zo zneužívania tajnej služby v predchádzajúcom období, mu Národná rada Slovenskej republiky vyslovila vo funkcii nedôveru. Rovnako tak vláda Slovenskej republiky v septembri 1995 vyzvala Michala Kováča na odstúpenie zo svojej funkcie. Tieto akty odrážali reálny stav hodnotenia pôsobenia Michala Kováča v prezidentskej funkcii, počnúc marcom 1994, keď sa prezident výrazným spôsobom podpísal pod pád legitímnej vlády, čo vyvolalo vnútropolitickú nestabilitu a predčasné voľby v Slovenskej republike.

Konfrontačné kroky Michala Kováča voči ostatným ústavným orgánom Slovenskej republiky našli svoj odraz v nebývalej polarizácii spoločnosti, jej politického a spoločenského vedomia. Spolu s militantnou časťou opozície ako i niektorými masovokomunikačnými prostriedkami sa od apríla 1995 pokúšajú túto militantnosť a konfrontáciu vnášať do spoločnosti aj účelovou diskreditáciou a znevažovaním tajnej služby a jej predstaviteľov. Situácia zašla tak

ďaleko, že osobne prezident SR sústavne bez akýchkoľvek dôvodov a dôkazov obviňuje a kriminalizuje Slovenskú informačnú službu ako štátny orgán, dokonca i v zahraničí. Jeho ničím nepodložené a neodôvodnené útoky spochybňujú ústavné základy nášho štátu. Na úkor našej spoločnosti a dobrého mena Slovenska sa pokúša Michal Kováč riešiť nielen svoje štátnické, ale aj osobné a rodinné problémy a neváha k tomu zneužívať aj meno Slovenskej informačnej služby.

Napríklad v septembri v roku 1995 ma po prvýkrát písomne požiadal, tak ako to predpokladá zákon o poskytnutí konkrétnych informácií. Jeho požiadavke som podľa zákona vyhovel a niektoré informácie mu poskytol. V písomnej podobe ma požiadal aj o „informácie, ktoré by mohli viesť k diskreditácii ústavných činiteľov“. Inými slovami, požiadal ma o kompromitujúce materiály aj na Vás, vážené dámy a páni poslanci. Tejto požiadavke som odmietol vyhovieť a v mojej písomnej odpovedi som ho upozornil na amorálnosť jeho žiadosti. O tomto fakte sa presvedčili aj niektorí členovia OKO NR SR priamo v kancelárii prezidenta SR.

9. októbra 1995 bez akýchkoľvek dôkazov uviedol pre zahraničnú tlačovú agentúru, že, citujem, „v pozadí údajného únosu jeho syna figuruje šéf SIS Ivan Lexa“. 15. novembra znova pre zahraničnú tlačovú agentúru uviedol, že, citujem, „nepochybuje o účasti SIS na údajnom zavlčení jeho syna“. Vrcholom jeho konania bolo vyhlásenie z 15. februára 1996 na tlačovej besede v Bratislave a o pár dní neskôr v zahraničí vo Viedni, kde priamo obvinil riaditeľa SIS a SIS zo spáchania trestného činu. V týchto prípadoch zneužil aj imunitu, ktorú mu poskytuje Ústava SR. Jasne preukázal, že v záujme dosiahnutia svojich politických cieľov a v záujme vyriešenia problémov svojej rodiny je schopný bezprecedentne porušovať zásady demokratického a právneho štátu, ktorého je vrcholovým predstaviteľom. V právnom štáte platí prezumpcia nevinoty, a keď platí pre jeho syna, tak platí aj pre každého iného občana. V masovo-komunikačných prostriedkoch boli zverejnené výsledky preverovania údajného, alebo ak chcete, fingovaného únosu jeho syna. V závere uznesenia vyšetrovateľa sa píše, že, citujem „vyšetrovateľ PZ v súčasnej dobe nemôže objektívne rozhodnúť, či išlo skutočne o spáchanie trestného činu zavlčenia do cudziny, alebo išlo o predstieraný únos“. V uznesení je spomenutých veľa faktov. Sú aj iné ve-

rejne známe, ktoré sa v tomto uznesení nenachádzajú. Napríklad pochybné návštevy prezidentov zainteresovaných štátov v prípade svojho syna. Zadržanie dokumentácie dovezenej z Rakúska dňa 1. 9. 1995 a neposkytnutie písomných materiálov na daktyloskopickú, resp. kriminalistiko-expertíznu prehliadku dôkazového materiálu, napriek výzve orgánov činných v trestnom konaní. Nepredstaviteľné je v demokratickej spoločnosti stretávanie sa s vyšetrovateľmi prípadu, v ktorom bol ako otec Ing. Michala Kováča ml. osobne zainteresovaný. Verejné sľubovanie prezidentskej milosti každému, kto sa prizná k údajnému únosu, či absolútne neštandardné omilostenie Oskara F.

Pri tomto prípade preukázal, že ak sa jedná o jeho rodinu, je schopný zabudnúť na Slovenskú republiku, jej štátne záujmy, občanov či prezidentský sľub, ktorý podľa Ústavy SR zložil. V mnohých smeroch poučné bolo jeho vystupovanie pred rakúskym súdom, ktorý predovšetkým na základe výpovede troch osôb – náhle dopraveného Oskara F., Ing. Michala K. ml. a jeho otca – prezidenta SR rozhodol tak ako rozhodol o nevydaní Ing. Michala K. ml. do Nemeckej spolkovej republiky, ktorej orgány vydali na jeho syna platný medzinárodný zatykač pre podozrenie z ťažkého podvodu. Michal Kováč st. zneužil svoje spoločenské postavenie aj na verejnom zasadnutí rakúskeho súdu, ktorý nerozhodoval o tom, či došlo alebo nedošlo k zavlčeniu Ing. Michala K. ml. Rešpektujem rozhodnutie rakúskeho súdu, rovnako ako rešpektujem uznesenie slovenských orgánov činných v trestnom konaní. Som presvedčený a mnohé indicie tomu nasvedčujú, že prípad – okolnosti zadržania Ing. Michala Kováča ml. bol iba pláštikom pre zakrytie prípadu Technopol. Pokiaľ sa útočí z radov opozície na SIS, vládu, síce bez dôkazov, ale o to militantnejšie a tieto sú kriminalizované, dovedty sa môže, a aj mlčí o podvode v Technopole. Slovenská televízia minulý týždeň uviedla dokument, ktorý je svojím obsahom veľmi zaujímavý. Poukazuje totiž na vážne podozrenie z marenia vyšetrovania prípadu Technopol, v ktorom podľa všetkého hrá významnú úlohu syn prezidenta republiky. Inak by totiž na neho i jeho spoločníkov nebol vydaný nemeckými orgánmi medzinárodný zatykač a tieto osoby by neboli obvinené slovenskými vyšetrovacími orgánmi. Komentovať tento prípad mi neprislúcha, spravte si názor sami. Z politických príčin sa aktívnej podpory činov prezidenta dostáva z niektorých militant-

ných politických kruhov i médií. Poslanec Ladislav Pittner stojí na čele tzv. nezávislej vyšetrovacej komisie občanov. Aktívnym členom tejto komisie je podľa jeho slov bývalý vysoký funkcionár SIS Igor Cibula. To, že je úplne smiešne nazývať túto skupinu ľudí nezávislou vyšetrovacou komisiou občanov, ukazuje aj výpočet niektorých jej najaktívnejších členov. Tak napríklad Ján Langoš, predseda DS, bývalý federálny minister vnútra. Vladimír Palko, člen predsedníctva KDH, bývalý námestník riaditeľa FBIS, Juraj Kohútiar, pracovník aparátu KDH, predtým bývalý vysoký predstaviteľ FBIS na Slovensku. Ďalej Peter Tóth, syn sekretárky predsedu KDH, novinár, ktorý neúspešne kandidoval za KDH do NR SR. Pánovi generálovi Pittnerovi ďalej aktívne pomáhajú Jozef K., bývalý šéf slovenskej časti FBIS. Jaroslav Š., bývalý vyšetrovateľ, ktorý kontroverzne pôsobil v kauze údajného únosu Michala Kováča ml., a v čase aktívnej služby u polície v septembri 1995 vystupoval na tlačovej konferencii opozičného politického subjektu, Jozef Š., bývalý vysoký funkcionár KÚV PZ Bratislava, František Z., bývalý riaditeľ ÚOUC, Imrich A., bývalý vysoký funkcionár Policajného zboru, novinári Milan Ž., Ivan Š., Lubomír L. a Karol W., zabezpečujúci publikovanie negatívnych článkov o slovenských štátnych orgánoch v cudzine, generál Vladimír Mitro, môj predchodca a ďalší. Pre komisiu pracujú tiež niektorí prepustení príslušníci SIS, ako napr. Ing. Ján M., Martin O., Ondrej S., a ďalší. S plnou vážnosťou konštatujem, že to nie je nezávislá skupina občanov, ale organizovaná skupina bývalých príslušníkov ŠtB, FBIS, SIS a PZ a niektorých v minulosti profederálnych militantných novinárov, pod vedením aparátu a čelných predstaviteľov KDH. Skupina používa i metódy a prostriedky spravodajskej práce, ktoré zo zákona môžu používať len k tomu určené štátne orgány. Sú zaregistrované ich pokusy o nelegálne budovanie agentúrnych sietí v orgánoch štátnej správy. Len tak pre ilustráciu, opýtajte sa pána Igora Cibulu na firmu New Trend, či heslo „Dominik“. Cieľom tejto nelegálnej spravodajskej štruktúry je snaha o zmenu vnútorpolitických pomerov na Slovensku. Úbohý pamflet, ktorý komisia dvakrát predložila verejnosti, nehodlám širšie komentovať. Snáď len maličkosť. K pasáži, v ktorej pán Pittner uvádza, že som sa mal dňa 31. 8. 1995 vznášať na vrtuľníku bez imatrikulačných znakov nad niektorými časťami Bratislavy s vysielaczkou v ruke, môžem uviesť len toľko, že pánovi generálovi odporúčam zmenu terapie, od

liečby plochých nôh, k liečbe psychických funkcií. Táto organizovaná skupina je napojená prostredníctvom niektorých osôb aj na kanceláriu prezidenta SR a práve ona drží v tajnosti miesto pobytu Oskara F. Protivládnu kampaň, kriminalizáciu štátnych orgánov a vlády SR, protislovenské nálady v zahraničí sa pokúša rozširovať navzájom prepojená sieť oznamovacích prostriedkov, najmä Rádio Slobodná Európa, Rádio Twist, denník SME (v posledných dvoch je spolumajiteľ, podnikateľ Jozef M., u ktorého pracuje tiež niekoľko bývalých príslušníkov bezpečnostných zložiek), TV Nova (spolumajiteľom spoločnosti je bývalý profederálny politik Fedor G., a jeho predĺžená ruka na Slovensku novinár Eugen K.). Okrem vyššie spomenutých novinárov, má skupina tykadlá v denníku Práca – Ivan Č., známy aj pokusom o vytvorenie konkurenčnej tlačovej agentúry a v denníku Národná obroda cez Jána F., ktorý je s Igorom C. spolumajiteľom niektorých eseročiek. Posledným výkrikom týchto ľudí bola výroba a distribúcia neautentickej nahrávky údajného rozhovoru ministra vnútra SR a riaditeľa SIS, jej expertíza poukazuje na podozrenie zo spáchania trestného činu. Mimochodom, vraj vyrábajú ďalšie. Bývalý minister vnútra SR generál Ladislav Pittner v tejto súvislosti vyhlásil, že zásah do ľudských práv a slobôd, nezákonné a protiústavné konanie je preňho nie podstatná vec. Vážení, ak si toto dovoľí tvrdiť bývalý minister vnútra a predák militantného politického krídla v opozícii, neviem si predstaviť, čoho by bol schopný v prípade, žeby sa dostal k moci. O napojení sa týchto osôb na zahraničné spravodajské centrály sú zatiaľ len indície, nie dôkazy. Za pozoruhodné považujem tiež verejné chválenie sa poslancov Ladislava Pittnera, či Mikloša Duraya z kontaktov na spravodajské služby cudzích štátov. V krajinách so zabehanou demokraciou by takáto spolupráca znamenala ich okamžitú demisiu z postov ústavných činiteľov a politickú smrť.

Pokusy o účelovú diskreditáciu SIS v prípade predaja triptychu troch kráľov sú trápne. Veď nebola to SIS, ktorá pokútna, tajne, pod rukou, bez zmlúv a za valuty predávala a snažila sa vyvážať historické skvosty nevyčísliteľnej hodnoty do zahraničia. SIS nedávala vyrábať ani nevyrábala falzifikáty originálu. Ako občan Slovenskej republiky som rád, že tento vzácny umelecký predmet kultúrneho dedičstva zostal na Slovensku.

Je poľutovaniahodné, že prezident SR a vyššie spomínané osoby dokážu zneužívať aj tragickú nehodu a smútok rodiny na politické ciele, dokonca sa do niektorých takýchto aktivít zapájajú aj niektorí predstavitelia cirkvi, ako napríklad Pavol Flajšík, či Ján Krstiteľ Balázs. To má od kresťanstva, morálky i učenia Ježišovho veľmi ďaleko.

Máme poznatky, že vyššie spomenutá organizovaná skupina bývalých príslušníkov bezpečnostných zložiek a politikov pripravuje voči Slovenskej informačnej službe ďalšiu provokáciu, ktorej výsledkom by malo byť postavenie sa špičiek katolíckych duchovných proti Slovenskej informačnej službe a ďalším štátnym orgánom SR. Podstatou provokácie by malo byť tvrdenie, prípadne vyrobené dôkazy o tom, že SIS alebo iné štátne orgány protizákonne pracujú proti katolíckym duchovným.

Mám v pamäti prísne tajný rozkaz riaditeľa FBIS Štefana Bačinského z obdobia troch týždňov pred parlamentnými voľbami 1992, ktoré rozhodli o vzniku Slovenskej republiky. V preambule rozkazu sa uvádza, že je reálny predpoklad víťazstva separatistických, nedemokratických a nacionalistických síl na Slovensku. Títo tvrdí federalisti dnes znova organizujú rozklad ústavného zriadenia našej mladej Slovenskej republiky.

V takejto spoločenskej klíme za pôsobenia uvádzaných faktorov sa rozvíjajúca sa Slovenská informačná služba dokáže orientovať a stavia hrádzu týmto rozkladným elementom. Kultúra novinárskej obce, jej militantnosť prekonáva všetky zahraničné analógie v prípadoch popisujúcich problémy spravodajských služieb v okolitých štátoch. V roku 1995-1996 sme zaznamenali prakticky v každej krajine verejné publikovanie podozrení z činnosti tajných služieb. Spomeňme údajné odpočúvanie španielskeho kráľa, obvinenie BIS zo sledovania politických strán v Českej republike, či únik jej tajnej správy, prípad Olexy v Poľsku, podozrenie z činnosti anglickej služby pri fotografovaní príslušníka kráľovskej rodiny, údajné odpočúvanie japonských podnikateľov americkou CIA, problémy s údajným zapojením sa príslušníkov nemeckej služby v pašovaní rádioaktívneho materiálu, či v súčasnosti pertraktovaná aféra maďarskej spravodajskej služby, ktorá je obviňovaná zo sledovania menšín.

Demokratická tlač však v týchto krajinách bez dôkazov neobviňuje, nesnaží sa o rozklad, či kriminalizáciu týchto orgánov, ale len verne popisuje overené a faktografické údaje. Odporúčam to do po-

zornosti i našich predstaviteľov tlače. Niektorí militantní novinári zneužívajú benevolenciu orgánov činných v trestnom konaní a bez dôkazov a faktov zverejňujú všetko, čo im nenávistná slina prinesie na jazyk. Charakter práce, stupeň utajenia činnosti osôb a ďalších skutočností súvisiacich s prácou každej tajnej služby vo svete vytvárajú podmienky pre ich mediálnu zraniteľnosť. Nepoznám riaditeľa spravodajskej služby, ktorý by polemizoval s masovokomunikačnými prostriedkami, ktorý by vyvracal každé tvrdenie či výroky predstaviteľov tlače, jednoducho to nie je možné, ak sa chce profesionálne správať. Nepoznám ale štát, ktorý by dopustil takú mieru militantnosti časti novinárskej obce, včítane zverejňovania napríklad mien príslušníkov či technických zariadení alebo vyfabrikovaných lží bez trestne, ako je to u nás.

Od roku 1989 nedošlo k trestným postihom voči neprofesionálnym bývalým príslušníkom spravodajskej služby, či voči novinárom, ktorí vedome a preukázateľne zverejňujú skutočnosti tvoriace predmet štátneho a služobného tajomstva, alebo vyslovené klamstvá. Na jednej strane sa s tým môžeme chváliť pred demokratickým svetom, na druhej strane takáto benevolencia vedie k poškodzovaniu záujmov Slovenskej republiky.

Vážené panie poslankyne, páni poslanci!

Oboznámil som vás so stavom i úlohami, ktoré plní Slovenská informačná služba. Neobišiel som ani nepríjemné, ale prechodné problémy, na ktoré naráža. Som presvedčený, že tento štátny orgán je a bude zárukou a ochrancom štátnych záujmov Slovenskej republiky a jej občanov. Dovoľte mi záverom verejne poďakovať a vysloviť uznanie všetkým príslušníkom Slovenskej informačnej služby, ktorí vykonávajú ťažkú a náročnú prácu v prospech štátnobezpečnostných záujmov Slovenskej republiky a jej občanov, často na úkor svojich rodín, zdravia a života.

Ďakujem za pozornosť.

Zdroj: Slovenská republika, 23. 5. 1996

Dokument č. 10

Druhé dejstvo scenára zo Zlatej Idky

Prepis vystúpenia V. Mečiara na Republikovom predstavenstve HZDS 24. 1. 1998 v Martine, kde boli reflektované hlavné úlohy predvolebnej stratégie orgánov a organizácií HZDS k voľbám na jeseň 1998.

Z hľadiska zamerania našej činnosti v roku 1998 musíme zobrať do úvahy niekoľko súvislostí medzinárodného i vnútropolitického vývoja a v pomerne krátkom časovom strese tohoto roku reagovať na ne mimoriadne pružne. Práca všetkých orgánov HZDS musí byť podstatne aktívnejšia, musí byť podstatne prieraznejšia, musia sa personálne vzťahy usporiadať tak, aby neboli brzdou v rozvoji všetkých spoločných aktivít.

Opozícií sa darí rozširovať neistotu, nenávisť a skresľovať veci tak, že sa chápe, akoby za väčšinu nedostatkov na Slovensku bola zodpovedná vládna koalícia a ja osobne. Takto uvažuje zhruba 52 percent ľudí na Slovensku. Dnes. Nemusia takto uvažovať o 8 mesiacov a ak si budeme počínať inak a ak sa budeme navzájom podporovať, reagovať na tento vývoj.

Treba si byť vedomí rizika, ale súčasne tomuto riziku nepodliehať a prijímať aktívne opatrenia na jeho odstránenie. Vedomie rizika je polovičný úspech, druhá polovica je schopnosť eliminovať ho tak, aby tieto skutočnosti nenastali.

Musíme zobrať do úvahy, že neoficiálna volebná kampaň už fakticky začala a HZDS je povinné mobilizovať svoje štruktúry politické v štátnej správe i v ostatných sférach a kooperujúcich organizáciách preto, aby nedošlo na Slovensku k totálnemu zvratu politickej situácie, poťažne nastúpenie politiky odplaty, konfrontácie a iných nepriaznivých javov, čo fašizujúcemu KDĽH je vlastné.

Pokiaľ ide o informáciu o pripravovanom atentáte, je informácia pravdivá, nie je to vec, ktorá by bola nepreverená, polícia disponuje svedectvom dôležitých osôb i menom vedúceho skupiny. Je to zahra-

ničná skupina, ktorá bola najatá. Takže treba vydržal, netreba prejavovať ani strach, ani otravu z toho, ani nezmenšovať cenu výjazdov.

Pokiaľ ide o voličskú základňu, treba povedať, že naša HZDS je ustálená. Ale nie sme celkom spokojní s tým, ako volebný tím pracuje na získaní volebných aktivít tých, ktorí nie sú rozhodnutí, koho voliť alebo odlákať tie skupiny, ktoré sa radia k stranám SDK, alebo k SDL a ktoré dnes nie sú výrazne orientované na niektorý politický subjekt. Čiže.

Zápas o väčšinu voličstva

pred nami ešte len stojí.

Naša situácia je horšia v mestách, horšia je v mladších vekových kategóriách a v 4 krajoch by sme podľa terajších prieskumov, prehrali. To je Bratislava, Nitra, Košice, Prešov. Pričom najväčšia strata je v Prešove, kde HZDS klesá až na 6. miesto. Na prvé miesto sa dostáva KDH. Ako sme mohli tak veľký kraj stratiť, si musíme dať odpoveď sami.

Opatrenia, ktoré boli urobené v politických orgánoch Prešova, majú smerovať k náprave. Absolútne najslabšia pozícia HZDS je v Bratislave. A v Bratislave, aj keď bolo celomestské stretnutie členov, tak toto stretnutie členov smerovalo k tomu, že skôr boli zameraní proti vláde ako cudzej a nie na rozvíjanie vlastných aktivít a činnosti v meste ako vlastnej. Čiže vládnu politiku vedia robiť všetci, len mestskú robiť v meste tam strácajú.

Pokiaľ ide o organizáciu volieb v roku 1998, bude sa od nás vyžadovať:

- a) zvládnutie časových aspektov v tom, že júl, august výrazne klesá pozornosť k veciam verejným,
- b) že medzi veľkými a malými voľbami je len 6 týždňov rozdiel,
- c) že treba zvládnuť v krátkom časovom období cieľové skupiny doteraz viditeľnejšie nezverejnené, a nerozhodnuté, buď neísť na voľby, alebo ísť a voliť.

Preto aj vo volebných tímoch treba rozvíjať inú aktivitu. Treba mať jasnú delbu pôsobnosti a práce medzi volebnými orgánmi hnutia, volebnými manažérmi a štátnou správou.

Nikto nezabavuje politické orgány zodpovednosti za stav v celom okrese, alebo v celom kraji aj prípravu volieb. Manažér je na to, aby

vytváral pozitívnu verejnú mienku týchto volieb. Štátna správa je na to, aby rešpektovala rozhodnutia politických orgánov a svojou činnosťou prispievala ku kvalite volieb.

K voľbám sa ukazuje, že terajšie snemy musia rozhodnúť aj v personálnych veciach. V prvej, ľudia, ktorí sa nevedia a nechcú rozhodnúť, musia odísť.

Boli robené zásahy

v niektorých okresoch, budú urobené zásahy ešte voči ďalším prednostom, kde alkohol, nedostatočná pracovná výkonnosť, veľká nadutosť, namiesto správca územia – majiteľ územia, majiteľ ľudí, bránia HZDS v uznaní na verejnosti.

HZDS sa musí vedieť vyrovnáť aj s tým, že spoločnosť za našej vlády sa vedome diferencovala. My neodmietame podnikateľov, ale treba postaviť vlastnú hranicu medzi tým, kde je záujem o politiku a kde o podnikanie, aby tí, ktorí majú záujem o politiku, dostali šancu. To neznamená podnikateľov odmietáť. My vyjadrujeme ich záujem, reprezentujeme ciele slovenskej ekonomiky, nebránime v účasti v politických orgánoch, ale na rozhodovaní v tej miere, v akej nachádzajú správny pomer medzi politikou a podnikaním.

Veľmi dôležité sú otázky správneho výberu ľudí. Zatiaľ k 31. augustu 1997 neprišli do centra z okresov návrhy ľudí tak, ako mali. Preto centrum reagovalo tak, aby na okresných snemoch sa navrhovali ľudia pre potreby ústredných orgánov, pričom, aby sa nedefinovalo, či za poslanca, či za ministra, či za štátneho tajomníka, či za vedúceho úradu, to už musí byť vec centra, koho si vyberie. Pretože sme tu boli svedkami niektorých deformácií. Napríklad niekde mali na všetky funkcie jedného a toho istého človeka – primátor, kraj, poslanec. Niekde vybrali dvoch podnikateľov ako zástupcov na poslancov, pritom z radov inteligencie, kde máme akosi duševné zázemie, nevybrali nikoho. V niektorých okresoch sa nominovali bez vedomia politických orgánov. Takže deformácie sa vo vnútri organizácie robiť nemôžu, potom tí ľudia na istý čas musia do úzadia.

Pokiaľ ide o prípravu programu, budeme na nej intenzívnejšie pracovať tým, že ho budeme viacej integrovať. Používame aj niektoré zaujímavé momenty, že napríklad pred rokom sme poslali niekoľko mladých ľudí, stážistov, do rôznych štátov a teraz čo sa

tam priučili, prichádzajú a navrhujú, čo sa má realizovať v SR ako vládny program.

Pracujú na tom špecialisti

Úradu vlády, pracujú na tom špecialisti Úradu pre stratégiu, pracujú na tom nezávislí. No a vypísali sme konkurz pre študentov, ktorý musíme vyhodnotiť – Návrhy vládneho programu podporené finančným programom. Myslím, že to na študentov zapôsobilo dobre, lebo sme boli jediní, čo to urobili.

Pre voľby v roku 1998 musíme urobiť podstatne viac, ako pre všetky voľby predtým. Treba zobrať do úvahy, že už v septembri, počas volebnej kampane, musíme predstavovať kandidátov na primátorov a starostov. Títo kandidáti na primátorov a starostov, poťažne do obecných zastupiteľstiev, majú podľa uznesenia HZDS prejsť vnútornými politickými primárkami. To znamená, že najprv si kandidáta volí všečlenská schôdza hnutia a potom môže kandidovať na kandidátskej listine. Povedzme v Bratislave, Bratislavčania na všečlenskej schôdzi budú voliť kandidáta na primátora, kandidátov na starostov a potom môžu kandidovať. Chceme tak zabrániť tomu, čo bolo v roku 1994, že síce sme získali väčšinu, ale preto, že sme mali na jednej a tej istej listine dvoch kandidátov, tak sme voľby prehrali. Primárky vyzdvihujú osoby, ktoré dávame aj z radov nezávislých. Poťažne z radov koalície. Kým v centre sa koalícia nevytvára, v krajoch, mestách, obciach koalície k voľbám vznikáť môžu. Je otázka dohody s kým, ako, kde, koho postaviť.

Pokiaľ ide o voľby do krajských orgánov, vzniká tu politicky veľme komplikovaná situácia, pretože ZRS zásadne nechce voľby krajských samospráv. Je riziko, že ak by sme po voľbách boli v menšine, alebo ak by sme nemohli ovplyvňovať túto vec, tak namiesto nášho zámeru utvoriť 8 samospráv vznikne 12 alebo 16 samospráv podľa župného princípu a máme autonómiu až naservírovanú. To je aj požiadavka strán maďarských mať ministra kultúry, ministra školstva a štátneho tajomníka Ministerstva vnútra pre vnútornú správu. V podstate by sa tento stav na vrchnej i na miestnej úrovni vytvoril ako trvalý, čo nie je záujem HZDS. Nie je jednoznačné v tomto ani postavenie SNS, ktoré po dlhom prehováraní pristala, že bude hlasovať, aby krajské samosprávy boli, ale Slota si ich predstavuje ako samosprávy primátorov a starostov, že oni sa niekde zídu a sami si

zvolia svojich primátorov a starostov do krajských orgánov. Ale tým sa potláča funkcia, ktorú krajské samosprávy majú robiť, to znamená prerozdelenie zdrojov na danom území, tvorba príjmov na danom území, kontrola miestnych samospráv. No v podstate je to samospráva samosprávov. Tam sa stráca občiansky charakter. Ani by nemali prejsť, podľa Slotu, všefudovým hlasovaním.

My navrhujeme hlasovanie všefudové, pričom by sme išli na systém priamej voľby, väčšinový systém, to znamená, že kraj by delil na tolko obvodov, koľko je kandidátov a každý kandidát by bol volený priamo. Jednokolovo, kto v tom kraji získa väčšinu, ten postupuje ďalej.

Diskutovaná bola i otázka, či voľby majú prebiehať v dvoch dňoch, to znamená i do parlamentu 25. – 26., do miestnych zastupiteľstiev 13. – 14., alebo jeden deň. Dva dni znamenajú menšiu účasť občanov, ale nižšie ekonomické náklady, to znamená jeden deň. Tak o tom bola táto otázka diskutovaná a pre nás je optimálnejšie, keď je väčšia účasť občanov.

Ďalej okrem volieb krajských sme pripravili pre všetky kraje podklady na program, a to zásady územného rozvoja jednotlivých krajov. Je to niekoľkostostranová bichla, z ktorej môžu kraje i okresy čerpať podklady pre programy, ale skôr tie programy majú mať kraje. Programy majú mať aj mestá.

V otázkach komunálnych volieb vládne najväčšia nespokojnosť. Prvá nespokojnosť je v tom, že už 1. 9. 1997 mali byť vlastní manažéri HZDS v mestách. Dodnes vo väčšine miest nie sú konštituovaní a zdá sa, že volebnú kampaň v mestách budeme zasa prehrávať, že tam, kde sú desaťtisíce voličov, neatakujeme a tam, kde sú desiatky voličov, vyvíjame enormné úsilie. Preto boj o tých 139 či 136 miest sa musí viesť inak ako teraz a HZDS si musí postaviť za úlohu víťaziť v mestách. Stávať kandidátov na primátorov a starostov takých, ktorí nám garantujú výsledok aj na miestnej úrovni. Tam, kde sú naši ľudia, preukázateľne, vývoj sa robí inak. Tí ľudia chcú dokázať, pravda, aj medzi sebou máme isté percento ľudí, ktorí nie sú na miestnej úrovni aktívni, ale naprostá väčšina sú to ľudia dobrí, statoční, ktorí chcú niečo dokázať a idú v programe vlády. To znamená tým, že vpadajú do toho programu, zabezpečujú aj vývoj toho územia. Dnes nemôže byť ani politické grémium a myslím ani republikové predstavenstvo spojené so stavom príprav volieb v mestách.

Nezabúdajte, že na mieste dosť značný počet cirkevných predstaviteľov je na strane KDH. Robia aktívnu politiku povedzme na východnom Slovensku, mimoriadne aktívnu, nie veľmi priateľskú, v rozpore so všetkým, čo hovorí pápež. Aj čo hovoria všetky dokumenty cirkvi. My nejdeme proti cirkvi, ale keď je to politický názor, ideme proti nositeľovi politického názoru, ako politikum, nie ako politický boj a zápas proti cirkvi.

Takisto na miestnej úrovni treba uzatvárať účelové koalície, kooperujúce organizácie tak, aby sila, ktorá sa v mestách aj v obciach prejaví, bola značná a viedla k tradičnej alebo väčšej podpore HZDS. Za nami sú výsledky, výsledky, o ktorých málo hovoríme a ktoré môžeme prezentovať. Pred nami je jasný obraz budúcnosti, sme jediní, ktorí ho majú. SDK má len jedno – HZDS preč, Mečiara preč. My budeme zatvárať, my budeme rušiť kraje, my budeme robiť reprivatizáciu, my tu urobíme poriadok. To nie je politický program. Na tom sa politika robiť nedá. To je politický primitivizmus.

Navrhujeme ešte po skúsenostiach z volieb do NR v roku 1994 a z referenda z roku 1997 vstúpiť veľmi vážne do volebných komisií. Čo sa stalo v obidvoch prípadoch. V roku 1994 sa využil mechanizmus 8 ku vo volebnej komisii a sami si schválili, že DÚ vo voľbách môže byť, hoci preukázateľne nespĺnila podmienku 10 000 hlasov. V roku 1997 vydávali nariadenia a rozhodnutia v rozpore so zákonmi, neplnili si povinnosti, zasahovali do volieb tak, že nahrádzovali aj činnosť orgánov štátu a dokonca prijímali uznesenia smerom k vládnym činiteľom, iným deformovali celkový priebeh volieb tak, že dnes by bolo možné podľa zákona všetkých trestne stíhať. Navrhujeme toto amnestovať.

Ale druhé zriadiť inštitút nezávislých súdov a na základe tejto inštitúcie nezávislých súdov dať možnosť každej strane dovoliť sa nezávislého rozhodnutia. Pretože ak vo volebných komisiách získava jeden hlas opozícia, naši tam sedia takmer zbytočne. To, čo nám vytýkajú, že uplatňujeme väčšinový systém v NR, oni uplatňujú ako model po celom území Slovenska. Všade, kde sú vo väčšine, všade robia až totalitné maniere.

Chcem v tejto súvislosti upozorniť, že referendové voľby v roku 1997 preukázali vysokú organizovanosť v opozícii, až po člena dedinskej volebnej komisie, prepojenie cez telefóny, cez zber informácií, cez riadenie priamo člena komisie telefónom vo volebnom tíme,

ktorý potom usmerňoval ostatných a tí potom konali ďalej, zokruhované mali celé Slovensko mimoriadne dobre.

Chcem takisto upozorniť, že kým opozícia disponuje tými istými tvármi čo predtým, ale neporovnateľne pracovitejšia ako kedykoľvek predtým. Nie sú chytrejší, ale sú pracovitejší. Kým predtým boli aj menej chytrí, aj menej usilovní. Treba s tým počítať. Pomáhajú im i nemecké nadácie, pomáhajú im i niektoré americké inštitúcie, mimoriadne výnosne. Aj ekonomicky, aj programovo, aj školením ľudí, aj vytváraním reklamy, aj pozývaním do zahraničia, aj prezentáciou osobností v médiách, z ktorej ide zahraničný kapitál.

Slabina HZDS zasa je v mediálnej politike.

Nedarí sa dosť dobre ani v oblasti tlače, v rozhlasoch niet koordinácie, rozoberali sme si to podrobne aj na porade vládnych predstaviteľov, aj na porade volebného tímu, kde práce zaostávajú a tieto otázky nie sú vyriešené.

V súvislosti s voľbami treba pripravovať ľudí na kandidátky, čo na celom Slovensku bude asi 40-tisíc ľudí. Ale treba pripravovať aj ľudí do volebných obvodov, ktorí budú delegovať prednostovia okresov a prednostovia krajov, čo tiež bude niekoľkotisíc ľudí. Ale tí musia mať podrobné školenie o tom, čo sú ich práva a povinnosti, opozícia si už svojich školí, už na referende si ich odskúšavali, ako sa majú správať a ako budú agresívne v týchto volebných komisiách vystupovať. Preto táto oblasť sa nijako podceňiť nedá.

Naša úloha je zabezpečiť voľby tak, aby boli demokratické, aby boli voľby pod účinnou verejnou kontrolou, lebo ak opozícia prehrá, povie, že sme to zmanipulovali. Ak vyhrá, bude to dokazovať správnosť svojej politiky.

Do volieb nemôže ísť žiaden orgán tak, že je roztrasený a my roztrasení nie sme. Rany, ktoré máme, treba zahojiť. Ja som dal dve vyhlásenia, keď som povedal, že

Šéfom opozície nebudem,

ale to je nie na to, aby sme sa rozsypali, že čo budeme robiť, keď nebudeš. To je na to, aby sme uvažovali, že my musíme vyhrať. My nemáme inú šancu. Ani nemáme inú možnosť.

Takže ak chceme tieto veci riešiť, ak chceme zachovať kontinuitu terajšieho vývoja, ak chceme, aby rozpracované investície išli, ak

chceme, aby názorová filozofia, ktorá sa uplatňuje v HZDS, na Slovensku dominovala, pretože o nej sa síce diskutuje vo veľkej časti populácie, ale rešpektuje ju populácia takmer celá, my nemáme inú možnosť, ako zabojovať.

Zdá sa mi, že tým, že sme vo funkciách, sa zdá, že však všetko je v poriadku. Každé 4 roky sa to mení a nerobme tak, aby sme jedného dňa boli zobudení, že vlastne je to všetko inak. Nedá sa spať ani v krajoch, kde predpokladáme, že HZDS vyhrá. Lebo aj tie musia naberať vysoký počet voličov, aby potom vyrovnávali straty niekde inde. Nedá sa spoliehať na to, že rozbitá opozícia sa nedokáže v parlamente zjednotiť, i keď len na jeden jediný deň. Nepustiť HZDS niekde, zjednotiť sa dokážu. Aj keď na a druhý deň predpokladáme, že v opozícii budú vážne roztržky.

Preto nestrašim, ale vyzývam k mimoriadnej volebnej aktivite. Tie voľby ozaj budú. Bez HZDS sa dnes na Slovensku vládnúť nedá, ale robme všetko pre to, aby aj v budúcom období to hnutie na Slovensku vládlo.

Preto z tohoto Republikového predstavenstva by mala vyjsť jasná tendencia, jasný odkaz, všetkým orgánom doma, že vážení, tie voľby tu sú. Rýchlo školit, pripravovať ľudí, rýchlo vyberať ľudí a rýchlo sa na tie voľby pripraviť. Zhromaždenia, ktoré sa robia teraz pod rôznymi zámienkami, vlastne smerujú k tomu, aby sme už predstavovali aj kandidátov, aj získavali a oslovovali ľudí.

Veľa ľuďom sa treba ukázať, porozprávať a dosiahnuť zmenu. Treba sa obrátiť aj na štátnu správu, aj na podnikateľov, aj na svoju politickú štruktúru. Treba rozprávať a

Neutralizovať vplyv tých, ktorí sú proti.

Najmä ide o niektorých kňazov, aj tí, ktorí robia verejnú mienku – učiteľov, lekárov, ďalšie skupiny. Treba ísť do firiem, ktoré znamenajú siete, cez ktoré sa dá rozlíať vplyv po celom Slovensku, treba oživovať krajské a okresné tímy tak, ako sa snažíme a veľmi úprimne, aj keď sa to kdekomu nepáči, sa rozprávame vo volebnom tíme slovenskom a podobné veľmi úprimné rozhovory sme mali ministri, štátni tajomníci, vedúci úradov v Trenčianskych Tepliciach.

Takže, ak toto všetko roztáčame k voľbám, tak máme jedinú povinnosť – zvíťaziť. Zvíťaziť vo voľbách v tom, že občania potvrdia

mieru dôvery HZDS. Nebojme sa povedať na to, čo je dobré, nebojme sa povedať o tom, čo všetko si myslíme, že by občania mali robiť. Nebojme sa hovoriť aj o opozícii, aká je pravda.

V každom prípade zostáva našou povinnosťou usilovať o postavenie také, aby sme:

- a) mohli vytvoriť vládu sami,
- b) mohli vytvoriť vládu s koalíčným partnerom tak, aby bola stabilná,
- c) mohli vytvoriť vládu tak, aby sme mali ústavnú väčšinu a mohli urobiť zmeny v ústave také, ktoré definitívne zmenia politický režim na Slovensku tak, že sa nebude meniť.

Na to treba maličkosť

– 90 poslancov v NR.

Tak robme tak, aby sme dosiahli aspoň tú variantu a že by sme mohli postaviť vládu SR z vlastných radov. Je to úloha zodpovedná. Ak sme si vždy vraveli, urobme voľačo pre Slovensko a hovorili sme si to ako také doporučením alebo medzi sebou také tiché dorozumievacie – heslo, teraz to hovoríme ako príkaz.

Tie voľby musíme vyhrať pre Slovensko a musíme vyhrať tak, aby sa nestalo, že voľby vyhráme, že budeme najlepší a nebudeme môcť postaviť vládu. Musíme vedieť zabojovať a prezentovať výsledky všade, od štátnej správy, od politických štruktúr hnutia od zodpovednosti za naše činy.

Potrebuje znovu stabilizovať vnútornú politickú štruktúru, z takto upevnených pozícií s pozitívnym programom rozšíriť svoj vplyv na väčšinu obyvateľov SR. Namiesto toho jedu dať ľuďom nádej a istotu, namiesto nenávisť povzbudzovať občianske spoluzitíe... Možno jedno z našich budúcich volebných hesiel bude aj heslo, ktoré razil L. Štúr, aby sme raz všetci jedno boli. Čiže usilovať o väčšinu, o zjednocovanie ľudí. To je úloha spôsobu riadenia volebnej kampane. No a ľudia nejdú za gáganím, za vykrikovaním, hľadajú rozum, a ten musíme pri všetkých stretnutiach prezentovať.

My musíme tie voľby orientovať na pozitívne ciele a nemôžeme nechať voľby orientovať na to, aby sa diskutovalo iba o nás ako o osobách, alebo o HZDS. Musíme proste tie problémy zasadiť a osadiť do toho verejnoprávneho rámca, aby tie voľby boli o niečom. A nie o niekom, proste musí tam byť konkrétny vecný vzťah

a musia byť vytypované témy, ktoré by pre nás mali byť výhodné a mohli by verejnosť zaujať.

Tu by sme do istej miery mohli oslovovať aj neutrálnych divákov. Matica slovenská už sa nebude deliť medzi SNS a HZDS, ide jednoznačne podporovať HZDS a aktivity kultúrno-spoločenské, ktoré bude robiť v priebehu roku 1998, bude orientovať na pomoc HZDS k voľbám i s tými zdrojmi, ktoré má.

To je významná inštitucionálna podpora inštitúcií nie politického charakteru. Aj keď pôjde niektorý matičiar na kandidátku HZDS.

Zdroj: Práca, 28. 2. 1998

Dokument č. 11

Otvorený list deviatich slovenských biskupov vláde SR a NR SR

List katolíckych biskupov, ktorí opisujú napätú spoločenskú situáciu a vyzývajú predstaviteľov štátu na jej riešenie.

Vážený pán premiér a členovia vlády,
vážený pán predseda NR SR a páni poslanci!

Podpísaní biskupi, vedomí si svojho poslania a zodpovednosti, obraciame sa na Vás v rozhodujúcej chvíli histórie nášho národa a štátu. Nabáda nás k tomu dokument 2. vatikánskeho koncilu *Gaudium et spes* (Radost a nádej), čl. 76: „Napomáhať a zvelaďovať všetko, čo je pravdivé, dobré a krásne v ľudskom spoločenstve...“

Pozorne sledujeme dianie v našej spoločnosti a považujeme za potrebné vyjadriť sa k udalostiam, ktoré sa okolo nás dejú. Náš postoj je inšpirovaný náukou 2. vatikánskeho koncilu, predovšetkým vyššie uvedenou pastorálnou konštitúciou, postojom Sv. Otca a tiež mnohých biskupov vo svete.

Situácia, v akej sa Slovensko nachádza, nás veľmi vážne znepokojuje. Občania sa navzájom odcudzujú kvôli politickým názorom a toto odcudzovanie sa neustále prehĺbuje a prerastá až do nenávisťi, alebo do apatie voči verejným veciam a do nezájmu o spoločné dobro. Neznepokojuje nás rôznosť názorov na riešenie verejných záležitostí, čo je prirodzeným a sprievodným javom demokratického vývoja spoločnosti, ale vážne nás znepokojuje skutočnosť, že rozdelenie je zapríčinené neustálym živelným politickej nenávisťi a to bez ohľadu na to, či je niekto sympatizantom, alebo kritikom súčasnej koalície alebo opozície. Bezprostrednou reakciou na to je: vnútorná rozorvanosť a nepokoj, ako aj znečítlivenie občanov voči etickým a mravným hodnotám.

K tomu osobitne prispieva:

1. Pri správe verejných vecí:
 - trvalo udržiavaná polarizácia spoločnosti;
 - umelo vyvolávaná a živená národnostná nenávisť;
 - neochota riešiť organizovanú kriminalitu, čo vyvoláva podozrenie, že mafie sú prepojené s politickými kruhmi;
 - vytváranie vrstvy boháčov, ktorá nadobúda nekontrolovateľnú moc.
 - neochota riešiť sociálne problémy, čo spôsobuje zníženie pôrodnosti, znemožnenie mladým rodinám nadobudnúť si byt a vyvoláva strach z budúcnosti;
 - odmietanie rozhodnutí Ústavného súdu v niektorých prípadoch;
 - otvorená snaha manipulácie volieb zmenou volebného zákona;
 - bezprecedentná amnestia osôb, ktoré sa dopustili nezákonnosti;
 - spôsob voľby prezidenta dehonestuje inštitúciu prezidentského úradu a znechucuje občanov.
2. V zahraničnej oblasti:
 - Slovensko sa dostáva do medzinárodnej izolácie;
 - súčasne sa systematicky zatajujú ekonomické a politické dôsledky tohto procesu;
 - vláda odmieta prijímať a vážne brať do úvahy rady demokratických krajín, do klubu ktorých podľa jej deklarácií Slovenská republika chce patriť.
3. V morálnej oblasti:
 - rozvracanie morálnych hodnôt na všetkých úrovniach spoločenského života;
 - nekultúrnosť, vulgárnosť;
 - ziskuchtivosť a podvody, ktoré sa konajú pred očami verejnosti;
 - výsledkom tejto nezákonnosti síl činy rozličných mafiánskych skupín, ktoré ohrozujú zdravie a životy nevinných a nič netušiacich občanov;
 - ohrozenie mládeže pornografiou, drogami, propagovaním násilia a presadzovaním sexuálnej výchovy na školách, ktorá je v rozpore s princípmi kresťanskej etiky;
 - pretrvávanie potratového zákona napriek našim opätovným výzvam.

Nechceme poukazovať len na záporné stránky našej spoločnosti, ale chceme pozitívne prispievať k ozdraveniu spoločenskej situácie a k zlepšeniu obrazu Slovenska doma i v zahraničí.

Naše možnosti sú tieto:

- zmiernovať polarizáciu spoločnosti výchovou ku kresťanskej láske;
- vychovávať k národnostnej a náboženskej znášanlivosti;
- viesť veriacich k sociálnemu vedomiu na základe sociálnych encyklík;
- pastoračiou rodín ozdravovať spoločnosť;
- starostlivosťou o mládež pripravovať budúcnosť nášho národa.

Žiadame a očakávame od Vás:

- bezvýhradne prijímať rozhodnutia Ústavného súdu;
- uskutočniť demokratické voľby v súlade s medzinárodným právom;
- volať na zodpovednosť tých, ktorí prestúpili zákon;
- umožniť voľbu prezidenta, ktorého pri neprieichodnosti v parlamente si zvolia sami občania;
- objektívnu informovanosť občanov cez STV a nie manipuláciu verejnej mienky.

História národa predurčuje Slovensko, aby patrilo medzi ostatné európske národy ako rovnocenný partner. Niektorí si myslia, že budeme ohrození dekadentnými duchovnými prúdmi, ale izolácia od západnej civilizácie nie je riešením. Pre uchovanie svojej národnej identity a správne kresťanské smerovanie sa musíme rozhodovať slobodne a s plným vedomím zodpovednosti.

Vážený pán premiér a členovia vlády,
vážený pán predseda NR SR a páni poslanci!

K tomuto konštatovaniu i požiadavkám nás vedú naše osobné skúsenosti a zaobchádzanie s Cirkvou v období neobmedzenej moci komunistickej totality. Vyššie spomenuté skutočnosti i požiadavky nie sú politikárčením, ale je to náš záujem a záujem spoločenstva veriacich, ktorých reprezentujeme a ktorých záujmy chránime.

Píšeme Vám v nádeji, že naša vlasť sa bude rozvíjať v pravde a spravodlivosti, pre dobro všetkých. K tomu chceme z našej strany prispieť postavením sa na stranu tých, ktorí nemajú možnosť, prípadne stratili motiváciu vplývať na spoločensko-politickú situáciu čia Slovensku.

S úctou

Mons. Rudolf Baláž, banskobystrický diecézny biskup
a predseda KBS

Mons. Peter Dubovský, biskup – emerita a sekretár KBS

Mons. Alojz Tkáč, košický arcibiskup

Mons. Bernard Bober, košický pomocný biskup

Mons. ThDr. František Tondra, spišský diecézny biskup

Mons. Eduard Kojnok, rožňavský diecézny biskup

Mons. Milan Chatur, gréckokatolícky biskup a košický exarcha

Mons. Andrej Imrich, spišský pomocný biskup

Mons. Vladimír Filo, bratislavsko-trnavský pomocný biskup

24. 4. 1998

Zdroj: Katolícke noviny, 3. 5. 1998

Dokument č. 12

Správa V. Mitra o plnení úloh Slovenskej informačnej služby

Správa V. Mitra o plnení úloh SIS za obdobie rokov 1995 – 1998.

Správu predkladám v súlade s ustanovením § 4 zákona NR SR č. 46/1993 Z. z. o SIS, ktoré mi ukladá ako riaditeľovi SIS predložiť ju najmenej raz ročne. Aby som bol presný, správa by sa mala svojím obsahom týkať „plnenia úloh ustanovených týmto zákonom“ – tak znie presná citácia zo zákona. Za súčasného stavu sa vynára otázka, ako sa vyrovnáť s prípadnými zisteniami o činnosti nad rámec „zákonom ustanovených úloh“. Preto je potrebné už vopred uviesť, že táto správa bude aj o činnosti, ktorá sa netýka zákonných úloh služby a je v rozpore s jej úlohami. Správa o plnení úloh Slovenskej informačnej služby bola naposledy predložená Národnej rade SR v máji 1996. Dôvody nepredloženia správy v rokoch 1997 a 1998 mi nie sú známe, ale je zrejmé, že ním bol porušený zákon.

Pravdivá prognóza

SIS po nástupe nového vedenia v apríli 1995 sa stala možno najspofanovanejším štátnym orgánom. Jej spoločenská a morálna degradácia v očiach občianskej verejnosti postupne nadobudla až také rozmery, že bola prirovnávaná k Štátnej bezpečnosti minulého režimu. Poškodila nielen seba ako štátny orgán, do ktorého pôsobnosti patrí spravodajská činnosť, ale aj SR. Podozrenia voči SIS z nezákonnej, či dokonca trestnej činnosti značnou mierou negatívne ovplyvnili integračné záujmy nášho štátu vo vzťahu k medzinárodnému demokratickému spoločenstvu a dehonestovali SR nielen v spravodajskej oblasti. Charakteristickým príznakom nedobrej povesti SIS v zahraničí bola skutočnosť, že niektoré spravodajské služby obmedzili kontakty so SIS iba na formálnu úroveň. Od roku 1996 predstavitelia služby neboli pozývaní na stretnutia stredoeurópske-

ho spoločenstva spravodajských služieb, ktoré vzniklo v roku 1994 pod názvom MEC. V medzinárodnej sfére dominovala orientácia na spoluprácu so spravodajskými službami Ruskej federácie, i keď bývalé vedenie SIS sa neúspešne snažilo získať pozvania od najvyšších predstaviteľov spravodajských služieb krajín NATO. Práve uvádzané okolnosti určujú obsah a štruktúru tejto správy. Jej cieľom je bez akéhokoľvek politického podtextu nastaviť pravdivé zrkadlo činnosti služby v období rokov 1995–1998. Považujem to za nevyhnutnosť, ktorá nemá inú alternatívu, i keď pre mňa – ako riaditeľa spravodajskej služby – nie je najpríjemnejšie kriticky hovoriť o jej činnosti, dokonca konštatovať porušovanie práva. Dovolím si, vážení poslanci, pripomenúť vám vystúpenie vtedajšieho premiéra V. Mečiara na 6. schôdzi NR SR dňa 5. apríla 1995 v súvislosti s novelou zákona o SIS. V jeho prejave odznela formulácia, ktorá mala charakterizovať SIS. Citujem: „Ide o mocenský štátny orgán, aj keď zbiera informačné správy, zásah alebo deformovanie činnosti tohto orgánu vedú k hlbokým a závažným deformáciám v spoločnosti ako celku.“ Pán Mečiar vtedy netušil, akú pravdivú prognózu vyslovil. S odstupom času možno hodnotiť jeho vystúpenie, ktorého cieľom bolo len jediné: zmeniť zákon a dosadiť tam jemu oddaného človeka, ktorý eskaloval politický boj proti vtedajšiemu prezidentovi republiky M. Kováčovi. SIS ako spravodajský orgán sa stala obeťou aj nástrojom tohto politického boja.

Odchodné až 800-tisíc

V plnom rozsahu uvedená charakteristika platí aj o tajnej správe Osobitného kontrolného orgánu NR SR na kontrolu činnosti SIS, prednesenej na májovom pléne NR SR v roku 1995. Hrubo skreslila fakty. Polopravdy a lži v tejto správe boli jasne dokumentované, okrem iného aj tým, že orgánom činným v trestnom konaní neboli poskytnuté podkladové materiály, z ktorých správa vychádzala a ktoré by usvedčili z nezákonnosti jej autorov. Z tzv. dôkazov uvádzaných v správe nevzišiel žiadny trestnoprávny postih, ba dokonca nebolo vznesené ani jedno obvinenie pre podozrenie z trestnej činnosti. Správu o plnení úloh SIS, prednesenú mojím predchodcom pred plénom NR SR dňa 22. mája 1996, nebudem komentovať. Moje zistenia, o ktorých budem hovoriť ďalej, iba potvrdzujú úzku stranícku previazanosť služby

počas obdobia minulej vlády, ktorú predmetná správa jednoznačne prezentovala. Funkciu riaditeľa SIS som začal vykonávať dňa 3. novembra 1998 a ako prvoradé som začal riešiť personálne otázky. Po nástupe nového vedenia riadiace funkcie boli obsadené novými ľuďmi. Išlo o príslušníkov, ktorí už v službe pracovali za môjho prvého pôsobenia vo funkcii riaditeľa SIS, resp. ktorí majú predpoklady na výkon týchto funkcií. Do parlamentných volieb v septembri 1998 bol personálny stav SIS naplnený takmer na 97 % plánovanej úrovne. Na základe výsledkov volieb sa 128 príslušníkov, predovšetkým riadiacich služobných funkcionárov, najmä príslušníkov vnútorného spravodajstva a útvaru sledovania, rozhodlo zo služby odísť. Medzi nimi aj značná časť útvaru vnútorného spravodajstva – označeného ako 52. oddelenie – ktorý bol zameraný predovšetkým proti politickej opozícii a pôsobil v podmienkach vysokého stupňa konšpirácie. Boli to prevažne tí príslušníci SIS, ktorých činnosť bola v rozpore so zákonom, resp. ktorí si boli vedomí toho, že konali nad rámec zákona. Ešte pred ich odchodom zo služby došlo k účelovému zvyšovaniu ich plátov, aby získali čo najvyšší mzdový základ na výpočet finančných náležitostí súvisiacich s ich odchodom zo služby. Takýmto spôsobom výška odchodného u niektorých dosiahla až 800 000 Sk s mesačným príspevkom za službu vyše 20 000 Sk. Nielen tieto skutočnosti, ale aj iné fakty charakterizujú personálnu politiku predchádzajúceho vedenia služby; jej hlavnými kritériami boli: oddanosť vládnemu hnutiu, príbuzenské a kamarátske vzťahy a kádrová orientácia na bývalých príslušníkov ŠtB.

Zvláštna komisia

Mojím rozkazom zo dňa 10. novembra 1998 bola zriadená zvláštna komisia riaditeľa SIS, ktorá prešetruje protiprávnu činnosť niektorých príslušníkov SIS. Jej poslaním je objasniť dodržiavanie zákonnosti v činnosti SIS v období rokov 1995–1998 na základe informácií o jej aktivitách nad rámec zákona. Zvláštna komisia riaditeľa SIS získava informácie o porušovaní alebo o podozrení z porušovania všeobecne záväzných právnych predpisov a interných predpisov SIS v oblasti spravodajskej činnosti, zhromažďovania informácií, vedenia príslušných evidencií, ochrany údajov uchovávaných v evidenciách, služobného pomeru a disciplíny, hospodárenia s majetkom

a finančnými prostriedkami SIS, skartovania dôležitých písomností, účtovných a finančných dokladov, zneužívania postavenia služobného funkcionára, resp. zneužívania funkcie verejného činiteľa. Považujem za potrebné spomenúť, že väčšina príslušníkov služby ochotne spolupracuje so zvláštnou komisiou riaditeľa SIS a prejavuje úprimný záujem o to, aby sa zistili všetky porušenia zákonov a predpisov. Súbežne s činnosťou zvláštnej komisie sa dokumentujú získané poznatky o porušovaní zákonnosti v činnosti SIS a konkrétnych služobných funkcionárov a príslušníkov. V prípade, že dokumentovanie poukazuje na páchanie trestnej činnosti, výsledné materiály sa postupujú orgánom činným v trestnom konaní. Doteraz boli podané oznámenia o podozrení z trestnej činnosti spáchanej bývalými vysokými služobnými funkcionármi SIS, ktoré sa týkajú najmä zneužívania funkcie verejného činiteľa v súvislosti s porušovaním zákonnosti pri nakladaní s majetkom štátu, pri likvidácii dôležitých písomných dokumentov SIS, v súvislosti s podozrením o zhromažďovaní utajovaných skutočností štátneho tajomstva nepovolanými osobami a falšovaním evidencií o používaní operatívno-informačných prostriedkov. Vykonávajú sa ďalšie hĺbkové kontroly do oblastí získaných poznatkov, aby sa v celom rozsahu SIS očistila od porušovania zákonnosti spolu s vyvedením právnej zodpovednosti voči konkrétnym porušovateľom. Príprava správy o plnení úloh SIS narážala na problémy, ktoré súviseli s tým, že neboli k dispozícii kompletne podklady. Bolo potrebné mimoriadne úsilie na to, aby sa získali poznatky a informácie na jej vypracovanie. Uvedený stav vznikol v dôsledku viacerých okolností. Na prvom mieste to bola likvidácia dokumentov, predovšetkým skartácia spravodajských spisov najmä v období október 1998. Likvidáciou dôležitých dokumentov bol porušený zákon o SIS a tiež zákon o archívnictve. Dôvodom na vážne podozrenie z porušenia zákona je fakt, že napr. len za jediný deň skartačná komisia rozhodla o likvidácii 1 094 dokumentov. Skartácia sa uskutočnila v uvedený deň, i keď skartované dokumenty predstavujú vyše 20 000 strán. Medzi skartovanými písomnosťami boli dovtedy nevybavené dôležité materiály, ktoré sa týkali trestného konania v súvislosti so spravodajským rozpracovaním členov rodiny M. Kováča a pracovníkov kancelárie prezidenta republiky, ďalej prípadu J. Skošnika a iných nelegálnych aktivít SIS.

Ústne pokyny...

Spravodajské spisy boli dokonca skartované ešte tesne po nástupe vlády M. Dzurindu – pred nástupom nového vedenia SIS – pričom boli porušené predpisy upravujúce vedenie písomnej dokumentácie o spravodajskej činnosti. Mnohé spravodajské spisy boli archivované tak, že väčšina písomností z týchto spisov bola zlikvidovaná alebo niektoré závažné písomnosti bolo premiestnené do iných spisov. Vo viacerých prípadoch je odôvodnené podozrenie, že skartácia dokumentov bola iba fingovaná. Len štatistické údaje o skartovaných spravodajských spisoch za obdobie od 20. októbra 1998 do nástupu nového vedenia SIS v sekcii vnútorného spravodajstva hovoria o tom, že bolo skartovaných 271 spravodajských spisov, teda po starom zväzkov. Medzi skartovanými spravodajskými spismi boli niektoré dôležité dokumenty týkajúce sa vnútorného poriadku a bezpečnosti štátu. Ide predovšetkým o poznatky získané spravodajskou činnosťou o organizovanom zločine, narkotikách, nelegálnom zhromažďovaní a predaji zbraní, rádioaktívnych látok, o činnosti podsvetia, korupcii, majetkových a finančných podvodoch. Rozhodnutím bývalého vedenia služby o skartácii uvedených spisov sa spáchali oveľa väčšie škody, než sa na prvý pohľad zdá; v niektorých prípadoch tým spôsobili zakrývanie uvedenej nekalej činnosti rôznych skupín a osôb. Nemožno vylúčiť, že uvedené poznatky a informácie sa nachádzajú v nepravých rukách a môžu byť zneužitú v politickom zápase. Nezanedbateľná je aj likvidácia účtovných dokladov na značné finančné čiastky v rozsahu niekoľko desiatok miliónov korún – údaje použité na plnenie úloh v spravodajskej činnosti. Ešte väčšie komplikácie pri zhromažďovaní podkladov pre túto správu spôsobil fakt, že bývalé vedenie SIS zaviedlo do spravodajskej činnosti – keď išlo o prípady porušujúce zákon – osobitný režim. Nelegálne aktivity príslušníkov SIS neboli dokumentované podľa interných noriem služby o spravodajských evidenciách, pričom sa používali neštandardné toky informácií. Pokyny na protizákonné aktivity sa vydávali ústne a písomnosti či iné dokumenty dokazujúce tieto aktivity sa uchovávali a neevidovali. Neskôr došlo k prepísaniu, teda falšovaniu niektorých evidencií, ktoré zakrývali používanie informačno-operatívnych prostriedkov. Analýzu činnosti SIS v období rokov 1995–1998 sťažuje aj ten fakt, že príslušníci SIS zodpovední za nelegálne aktivity odišli zo služby.

KDH a SDE v centre pozornosti

Napriek úsiliu o zahľadenie stôp zo strany bývalého vedenia SIS a tých príslušníkov, ktorí sa podieľali na jej protizákonných aktivitách, existuje dostatok faktov na to, aby sa mohlo preukázať, že SIS porušovala nielen zákon NR SR č. 46/1993 Z. z. o SIS, ale aj ďalšie zákony a interné právne normy služby. Dôkazom o spravodajskej činnosti nad rámec Strategického zamerania SIS – ktoré schválila Rada obrany štátu dňa 28. júna 1995 – je napríklad obsah databázy služby z obdobia apríl 1995 – október 1998. V databáze určenej na sústreďovanie poznatkov o činnostiach ohrozujúcich ústavné zriadenie, územnú celistvosť a zvrchovanosť Slovenskej republiky sa približne 17 % spravodajských informácií venuje priamo politickým stranám a ich predstaviteľom. Ďalej sa spravodajská produkcia zameriavala na cirkev, odbory, mimovládne organizácie a osoby vyjadrujúce nesúhlas s politikou vlády. Okrem toho objektom rozpracovania boli médiá, národnostné menšiny, školstvo a samospráva. Ťažiskom činnosti zakrytých zdrojov, teda tajných spolupracovníkov služby, bolo zbieranie kompromitujúcich materiálov na osoby s negatívnymi postojmi a názormi na vládu. SIS spravodajsky rozpracovávala politické strany opozície i vtedajšej vládnej koalície. Z vtedajšej opozície najväčšiu pozornosť venovala Strane demokratickej ľavice a Kresťanskodemokratickému hnutiu. Vládne hnutie bolo podrobené spravodajskej „vnútrostraníckej kontrole“, ostatným stranám vtedajšej vládnej koalície sa venovala pozornosť skôr z hľadiska udržania koalície, prípadne na získanie donucovacích kompromitačných prostriedkov. V tejto súvislosti si dovoľím ako konkrétne príklady spomenúť, že v databáze SIS boli uložené poznatky na predsedu Slovenskej národnej strany J. Slotu, poslanca Združenia robotníkov Slovenska H. Krausa – mimochodom členov Osobitného kontrolného orgánu NR SR na kontrolu SIS – a tiež poznatky na vtedajšieho náčelníka Generálneho štábu Armády SR generálplukovníka J. Tuchyňu i ministra obrany J. Siteka. Spravodajské informácie o HZDS sa týkali predovšetkým nepohodlných či neposlušných členov hnutia. Napríklad Regionálneho združenia HZDS – Šariš a predsedu predstavenstva HZDS v Prešove Ing. I. Mathé. Príkladov na spravodajské rozpracovanie predstaviteľov opozície možno uviesť nepreberné množstvo. Len ako ilustráciu

spomeniem, že agenti SIS zaznamenali aj podujatie Liberálneho klubu v Košiciach dňa 29. apríla 1997, na ktorom sa zúčastnili A. Remiášová, L. Chudík, L. Černák a J. Budaj. Operatívnou cestou boli získavané informácie o primátorovi Košíc R. Schusterovi, predsedovi KDH J. Čarnogurskom, L. Pittnerovi, J. Migašovi, V. Palkovi, M. Kňazkovi a ďalších politikoch vtedajšej opozície. Služba spravodajsky rozpracovávala a pripravovala diskreditáciu R. Krajňáka, iniciátora petície zverejnenej formou inzerátu v denníku SME na vyhlásenie referenda s otázkou: „Ste za odvolanie V. Mečiara z funkcie predsedu vlády Slovenskej republiky?“ V databáze SIS bol zaevidovaný aj vedecký pracovník Katedry slovenskej literatúry a literárnej vedy FF UK V. Mikula, pretože od novembra 1995 organizoval podpisovú akciu proti prijatiu zákona o Matici slovenskej. Extrémnym príkladom je spravodajský výstup Aktivity Slovenskej rady rodičovských združení.

Sledovali aj cirkev

V databáze osôb a organizácií, určenej na sústreďovanie poznatkov o činnostiach ohrozujúcich ústavné zriadenie, územnú celistvosť a zvrchovanosť SR, boli sústreďované tiež poznatky o štruktúre, osobách a činnosti cirkví na Slovensku, pričom dominovali informácie o rímskokatolíckej cirkvi. Počet a charakter informácií dokumentuje ich cielavedomé získavanie, rozpracovávanie a sústreďovanie. Najdôležitejší predstavitelia cirkví, ale i mienkotvorné osoby z radov náboženskej obce boli hlavným objektom spravodajského záujmu. Výstupy o katolíckej cirkvi neprinášali informácie bezpečnostného charakteru. Medzi tzv. záujmovými osobami SIS boli predseda Konferencie biskupov Slovenska – biskup R. Baláž, arcibiskup J. Sokol, diecézni a pomocní biskupi, ale napr. aj správca farnosti v Brestovanoch M. Červený alebo sestra Ignácia, predstavená kláštora uršulínok v Bratislave. K týmto a ďalším občanom boli rozpracované osobnostné charakteristiky, informácie o ich súkromí, politických názoroch a činnosti, prípadne kompromitujúce informácie. Sústreďovali sa tiež informácie o osobách, naznačujúce zámer ich využitia ako informačných zdrojov pre službu. Spoločným menovateľom sústreďovaných poznatkov je problematika vnútcirkevných vzťahov, aktivít, problémov a konfliktov. Z charakteru niektorých informácií je zrejmé použitie spravodajskej techniky alebo agentúrnej

siete. V tomto kontexte je zaujímavosťou výrazný podiel zachytenej neverejnej korešpondencie medzi cirkevnými činiteľmi.

Operácia východ a podobné

V súvislosti s údajným poškodzovaním dobrého mena Slovenska a povesti ústavných činiteľov a štátnych predstaviteľov doma i v zahraničí bol pripravený špeciálny operačný projekt, podľa ktorého predmetmi spravodajského záujmu SIS boli tieto inštitúcie: Združenie vydavateľov periodickej tlače, Slovenský syndikát novinárov, Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, Slovenské združenie pre politické vedy, Stála konferencia občianskeho inštitútu, ako aj väčšina nadácií a občianskych združení. Pre úplnosť tohto zoznamu treba spomenúť tiež Slovenskú tlačovú a informačnú agentúru SITA, Úniu miest Slovenskej republiky, ale napr. i Klub architektov ARCHA v Banskej Bystrici a Nadáciu Dobrá rómska víla Kesaj. Rovnako sa zhromažďovali informácie o niektorých redakciách a novinároch. Služba sa snažila sústreďovať najmä informácie týkajúce sa pomerov v redakciách, ekonomického zázemia médií, osobných stykov vybraných novinárov a prepojenia médií na politické strany. Do databázy SIS sa zbierali aj údaje o situácii v Konfederácii odborových zväzov. Služba mala svojich informátorov v odboroch, ktorí poskytovali poznatky okrem iného o personálnych problémoch vo vedení KOZ a hodnotili postoje jednotlivých odborových zväzov voči vláde. Podľa informačných výstupov možno konštatovať, že zo strany SIS existoval záujem aktívne vplývať na líniu odborárskej politiky prostredníctvom niektorých osôb. Spravodajská produkcia sa týkala tiež prípravy odborárskych demonštrácií a štrajkov, ako aj priebehu rokovaní snemov Konfederácie odborových zväzov. Nad rámec činnosti SIS patria tzv. špeciálne operácie rozvedky SIS v zahraničí, ktoré mali podľa svojho oficiálneho zamerania ovplyvňovať politickú situáciu v štátoch susediacich so Slovenskou republikou. V rámci operácie Omega sa mali uskutočniť opatrenia na vyvolanie dojmu v štátoch strednej Európy, že Maďarská republika je z pohľadu USA privilegovanou krajinou na úkor ostatných krajín tohto regiónu. Akcia Most mala vyvolať nedôveru Rakúska voči Spolkovej republike Nemecko. Cieľom operácie Neutrón bolo vyvolať názorovú polemiku medzi občanmi Českej republiky o vstupe krajiny do NATO. V rámci operácie Dežo sa mali realizovať tzv. aktívne opatrenia na

vyvolanie neofašistickej kampane, rasistických nálad a vyostrenia rómskej otázky medzi občanmi Českej republiky, aby sa zabránilo prijatiu tejto krajiny do euroatlantických integračných štruktúr. Za príznačnú pre zahraničnopolitickú orientáciu bývalého vedenia SIS možno označiť operáciu Východ, ktorá mala presvedčiť čo najširšie vrstvy občanov SR o bezalternatívnom a veľmi rýchlom návrate Slovenska do sféry vplyvu Ruska s optimistickým vykreslením perspektívy trvalejších väzieb oboch štátov. Všetky pripravované i realizované tzv. špeciálne operácie rozviedky SIS boli v rozpore so zákonom o SIS a v prípade ich prezradenia mohlo dôjsť k vážnemu poškodeniu záujmov SR v zahraničí.

Zámery proti M. Kováčovi

V súvislosti so snahou predsedu vlády SR V. Mečiara dosiahnuť personálnu zmenu vo funkcii prezidenta republiky, SIS v máji 1995 predložila premiérovi návrhy na riešenie vnútro politickej situácie v SR. Podľa spravodajskej informácie zo dňa 26. 5. 1995, ktorú adresoval predsedovi vlády SR V. Mečiarovi riaditeľ SIS I. Lexa, predpokladali sa tri varianty riešenia. Analytický dokument SIS vychádzal z toho, že dobrovoľné odstúpenie M. Kováča z úradu prezidenta republiky možno dosiahnuť tlakom, a to zvýšením politického napätia a rozvinutím silnej informačnej kampane, aby bol M. Kováč zdiskreditovaný ako osoba i ako prezident. Podľa tohto dokumentu sa na tento účel mala použiť sústredená a opakovaná medializácia dostupných kompromitujúcich skutočností, vyhľadávanie nových skutočností doma i v zahraničí. Medzi tieto skutočnosti – ako sa uvádza v dokumente – patrili napr. aféry Orme, Paničov list, návšteva riaditeľa ruskej spravodajskej služby u prezidenta, kauza Scarabeus, okrúhly stôl menšín a ďalšie. Navrhovali sa previerky a kontroly hospodárenia pri oprave Grassalkovichevho paláca, zámočku v Topoľčiankach, areálu objektu vo Veľkých Uherciach a iné. V dokumente sa tiež navrhuje iniciovať tlak akciami, ako sú mítingy, stanoviská, výzvy a pod. Citovaný dokument SIS počítal aj s tým, že by M. Kováčovi bola ponúknutá možnosť odstúpiť za priaznivých podmienok a s kompenzáciou za zastavenie útokov proti jeho osobe. Dokonca sa kalkulovalo s tým, že by sa táto filozofia implantovala do časti opozičných síl výmenou za vstup do vládnej koalície, čo by niektorým predstaviteľom opozície poskytovalo nielen podiel na výko-

ne moci, ale aj prístup do privatizácie. Takéto riešenie označoval dokument ako prijateľné pre všetky strany vrátane zahraničia, pretože by sa nerozbúrila politická scéna a vnútropolitická situácia. Dokument, ktorý vznikol na analytickom odbore SIS, pripúšťal aj možnosť, že by bol M. Kováč odvolaný z funkcie prezidenta republiky parlamentnou cestou. Nevylučovalo sa ani skrátenie funkčného obdobia prezidenta do konca roku 1995 a tiež obmedzenie právomocí prezidenta a pôsobnosť jeho kancelárie. Podľa dokumentu na realizáciu tejto alternatívy by bolo potrebné získať podporu 8 až 9 opozičných a nezávislých poslancov alebo získať niektoré opozičné zoskupenie (alebo jeho časť) pre vstup do vládnej koalície. Pri získavaní opozičných poslancov sa im mali ponúkať štátne funkcie a účasť na privatizácii, pričom SIS mala zistiť individuálne privatizačné záujmy poslancov. Dokonca sa mali „nastražiť“ a iniciovať „korupčné pasce“ a SIS mala vyhľadávať aktivity poslancov, ktoré neboli v súlade s poslanceckým mandátom. Dokument počítal tiež s opatreniami proti predstaviteľom cirkevných kruhov, aby sa cirkev dištancovala od osoby M. Kováča. Tretia alternatíva analytického dokumentu SIS predpokladala, že M. Kováč zotrvá vo funkcii prezidenta republiky. V takom prípade sa navrhovala ústupovo-kompromisná stratégia, ktorou sa mal dosiahnuť akýsi odstup prezidenta z politiky a od politiky. I keď podľa tejto alternatívy sa mala ukončiť medializácia konfliktu premiéra a prezidenta republiky, autori dokumentu nevyhlúčili okliešťovanie jeho právomocí, pričom vyzdvihli, že ukončením konfliktu opozícia príde o jeden z integračných mechanizmov.

Únos – realizácia zámerov...

Uvedený dokument SIS je jednoznačným potvrdením, že vedenie SIS v máji 1995 porušilo zákon NR SR č. 46/1993 Z. z. o SIS. V zhode s týmto dokumentom sa SIS v nasledujúcom období aktívne zapojila do kampane proti prezidentovi republiky M. Kováčovi a vykonávala protizákonnú činnosť, ktorej cieľom bolo dosiahnuť personálnu zmenu vo funkcii hlavy štátu. Boli zistené a preukázané viaceré skutočnosti svedčiace o tom, že SIS sa podieľala na viacerých aktivitách zameraných proti prezidentovi M. Kováčovi. V tomto rámci za mimoriadne závažný a vysoko spoločensky nebezpečný čin možno považovať účasť SIS na únose prezidentovho syna M. Ko-

váča ml. do zahraničia. SIS operatívnym prieskumom vyšetrovania kauzy Technopol získavala infomácie na to, aby diskreditovala prezidenta republiky M. Kováča tým, že do prípadu bol zainteresovaný prezidentov syn M. Kováč mladší. Pravidelné týždenné správy týkajúce sa tohto prípadu boli predkladané riaditeľovi 2. sekcie SIS Jaroslavovi S. a riaditeľovi SIS I. Lexovi. Riaditeľ 2. sekcie SIS Jaroslav S. sa prakticky hneď po ustanovení do tejto funkcie začal kontaktovať s vysokými funkcionármi Prezídia Policajného zboru SR, pričom sa zaujímal o kauzu Technopol. Intenzita týchto kontaktov vzrástla v auguste 1995, keď do funkcie prvého viceprezidenta PZ SR nastúpil Anton M. Na základe týchto kontaktov a operatívneho prieskumu vyšetrovania kauzy Technopol bol vytypovaný Braňo Chylo-Pták, ktorý bol v príbuzenskom pomere s Petrom Krylovom. Úlohou B. Chylo-Ptáka bolo nadviazať kontakt s M. Kováčom ml. a neskôr ho vylákať na miesto, odkiaľ mal byť unesený do zahraničia. Cieľom akcie bolo dosiahnuť zadržanie M. Kováča ml. orgánmi činnými v trestnom konaní v Nemecku, čo by bolo významnou mierou prispelo nielen ku kompromitácii prezidenta M. Kováča, ale čo ho malo prinútiť k odstúpeniu z funkcie hlavy štátu. V polovici augusta 1995 B. Chylo-Pták pricestoval z Českej republiky do Bratislavy, kde sa opakovane stretol s riaditeľom 2. sekcie SIS Jaroslavom S. Po tomto stretnutí sa dvakrát pokúsil B. Chylo-Pták vylákať M. Kováča ml. na stretnutie, ktoré sa malo uskutočniť vo vytypovanom erotickom salóne v Bratislave alebo na bližšie neurčenom mieste v rakúskom Hainburgu. Od prekročenia štátnej hranice s ČR v Kútoch bol B. Chylo-Pták nepretržite monitorovaný sledovačkou SIS v rámci akcie s krycím názvom Únik. Žiadosť o sledovanie B. Chylo-Ptáka podpísal námestník riaditeľa SIS Jaroslav S., i keď podľa zákona o SIS takéto oprávnenie prislúcha výhradne riaditeľovi SIS. Nielen ako kuriozitu treba spomenúť, že žiadosť bola podpísaná dňa 14. augusta 1995, pričom sledovanie sa začalo už dva dni predtým. Sledovačka v auguste 1995 monitorovala tiež erotické salóny v Bratislave. Súčasne bol sledovaný aj M. Kováč ml. a jeho rodina vrátane jeho rodinného domu v Svätom Jure. Sledovanie prebiehalo až do 31. augusta 1995, t. j. až do času, keď bol M. Kováč ml. unesený. Aktivita sledovačky SIS zameraná na B. Chylo-Ptáka bola súčasne kamuflážou, ktorá zakrývala zámer sledovania M. Kováča ml.

Jaroslav S. v akcii

V súvislosti s prípravami na zavlčenie M. Kováča mladšieho do zahraničia požiadal riaditeľ 2. sekcie SIS Jaroslav S. dňa 28. augusta 1995 zástupcu riaditeľa odboru hraničnej a cudzineckej polície plk. Ladislava Č., aby bol umožnený voľný pohyb príslušníka SIS Milana L. na hraničných priechodoch Petržalka – Berg, resp. Jarovce – Kitsee. Deň pred únosom o 10.45 h Ladislav Č. navštívil Jaroslava S. priamo v objekte kontrarozvedky SIS. Dňa 30. augusta 1995 nariadil Jaroslav S. príslušníkovi 2. sekcie SIS kpt. Martinovi Č., aby uskutočnil poznávaciu jazdu s autobusom SIS na trase Bratislava – Modra – Harmónia a späť, vozidlo odstavil v objekte kontrarozvedky a zotrval v pohotovosti. Na druhý deň – teda 31. augusta 1995 – pred 13.00 h mu bolo telefonicky oznámené zo sekretariátu riaditeľa 2. sekcie SIS, že autobus má vrátiť na útvar dopravy SIS. Ešte v deň únosu v skorých ranných hodinách si Jaroslav S. osobne vyžiadala od autoreferenta kontrarozvedky štyri štátne poznávacie značky na motorové vozidlá s označením rôznych okresov Slovenska. K únosu M. Kováča ml. došlo 31. augusta 1995. Pôvodne sa akcia pripravovala v inom variante, ale pre problémy a komplikácie sa únos M. Kováča ml. a jeho zavlčenie do cudziny uskutočnili tak, ako to už verejnosť pozná z doteraz publikovaných informácií. V uvedený deň vykonával príslušník SIS Dušan H. službu v sledovacom vozidle typu Mercedes 208 D, ŠPZ BHH 42 – 59, ktorý bol zaparkovaný pred domom M. Kováča ml. vo Svätom Jure už niekoľko dní. Ďalší príslušníci sledovačky SIS nasadení do akcie boli rozmiestnení v osobných motorových vozidlách v lokalite obce Svätý Jur. Išlo o Dušana R. s vozidlom Hyundai Lantra červenej farby, v ktorom sedel aj Oskar Fegyveres, ďalej o Jiřího N. vo Forde Mondeo modrej farby, Igora M. v BMW 320 bordovej farby, Petra S. s Toyotou Camri zelenej farby a Róberta P. v Honde Accord modrej farby. Činnosť sledovačov priamo riadil vedúci útvaru sledovania Róbert B. v Mazde 626 striebornej farby. Operatívne riadenie akcie, t. j. únos a zavlčenie koordinoval riaditeľ 2. sekcie SIS Jaroslav S. Priebeh akcie kontroloval riaditeľ SIS I. Lexa. Svedkovia potvrdili, že 31. augusta 1995 bol Ivan Lexa v priestoroch kontrarozvedky SIS v objekte, ktorý sa nachádza v bezprostrednej blízkosti štátnej hranice s Rakúskom. Na komunikáciu počas akcie používal špeciálnu rádiostanicu. Dôležité úlohy pri únose M. Kováča ml. plnil prí-

služník SIS Michal H., ktorého priamo riadil Jaroslav S. Na pokyn Jaroslava S. prepravu automobilového konvoja s uneseným M. Kováčom ml. na území Rakúska od hraničného priechodu Berg až do Hainburgu zabezpečoval riadiaci dôstojník SIS Ján T., ktorý tiež telefonicky upozornil žandársku stanicu v Hainburgu, že pred budovou stojí vozidlo s osobou, na ktorú je vydaný medzinárodný zatykač. V období po vykonaní akcie boli vybraní príslušníci SIS zvýhodňovaní v odmeňovaní, vybavení motorovými vozidlami a inak.

Druhá časť¹

Bezprostredne po zavlčení M. Kováča ml. do Rakúska boli realizované viaceré opatrenia, ktoré mali zakryť účasť SIS na tejto akcii. Na deň 31. 8. 1995 bolo niektorým príslušníkom vypísané služobné voľno a následne tiež boli poslaní na dovolenky. Určitá časť príslušníkov SIS bola prevelená na akcie mimo Bratislavy, pričom išlo o to, aby sa účastníci akcie nedostali do kontaktu s ostatnými príslušníkmi SIS. Viacerí účastníci únosu zmenili svoj výzor i oblečenie, a to napr. tak, že začali nosiť tmavé slnečné okuliare, zmenili účes a nosili čiapky, hoci v tom čase bolo ešte teplo. Dokonca niektorí príslušníci boli preradení mimo Bratislavy. Hromadne sa menili krycie mená príslušníkov SIS a tiež štátne poznávacie značky na motorových vozidlách, ktoré boli použité pri akcii proti M. Kováčovi ml. Niektoré vozidlá použité pri únose boli presunuté ** ***** **
**** ***** neskôr boli odpredané iným majiteľom. Napr. jedno vozidlo ***** ***** ***** ***** ***** *****
***** ** * * * * * ***** * ***** * * *****
** ***** * * * * * ***** * ***** ***** * * * * * šesťkrát zmenilo užívateľa v rámci SIS. K najzávažnejšej zmene identity vozidla SIS došlo v prípade Mercedesu 208 D, ktorý bol použitý pri sledovaní M. Kováča ml. ** ***** ***** ***** *****
** ***** Neskôr boli na vozidle vykonané rozsiahle zmeny a úpravy, aby nebolo možné určiť jeho identitu. Podľa písomných dokumentov SIS vozidlo Mercedes 208 D bolo údajne v noci z 18. na 19. decembra 1995 odcudzené v Michalovciach. Štátne poznávacie znač-

¹ Denník SME 18. februára 1999 priniesol prvú časť Mitrovej správy. Po jej odtajnení pokračoval v jej uverejňovaní. Utajené skutočnosti boli v publikovanom texte začíernené (v texte sú vyhviezdičkované).

ky vozidla boli nájdené o dva dni neskôr v lese pri Michalovciach. Udalosť nebola oznámená políciou. Riaditeľ SIS ** *** * *****
***** ***** ***** ** v rozpore so zákonom o správe majetku štátu rozhodol naďalej ponechať vozidlo až na dobu 10 rokov v evidencii majetku SIS. Existuje dôvodné podozrenie o fingovanej krádeži vozidla, pretože iné písomné dokumenty potvrdzujú, že vozidlo v 4. štvrtroku 1995 už nebolo v prevádzke.

Marenie vyšetrovania únosu

Všetky uvádzané opatrenia mali slúžiť aj na marenie vyšetrovania prípadu zavraždenia M. Kováča ml. do cudziny. Zásadným spôsobom maril policajné vyšetrovanie riaditeľ SIS ** ***** ktorý ignoroval akékoľvek dožiadania orgánov činných v trestnom konaní o zbavenie mlčanlivosti zainteresovaných príslušníkov SIS, ako aj odmietol poskytnúť súhlas k policajnej prehliadke objektu SIS, kde sa nachádzal Mercedes 208 D. Dokonca I. Lexa prostredníctvom ministra vnútra SR ovplyvňoval vyšetrovanie tak, aby nedošlo k odhaleniu účasti SIS na únose. Aktívne spolupracoval s vedením Prezídia PZ SR, ktoré mu poskytovalo aktuálne informácie o priebehu vyšetrovania, vrátane informácií o rozhodnutí vyšetrovateľa o zadržaní podozrivých príslušníkov SIS. Pre prípad, že by došlo k zadržaniu príslušníkov SIS políciou, boli inštruovaní tak, že majú odmietnuť akúkoľvek výpoveď a žiadať o telefonické spojenie s vytypovaným advokátom ***** ** Súčasťou opatrení slúžiacich na marenie vyšetrovania bolo tiež zaradenie vysokého funkcionára SIS ***** ** do špeciálneho vyšetrovacieho tímu polície zaoberajúceho sa prípadom zavraždenia M. Kováča ml. do cudziny.

Provokovali a napádali

V snahe zabrániť vyšetrovaniu kauzy M. Kováča ml. a odhaleniu účasti SIS na tejto kauze boli rozpracované a sledované osoby ako J. Šimunič, P. Vačok, J. Havlát, P. Tóth, R. Remiáš, rodičia a súrodenci O. Fegyveresa a tiež rad ďalších osôb vrátane niektorých bývalých funkcionárov SIS. Ich rozpracovanie bolo zacytené v dokumentoch služby *** ***** ***** ***** * *****. Proti vyšetrovateľovi P. Vačokovi príslušníci SIS zinscenovali provokáciu, ktorou ho chceli skompromitovať a dosiahnuť tak jeho odvolanie z prípadu M. Kováča ml. Dokonca došlo k tomu, že ***** ***** *****

***** * ***** príslušník ***** SIS ***** **
fyzicky napadol redaktora P. Tótha, aby ho zastrašil. Vedenie SIS pripravilo tiež akcie, ktoré mali dokázať, že v prípade zavraždenia M. Kováča mladšieho do cudziny išlo o tzv. samoúnos. Na tento účel bol získaný bývalý policajt Jozef D. a ďalší svedkovia, ktorí falošne vypovedali pred vyšetrovateľom PZ SR a vystúpili aj v STV 1. Podobnému účelu malo slúžiť falošné svedectvo príslušníka SIS Michala P., ale ten odoprel poslušnosť a namiesto falošnej výpovede informoval verejnosť o zámere SIS kompromitovať prezidenta M. Kováča, jeho syna a advokáta J. Havláta. Osobitný význam mala *** akcia SIS s ***** * ***** * tzv. utajenými svedkami Luborom K. a Milošom L., ktorí vystúpili v programe televíznej stanice VTV, pripravovanom redaktorom Jánom I. Menovaní boli riadení SIS a ich hlavným cieľom bolo presvedčiť bývalého príslušníka SIS Oskara F., aby sa vrátil na Slovensko a zmenil svoju pôvodnú výpoveď v kauze M. Kováča ml. Osobitnú pozornosť venovala SIS osobe Mariána K. v súvislosti s M. Kováčom ml. Okrem iného boli odpočúvané jeho telefonické rozhovory s Petrom K. v Mníchove. V súvislosti s touto osobou treba uviesť, že v Nemecku bol s ním v kontakte vysoký funkcionár SIS ***** * ***** * ***** * ***** *
Dňa 7. marca 1997 televízna stanica VTV odvysielala reláciu Utajení svedkovia IV s podtitulom Kto naozaj klame, kde bol použitý videozáznam rozhovoru matky Petra K. s Mariánom K., ktorý bol vyhotovený príslušníkmi SIS. Zmysel všetkých aktivít SIS vo vzťahu k Mariánovi K. vyplýval z toho, že Marián K. nebol iba podozrivou osobou v kauze Technopol, ale poznal sa tiež s Oskarom F. a jeho priateľom R. Remiášom.

Prečo zomrel Remiáš?

I keď všetky akcie SIS zamerané na utajenie jej účasti na únose a zavraždení M. Kováča ml. do Rakúska boli neúspešné, vedenie SIS sa rozhodlo pokračovať v úsilí nájsť a umlčať Oskara F. Preto vedúci funkcionár SIS ***** ** v januári 1997 vyslal na tajnú misiu do Švajčiarska piatich príslušníkov ***** SIS, ktorí mali vypátrať a zistiť, kde žije, býva a pracuje Oskar F. Príslušníci SIS na letisku v Ženeve po prilete lietadla z Viedne sledovali poslanca Milana K***** a advokáta Jána H***** ktorí sa mali stretnúť s Oskarom F. a jeho priateľkou Adrianou K. Takmer týždeň sledovali

Oskara F., aby zistili presnú adresu jeho bydliska. Do akcie bola zapojená aj osoba ***** žijúca vo Švajčiarsku. Keď vedúci akcie telefonicky oznámil ** ***** **, že zistili všetky potrebné údaje o mieste pobytu Oskara F., tento funkcionár rozhodol, že členovia skupiny sa majú vrátiť na Slovensko a vedúci skupiny tam má počkať na príchod inej skupiny ľudí. Pretože členovia skupiny boli presvedčení, že Oskar F. má byť zlikvidovaný, pod zámienkou nedostatku finančných prostriedkov sa celá skupina rozhodla vrátiť do Bratislavy. Pravdepodobne obava týchto príslušníkov SIS, že vo Švajčiarsku dôjde k likvidácii Oskara F., súvisela s tragickým osudom jeho priateľa R. Remiáša, ktorý zahynul pri explózii nástražného systému v jeho motorovom vozidle dňa 29. 4. 1996. Existuje viacero preukázaných skutočností, potvrdzujúcich podozrenie, že v pozadí smrti R. Remiáša bola SIS. Jeho telefón v byte ** ***** * * * * * ***** bol odpočúvaný SIS od 14. 11. 1995 až do jeho smrti. Súčasne bol sústavne sledovaný * ***** ***** ***** ***** Na účely sledovania bol dokonca využívaný byt príslušníka SIS* * ***** ***** **. Sledovanie Remiáša prebiehalo aj v deň, keď došlo k výbuchu jeho auta. Práve táto skutočnosť, ako aj okolnosti bezprostredne nasledujúce po tejto udalosti posilňujú podozrenia vyslovené na adresu SIS.

V uvedený deň sledovací útvar SIS operoval v niekoľkých skupinách. Neexistuje dokumentácia o ich činnosti, ale iba vyjadrenia jednotlivých príslušníkov ***** , ktoré si v niektorých tvrdeniach protirečia. Podľa týchto vyjadrení príslušníci ***** * v inkriminovaný večer 29. 4. 1996 boli ubytovaní na troch miestach, a to v Prievidzi, Partizánskom a v Piešťanoch. Dôvodné podozrenie o zakrývaní účasti SIS na smrti R. Remiáša vyvolávajú viaceré skutočnosti. Predovšetkým je to nepravdivá výpoveď pred policajným vyšetrovateľom, ktorú urobili príslušníci SIS ***** podľa inštrukcií vedúceho funkcionára SIS ***** **. Vo svojej vykonštruovanej výpovedi použili legendu, že v inkriminovanom čase boli ubytovaní v rodine kolegu a zakryli svoju príslušnosť k SIS. Dokonca ich pripravenosť na krivú výpoveď osobne kontroloval riaditeľ SIS ** ***** .

*** ** Alias T. Grabner...

Prípád M. Kováča ml. nebol ojedinelým protizákonným činom, za ktorý nesie zodpovednosť bývalé vedenie SIS. Občania už pozna-

*** ** sa dvakrát stretol s reštaurátorom Ivanom Š. Obe stretnutia sa uskutočnili pod kontrolou ***** SIS. ***** *
* ***** ***** * ***** ***** Podľa vyjadrenia príslušníkov ***** SIS počas priebehu akcie v Žiari nad Hronom boli prítomní vysokí funkcionári SIS ***** * * ***** ** Pri vyprovokovanom predaji triptychu a dvoch barokových plastík dňa 14. 7. 1995 okrem príslušníkov SIS boli v akcii aj príslušníci PZ SR, ktorí mali za úlohu následne zadržať Ivana Š. Najdôležitejšou úlohou sledovačky SIS bolo zabrániť tomu, aby sa stratili finančné prostriedky SIS, ktoré doteraz neboli SIS vrátené.

Kauza Skošník

V rámci akcií, ktoré organizovala SIS na kompromitáciu politických subjektov, sa realizovala akcia s J. Skošníkom, zameraná na kompromitovanie KDH. Uvedená osoba sa dňa 19. 2. 1997 prihlásila pri vchode do objektu MO SR a žiadala kontakt na Vojenské obranné spravodajstvo. Po schôdzke s príslušníkmi VOS dňa 20. 2. 1997 bol J. Skošník ubytovaný v bratislavskom hoteli Tourist a na ďalších stretnutiach ho príslušníci VOS vyťažovali k jeho pôsobeniu v Juhoslávii, ako aj o jeho údajných úlohách od nemeckej BND. Dňa 28. 2. 1997 boli poznatky o osobe J. Skošníka odstúpené vedeniu SIS. Dňa 14. 3. 1997 sa uskutočnilo stretnutie príslušníkov VOS s príslušníkmi SIS ***** * * ***** * * ***** * * ktorí požadovali od VOS všetky informácie k osobe J. Skošníka a zaujímali sa najmä o charakter jeho stykov s poslancom NR SR J. Čarnogurským. Na základe hĺbkovej previerky VOS prípad uzavrelo s tým, že J. Skošník je osoba nedôveryhodná, jeho informácie sú zavádzajúce a jeho cieľom je získať finančný prospech a iné výhody. Z iniciatívy SIS sa dňa 2. 4. 1997 uskutočnilo ďalšie rokovanie predstaviteľov VOS s príslušníkmi SIS ***** * * ***** * * ktorí požiadali o odstúpenie všetkých informácií z VOS príslušnému útvaru SIS. Poznatky o osobe J. Skošníka odstúpilo VOS vedúcemu funkcionárovi SIS ***** * * dňa 8. 4. 1997. V marci 1997 začala SIS rozpracovávať J. Skošníka s cieľom jeho využitia na kompromitovanie KDH. * * ***** * * ***** * * ***** * * ***** * * Podľa vyjadrenia J. Skošníka k jeho prvému kontaktu s príslušníkmi SIS došlo 21. 3. 1997. Na základe poznatkov získaných spravodajským rozpracovaním J. Skošníka realizovali príslušníci SIS provokáciu

proti KDH a jeho predsedovi J. Čarnogurskému. Išlo o umiestnenie nástražného výbušného systému na dvoch miestach v Športovej hale na Pasienkoch počas mítingu KDH dňa 24. 3. 1997. Na tento účel boli použité 4 kilogramy priemyselnej trhavyiny Danubit. J. Skošnik mal tento čin spáchať na údajný podnet predsedu KDH Jána Čarnogurského. J. Skošnik bol však nepretržite pod dozorom príslušníkov SIS, ktorí ho motorovým vozidlom odviezli z Bardejova a až do 16. 4. 1997 zadržovali na viacerých miestach na Slovensku v hoteloch, kde bol spolu s nimi ubytovaný ** **** *****
***** **** ***** ***** ***** ***** V priebehu tohto obdobia sa uskutočnila aj jeho výpoveď pred policajným vyšetrovateľom na Krajskom úrade vyšetrovania PZ v Bratislave, a to na základe podkladov pripravených SIS. Dňa 16. apríla 1997 sa podarilo J. Skošnikovi ujsť z hotela v Liptovskom Hrádku, kde bol ubytovaný s dvoma príslušníkmi SIS. K falošným výpoveďami bol J. Skošnik prinútený pod hrozbou, že bude trestne stíhaný za službu v cudzom vojsku, a to predovšetkým za svoju účasť na vojenských udalostiach počas vojny v Chorvátsku.

Vedenie SIS neprejavilo ochotu spolupracovať pri vyšetrovaní podozrenia voči J. Skošnikovi, o čom svedčia nevybavené dožiadania Krajského úradu vyšetrovania Policajného zboru SR v Bratislave, na ktoré riaditeľ SIS ** **** nereagoval. Až po troch urgenciách ***** Krajskému úradu vyšetrovania PZ SR v Bratislave odpovedal a to v tom zmysle, že odmietol zbaviť mlčanlivosti príslušníkov SIS zainteresovaných na prípade, odmietol poskytnúť fotokópie materiálov o J. Skošnikovi odstúpené *** ***** ***** SIS ***** ** a poprel skutočnosť, že SIS evidovala služobný preukaz ** *** **, ktorý používal príslušník služby ***** ** *****
***** **** ***** ***** ** ** *****

Provokácie 52. oddelenia

Existujú poznatky o tom, že príslušníci SIS sa podieľali na mnohých provokačných akciách, ktoré mali protizákonný charakter. Na viaceré miesta na Slovensku boli na pokyn vedúceho funkcionára SIS ***** ** distribuované provokačné plagáty, na ktorých bol vyobrazený premiér V. Mečiar na šibenici s textom Smrť Mečiarovi! Príslušníci SIS boli inštruovaní, aby akciu vykonali na celom Slovensku v rovnaký čas, pričom používali rukavice. Z provokatérskej

dielne SIS pochádza aj podstrčenie drogy do nitrianskej Starej pekárne, kde sa konalo spoločenské podujatie Stálej konferencie občianskeho inštitútu a následne došlo k policajnému zásahu proti údajným dílerom drog. Provokačné akcie pripravovali a realizovali príslušníci špeciálneho útvaru ***, ktorý podliehal priamo vedeniu služby **, ktorý podliehal priamo vedeniu služby **. Útvar disponoval najlepšími automobilmi, bol nadštandardne vybavený spravodajskou technikou a tešil sa najväčším privilégiami zo strany vedenia služby. Niektoré aktivity jeho príslušníkov mali až gangsterský charakter, ako napr. podpálenie osobného auta novinára P. Tótha alebo poškodenie auta redaktora TV Nova E. Kordu. Svedectvom arogancie je obliekanie poslanca KDĽP L. Pittnera močovkou, na ktoré nahovorili príslušníci SIS z podnetu svojho nadriadeného istého asociálneho cudzinca, žijúceho v Bratislave. Medzi ***, ktoré patrilo aj falošné svedectvo o tom, že vysoký funkcionár KDĽP vyvážal do zahraničia umelecké predmety, čo prezentovala osoba **, ktorá bola predmetom rozpracovania SIS.

Kauza Markíza

Sotva si možno predstaviť kontraproduktívnejšiu spravodajskú akciu, ako bola tzv. kauza Markíza. Táto televízna stanica si vytvorila významnú pozíciu vo sfére ovplyvňovania verejnej mienky, a preto sa stala predmetom záujmu SIS. Už v jeseni 1997 boli konatelia spoločnosti Markíza-Slovakia, s. r. o., Pavol R. a Silvia V. s negatívnym výsledkom lustrácií v evidenciách SIS. O niečo neskôr Silvia V. podpísala dodatok k zmluve o budúcej zmluve so spoločnosťou Gamatex, s. r. o., podľa ktorého súhlasila so zaplacením zmluvnej pokuty Gamatexu vo výške 80 miliónov Sk, a to od 1. 6. 1998. Dňa 4. 6. 1998 Silvia V. ako konateľka spoločnosti Markíza-Slovakia, s. r. o., podpisom zápisnice vyjadrila súhlas s exekúciou majetku tejto spoločnosti. Pri skúmaní podielu SIS na tzv. kauze Markíza nie je zanedbateľný fakt, že jeden z hlavných aktérov kauzy – spolumahajiteľ firmy Gamatex – bol od roku 1995 sústavne predmetom záujmu SIS. Od januára 1997 je táto osoba stíhaná pre trestný čin podvodu a v roku 1998 bolo stíhanie rozšírené aj o devízový trestný čin. Existujú poznatky o tom, že už v

januári 1998 sa príslušník SIS pokúšal ovplyvňovať vyšetrowanie v prospech obvineného. Policajné orgány preverujú podozrivé okolnosti, za ktorých došlo v auguste 1998 – teda v čase, keď prepukla kauza Markíza – k tomu, že spis týkajúci sa vyšetrowania obvineného si bez evidencie vyžiadal nadriadený útvar vyšetrowania. Spis prevzala kpt. Viola C. a bez toho, aby bol zaprotokolovaný, zostal na Krajskom úrade vyšetrowania PZ SR v Bratislave jeden mesiac. Bolo zadokumentované, že dňa 19. 8. 1998 sa vyšetrowateľka kpt. Viola C. a jej nadriadený pplk. Jozef V. stretli s bývalým vysokým funkcionárom SIS *** ***** **, s ktorým rokovali o zastavení trestného stíhania ***** **. V októbri 1998 sa obvinený po vrátení jeho spisu na základný útvar vyšetrowania preukázal vyšetrowateľovi uznesením o zastavení trestného stíhania, ale odmietol uznesenie vydať z ruky. Neskôr pri ďalšom vyšetrowaní poprel, že disponoval takýmto uznesením, z čoho je zrejmé, že išlo o falzifikát.

SIS disponuje informáciami o tom, že už pred udalosťami v TV Markíza v auguste 1998 Pavla R. sledovali príslušníci *** *****
***** ***** SIS, teda nie príslušníci sledovacieho útvaru služby. Okrem toho príslušníci SIS lustrovali a monitorovali motorové vozidlá TV Markíza a vyčlenení príslušníci ***** **
***** udržiavali intenzívny kontakt s novými potenciálnymi vlastníkmi spoločnosti Markíza-Slovakia, s. r. o. Existujú poznatky o tom, že príslušníci služby kontaktovali osoby, ktoré sa podieľali na exekúcii a súdnych rozhodnutiach – a tiež organizačne a technicky vypomáhali novým majiteľom Markízy. Zo všetkých doteraz získaných poznatkov možno jednoznačne prezentovať záver, SIS mala eminentný záujem o zmenu vlastníckych vzťahov spoločnosti Markíza-Slovakia, s. r. o., a tým aj na zmene charakteru vysielania TV Markíza.

Nezáonné odpočúvanie

Najmä v súvislosti s prípadom únosu M. Kováča ml. SIS praktizovala rozsiahle sledovanie všetkých osôb, ktoré sa snažili objasniť túto kauzu. Ešte rozsiahlejšie rozmery malo používanie informačno-technických prostriedkov (ITP) proti politikom, novinárom, podnikateľom, kňazom a iným občanom, ktorí mali kritický vzťah k vláde. Podľa zákona NR SR č. 46/1993 Z. z. o SIS informačno-technické prostriedky, t. j. odpočúvanie, zaznamenávanie teleko-

munikačnej prevádzky, vyhotovovanie obrazových a zvukových záznamov možno používať iba v prípadoch súvisiacich s úlohami informačnej služby podľa zákona a iba na základe predchádzajúceho písomného súhlasu sudcu. *****

***** * ***** ***** ***** ***** ***** ***** ***** * * **

***** ** ***** ***** ***** ***** Preskúmaním vyše 400 žiadostí uplatnených v rokoch 1995 až 1998 na použitie ITP bolo však zistené, že až 25 % údajov, najmä o záujmových osobách alebo ich telefónnych číslach uvádzaných v žiadostiach, nesúhlasí so skutočnosťou. Skutočné dôvody odpočúvania týchto osôb nie je ľahké dodatočne zistiť, pretože došlo k rozsiahlej skartácii spravodajských spisov. Skreslená je aj samotná evidencia podaných žiadostí o použitie ITP príslušnému súdu. Chýbajú v nej napr. neschválené žiadosti, na základe ktorých sudca upozornil na zistené nezrovnalosti v údajoch. Na odpočúvanie telefónov dávali zákonný súhlas sudcovia Krajského súdu v Bratislave, resp. v príslušných krajských mestách. Často žiadosti vtedajšieho riaditeľa SIS na udeľovanie súhlasu obsahovali vymyslené dôvody, ako napr. tvrdenia, že odpočúvaná osoba spolupracuje s viacerými cudzími spravodajskými službami, alebo nedoložené podozrenia o trestnej činnosti bez konkrétnejších zdôvodnení. Okrem týchto praktík sa v žiadosti niekedy neuvádzalo pravé meno a adresa užívateľa účastníckej telefónnej stanice, čo umožňovalo zakryť záujem o skutočnú osobu, ktorá bola predmetom rozpracovania SIS. Vo viacerých prípadoch bolo zistené, že pod rôznymi inými menami bola snaha získať súhlas o odpočúvanie súkromných telefónnych staníc predovšetkým opozičných politikov a iných osôb, ktoré mali kritický názor na vládnu politiku. Tak tomu bolo napríklad v prípade poslanca KDĽJ. Čarnogorského alebo poslanca SĽP P. Kanisa. Odpočúvanie sekretariátov politických strán, nadácií, cirkví a iných inštitúcií bolo kamuflované žiadosťami na mená súkromných osôb, ktoré pracovali v týchto inštitúciách, pričom sa spravidla tiež uvádzali vymyslené dôvody na použitie ITP. Len ako perličku spomeniem v tejto súvislosti, že dňa 1. júna 1998 ***** SIS zaznamenala faxový prenos prednášky I. Mikloša na seminári vo Viedni v dňoch 5. – 7. 6. 1998 Rozšírenie Európskej únie smerom na východ z hľadiska globálnych ekonomických procesov, ktorý sa uskutočnil z účastníckej telefónnej stanice spoločnosti M. E. S. A. 10. Samozrejme, že verejne dostupný

***** s osobami z prostredia organizovaného zločinu, ako boli napríklad bratia Eduard a Róbert D., Róbert H., Miroslav S. a ďalší. *****

Tunely cez krycie firmy

Z ekonomického hľadiska bola SIS najvýraznejšie poškodená defraudáciami prostredníctvom niekoľkých akciových spoločností, ktoré boli zakrývané tým, že ide o činnosť krycích firiem, a teda o záujem služby. Na ich založenie a podnikateľskú činnosť sa použili finančné prostriedky SIS. Prostredníctvom týchto firiem sa nakupovali automobily, materiál, kancelárske vybavenie, výpočtová a spravidajská technika, ale napr. aj čistiace prostriedky, motorový olej a iné potreby. Firmy získavali sprostredkovateľskú províziu a vykonávali ďalšie podnikateľské aktivity *****

***** Všetky nákupy bežného tovaru sa realizovali priamym zadaním bez výberového konania, i keď neexistovali žiadne zákonné dôvody na takýto postup, teda neexistovali dôvody na utajenie obchodnej transakcie. SIS nemala a nemá úžitok zo zisku týchto firiem ani jej nepatria akcie týchto spoločností. *****

***** Bolo zistené, že bývalá ***** SIS ***** a ***** z prostriedkov SIS založili vlastnú akciovú spoločnosť ***** riadil firmu a zabezpečoval jej chod a mzdové a prevádzkové náklady služby. Bývalý riaditeľ SIS ***** dňa 15. januára 1996 schválil návrh na zakryté zabezpečovanie tovarov, služieb a prác ***** prostredníctvom spolupracujúcich právnických subjektov *****

***** Spoluvlastníkom jednej z týchto firiem bol rodinný príslušník vedúceho funkcionára SIS. Za uplynulé obdobie do októbra 1998 SIS prostredníctvom uvedených firiem zakúpila rôzne druhy tovarov v objeme cca 140 mil. Sk. V rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi boli uvedené firmy oprávnené v zmysle rozhodnutia riaditeľa SIS účtovať cenu dodávaných tovarov až o 15 % vyššie, než bol cenový obchodný priemer tovarov na bežnom trhu. Zisk vytvorený z prostriedkov SIS navýšovaním cien dodávok tovarov bol prelievaný do iných firiem

formou sprostredkovateľských provízií. Ďalšiu časť finančných prostriedkov vybrali bývalí príslušníci SIS ***** a v rozpore s prepismi ***** použili ***** na úhradu akcií firmy, ktorá tlačí ceniny a tiež rozličné typy preukazov. Dokonca medzi týmito dokumentmi boli aj preukazy príslušníkov Policajného zboru SR, takže v súčasnosti existuje dôvodné podozrenie, že bývalí príslušníci SIS môžu používať takto získané policajné preukazy. Nadväzne po tejto transakcii došlo k zmene v predstavenstve firmy vyrábajúcej ceniny; členmi predstavenstva sa stali traja príslušníci SIS. Podobný personálny stav vznikol aj vo firme *****, ktorá funguje ako súkromná bezpečnostná služba a podľa predmetu podnikania by sa mala zaoberať aj sprostredkovaním informácií z verejných masovokomunikačných prostriedkov a periodík. ***** *

Zbrojný arzenál

Osobitnú zmienku si vyžaduje postup, akým sa realizovalo vyradovanie zbrojného materiálu v SIS. Napr. pri vyradovaní zbraní a streliva došlo k tomu, že boli vyradené aj nové typy pištolí, ktoré boli nakúpené v rokoch 1995 a 1996. Predovšetkým je však podozrivé, akým postupom došlo k vyradeniu takých zbraní, ako napr. samopaly, guľomety, ostreľovačské pušky, pištole a revolvery. Prítom tieto zbrane boli v jednom prípade odovzdané do zberu ako kovový šrot za cenu 25 Sk, podotýkam slovom dvadsaťpäť korún slovenských. Táto suma musí vyvolať úsmev, najmä ak išlo o vyradenie 5 guľometov, 30 samopalov, 21 revolverov, 218 pištolí, 2 ostreľovačských pušiek, 6 malokalibroviek, vyše 74-tisíc nábojov a 7 útočných nožov. Nepochybne, že zbrane a muníciu nemohol prevziať žiaden pracovník Zberných surovín, aj keď existuje o tom doklad – účtenka zo zberne železného šrotu. ***** *

***** Netreba azda ani pripomínať, že takýto spôsob nakladania so zbraňami by nebol možný bez súhlasu riaditeľa SIS.

Machinácie s autami

K porušovaniu predpisov dochádzalo pri vyradovaní a predaji motorových vozidiel. Vozidlá SIS ***** vedené na

súkromné osoby boli preradené ***** a potom odpredané príslušníkom SIS, ktorí ich predtým používali na služobné účely. Vyskytli sa dokonca prípady, že ***** boli pridelené tajným spolupracovníkom SIS, ktorí sa podieľali na ***** aktivitách SIS. Osobitne krikľavým prípadom je vyradenie 14 opotrebovaných, poškodených alebo typovo zastaraných motorových vozidiel, ktorých cenu odhadol znalec na sumu 630 000 Sk. Napriek odhadu znalca vozidlá boli na pokyn vedúceho funkcionára SIS ***** údajne odpredané za cenu 13 450 Sk. Pokútnu transakciu realizoval príslušník služby ***** tri dni pred ukončením služobného pomeru v SIS v októbri 1998. Fingovaným spôsobom v rozpore so zákonom o správe majetku štátu boli odpredané 4 motorové vozidlá SIS v zostatkovej hodnote 700 000 Sk už spomínaným súkromným firmám ***** a jedno vopred určenej súkromnej osobe. Riaditeľ SIS v priebehu roka 1998, z toho v dvoch prípadoch koncom septembra roku 1998 schválil ich vyradenie a bez uskutočnenia ponukového konania iným štátnym orgánom rozhodol o zaevidovaní týchto vozidiel na súkromnú osobu, ktorá ich odpredala uvedeným firmám. Aby sa zakryl pôvod vozidiel a skutočný kupujúci vozidla, boli zaevidované v evidencii motorových vozidiel iného okresu a potom spätne v Bratislave. Ešte 26. októbra 1998 rozhodol riaditeľ SIS o vyradení ďalších 6 motorových vozidiel, za ktoré zaplatila jedna fyzická osoba sumu 813 000 Sk. *****

Špekulácie s majetkom

Pod zámienkou, že ide o tajných spolupracovníkov, v lete 1998 riaditeľ SIS schválil zapožičanie finančnej čiastky 1 milión Sk z prostriedkov služby na zakúpenie dvoch motorových vozidiel súkromným osobám, ktoré boli zamestnancami firmy ***** Všetky výdavky na prevádzku týchto vozidiel od júna do konca októbra 1998 vo výške 125-tis. Sk boli neoprávnene uhradené z finančných prostriedkov SIS. Na účely zakupovania vozidiel služby pre presne nešpecifikované iné osoby bol dokonca zmenený príslušný interný predpis riaditeľa SIS, pretože dovtedy neumožňoval nákup vozidiel iným osobám než príslušníkom informačnej služby na služobné účely. Novelizovaný predpis je v príkrom rozpore so zákonom o rozpočtových pravidlách, podľa ktorého prostriedky rozpočtu nemožno použiť na iné

účely než na plnenie vymedzených úloh. K prípadom obohacovania služobných funkcionárov SIS patria tiež transakcie s nehnuteľnosťami. Príslušnému úradu vyšetrovania PZ SR bol odovzdaný prípad pokusu o prevod vily v Bratislave-Dúbravke z majetku Ministerstva vnútra SR do vlastníctva SIS a následný odpredaj tejto vily súkromnej osobe, ktorá má blízky vzťah s bývalým vysokým funkcionárom SIS ***** Ďalším príkladom, ako sa špekulovalo s majetkom SIS, sú objekty určené na potreby služby ***** – v skutočnosti rodinný dvojdom. V lete 1997 sa začalo s asanáciou opusteného rodinného domu a na uvoľnenom pozemku sa začala výstavba nového dvojdomu. Na jeho výstavbu sa investovalo z prostriedkov služby vyše 12 miliónov Sk, z toho doteraz 10 miliónov nebolo vyúčtovaných. Už v marci 1998 – prakticky po pol roku – služobní funkcionári SIS rozhodli o tom, že stavebne nedokončený objekt je potrebné odpredať cez realitnú kanceláriu. Vybraný súdny znalec určil cenu objektu vo výške 2 milióny Sk. Celú transakciu schválil bývalý riaditeľ SIS ***** I keď z doteraz nezistených dôvodov k odpredaju objektov ***** nedošlo, boli hrubo porušené predpisy hospodárenia s finančnými prostriedkami. Existuje dôvodné podozrenie z neoprávneného nakladania s finančnými prostriedkami SIS. Rovnaký druh podozrenia sa vzťahuje na vysokého funkcionára SIS ***** ktorý v roku 1995 uzatvoril na doklady neexistujúcej osoby zmluvu s príslušným obecným úradom na kúpu objektu **** v cene 1 100 000 Sk. Na ten účel bola z pokladne SIS vybraná uvedená suma v októbri 1995. V novembri 1996 však došlo k prevodu vlastníctva uvedenej nehnuteľnosti na súkromnú firmu ***** za sumu 1 350 000 Sk. Výnos z tohto predaja, ktorý prevzal tento funkcionár SIS ***** na jemu pridelený legalizačný doklad, nebol informačnej službe doteraz vydaný. V decembri 1997 sa príslušný útvar SIS stal nájomcom uvedeného objektu **** s nevýhodnou nájomnou cenou 1 660 Sk za meter štvorcový ročne v rozpore s príslušným cenovým výmerom o regulovaných cenách nájmu nebytových priestorov. V rozpore s uzatvorenou nájomnou zmluvou SIS za užívanie objektu a s tým spojené služby uhradila firme ***** za rok 1998 o takmer 500-tisíc Sk viac, ako bolo dohodnuté v zmluve.

Kšefty s armádou

V súvislosti so špekulatívnymi postupmi bývalého vedenia SIS vyvolávajú odôvodnené podozrenie prevody neupotrebitelného ma-

jetku Armády SR na SIS. Ministerstvo obrany SR v septembri 1997 ponúklo službe prebytočnú výzbroj, techniku a materiál. Ponuku posúdil bývalý vysoký funkcionár SIS *****, ktorý vyznačil v zozname položky podľa jeho názoru pre potreby služby zaujímavé. Medzi týmito označenými položkami boli napríklad: automiešač Tatra AM 369, ťahač T 148 (15 kusov), košele a blúzky kaki (21 932 kusov), blúzy pre motocyklistov (1 085), okuliare pre motocyklistov (6 000 kusov), hnedé poltopánky (4 326 párov), opasky do nohavíc (4 000 kusov), plášte do dažďa (5 000 kusov). Azda zaujímavejšími boli položky týkajúce sa munície: strely kalibru 122 mm (20 000 kusov), náboje kalibru 7,62 (200 000 kusov), rozbušky Ž1 (50-tisíc kusov), bleskovnice NP1 (50 000 kusov) alebo pálniky P1 (100 000 kusov). V priebehu roku 1998 bolo postupne uzavretých 6 zmlúv medzi Úradom pre výzbroj, techniku a materiál MO SR a SIS, ktorá podľa týchto zmlúv mala prevziať vojenské rádiostanice, rádiolokátor, veľkokapacitné nádrže na pohonné látky a materiál podobného druhu. SIS prevzala od Armády SR opotrebovaný materiál, nefunkčný a pre službu zbytočný v hodnote 8 201 836 Sk. Bol uložený v priestoroch SIS a v súčasnosti mimoriadne zaťažuje službu náročnosťou na skladovacie priestory, ošetrovanie a vykonávanie inventarizácie. K prevodu 20 000 striel kalibru 122 mm do SIS nedošlo iba z toho dôvodu, že tesne pred jeho realizáciou Ministerstvo obrany SR požadovalo odplatný prevod týchto striel. Pri dopravnej nehode poškodený automobil Audi A6 – prevodom nadobudnutý od Armády SR – bol neskôr predaný súkromnej firme ****. Z uvedeného je zrejmé, že prevedená technika, výstroj a ostatný materiál nemohli byť určené na plnenie zákonných úloh SIS, teda pri získavaní, sústreďovaní a vyhodnocovaní informácií.

Funkcionárova sprenevera

Ani pri nákupoch špeciálnej spravodajskej techniky sa nedodržiavali predpisy a zákon, čo ilustruje príklad: v mesiacoch apríl a máj 1998 vedúci funkcionár SIS ***** a riaditeľka jeho kancelárie svojvoľne vybrali z pokladne SIS sumu 18 miliónov Sk. Finančné prostriedky vyúčtoval vysoký funkcionár SIS ***** doložením faktúry na nákup špeciálnej spravodajskej techniky, ktorú uhradil až v októbri 1998. Odborným posúdením cien dodanej techniky bolo zistené, že jej cena na faktúre bola nadhodnotená

o 100 %. Z uvedeného vyplýva podozrenie, že po dohode s dodávateľom boli spreneverené finančné prostriedky vo výške 9 mil. Sk. Okrem toho spomínaný vysoký funkcionár SIS neoprávnene disponoval s finančnou čiastkou 18 miliónov Sk počas obdobia 5 mesiacov. Pri preverovaní celej záležitosti vzniklo tiež podozrenie, že na pokyn tohto funkcionára bolo nakúpené podstatne viac techniky, ako sa uvádza na faktúre a táto špeciálna spravodajská technika navyše nebola zaevidovaná. Pokiaľ ide o spravodajskú techniku, rovnaké podozrenie vyvoláva prípad straty prístrojov na nočné videnie a špeciálnej rádiostanice v hodnote 2 900 000 Sk, ku ktorej došlo za podozrivých okolností v marci 1998. V posledných mesiacoch roku 1998 do nástupu nového vedenia SIS došlo k mnohým stratám a krádežiam výpočtovej a spravodajskej techniky, pričom v niektorých prípadoch už boli získané poznatky, že išlo o fingované straty a krádeže, a preto budú odovzdané orgánom činným v trestnom konaní. Bývalé vedenie SIS riešilo tieto prípady benevolentne, a to najmä odpismi v neprospech štátu. Takéto rozhodnutia o odpise škody nemôžu byť právoplatné, a preto sa budú nimi zaoberať kontrolné orgány služby v zmysle platných predpisov.

Aj riaditeľ si prilepšil

V súvislosti so stratami spravodajskej techniky pri inventarizácii sa zistilo, že dňa 20. septembra 1997 vtedajší riaditeľ SIS osobne prevzal prenosné monitorovacie zariadenie, ktoré umožňovalo odpočúvanie mobilných telefónov systému NMT v hodnote cca 250 000 Sk. Absolvoval tiež odborné zaškolenie na používanie tohto zariadenia. Doteraz bývalý riaditeľ SIS ***** ani po odchode z funkcie toto odpočúvacie zariadenie nevrátil. Nedostatky uvádzané v tejto správe svedčia o tom, že bývalé vedenie SIS v mnohých prípadoch ignorovalo dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov pri nakladaní s majetkom a finančnými prostriedkami. Podozrenia zo sprenevery finančných prostriedkov vysokej hodnoty a účelové prevody majetku potvrdzujú vedomé porušovanie zákonnosti. Značnou mierou na doteraz zistených nedostatkoch sa podieľal nefunkčný kontrolný systém, ktorý sa zaoberal len formálnou stránkou dodržiavania predpisov namiesto skúmania opodstatnenosti, hospodárnosti a efektívnosti vynakladaných finančných prostriedkov z rozpočtu a zákonnosťou rozhodnutí príslušných služobných funk-

cionárov. V ostrom kontraste s uvádzaným plytvaním finančných a materiálnych prostriedkov je skutočnosť, že prevažná časť spravodajských útvarov SIS je veľmi slabo materiálovo vybavená. Používa zastaranú výpočtovú techniku, automobilový park a je nedostatočne vybavená spravodajskou a špeciálnou spojovacou technikou.

Fiktívne výplaty

Charakteristickým prípadom porušovania zákona a interných predpisov SIS bola činnosť príslušníka SIS ***** ktorý bol zaradený ako služobný funkcionár ***** rozvedky SIS. V rozpore so svojím zaradením v rozvedke vykonával spravodajskú činnosť na úseku tzv. vnútorného spravodajstva *****

Podľa zachovanej dokumentácie jeho činnosť bola zameraná na získavanie informácií o politikoch bývalej opozície. *****

***** bolo tiež zistené, že menovaný evidoval ako príslušníka SIS fiktívnu osobu, na ktorú vykázal vyplatenie finančných prostriedkov v celkovej sume 533 065 Sk. *****

***** Nešlo však o jediný prípad vykazovania fiktívnych príslušníkov SIS. V personálnej evidencii ***** SIS bolo zistené, že ako príslušníci SIS bolo v období od októbra 1995 do októbra 1998 vedených 12 osôb, ktoré sa nenachádzajú v evidencii obyvateľstva SR. Na uvedené osoby neboli otvorené žiadne spravodajské spisy a ich mená sú fiktívne. Preto je odôvodnené podozrenie, že ich riadne výplaty preberali príslušní spravodajskí dôstojníci a použili ich na vlastnú potrebu, resp. iné účely v rozpore so zákonom. Celkove ide o sumu 3 697 793 Sk na mzdách a 140 500 Sk na odmenách. *****

***** Podľa získaných poznatkov časť takto získaných prostriedkov sa použila na vyplácanie odmien osobám, ktoré sa podieľali na nelegálnych aktivitách SIS. Ďalším príkladom zneužitia predpisov je postup analytického príslušníka ***** SIS, ktorý nemal oprávnenie a dôvod, aby používal finančné prostriedky určené

na spravodajskú činnosť. Napriek tomu jeho nadriadený *****
***** schválil takéto výdavky, podložené len jeho čestnými vyhláseniami. Za obdobie 15 mesiacov išlo o sumu takmer pol milióna korún. Na zakrytie tejto činnosti bol skartovaný ***** spis a jeho finančná časť bola pričlenená k inému, ešte rozpracovávanému spravodajskému spisu.

Porušovanie normou

Porušovanie interných noriem SIS bývalým vedením sa stalo vlastne normou vo fungovaní služby, čo potvrdzovala aj prax pri vyžadovaní, vyhotovovaní, používaní a evidovaní ***** dokumentov, ktoré používajú príslušníci SIS na utajenie svojej príslušnosti k SIS (napr. policajné preukazy, osobné identifikačné karty alebo cestovné pasy). Bola zistená výroba neevidovaných ***** dokumentov takéhoto druhu. Medzi osobami zodpovednými za porušovanie predpisov o legalizačných dokumentoch bol vysoký funkcionár SIS ***** , ktorý vydal príkaz na ich výrobu bez ich riadneho zaevidovania, umožnil neoprávneným osobám používať ***** dokumenty ***** a ***** dokumenty do času ukončenia služobného pomeru k SIS nevrátil. Rovnako boli v mnohých prípadoch porušené predpisy pri strate alebo odcudzení ***** dokumentov, čo sa vzťahuje najmä na obdobie september – október 1998, keď sa vyskytlo najviac takýchto prípadov. Pri kontrole sa zistilo, že v 49 prípadoch došlo k strate, odcudzeniu alebo k ponechaniu ***** dokladov. Možno odôvodnene vyjadriť podozrenie, že tieto doklady môžu byť zneužitá neoprávnenými osobami na vykonávanie trestnej činnosti. Zneužitie ***** dokladov potvrdzujú zistenia, že už došlo k odpredaju konšpiračných bytov, vedených na ***** dokumenty. Za takéhoto stavu porušovania zákonov a interných právnych noriem v službe ani neprekvapuje, že bývalé vedenie SIS nerešpektovalo ani lustračný zákon, ktorý na Slovensku platil do 31. decembra 1996. Bývalí príslušníci ŠtB tvorili vysoké percento v riadiacich funkciách. Podľa doterajších zistení do služobného pomeru bolo prijatých vyše 80 bývalých príslušníkov operatívnych zložiek ŠtB, z toho minimálne polovica v období platnosti lustračného zákona, teda do konca roku 1996. Niektorí uviedli do osobných spisov nepravdivé údaje, ktorými zatajili svoju minulosť v zložkách ŠtB. Do služobného pomeru boli získavaní okrem iného

i príslubom, že za činnosť v SIS získajú tie sociálne nároky, ktoré im na základe zákona nepatrili, teda odchodné, príspevok za službu, resp. výsluhový príspevok. Po voľbách v septembri 1998 mnohí odišli zo služby s vysokým odchodným a nárokom na príspevok za službu. Z prostriedkov SIS im bolo vyplatené odchodné v celkovej sume vyše 20 miliónov Sk. Každý mesiac sa týmto bývalým príslušníkom vyplácajú tzv. príspevky za výsluhu rokov, ktoré predstavujú celkovú sumu vyše 800 000 Sk mesačne, z toho asi 500 000 Sk dostávajú bývalí príslušníci ŠtB, prijatí do služobného pomeru k SIS v rozpore s lustračným zákonom. Predkladaná správa prezentuje iba čiastkové poznatky o nezákonnej činnosti SIS v období od apríla 1995 do októbra 1998. Už tri mesiace prebieha proces preverovania činnosti služby v uvedenom období a každý deň prináša nové a nové negatívne zistenia. Preto odôvodnene možno predpokladať, že skutočný rozsah porušovania zákonnosti je omnoho rozsiahlejší ako fakty spomínané v tejto správe.

SIS v službách hnutia

SIS v období od apríla 1995 do októbra 1998 si neplnila úlohy vo veciach ochrany ústavného zriadenia, vnútorného poriadku a bezpečnosti štátu v rozsahu vymedzenom zákonom NR SR č. 46/1993 Z. z. Bola zneužívaná na ovplyvňovanie politického života na Slovensku, na presadzovanie ekonomických a mocenských záujmov úzkej skupiny osôb, ktoré boli lojálne vláde. Fungovala ako spravodajská služba vládneho hnutia, ktorému pomáhala udržať sa pri moci za každú cenu, porušovanie zákonov nevynímajúc. Za tento stav nesú plnú zodpovednosť vedenie a riadiaci funkcionári služby. Práve tým, že aktivovali bývalých príslušníkov ŠtB, určili charakter činnosti SIS. Je celkom príznačné, že bývalí príslušníci ŠtB zastávali väčšinu vedúcich funkcií v službe, a to najmä na úseku vnútorného spravodajstva. Spravodajská služba nadobudla charakter totalitnej tajnej služby, ktorá chcela kontrolovať takmer všetko. Nielen informačne kontrolovať celú spoločnosť, ale aktívne zasahovať do politického života a ovplyvňovať dianie v krajine v prospech záujmov jednej politickej skupiny. Rovnakým príznakom totalitného charakteru spravodajskej činnosti SIS bolo vnímanie opozície ako nepriateľa štátu, ktorý potenciálne ohrozuje jeho ústavné zriadenie, územnú celistvosť a zvrchovanosť. Predkladaná správa naznačuje, že pôso-

benie SIS v najbližšom období nebude prebiehať v jednoduchých podmienkach. Po nástupe nového vedenia v novembri 1998 sa uskutočňujú zmeny v organizácii a štruktúre služby. Ide predovšetkým o redukovanie podporných útvarov a rozšírenie spravodajských zložiek, ktoré by mali väčšou mierou ako doteraz pôsobiť na úseku boja s vysoko organizovaným zločinom, organizovaným terorizmom, pri získavaní informácií o skutočnostiach spôsobilých vážne ohroziť a poškodiť hospodárske záujmy SR, ako aj pri ohrození alebo úniku údajov obsahujúcich skutočnosti, ktoré sú predmetom štátneho tajomstva. Reforma a očistenie SIS si vyžiadali zaradenie do záloh väčšieho počtu príslušníkov SIS. Ich zaradenie sa postupne zákonným spôsobom rieši, pričom sú zohľadňované potreby a záujmy služby. Chcem zdôrazniť, že sme pripravení riešiť aj jednu špecifickú úlohu, ktorá súvisí s tým, že v minulom období – za bývalého vedenia služby – došlo k fingovaným stratám a nevidovaným nákupom spravodajskej techniky, k stratám legalizačných dokladov a tiež fingovaným skartáciám spravodajských spisov. Máme určité poznatky, že tieto skutočnosti súvisia s prípravou na nezákonnú spravodajskú činnosť. Neprečunujeme tento problém, ale hovorím o ňom nahlas, pretože považujem za svoju povinnosť informovať o tom poslancov NR SR. Ak by vznikla akútna potreba riešiť ho operatívnymi prostriedkami, potom budeme konať v súčinnosti s orgánmi Policajného zboru SR, ktoré sú na to určené podľa zákona. Dovoľte mi, aby som záverom požiadal všetkých poslancov NR SR o spoluprácu, ktorej cieľom je ochrana ústavného zriadenia, vnútorného poriadku a bezpečnosti štátu. Osobitne si dovoľujem vyjadriť presvedčenie, že Výbor NR SR na kontrolu činnosti SIS mi bude účinne pomáhať v tom, aby služba plnila svoje úlohy pri dosahovaní týchto cieľov čo najúčinnejšie a v prospech všetkých občanov SIS bez ohľadu na ich stranícku príslušnosť, politické presvedčenie, národnosť, náboženstvo alebo sociálne postavenie. Verím, že všetkým nám ide o to, aby naša vlasť bola demokratickým a prosperujúcim domovom pre všetkých, ktorí na Slovensku žijú.

Zdroj: SME, 18. 2., 25. 2., 26. 2. 1999

Použité skratky

BIS	Bezpečnostná informačná služba
BBV	Branno-bezpečnostný výbor
BBV SNR	Branno-bezpečnostný výbor SNR
CÚV KSS	Celoútvarový výbor KSS
ČSFR	Česká a slovenská federatívna republika
ČR	Česká republika
ČSA	Československá armáda
ČSLA	Československá ľudová armáda
ČSR	Československá republika
ČSSR	Československá socialistická republika
ČSZM	Československý zväz mládeže
DS	Demokratická strana
EÚ	Európska únia
FBIS	Federálna bezpečnostná informačná služba
FMV	Federálne ministerstvo vnútra
HS VB	Hlavná správa VB
HV	Hlavný výbor
HZDS	Hnutie za demokratické Slovensko
KTS	Kandidát tajnej spolupráce
KGB	Komitet gosudarstvennoj bezopasnosti (Výbor štátnej bezpečnosti)
KSČ	Komunistická strana Československa
KSS	Komunistická strana Slovenska
KBS	Konferencia biskupov Slovenska
KS ŠtB	Krajská správa ŠtB
KS ZNB	Krajská správa ZNB
KDH	Krestanskodemokratické hnutie
LM	Ludové milície
MS VB	Mestská správa VB
MF SR	Ministerstvo financií SR
MV	Ministerstvo vnútra
MV ŽP	Ministerstvo vnútra a životného prostredia
MV ČSSR	Ministerstvo vnútra ČSSR
MV SR	Ministerstvo vnútra SR

MV SSR	Ministerstvo vnútra SSR
MV ZSSR	Ministerstvo vnútra ZSSR
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
OŠH	Ochrana štátnych hraníc
OVK OS ZNB	Oddelenie všeobecnej kriminality OS VB
OS ZNB	Okresná (obvodná) správa ZNB
O ŠtB	Okresná správa ŠtB
OS	Okresná správa ZNB
OO VB	Okresné (obvodné) oddelenie VB
OV	Okresný (obvodný) výbor
ONV	Okresný národný výbor
OV ČSZM	Okresný výbor ČSZM
OV KSS	Okresný výbor KSS
OKO	Osobitný kontrolný orgán
PKO	Park kultúry a oddychu
PZ	Policajný zbor
PZ MV SR	Policajný zbor MV SR
PVP	Politicko-výchovná práca
P SNR	Predsedníctvo SNR
SNB	Sbor národní bezpečnosti
NATO	Severoatlantická aliancia
SIS	Slovenská informačná služba
SNR	Slovenská národná rada
SR	Slovenská republika
SSR	Slovenská socialistická republika
STV	Slovenská televízia
SZM	Socialistický zväz mládeže
GRU	Sovietska vojenská spravodajská služba
S ZNB	Správa ZNB
ŠtB	Štátna bezpečnosť
ÚOÚD	Úrad pre ochranu ústavy a demokracie
ÚKRK KSS	Ústredná kontrolná revízna komisia KSS
ÚKRK ÚV KSS	Ústredná kontrolná revízna komisia ÚV KSS
CIA	Americká ústredná spravodajská služba
ÚV KSČ	Ústredný výbor KSČ
ÚV KSS	Ústredný výbor KSS
ÚV SZM	Ústredný výbor SZM
VB	Verejná bezpečnosť

VPN	Verejnosť proti násiliu
VKR	Vojenská kontrarozviedka
VŠ ZNB	Vysoká škola ZNB
ZO KSS	Základná organizácia KSS
ZNB	Zbor národnej bezpečnosti
ZSSR	Zväz sovietskych socialistických republík

Menný zoznam

- Adamko J. – 19, 24
Albrightová – 90
Andráš Anton – 11, 25, 33, 52,
53, 61 – 63, 67
Andrejčák – 107
Antal M. – 15
Babčák J. – 19
Bača – 9
Bačík P. – 19
Bačinský Štefan – 139
Bajnok Š. – 19
Bakšay – 28
Balász Ján Krstiteľ – 139
Baláž Rudolf – 115, 155, 161
Balla Š. – 19
Baľo J. – 19
Baťala M. – 19
Belák Rudolf – 49
Belan – 19
Beňadik V. – 15
Beňo M. – 21, 30
Bereznai J. – 15, 16
Biganič M. – 19
Bílak Vasiľ – 26
Bizov J. – 15
Bober Bernard – 154
Bonk F. – 15
Borodovčák Vladimír – 29, 32,
37, 51, 9
Brezina O. – 15
Brida J. – 19
Brodyová – 40, 43, 9
Budaj – 9, 39, 42, 43, 60, 161
Budaváry František – 13, 18,
37, 38
Budváry – 18
Bujaloš – 9, 27
Cesnak Igor – 102, 105, 107,
108, 110
Cibula Igor – 137
Ciklamíni Viliam – 8, 10, 30,
35, 39, 41, 42, 60, 61, 65, 66
Clinton – 80, 119
Colotka – 26
Cudziš M. – 15
Cvorenkár Viliam – 49
Czafík J. – 9, 12, 22
Čarnogurský Ivan – 28, 6
Čarnogurský Ján – 39, 62, 63,
161, 172, 173
Čeginík – 15
Čeglník J. – 15
Černák – 69, 123, 161
Čič M. – 9, 11, 21, 39, 48, 66
Čierny J. – 19
Čierny – 24
Čimo Leonard – 8, 29, 46, 48 –
50
Daniel I. – 19, 25
Danišin Š. – 19
Demikát Ján – 8, 9, 26 – 29, 42,
60, 61, 65
Dický – 9, 25, 26, 34
Dindeš Š. – 15
Dinga – 9
Dohnalová – 9, 40

Drobnák M. – 19, 25
 Dubček Alexander – 30, 48, 66
 Dubovský Peter – 154
 Ducký J. – 107
 Duray Mikloš – 138
 Fadrunka – 38
 Fančík J. – 19
 Faťol – 38
 Fedorko J. – 15
 Filo Vladimír – 154
 Finda Ján – 113
 Fischer – 21
 Flajšík Pavol – 139
 Flimer Š. – 19
 Frajka J. – 15
 Furman – 21
 Gajdar M. – 19
 Gál – 39, 138
 Gasidlo – 41
 Gašparovič I. – 89, 90, 107, 108
 Generalov Nikolaj Sergej Alexandrovič – 36
 Gogál Igor – 29
 Gogolák K. – 19, 25
 Golos M. – 19
 Greguš Š. – 15
 Halász Arpád – 29
 Herceg J. – 19
 Hoffbauer Roman – 45
 Holdoš Jožko – 123
 Homola Štefan – 18, 37, 38, 43
 Horák L. – 19, 37, 41
 Horizrál M. – 15
 Hornák Ivan – 47, 51
 Horváth – 21
 Hríb J. – 19
 Hronská – 9, 40
 Hruškovič – 9
 Hudec – 104
 Hudek Ludovít – 121 – 123
 Huňa J. – 19, 24
 Hvozdík F. – 8
 Chatur Milan – 154
 Chleban Vladimír – 19, 46
 Chomišák L. – 19, 40
 Imrich Andrej – 137, 154
 Izakovič L. – 15
 Jackanin – 15
 Jackuliak Ján – 18
 Jakeš – 14
 Janec J. – 15
 Javorský František – 43, 8
 Jelínek Miloš – 46
 Jozefko I. – 19
 Jurík J. – 9, 15, 30, 37 – 39, 41, 42
 Kačaljak L. – 19
 Kajaba J. – 15
 Kajaník M. – 19
 Karolčík Š. – 19
 Kendický Richard – 29
 Kerlík M. – 15
 Klaciková – 9, 40
 Klacíková – 9
 Kmetík P. – 19
 Kohútiar Juraj – 137
 Kojnok Eduard – 154
 Kolovratník Jozef – 105, 106
 Kóna Dezider – 8, 14, 22, 28, 29, 39, 40
 Korba M. – 15
 Korbeľ P. – 15, 19
 Koreň – 107
 Koriemek – 9, 12, 15
 Korolčík – 25

Kováč Michal – 87, 93, 97, 111,
 112, 114, 115, 119, 121,
 127, 134, 136, 163 – 170
 Kováč Roman – 74, 89, 91
 Krajča – 48
 Krajčí Ján – 12
 Krajčí Vladimír – 66
 Krajčovič Vojtech – 29
 Krajčoviech – 15
 Krakovský F. – 15
 Kraus H. – 99, 160
 Krištofík A. – 19
 Krúpa – 21
 Kubík – 109
 Kuchárik – 49
 Kurcina Jaroslav – 9, 34
 Lagunov Sergej Fjodorovič – 36
 Lалуha – 39
 Langoš Ján – 9, 30, 33, 34, 40,
 41, 137
 Lastovka Štefan – 9, 21, 48
 Lazar Š. – 9, 11, 12, 14, 22, 28
 Lexa Ivan – 89, 91, 98, 104 –
 106, 121 – 123, 135, 163,
 165, 166, 168
 Ličko – 15
 Ligart P. – 19, 24
 Líška – 104
 Litva – 9, 43
 Lorenc Alojz – 20, 36, 37, 40,
 47, 60
 Lovec – 104
 Ludík V. – 15
 Lupták J. – 107
 Lvov Valentin Borisovič – 36
 Macuška – 123
 Magis J. – 19
 Malý – 108
 Mano Ján – 46, 48
 Markuš – 9, 43
 Martíšek – 30, 37, 39, 42
 Martiška K. – 15, 41, 42
 Masaryk Ján – 62
 Matej Jozef – 49
 Matuška M. – 19, 25
 Mazúr – 9, 40
 Mečiar Vladimír – 8, 11, 23 –
 31, 33, 36 – 38, 42 – 45, 47
 – 53, 60 – 63, 66 – 69, 74,
 79 – 85, 87 – 89, 91 – 93,
 102, 104 – 107, 109, 111,
 112, 117, 118, 141, 146,
 161, 163, 173,
 Melicherčík D. – 19
 Mihaľ – 14
 Mihál J. – 19
 Michalko – 8, 9
 Michlo J. – 19
 Mika A. – 15
 Mikloško František – 8, 70,
 111, 113
 Miko – 9, 40, 41
 Mikšík Jozef – 46
 Mikula Štefan – 37, 161
 Mikuláš S. – 19
 Mitro Vladimír – 99, 102, 103,
 105 – 108, 110, 137
 Mlynarčík Dušan – 32
 Mocko P. – 19
 Močáry F. – 15, 16
 Moravčík Jozef – 73, 89, 102,
 108
 Moric – 107
 Muška – 108
 Nagyová – 104, 107
 Nedozerov Ivanovič – 36

- Ninčák – 41
 Nitriansky Igor – 29, 31
 Nociar J. – 19
 Novák – 109
 Ološtiak M. – 15
 Ondruš V. – 9, 11, 20, 39
 Orol – 102 – 105
 Oslanec J. – 19
 Ostradecký J. – 15
 Pačíkovský Ján – 22
 Palko Vladimír – 137, 161
 Panič – 108, 163
 Parkányi – 14
 Parták Jozef – 29
 Patrnciak Ján – 19, 46, 50
 Pavlík Viliam – 9, 46, 49, 50,
 66
 Pavliščík D. – 19, 25
 Pavliščín – 25
 Pavlovič L. – 15, 16
 Pén V. – 19
 Perin Michel – 95
 Petráš P. – 19, 24
 Pilát Jaroslav – 29
 Pinková Anna – 46
 Pittner Ladislav – 8, 11, 25, 63,
 68, 137, 138, 161, 174
 Polák – 9
 Polakovič O. – 9, 11, 12
 Polyak – Ladislav 29
 Povšejuk Anatolij Ivanovič 18
 Procházka – 39
 Prokeš – 89, 91
 Puchor S. – 15
 Rabík J. – 15
 Rehák F. – 15
 Rezník Ján – 46, 49, 50
 Romanenko Vadim Vasilievič –
 36
 Rusnák D. – 28
 Sádovský Ladislav – 24
 Sacher – 33, 34, 39
 Salin Genadij Alexandrovič –
 36
 Salma F. – 15
 Sámel – 9, 30, 39
 Sarnovský Š. – 19
 Semančík – 21
 Skála J. – 19
 Slobodník D. – 74, 107
 Slotá J. – 107, 144, 145, 160
 Soboňa V. – 74, 104, 107
 Sokol Ján – 115, 161
 Sokol – 91, 104, 110, 111
 Sokolík J. – 19
 Strýko – 9
 Sukuba Viliam – 9, 30, 32, 37 –
 39, 41, 42
 Súkuba – 41
 Sútor – 30, 37 – 39
 Sútora – 30, 41, 42
 Svěchota Jaroslav – 8, 9, 30 –
 32, 34 – 43, 51, 60, 61, 65 –
 67
 Svitok V. – 19
 Švrbík Jaroslav – 49
 Šalgovič V. – 14
 Šály J. – 15
 Šamšon O. – 15
 Šandrej J. – 15
 Šašíka Štefan – 9, 12, 22
 Škoda Rastislav – 31, 35
 Škultéty Jozef – 46, 49, 50
 Šmičko J. – 19
 Štern Miloslav – 8, 29, 42, 51, 67

Štern Miroslav – 8, 29, 67
Štrbík M. – 19
Šulek J. – 19
Šumec P. – 15, 16
Šuster – 66
Šuťák J. – 15
Švec M. – 15, 16
Švelka – 21
Takáč Š. – 19
Tiger – 105, 106
Tkáč Alojz – 75, 115, 154
Toman J. – 19, 24
Tondra František – 154
Tonhauser – 30
Toričška Ján – 29
Tóth Peter – 137, 168, 169,
174
Tóth – 14
Trnovský A. – 33
Tuchyňa – 107, 160
Urban Igor – 97, 99, 107, 111
Vačok Peter – 113, 168
Valapka J. – 19
Valenta M. – 19
Vaniak – 14
Varečka – 12
Varga A. – 11, 20
Vašo – 37
Vavacek – 9
Vaváček – 9
Važan Albert – 29
Verný L. – 15
Víselka M. – 19, 25
Vízner – 23
Vlasatý Š. – 19
Vlk – 104
Vojanský J. – 19
Votoškin Jutij Ivanovič – 37
Vrabec M. – 15
Vranka Ladislav – 46, 48
Zelenay Roman – 71, 73, 91
Zenkerová Heike – 95
Židek J. – 15

Obsah

Úvod	5
Dokument č. 1 Slovenský prevrat v tajných dokumentoch (1992)	7
Dokument č. 2 Lož – pracovná metóda? (1993)	69
Dokument č. 3 Správa o stave Slovenskej republiky prednesená prezidentom SR Michalom Kováčom (1994)	87
Dokument č. 4 Demarš európskej únie (1994)	95
Dokument č. 5 Tajná správa OKO o Slovenskej informačnej službe (1995)	97
Dokument č. 6 Vyhlásenie katolíckych biskupov a predstavených rehoľných spoločností k hlasovaniu poslancov Národnej rady Slovenskej republiky o nedôvere prezidentovi Slovenskej republiky (1995)	115
Dokument č. 7 Texty demaršov EÚ a USA vláde SR (1995)	117
Dokument č. 8 Rozhovor Lexa - Hudek (1996)	121
Dokument č. 9 Správa o plnení úloh Slovenskej informačnej služby pre Národnú radu Slovenskej republiky (1996)	125
Dokument č. 10 Druhé dejstvo scenára zo Zlatej Idky (1998)	141
Dokument č. 11 Otvorený list deviatich slovenských biskupov vláde SR a NR SR (1998)	151

Dokument č. 12

Správa V. Mitra o plnení úloh Slovenskej informačnej služby (1999)	155
Použité skratky	189
Menný zoznam	193

Poznámky

Ján Šimulčík
Dokumenty doby 1990 – 2000

Vydalo: Vydavateľstvo Michala Vaška
v spolupráci s Konzervatívnym inštitútom M. R. Štefánika

Autor: Ján Šimulčík
Jazyková úprava: Lucia Konečná
Obálka: Typoset, Bratislava
Grafická úprava, tlač a knihárske spracovanie:
Vydavateľstvo Michala Vaška
Námestie Kráľovnej pokoja 3
080 01 Prešov
tel.: 051/77 11 407, 77 10 097, 74 95 111
e-mail: vmv@ntp.sk
www.ntp.sk

ISBN 80–7165–331–4

Ján Šimulčík
SVETLO Z PODZEMIA

Štrnásť príbehov z totalitného režimu, ktoré v sebe zosobňujú vydávanie časopisov v katolíckom podzemí, odhaľuje skryté hrdinstvo mnohých známych i menej známych katolíckych aktivistov.

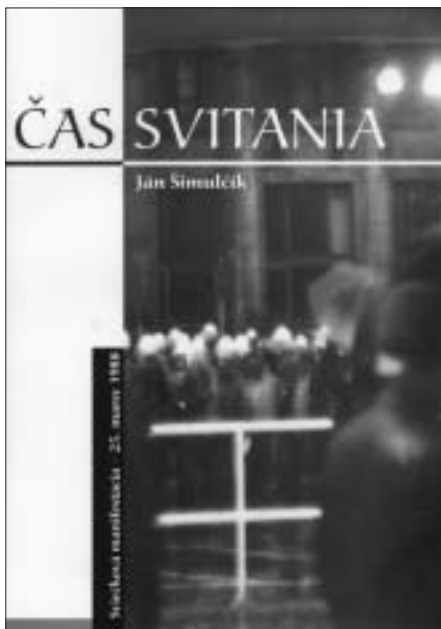
Kniha prináša nové, doteraz nepoznané kapitoly z kroniky „tajnej cirkvi“ v rokoch 1969 – 1989. O udalostiach, ktoré kniha opisuje, nejestvovali nijaké záznamy, takže hrozilo, že sa o nich nič nedozvieme. Práve túto skutočnosť odstraňuje toto dielo. V tom je jeho prínos a jedinečnosť.

Dozviete sa ako to vlastne bolo, kto stál v pozadí vydávania samizdatov Rodinné spoločenstvo, ZRNO, Výber, Náboženstvo a súčasnosť, Hlas Slovenska... Na 270 stranách popri dobových fotografiách nájdete aj unikátne informácie o tajnom sklade samizdatov a podzemnej tlačiarni v Bratislave, skúsenosti z výsluchov na ŠtB... Štrnásť príbehov vám poodhalí doposiaľ skrytý svet katolíckeho podzemia v rokoch 1969 – 1989.

Vydavateľstvo Michala Vaška 1997

www.svedectvo.sk
www.witness.sk

Ján Šimulčík
ČAS SVITANIA

Kniha opisuje udalosti Sviečkovej manifestácie 25. marca 1988. V ten deň sa občania socialistického štátu zhromaždili na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave, aby žiadali náboženskú slobodu a dodržiavanie ľudských práv. Čas svitania je kniha, v ktorej sa odhaľuje zákulisie komunistickej moci počas obdobia normalizácie a konkrétne spôsoby riadenia totalitného režimu.

Obsah tvoria doteraz nepublikované materiály, hlavne výpovede katolíckych disidentov, účastníkov manifestácie, komunistických funkcionárov, príslušníkov ŠtB a VB a dokumenty Obvodného národného výboru Bratislava I, Verejnej bezpečnosti, Štátnej bezpečnosti, Mestského výboru KSS, Predsedníctva ÚV KSS a Predsedníctva ÚV KSČ.

V knihe je menovite spomenutých 548 osôb, medzi nimi všetkých 141 zadržaných v súvislosti s manifestáciou. Publikáciu dopĺňa takmer 50 autentických, doteraz nepublikovaných fotografií a reprodukcii dokumentov. Na takmer 280 stranách sa dočítate, ako Sviečková manifestácia vznikla, ako prebiehala a čo po nej nasledovalo.

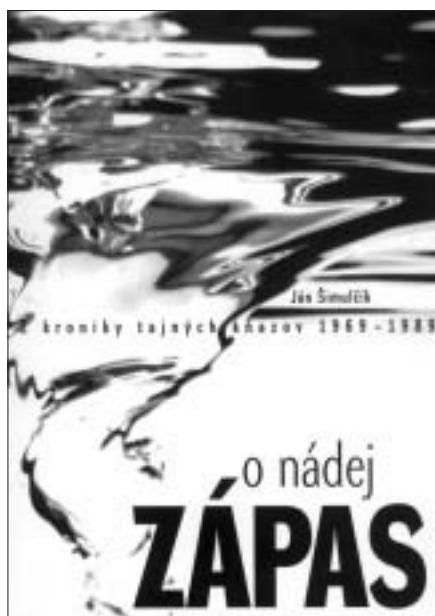
Ján Šimulčík
**KATOLÍCKA CIRKEV
A
NEŽNÁ REVOLÚCIA 1989**

Publikácia približuje verejnosti zapojenie sa katolíckej cirkvi do nežnej revolúcie v roku 1989. V prvej časti knihy sú vymenované základné faktory podielu cirkvi na rozširovaní priestoru slobody počas normalizácie na Slovensku, čím sa vlastne začala pripravovať pôda na prechod k demokracii. Cieľom autora nebolo detailne popísať všetky spomenuté aspekty. Skôr ide o priblíženie aktivít cirkvi, hlavne jej tajnej zložky, ktorá bola nepochybne na Slovensku najorganizovanejšou časťou, ktorá sa aktívne zapojila do požadovania slobody pre seba samu a zároveň aj pre spoločnosť, v ktorej žila. Druhá časť približuje zapojenie sa cirkvi do nežnej revolúcie.

V prílohe, ktorá má dve časti, sa nachádzajú najdôležitejšie cirkevné vyhlásenia počas nežnej revolúcie 1989. V druhej časti prílohy sú uvedené zápisy zo stretnutia kňazov v Trnave z novembra a decembra 1989.

Vydavateľstvo Michala Vaška 1999

Ján Šimulčík
ZÁPAS O NÁDEJ

Prvá kniha o tajných kňazských vysviackach na Slovensku počas normalizácie. Okrem úvodnej štúdie, hlavnú časť knihy tvorí šesť príbehov tajne vysvätených kňazov zo (Vladimír Jukl, Rudolf Fiby, František Novajovský, Jozef Gunčaga, Peter Murdza, Ladislav Stromček), ktoré približujú čitateľovi tajné štúdium a následne tajné kňazské vysviacky.

Popritom sa kniha snaží vystihnúť niektoré životné črty tajných kňazov, ich aktivity, kontakty s Vatikánom a výsluchy na ŠtB...

Na 216 stranách sa čitateľ dozvie o doteraz nezverejnených skutočnostiach zo života tzv. tajnej cirkvi. Príhovor ku knihe napísal kardinál Ján Ch. Korec..

Vydavateľstvo Michala Vaška 2000

www.svedectvo.sk
www.witness.sk

Ján Šimulčík

ZÁPAS O SVEDOMIE

Hladovka študentov bohosloveckej fakulty v roku 1980

Kniha je malými dejinami teologickej fakulty (CMBF) v Bratislave počas obdobia normalizácie v rokoch 1969 – 1989. Dočítate sa v nej ako vzniklo prorežimné kňazské združenie „Pacem in terris“, jeho aktivity na CMBF, informácie o hladovke bohoslovcov v roku 1972. Hlavná časť knihy sa zaoberá druhou hladovkou bohoslovcov v roku 1980, na ktorej sa zúčastnilo 120 zo 147 študentov. Hladovka bola protestom proti zasahovaniu združenia „Pacem in terris“ do života CMBF. Na 134 stranách sa dočítate ako hladovka vznikla, ako prebieha a ako boli študenti potrestaní za ich odvahu. Úvod ku knihe napísal arcibiskup Alojz Tkáč.

Vydavateľstvo Michala Vaška 2001

www.svedectvo.sk
www.witness.sk

Ján Šimulčík
**ZDRUŽENIE
KATOLÍCKYCH
DUCHOVNÝCH
PACEM IN TERRIS**

Prvá kniha samizdatových dokumentov o činnosti Združenia katolíckych duchovných *Pacem in terris*. V siedmich dokumentoch zaznamenáva aktivity kňazského združenia, ktoré sa v cirkevnej politike stalo podnožkou komunistického štátu počas normalizácie. Medzi iným v knihe nájdete samizdatový dokument od kardinála Jána Chryzostoma Korca a arcibiskupa Alojza Tkáča k pôsobeniu Združenia katolíckych duchovných *Pacem in terris*.

Vydavateľstvo Michala Vaška 2002

www.svedectvo.sk
www.witness.sk